

78. SAYI

ŞALOM

Dergi

Özgür ruhlar
Romanlar
Çingeneler

Öncü bir Singer
Israel Joshua

Şövalyeliğin
önuru
**KAREN G.
ŞARHON**

**'Kara'
Fatma**
Kurtuluş Savaşı'nın
kadın
kahramanı
& bir anne

Hidirellez
UNESCO
Kültür Mirası
listesinde

Modada
Dorin
ekolü

**Eski
Ramazanlar
& Karagöz**

**Miel de
Botton &
gizli kalmış hayali**

MAYIS 2018 14 TL

KEMERLIFE

Hem Yeşil Hem Şehir

**%1 KDV
AVANTAJIYLA**

**SINIRLI
SAYIDA
DAİRE**

**ÖRNEK
DAİRE
HAZIR**

**MAYIS 2018
TESLİM**

0212 322 1 999
kemerlife23.com.tr

3. HAVALİMANINA 20 DK.

METROYA YÜRÜME
MESAFESİ 5 DK.

METAL YAPI KONUT

sabotoma
NEW YORK

HOLLYWOOD STARLARINI
GİYDİREN SABOROMA NEW YORK
TÜRKİYE'DE YALNIZCA
MOLIERE & KIARA'DA !

molière & kiara

Göktürk Merkez Mahallesi, Belediye Caddesi, Larus Loft No: 21/126 Göktürk-İstanbul

0533 302 59 23 / 0212 803 72 05 moliere.kiara

Sergüli Okur,

Bahar umuttur, tabii ki...

Ahmet Haşim Romanlar hakkında şu tespitite bulunmuştu: "Çingene, insanın tabiata en yakın kalan güzel bir cinsidir. Zannedilir ki, bu tunç yüzlü ve fağfur dişli kır sakinleri, insan şekline girmiş birtakım neşeli ağaçlardır. Çingene, bizzat bahardır.

Çocukluğumda gördüğüm baharlardan bugün hatırımda kalan hayal, yeşil, kırmızı, sarı şalvarlar giymiş, şarkı söyleyen ve el çırpan bir alay genç kız içinde, tahta zurnasını çalıp, bu musikinin vahşi kahkahaları andıran yeknesak akisleriyle yeşil vadileri uzun, uzun inleten genç bir Çingene'dir."

Mayıs ayı, çoğumuza **Anneler Günü**'nü çağırıştırır ise de, bu ay dünyanın belki de en renkli toplumunu konu aldık: Çingeneler veya anılmayı yeğledikleri gibi, Romanlar. Çok az bilirse de özellikle göçebe Çingenelerin aile yapısı anaerkindir. Bu yüzdendir, Roman kadınının kendine özgü havası. Doğasının umut dolu güveni içinde, saçlarının arasında - kulağında bir çiçek, elinde ziller, kalbinde aşk ile...

Romanlar Avrupa'da ortaya çıkmalarından kısa bir süre sonra, aynen Yahudiler gibi, kendilerini Nazi Almanyası'nın ölüm kamplarında buluvermişlerdi - neyle suçlandıklarını hiç anlamadıysa da...

Bir kısmı gelişen sanayileşme sonucunda konuk oldukları halkların kültürüne teslim olup asimilasyona uğradıysa da onlar gezgin ruhtar! Hep umut ile beslenen, geçmişin acılarına takılmadan yaşayan.

Çeşit-çeşit mutsuzluğun orta yerinde yaşarken Çingene olmak nasıl da yaman bir direniş! Kahkahalar içinde sazlı-sözlü, darbukalı.

Sahi, biz kimiz? Biz nereden yol alıp geldik?

Soyağacıma göz attım, geçtiğimiz günlerde. Ancak 1838'lere dek gerilere gidebildim. 2018 itibarıyla ağacım tam tamına 180 yaşında. İnsanlık tarihi gerçeğinde öylesine minicik bir zaman dilimi ki... Ya umutlarımız? Bizim umutlarımız?

Bahar ile birlikte... Yeniden doğuşu yaşarken tabiat...

Düşün gücüyle olsun, seyahatlerle olsun, rutin yaşamı geride bırakıp evrende bir kayboluşta yol alırken kimisine itici, bazen irrasyonel, üstelik çoğunlukla son derece fantastik umutlar sahne alır bünyelerimizde. Yerleşik düzenimizden uzaklaşıp uzanabildiğimiz mesafe büyüdükçe ufkumuz ve umudumuz daha çok belirginlik kazanacaktır.

Örneğin, keşfederiz kendimiz ve en yakın çevremiz hakkında yenilikleri...

Önyargılardan, kendi icadımız tutsaklıklardan silkinmenin mümkün olduğunu...

Anlarınız, kontrolümüz dışında güçlerin önceliklerimizi değiştireceğini...

İşte tam o zaman... Rüyalarımızı, hayallerimizi, umutlarımızı yeni baştan kaleme alırız.

Bu Mayıs ayında da demir alalım, yepyeni umut dolu ufuklara yelken açalım; cesaret edemediğimiz umutlara, hayallere doğru yöneltelim rotamızı.

İyi seyirler, dostlar!

Sevgiyle kalın

suzannana@gmail.com

Suzan Nana TARABLUS

ŞALOM Dergi

Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. adına İmtiyaz Sahibi

Av. Yakup Barokas

Şalom Genel Yayın Yönetmeni
İvo Molinas

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Işık Sivil Karakoç

Şalom Dergi Yayın Yönetmeni
Suzan Nana Tarablus

Şalom Dergi Editörü
Gila Erbeş

Reklam Planlama Koordinatörü
İsak Behar

Sayfa - Kapak Tasarımı
Bella Parlakşımşek

Yazı Kurulu
Berken Döner
Dalia Maya
Tina Varon

Yönetim Yeri / Abonman
Atiye Sok. Polar Apt. 12/6
Teşvikiye - İstanbul

T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44

F: (0212) 231 92 83

www.salomdergi.com

Basıldığı Yer

Gezegen Basım Ltd. Şti
Yüz Yıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi,
2. Cadde, No: 202/A
Bağcılar - İstanbul
T: (0212) 325 71 25
www.gezegenbasim.com.tr

Yayın Türü
Yaygın - Süreli

Seçkin kitapçılarda satılmaktadır.

ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR ABONELERE ÜCRETSİZDİR

ÇİZGİ DIŞI

İRVİN MANDEL

CONRAD'DA PAZAR DÜĞÜNLERİ

Conrad İstanbul Bosphorus'da pazar günleri gerçekleşen düğünlerinize özel fırsatlar sizi bekliyor. Muhteşem Boğaz manzaralı Panoramik Teras'ta "Hoş Geldiniz" kokteyli ile gelin ve damat için Boğaz manzaralı teraslı suitlerimizde düğün gecesi konaklaması hediyemiz! Üstelik kazanacağınız Hilton Honors düğün puanları ile unutulmaz bir balayı geçirebilirsiniz.

CONRAD®

İSTANBUL
BOSPHORUS

Barbaros Bulvarı 34353 Beşiktaş, İstanbul | Tel: 0212 310 2525 | Faks 0 212 259 6667 | conradistanbul.com

/conradistanbul

/conradistanbulbosphorus

istanbulinfo@conradhotels.com

ASIA EUROPE AFRICA MIDDLE EAST AMERICAS
CONRADHOTELS.COM #STAYINSPIRED

Hilton
HONORS

32

68 YORUM

Tina Varon

"Dil söyler, kulak dinler; kalp söyler, kâinat dinler."

22

AYIN PORTRESİ

Suzan Nana Tarablus
Şövalyeliğin onuru
Karen Gerson
Şarhon

10 HABERLER Nelly Barokas

16 KAPAK HİKÂYESİ Nelly Barokas

Miel de Botton: "Şarkı söylemek gizli kalmış hayalimdi"

26 İNCELEME Beko Levi

Özgür Ruhlar, Çingeneler...

32 AKTÜEL Hacer Foggo - Romanlar üzerine

34 MEKÂN Metin Salih Şentürk

Şişli'de, Kuştepe'de... Roman Sanat Evi

42 SÖYLEŞİ Dalia Maya - Bir ana kız dayanışması

48 DÜNYADAN Gila Erbeş

İsveç'te 'Yılın Kahramanı' Fatma İpek Alcı
Yeni Zelanda Başbakanı Ardern anne adayı

52 TARİH Umut Can Cigercioğlu

Kurtuluş Savaşı'nın kadın kahramanı, bir anne
"Kara" Fatma Savaşgan

54 PORTRÉ Naim Avigdor Gülerüz

Türkiye'nin ilk Yahudi kadın doktoru:
Dr. Amália Frisch

58 SERGİ Tamara Pur - Edirne'de Karşılaşmalar

62 GEÇMİŞTEN İra Almazlinos

'Rapunzel'ler, Sutherland kız kardeşler

72 TARİHTE BU AY Meftin Delevi

74 GELENEK Sara Yanarocak - Şavuot

42

26

52

58

**EDİRNE'DE
KARŞILAŞMALAR**

13 MAYIS MAY 2018
15 EYLÜL SEPTEMBER 2018

BÜYÜK EDİRNE SINAGOGU VAKIF SANAT KÜLTÜR EVİ
THE GRAND SYNAGOGUE OF EDİRNE CULTURE & ART CENTER OF THE FOUNDATION
Kızılay, Döğreboz Mahallesi, Mağaz Caddesi - EDİRNE

AÇILIŞ VERNİSSAGE: 17:00
SALI - PAZAR: 09:00-17:00 TUESDAY - SUNDAY

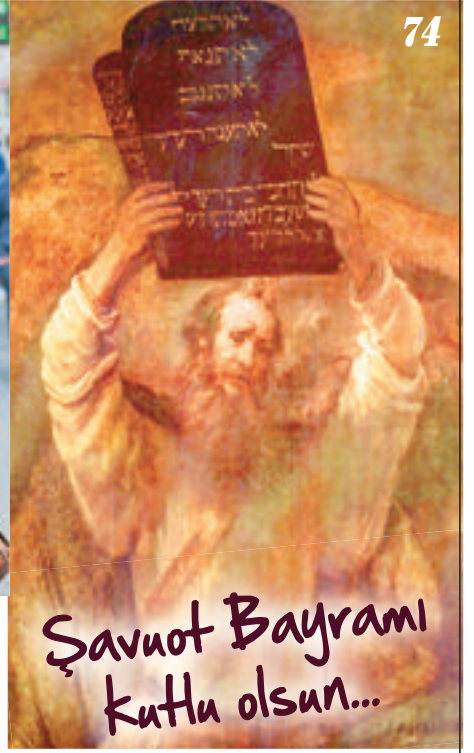
8

36 KÜLTÜR

Ayşe Acar
Hidirellez
UNESCO
kültür mirası
listesinde

84 İNCELEME

Nermin Ketenci
Afro - Türkler

74

94 AKTÜEL Suzan Nana Tarablus - Siyah/beyaz
yıllardan bugünlere: Hürriyet Gazetesi 70 yaşında

106 EDEBİYAT Lolita Nahmias Haleva

Israel Joshua, öncü bir Singer

110 MODA Güneş Uysalefe - Dorin ekolü

116 SANAT Ester Almelek

Çingenerler; toplumun en neşeli insanları

120 SERGİ Birgül Güler - Louis Kahn'a Yeni/den Bakış

128 MÜZİK Bahar Akpınar

Defiant Requiem: Terezin'den yankılanan Verdi

130 HABER Esti Saul - İzi Erbeş Kültür ve Sanatsal
Etkinliklerinde "DÜNYA BİZİM EVİMİZ"

132 BİR ŞAİR Salih Bolat - Attila İlhan

134 ASTRO-AJANDA Meral Erduran Ilgaz

138 SINEMA Seyfi İşman - "Genius/Deha"
serisinin ikinci sezonunda Pablo Picasso

78 ARAŞTIRMA

Önder Kaya
Eski Ramazanlar
ve Karagöz Oyunu

100 ANI Elena Urgan - Büyükkada'nın Yetim Yetimhanesi

124 SINEMA YORUM

Viktor Apalaçi
Boşanan kadının &
çocuğunun yaşadığı travma

90 ARAŞTIRMA - Murad Çobanoğlu
"Söyle ne içersin,
ÇAY mı kahve mi?"

64 SÖYLEŞİ

Nermin
Ketenci
Tedirgin
yaşamak

TREND
Kler
Kampeas

140**144 SANAT AJANDASI**

Karen Hodara
Kohen

NETFLIX YAPIMLARINDA ADAM SANDLER

Adam Sandler, Josh ve Benny Safdie'nin yönetmenliğini üstlendiği 'Uncut Gems' adlı yeni filmin çekimlerine hazırlanıyor. Sandler'in son olarak Jennifer Aniston ile birlikte rol aldığı 'Murder Mystery' adlı film yakında Netflix'te yayınlanmaya başlayacak. Film New Yorklu bir polis memuru ile eşinin cinayetle suçlanmasını konu edinmekte. 'The Meyerowitz Stories' dizisinde Danny rolünü canlandıran 51 yaşındaki Adam Sandler, son yıllarda Netflix yapımlarında rol almayı tercih ediyor.

ARAP MODACI İLGİ ÇEKTE

İsraili Arap moda tasarımcısı Nadia İbrahim Azizi, hazır giyim modasını çok kültürlülük girişimi olarak tanımlıyor. Yafa doğumlu tasarımcı, modayı; kişisel stilini, duygularını, kadınsı girişimciliğini yansıtmaya aracı olarak görüyor ve bu görüşünün onu zirveye taşıyacağını umut ediyor. Shenkar Tasarım Koleji mezunu olan Azizi, son olarak tasarımlarından oluşan bir defileyi Yafa'da Beit Kandinoff adlı mekânda düzenledi.

Tasarımlarına "Made in Jaffa" adını veren Nadia İbrahim Azizi; "Çok kültürlü bir ülkede yaşıyoruz; renklerimiz farklı, kimimiz uzun, kimimiz kısa, bazımız ince, bazımız da daha toplu.

Farklı dinlerin mensuplarıyız, laikler veya dindarlar. Bütün bunların üzerinde her birimiz kariyer sahibiyiz. Bu koleksiyonum, saydığım her farklılığa hitap ediyor" demekte.

Azizi'nin defilesinde sunulan kıyafetleri, tasarımları ile tamamlayan üç İsraili Arap tasarımcı daha vardı; Rafat Omar'ın çantaları, Sahar Abu Seif'in Sutra markalı ayakkabıları, Hanan Masalha'nın geometrik şekillerdeki mücevherleri...

YELCHİN AİLESİ TAZMİNAT İSTİYOR

'Star Trek' filminin bir araba kazasında ölen aktörü Anton Yelchin'in ailesi, Jeep Grand Cherokee'nin üreticisi Fiat Chrysler şirketine dava açtı. Rusya doğumlu Yahudi aktör bilindiği gibi evi önünde aracından inmiş, 2,5 tonluk aracın hareket etmesiyle, araç ile otopark demirleri arasında sıkışıp yaşamını yitirmişti. Öldüğünde henüz 27 yaşında olan Anton Yelchin çok yetenekli, genç yaşına rağmen kariyerinde ilerlemiş bir sanatçıydı.

Yelchin ailesinin avukatı davayı kazandıkları takdirde alacakları tazminatın hasta ve bedensel engelli sanatçılara destek olan yararına kullanılacağını belirtti. Ayrıca bu tazminat, genç Yelchin'in yaşamını yansıtacak bir belgese-

le de kaynak oluşturacak. Fiat Chrysler'den yapılan açıklamada; "Trajik kayıpları nedeniyle Yelchin ailesinin acılarını paylaşıyoruz" ifadesi kullanıldı; ailenin yararına bir çözüme gidileceği belirtildi. Aktörün annesi Irina ve babası Victor'un yaptırdığı inceleme sonucunda bu markanın 2016 modelinde üretim hataları bulunduğu ortaya çıktı. Tüketicilerin şikâyetlerinin giderek çoğalması ile üretici, tazminat taleplerine olumlu yanıt vermek durumunda kaldı.

Yelchin ailesi 1989 yılının Eylül ayında ABD'ye göç ettiklerinde tek çocukları Anton henüz altı aylıktı. Anne Irina paten koreografı, baba Victor da paten koçudur.

DANIEL CRAIG 007'YE HAZIR

Daniel Craig bir sonraki filminin yeniden '007 James Bond' olacağını açıkladı. New York'ta yardım amaçlı bir etkinlikte görülen Craig, iki yıldır kendisine bu konuda yöneltilen sorulara yanıt vermekten kaçınınmaktaydı. İngiliz yönetmen Danny Boyle, senarist John Hodge ile senaryo üzerinde çalıştıklarını, çekimlerin 2018 sonunda başlayacağını belirtti.

YENİ BİR AŞK MI DOĞUYOR?

Hollywood yıldızı Angelina Jolie ile kısa bir süre önce ayrılan ABD'li aktör Brad Pitt'in, MIT'de (Massachusetts Institute of Technology) profesörlük yapan Neri Oxman ile sıkça görüştüğü ve onunla romantik bir ilişki yaşamak istediği iddia edildi. Hayfalı bir Yahudi ailesinin kızı olan 41 yaşındaki Neri Oxman'ın, 54 yaşındaki Brad Pitt ile çok iyi anlaşığı belirtildi. 2016'da Jerusalem Post gazetesinin en etkin 50 Yahudi sıralamasında 42. sırada yer alan Oxman, daha önce Arjantinli besteci Osvaldo Golijov ile evliydi.

BİR ÇOCUK İÇİN İSTENEBİLECEK TEK ŞEY VARDIR:

EŞİT EĞİTİM FIRSATINA SAHİP OLMASI.

Biz bu ülkenin çocuklarına inanıyoruz. Onlar için daha iyi bir gelecek istiyoruz. Yapı Kredi Gönüllüleri olarak "Anadolu'ya Bilim Göçü" projesini bu yüzden başlattık. Anadolu'nun güzel çocukları bilimle tanışsın, geleceğin bilim insanları olsunlar diye...

YGA

 YapıKredi
Hizmette sınır yoktur.

STREISAND'IN DYLAN'DAN RİCASI

Efsane müzisyen *Bob Dylan*'ın el yazıları, not defterleri, yazışmalar, filmler ve fotoğraflardan oluşan 6 bin adet parçadan oluşan arşivi, 'George Kaiser Ailesi Vakfı' ve Oklahoma'daki Tulsa University tarafından 20 milyon dolara satın alınmıştı. Bu arşiv içinde yer alan bir belge, iki efsane müzisyenin hayranlarını oldukça şaşırttı.

Şöyle ki, 1978 Kasım tarihli bir mesajda *Barbra Streisand*, Bob Dylan'a, gönderdiği çiçekler için teşekkür ediyor ve birlikte bir müzik kaydı yapmayı

öneriyordu. Bu mesaj hakkında ne düşündüğü sorulduğunda Streisand oldukça heyecanlandı; "Benim gönderdiğim notu bunca uzun bir zaman saklamış olması beni çok duygulandırdı" dedi. Barbra kişisel arşivinde aranınca Bob Dylan'ın ona gönderdiği bir notu buldu. Bu 'Yentl' filminin vizyona girmesi öncesinde Dylan'ın "Bu filmi görmek için sabırsızlanıyorum" sözlerini yazdığı bir nottu. Dylan'ın notun altına eklediği son ifade; "Sen benim favorimsin" idi.

FARKLI KÜLTÜRLERİN EVLİLİĞİ

İsrail TV'sinin 'Nevsu' adlı dizisi ABD seyircisi için yeniden uyarlanacak. Etiyopyalı bir erkekle Aşkenaz Yahudisi bir kadının evliliğine odaklanan komedi türündeki dizi, ABD versiyonunda siyahi bir erkekle Batılı beyaz bir kadının evliliğini konu edinecek. Fox'un, haklarını satın aldığı dizinin adı 'Culture Clash' olacak.

INDIANA JONES 5 PROJESİ

Londra'da gerçekleşen Raketten TV Empire ödül dağıtımında bir konuşma yapan *Stephen Spielberg*, beşinci Indiana Jones filmi çekimleri için Harrison Ford ile buluşmayı planladığını söyledi. Kendisine Yaşam Boyu Başarı ödülünün verildiği gecede Spielberg, Indiana Jones'un çekimleri için çok sevdiği Londra'ya yeniden gelmeyi istediğini belirtti. Spielberg'in Londra'ya gelmesinin diğer bir sebebi de yönetmenliğini üstlendiği 'Ready Player One' adlı fütüristik filmin tanıtımını yapmaktı.

MODERN ESAV BEYAZ PERDEDE

Yazar Meir Shalev'in 'Esau' adlı romanının Rus asıllı yönetmen Pavel Lungin tarafından sinemaya uyarlamasında ABD'li aktör *Harvey Keitel* rol alacak. 'Esau', Tevrat'ta sıkça kendisinden bahsedilen Yitshak'ın oğlu, Yaakov'un abisi Esav'ın öyküsünün modernize edilmiş versiyonunu konu edinmektedir. Filmde ayrıca Lior Ashkenazi, Gila Almagor, Shira Haas ve Mark Ivanir gibi İsraili aktörler de rol alacak. 'Esau', 30'dan fazla yayınlanmış eseri olan Meir Shalev'in sinemaya uyarlanan ilk kitabı olacak.

KUSHNER'LERE YENİ GELİN

Birbirlerine karşıt görüşlere sahip Jared ve *Josh Kushner* kardeşler Trump'ın başkanlığa seçilmesinden beri sık sık gündeme gelmektedir. Başkanın kızı Ivanka Trump, Jared ile evlenmeden önce Yahudi inancını kabul etti. Süper model *Karlie Kloss* ile hayatını birleştirmeye karar veren Josh'un, müstakbel eşinden Yahudi dinine geçmesini isteyip istemeyeceği merak konusu. Ancak Josh'un ebeveynleri Seryl ile Charles Kushner'in, Karlie Kloss'a bu konuda baskı yaptıkları biliniyor.

Dünyanın ilk ve tek uluslararası
POMERANIAN
eğitim ve danışmanlık firması

POMERANIAN BOO HOUSE'UN
FENOMENLERİ İLE
TANIŞIN!

+90 212 351 21 21
info@pomeranian.com.tr

www.pomeranian.com.tr

Sizlere Daha İyi Hizmet Verebilmek İçin Lütfen Randevu Alarak Geliniz...

POMERANIAN
BOOHOUSE
by *George*

ODEYA ŞÖHRET YOLUNDA

Son yıllarda kendinden sıkça söz ettiren ABD'nin genç aktrislerinden biri de *Odeya Rush*. 'The Giver' ve 'Goosebumps' filmlerinden tanıdığımız Odeya, Hayfa kentinde doğdu, henüz 9 yaşındayken ailesi ile ABD'ye göç etti. Önce model olarak kariyer yapan Odeya, Polo Ralph Lauren, Gap, Tommy Hilfiger ve Guess firmalarının ürünlerini tanıttı. 'Dear Dictator' adlı komedide Michael Caine ve Katie Holmes ile rolleri paylaşan genç oyuncu, bu yıl üç film projesinde yer alıyor.

GENÇ VE İDDİALİ

İsrail'de sol eğilimli Meretz partisinin başkanlık seçimlerini *Tamar Tami Zandberg* kazandı. 2003'te siyasi kariyerine başlayan Zandberg, daha önce Tel Aviv Belediye Meclisi üyesi olarak görev yapmaktaydı. Knesset'te beş koltuk sahibi Meretz partisinin yeni lideri Zandberg, protesto gösterilerinin tanıdık bir siması olup kendini feminist, çevreci ve sosyal demokrat olarak tanımlıyor. Boşanmış ve bir kız çocuk sahibi olan Tamar Zandberg, hayat arkadaşı ile birlikte yaşıyor.

'PAYLAÇO BOZO' YAŞAMINI YİTİRDİ

ABD televizyon kanallarının tanınmış komedyeni Frank Avruch, 1959 ile 1970 yılları arasında Palyaço Bozo karakteri ile gönülleri fethetmişti. Büyük bir yardımsever olan Frank Avruch, UNİCEF'in etkin bir üyesiydi ve bu kuruluş yararına dünyayı dolaşıp Bozo karakteri

ile sahne almıştı. Rusya'dan göç eden bir Yahudi ailesinin çocuğu olarak Boston'da dünyaya gelen komedyen, askerliğini tamamladıktan sonra Stevens soyadını terk ederek asıl soyadını yeniden sahiplenmiş ve Frank Avruch adıyla kariyer yapmıştı.

BAŞKAN EŞİ 'PADDINGTON 2'DE

İsrail Devlet Başkanı Reuven Rivlin'in eşi *Nechama Rivlin*, 'Ayı Paddington' filminin İbranice versiyonunun seslendirenleri arasında yer alıyor. Nechama Rivlin, filmin İngilizce orijinalinde Maggie Steed'in canlandırdığı Hakim Gerald Biggleswadel'in eşi Gertrude'u seslendiriyor.

Devlet Başkanının eşi bunu yapmakla çocukluk hayalini gerçekleştirdiğini belirtmekte.

BEBEĞE ANLAMLI BİR İSİM

ABD'li komedyen *Seth Meyers* TV'de sunuculuğunu yaptığı geç saatlerde yayınlanan programında seyircilere, bir çocuğunun dünyaya geldiğini açıkladı. Seth Meyers ile eşi *Alexi*'nin ikinci oğulları, 8 Nisan Pazar günü oturdukları apartmanın lobisinin zemininde doğdu. 'Late Night' adlı TV programında Meyers, duygusal bir monologla, oğlunun dünyaya geliş sürecini ve bebeğe niçin Axel Strahl Meyers adını verdiğini anlattı. Ünlü komedyen oğluna Strahl isminin, eşinin Holokost'tan kurtulan büyükbabalarının anısına verildiğini açıkladı.

Sanat koleksiyonunuzu kiskandıracak **tasarım**.

Farkı yaşamak için Gaggenau.

Etkileyici mimari yapılar, etkileyici iç tasarımı da vadeder. Gaggenau soğutucular da tıpkı tasarımlardaki detaylar gibi sizi yansıtır. Tüm parçaları eşsiz malzemeler kullanılarak, el işçiliğiyle hazırlanan her bir Gaggenau ürünü profesyonel bir performans sergiliyor ve bunu 1683'ten beri sürdürüyor.

Daha fazla bilgi için www.gaggenau.com'u ziyaret edebilirsiniz.

GAGGENAU

Miel de Botton

*“Şarkı söylemek gizli
kalmış hayalimdi”*

Çok varlıklı bir ailede doğdu Miel de Botton. Mısır Yahudi'si Gilbert de Botton'un kızı, filozof/yazar Alain de Botton'un kız kardeşi, "Yahudi Mata Hari" lakaplı casus bir büyükannenin torunu... Kendisi klinik psikolog, iki çocuklu güzel ve alımlı bir anne, sanat koleksiyoncusu, gönlü zengin bir bağış sever... Çocukluk hayali müzisyen olmaktı Miel de Botton'un. 40'ından sonra başladığı müzik yaşamında, sesini uluslararası da duyurdu... Gelin Miel de Botton'u ve sıra dışı ailesini tanıyalım.

Miel de Botton; Gilbert de Botton ile, ilk eşi Jacqueline Burgauer'in kızı olarak Zürih'te dünyaya geldi. Çocukluğu ve ergenlik yılları boyunca hayali şarkı söylemekti. Miel de Botton zeki, disiplinli bir çocuk olarak büyüdü, birçok başarılar imzasını attı. Ancak, müzik ve şarkı söylemek, 40'lı yaşlarının ortalarına dek gizli bir hayal olarak kaldı.

Aileyi tanıyabilmek, ailenin Miel üzerindeki etkisini anlayabilmek için öncelikle baba *Gilbert de Botton*'un yaşamına değinmek gerekir. 20. yüzyılın finans alanında öncülerden biri olan Gilbert, "açık mimari" veya "yaşayan mimari" olarak tanımlanan mimari tarzın yaratıcısı sıfatı ile bu alanda bir organizasyonun kurucusudur.

Gilbert de Botton

Dokuz lisan konuşan, sanat koleksiyonculuğuna meraklı ve bağış sever Gilbert de Botton İskenderiye'de, Sefarad Yahudi'si bir ailede doğdu. Genelde, anne tarafından büyükanne ve büyükbabası tarafından büyütüldü. Çünkü bir gazeteci ve İsrail istihbaratının bir üyesi olan annesi Yolande'm, çocuk büyütecek zamanı yoktu. Yolande

hayatını riske atarak, gizli belgeleri yeni kurulan İsrail devletine ulaştırıyordu. Bazen Mısır'da hapse atıldığı oluyordu. O zaman Gilbert aç kalabiliyor bazen komşular tarafından doyuruluyordu.

Anne ve babası boşanmıştı, zor bir çocukluğu oldu Gilbert'in. Önce Hebrew University, ardından Columbia University'de eğitim gördü, Rothschild'lerin bankalarının New York başkanı oldu. "Yaşayan mimarinin mucidi" olarak ekonomik yaşamında çok başarılı oldu. Sanat koleksiyonculuğu merakı ile yardımseverlikteki cömertliğini çocuklarına aşıladı. London School of Economics and Political Science, Gilbert de Botton'un anısına, finans konusundaki araştırmaları teşvik edecek "Gilbert de Botton Award in Finance Research" adlı bir ödül tahsis etti.

Hem Lucian Freud hem de Francis Bacon tarafından portresi yapılmış tek kişidir Gilbert. Çünkü her iki sanatçı da Gilbert'in çok yakın dostlarıydı. *Tate Modern*'e katkıları nedeniyle kuruluşun bazı galerilerine Gilbert de Botton adı verildi.

Gilbert de Botton 2000 yılında henüz 65 yaşındayken hayata veda ettiğinde, kızı Miel'e ve oğlu Alain de Botton'a çok yüklü bir servet bıraktı. Miel'in erkek kardeşi *Alain de Botton*, günümüzün en önemli yazar/filozoflarından biridir. Kitaplarında edebiyat ile hayatı başarı ile yorumlayan ve çeşitli kavramları felsefi tarzda işleyerek onları gündelik yaşamla ilişkilendiren de Botton, en sevilen yazarlardan biri olmayı sürdürüyor.

Miel ve Alain kardeşler

Miel ve Alain'in çocukluk yılları Zürih'te geçti. İsviçre doğumlu anneleri *Jacqueline de*, aynen *Gilbert* gibi, köklü bir Yahudi ailesinden geliyordu. Bazı rahatsızlıkları yüzünden Jacqueline, Miel ve Alain'i dünyaya getirebilmek için hamilelikleri süresince hastanede yatmak zorunda kalmıştı.

Jacqueline çalışmıyordu ancak Gilbert'in başarısında önemli rolü vardı. Miel, annesini evde akşam davetleri verirken veya sık sık seyahat eden Gilbert'in valizini hazırlarken anımsıyor.

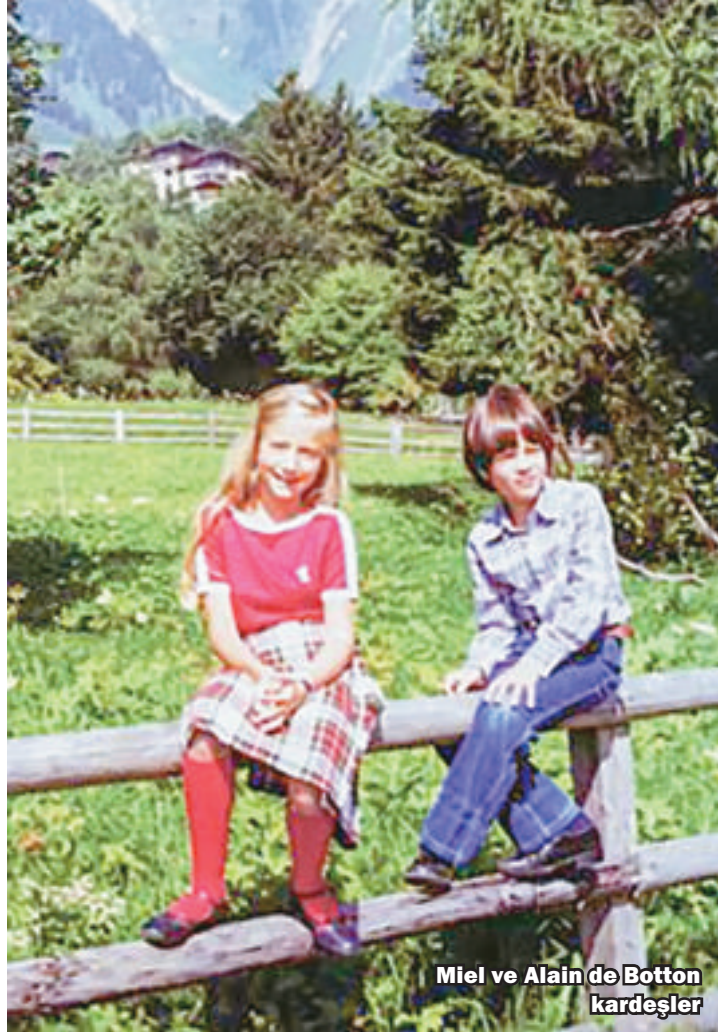
İngiltere ile herhangi bir ilişkileri olmadığı halde Gilbert, kızı ve oğlu için arzu ettiği eğitimin ancak İngiltere okullarında mümkün olduğu kanısına vardı, böylece 11 yaşındaki Miel, Marlborough'a, 8 yaşındaki Alain de Oxford'da Dragon School'a gönderildiler. İki kardeş daha ileriki yıllarda bu eğitim dönemini "zavalı bir deneyim" olarak anımsayacaklardı. Çünkü aileleri İsviçre'deydi, Miel ve Alain travmatik bir durumdaydılar. Bu durum Miel'i çok etkilemiş, "İlerde ben çocuklarıma asla bunu yapmayacağım" diye kendi kendine söz vermişti. 20'li yaşlarında Alain, biraz da babasına karşı cephe aldı, onu "zalim tiran" olmakla suçladı. Miel ise sözcüklerini seçerken daha dikkatli davranıyor, tizerlerinde babalarının müthiş baskısını hissettiklerini belirterek şöyle diyor: "Babam bizde, ancak başarılı olursak seviliriz gibi bir izlenim bırakmıştı. Her zaman mükemmele ulaşmak zorundaydık. Bu iyi bir şeydi ama omuzlarımızda hissettiğimiz baskı çok ağırdı."

Bu ağır baskıdan kaçışın tek yolu müzikti. Müziğin Miel için anlamı "neşe ve özgürlük"tü. Önceleri İsviçre'de, ailesi İngiltere'ye taşındıktan sonra da Londra'daki yatak odasında, Leonard Cohen ve Van Morrison dinlerken saatler geçiriyor, arada şiir yazıyor, bazen de aynanın karşısına geçip şarkı söylüyordu.

Aslında müzik, Gilbert'in de tutkularından biriydi. Evde her zaman müzik vardı. Gilbert evde Fransız aşk şarkı-ları söyler, Pesah'ın Seder sofrasında, Ağada'nın "Ma Nishtana" bölümünü muhakkak Miel'e söyletirdi.

Miel'in müzik alanında kariyer yapması söz konusu dahi edilemezdi. Çocuklarının en yüksek düzeyde eğitim almalarını sağlayan Gilbert, hayatta birer profesyonel olmaları gerektiğini kızına ve oğluna şart koşmuştu. Miel'in de çok başarılı bir avukat olmasına karar verdi. Böylelikle Miel, Oxford'da Hukuk eğitimine başladı. Fakat yolu yarılattığında Miel kendince doğru yolda olmadığını kanaat getirdi. Psikolojiye geçiş yapmak için babasından izin istedi. Baba tabii ki izin vermedi. "Öncelikle önünü gördüğün bir iş yapmalısın" dedi. Psikoloji, Gilbert için çiçek düzenleme sanatı gibi çok da ciddiye alınacak bir dal değildi. Miel çaresiz Hukuk'a devam etti.

"Babam bizde, ancak başarılı olursak seviliriz gibi bir izlenim bırakmıştı. Her zaman mükemmele ulaşmak zorundaydık."

Miel ve Alain de Botton kardeşler

Bocalıyordu, kendini bulması gerekiyordu. Paris'e taşınmak çözüm olabilirdi. Nitekim Paris'e taşınmasının ardından Psikoloji eğitimine başladı ve Klinik Psikolog olarak en yüksek derece ile mezun oldu. O dönemde Gilbert ile Jacqueline boşandılar. Alain de kendini bulmuş, bir anlamda yolunu çizmişti. Önce Cambridge'de Tarih okudu, lisansüstünü Felsefe dalında yaptı.

Alain henüz 23 yaşında ilk kitabı "Essays in Love" adlı otobiyografik kitabını yayımlarken dışarıya açılıyor, oysa Miel kabuğunda kalmaya devam ediyordu. Bu arada, eski banker ve film yönetmeni Angus Aynsley ile hayatını birleştirdi, Miel. Oğulları Zachary dünyaya geldi, dört yıl sonra da kızları Talia. 2000 yılıydı, Mie Tavistock Clinic'te ve terapi merkezlerinde Psikolog olarak çalışmaktaydı. Bir gece yarısı çalan bir telefonda babasının ani kalp krizi ile yaşamını yitirdiğini öğrendi Miel... Gilbert, son dönemlerde kızını yardım faaliyetlerine yöneltmeye, yardım ettiği kurum ve kuruluşları öğretmeye çalışmış, kızının bu yönde faal olmasını istemişti.

Miel babasından öğrendiği yardımseverlik dersini hiç unutmadı. Dünyanın önde gelen bilimsel araştırma kurumlarından biri olan Weizmann Institute'a ve modern sanatın gelişmesine katkılarını sürdürüyor. Çünkü babaları, Miel ile Alain'e sanat aşkını ta çocukluklarından aşılamayı başarmıştı.

Gilbert, çocukluklarında Miel ile Alain'i sanat galerilerine götürürmüş. Bundan çocuklar tabii ki, pek haz almazlarmış. "Günün birinde, sanat eserlerini anlamaya ve sevmeye başladım. Sanki tablolar bana konuşuyordu, ben de onlarla duygusal bir bağ kuruyordum." Miel, bu sözlerle anlatıyor babasının sanat sevgisini çocuklarına nasıl aşıladığını...

Gilbert, Miel'i sahnede görseydi ne derdi?

40. doğum gününden bir süre sonra Miel'in evliliği son buldu. Zor ve yıpratıcı bir boşanma süreci yaşandı. Miel artık çocukluk düşünü gerçekleştirmenin zamanı geldiğine karar verdi. "Bed Men" bestesini diğerleri izledi. Bir orkestrada solistlik yapan Pilates öğretmenininde desteği ile ilk sahne deneyimini yaşadı. Bu performansı diğerleri izledi, ses açma dersleri aldı, bir süre sonra prodüktörü Andy Wright ile tanıştı. Wright'ın piyano başına geçip bestelerini seslendirmeye başlaması Miel için mucizevi bir andı. Miel gözyaşlarını tutamıyordu. Yılların gizli kalmış düşünceleri gerçeğe dönüşüyordu.

"Anda kalmanın önemine inanıyorum"

Miel de Botton

Anne Jacqueline, kızının nihayet sevdiği işi yapıyor olmasından mutluluk duyuyor şimdilerde. Jacqueline, Zachary ve Talia, Miel'in konserlerini kaçırmıyorlar. Miel'in repertuarı, özgün bestelerinin yanı sıra, o henüz küçük bir kızken babasının söylediği şarkılardan oluşuyor. Miel, babasını çok özlese de, bu duruma tam bir karışıklık olarak, ancak babası artık var olmadığına rüyasını gerçekleştirebildiğinin bilincinde. Acaba Gilbert, Miel'i sahnede görseydi ne derdi?

Miel, "Her işin ciddiyetle yapılmasını isterdi. Ben işimi büyük bir ciddiyet ve sevgiyle yapıyorum. Her halde babam etkilenir, bana destek verirdi" demekte. Hele hele Gilbert, kızının bazı konserlerini kanserle mücadele eden kuruluşlara bağış toplamak amaçlı verdiğini bilse, her halde Miel ile övünür, gurur duyardı.

Miel 44 yaşında bir albüm çıkardı, adı "Magnetic." Bu, 1930'lar ile 1950'ler arasında moda olan Fransızca şarkılardan oluşan bir koleksiyon...

Güzel ve cazibeli Miel, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerinin prestijli mekânlarında verdiği konserlerle sürdürüyor müzik kariyerini.

Weizman Enstitüsü'nden onurlandırma

Yardımsızlık, Miel'in babasından öğrendiği bir meziyet, onun ayak izlerini takip ediyor. 2015 yılının Kasım ayında, Weizmann Araştırma Enstitüsü, cömert maddi desteklerinden ötürü Miel de Botton'u Onursal Doktor unvanı ile ödüllendirdi. Ödül töreninde yaptığı konuşmada Miel şöyle diyordu: "Çocukken evimde sürekli Weizmann Enstitüsü'nün adını duyardım. Babamla orayı ziyaret etme ayrıcalığına edindiğimde, bu kurumun için bu kadar özel olduğumu idrak ettim. Babamın başladığı işi devam ettirmek benim için büyük bir onurdur." Miel, babası Gilbert de Botton'un öğretilerini özümsemiş bir kadın. İki çocuk sahibi bir anne ve müthiş bir servetin sahibi olarak 40'lı yaşlarında, müzik kariyeri yapma, sahneye çıkma cesaretini nereden bulmuştu Miel? Repertuarının bir kısmını 1930'ların, 1950'lerin Fransız şansonlarına ayırmasının nedeni neydi? Tabii ki cesur, güzel, korkusuz, cazibeli casus babaanne Yolande Gabai de Botton'dan.*

Miel ve kardeşi Alain, babaannelerinin yaşamını araştırdılar. Böylece "Yahudi Mata Hari" lakaplı Yolande Gabai de Botton'un Orta Doğu'daki casusluk serüveninin öyküsünü "Yolande: An Unsung Heroine" adlı belgesel bir filme dönüştürmeyi başardılar.

Kimdi Yolande Gabai de Botton?

Türkiyeli Yahudi bir ailenin kızı olarak 1913'te Mısır'da doğan Yolande, Fransızca konuşulan bir evde büyüdü; Kral Faruk'un sarayının bir müdavimi olarak Mısır yüksek sosyetesinin içinde yer aldı. 17 yaşında işadamı Jacques de Botton ile evlendi, bir yıl sonra oğlu Gilbert dünyaya geldi.

1945'te Yahudi Ajansı'nın (Sohnut) siyasi bölüm şefi Moshe Sharett, Mısır'ı ziyareti sırasında katıldığı bir kokteyl partide, Yolande'ı henüz kurulmamış İsrail devleti lehine casusluk yapmaya ikna etti. Yarı zamanlı gazetecilik yapan Yolande'ın, Mısır'ın en önemli gazetesi Al Ahram'ın editörü, istihbarat kurumu Tak ed-Din as Sulh'un Azzam Paşa olarak tanınan şefi Abdul Rahman Hassan Azzam ve Kahire Baş Müftüsü Mahmoud Mahlouf ile tanışıklığı vardı, hepsi de onun hayranıydı. İsveç Elçisi Widar Bagge de, Yolande'ın casusluk girişimlerini tahmin ediyordu ama kadının büyümesine kapılmıştı.

1945'te Yolande, aralarında Müslüman Kardeşler üyesi olan Mısırlı casus şebekesi hakkında bilgi toplamakla görevlendirildi. Yolande'ın Haganah'ya ilettiği çok önemli belgeler arasında, 1947 ve 1948'deki Arap Ligi toplantılarında alınan kararlar vardı. Bu raporlarda ifade edildiğine göre, Arap Filistin'i kurtarmak amacıyla Arap dünyasının her türlü siyasi ve ekonomik çıkarları feda edilecekti. Yolande'ın sızdırdığı önemli belgelerden bir diğeri de Filistin topraklarında İngiliz Mandasına son vermek amacıyla hazırlanmış askeri planlardı. 1948'de, Suriye ve Mısır'ın yeni kurulan İsrail'e karşı gizli hareket planlarını David Ben-Gurion'a teslim etmek üzere kaçtı. Mısır'dan kaçarken bu planları giysisinin omuz vatıklarında gizledi. Aynı yıl Yolande, güvende olması için gönderildiği Paris'ten de fırsatını buldukça bilgi iletmeye devam etti. Yaşamının son yıllarında oğlu Gilbert'i alıp İsrail'de küçük bir daireye yerleşti. Ancak o dönemde işverenleri Yolande'ın varlığını unutmışlardı bile...

Görgü tanıklarına göre Yolande'ı üzen iki sebep vardı; biri ülkenin marjinalleşmesi, diğeri de 1940'larda evlendiği pi-

*Miel'in
güzelliği
ve cazibesi
dışında
cesareti,
kararlılığı ve
zekâsım da
Yolande'dan
almış olması
hayli olası...*

Babaanne Yolande Gabai de Botton'un adına yapılan belgesel

lotun ölümüydü. Yolande, ikinci eşinin soyadı olan Harmor'u kullanmayı tercih etmişti. 1959 yılında, henüz çok genç yaşta İsrail'de yaşama veda etti. Günümüzde, *Yolande Harmor* adına Kudüs'te bir meydan bulunmaktadır.

Miel-Yolande benzerliği

Miel, kısa fakat böylesi renkli bir hayat yaşamış olan Yolande hakkında bir belgesel hazırlanmasına vesile olmanın mutluluğunu yaşıyor. İskenderiyeli, Yahudi, güzel ve soylu bir kadının, Palestine Post muhabiri kisvesi altında, Mısır'da istihbarat toplarken kendi yaşamını ve küçücük oğlunun yaşamını nasıl tehlikeye attığını yansıtan bu film, Londra sinema salonlarında kapalı çevrelerde gösterime girdi. Yolande, Mısır'ı seviyordu, Arap dünyasını seviyordu, ancak özgür İsrail devletinin kurulması için mücadele etmeyi tercih etti.

Yolande'ın fotoğrafına dikkatle bakıldığında,

Miel'in, babaannesine fiziki açıdan çok benzediği bariz bir şekilde görünüyor. Miel'in güzelliği ve cazibesi dışında cesareti, kararlılığı ve zekâsım da Yolande'dan almış olması mantıklı değil mi? Yolande'ın yaşamını araştırmaya başlasından sonra Miel'in, 1930'la-1950'ler arasındaki Fransız şansonlarına merak salıp, seslendirmesi de bir ölçüde babaanneye değer verip, onun anısını yaşatmaya çalışmak çabası değil mi sizce?

* 29 Temmuz 2015 tarihli *Şalom* Gazetesinin Kültür sayfasında, "Yahudi Mata Hari: Mısırlı Yolande" başlığı altında Yolande Gabai de Botton hakkında bir yazım yayımlanmıştı.

Random / Chia - Ying Lee

STUDIO
ITALIA DESIGN
ROMA - ITALY

IKSV VENEK BİYALİ
ULUSLARARASI MİMARLIK SERGİSİ
2018 TÜRKİYE PAVYONU
AYDINLATMA DESTEKÇİSİ
TEPTA AYDINLATMA

TEPTA
AYDINLATMA

Nispetiye Mah. Aytaç Cad. No: 24 Kat: 1-2-3 1.Levent - İstanbul / 0212 279 29 03

www.tepta.com

Şövalyeliğin onuru

Karen Gerson Şarhon

Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi'nin başında, imza attığı önemli projeler arasında Centropa Sözlü Tarih Projesi, Maftirim Projesi, Ladino Database Projesi, Ladino – Judeo-Espanyol sözlük, vs. bulunmaktadır. Haftalık Şalom gazetesinin Judeo-Espanyol sayfasının ve dünyanın tek aylık tamamı Judeo-Espanyolca olan gazetesi El Amaneser'in de editorü olan Karen Şarhon 2011 yılında dünya kültürüne ve Judeo-Espanyol'un korunmasına olan katkılarından dolayı Fransız Kültür Bakanlığı tarafından Chevalier des Arts et des Lettres de la République Française madalyasına layık görülmüştür. O, aramızdan biri...

Fransız Hükümeti'nin size verdiği Şövalyelik payesinden sonra hayatınızda neler değişti?

Aslında şövalyelik madalyası almam hem büyük bir sürpriz hem de büyük bir mutluluk duyduğum bir olay oldu. Nisan 2011 yılında Fransa'daki arkadaşım rahmetli Jean Carasso bana telefon edip, Fransız elçiliğinden bir haber alıp almadığımı sordu. O sırada hiçbir haber gelmemişti. Sonra ısrarla aramaya devam edince ona meselenin ne olduğunu sormuştum. "Sana Chevalier madalyası verilecek" deyince şaka yapıyor sandım. "Yok canım, bunun şakası mı olur?" diye sordu ve elçiliği aramamı söyledi. Öyle pat diye elçilik aranır mı? Çekindim tabii. Bir de doğru değilse? Rezil olmak var işin içinde. Sonunda o kadar ısrar etti ki, internette Fransız elçiliğinin e-mail adresini buldum ve çekine çekine böyle bir haber aldım, acaba doğru mu diye sordum. Aradan yarım saat geçmeden cevap geldi, madalya sertifikamı scan edip bana yollamışlar! Tebrik mesajlarını da eklemişler. Tabii havalara uçtum. Ailemin gururu görülecek şeydi. En önemlisi de cemaat yönetiminden gelen tebriklerdi. Tam o aralar, Sefarad Merkezi kapatılsın lafları dolaşırken bu madalya onları susturdu ve bir daha böyle bir şeyin lafı açılmadı.

Tabii ki, tebrikler çok hoşuma gitti ve madalya töreni çok duygusal oldu benim için. Bunu babamın görmesini çok isterdim. Annem bile şahit olamadı çünkü evde hasta yatıyordu. Bunun haricinde bütün sevdiğilerim oradaydı.

Ondan sonra hayatımda pek bir şey değişmedi doğrusu. Sefarad kültürü üzerine yaptığım işler çoğaldı, ama merkezimize bağışlanan fonlar her sene biraz daha azaldı; Judeo-Espanyol diline ilgi arttı ama gönüllü çalışanlar azaldı. Artık elimizdekilerle imkânsız başarılmaya çalışıyoruz.

Aylık 'El Amaneser' yayını için aldığınız uluslararası destek ve ilgi ile alakalı düşünceleriniz nelerdir?

El Amaneser artık dünyadaki tek,

tamamı Judeo-Espanyol dilinde olan gazete. İki sene önce 35 yıldan fazla hayatını sürdüren Aki Yerushalayim 100'ncü sayısını yayınlayıp kapanınca (parasızlıktan ve yeni çalışanın olmamasında dolayı) El Amaneser tek kaldı. 12 sayfa ile Mart 2005de başlayan yayın hayatımız şu anda 32 sayfa, tamamı Judeo-Espanyolca olan 159'ncü sayısını hazırlıyor. Şalom gazetesinin eki olarak çıkan El Amaneser'e, yurtdışında yaşayıp da Türkçe bilmeyenler, Şalom yerine sadece ekine abone olabiliyorlar. Bu da çok iyi bir şey ama ilginçtir, yıllardır yurtdışı abonelerimiz 300 civarındadır. Belli bir yaşın üzerinde

Karen, Yusuf ve Selin Şarhon

okuyucumuz olduğu için her sene birkaçını yaştan dolayı kaybetmemiz kaçınılmaz maalesef. Onun dışında yurtdışından aldığımız destek bizlere birçok ülkeden yazı gönderenlerle sınırlı. Birçok kere başvurmamıza rağmen ne İspanya'daki Casa Sefarad ne de bir başka ülkenin kültür kuruluşu gazetemizin yaşaması için maddi destekte bulunmadılar. Bugün dünyanın hali bu maalesef. Kültürle ilgili olan projeler en son desteklenenlerdir.

Geçtiğimiz Ağustos ayından beri 'El Amaneser'in eki olarak yayınladığınız 'Meam Loez' hakkında neler anlatabilirsiniz?

Ağustos 2017'den itibaren çok önemli bir projeye başladık El Amaneser gazetesinde. Yazımı iki asra yakın

bir süre alan, on iki ciltlik "Me'am Lo'ez" külliyyatı, "Raşi" harfleriyle Judeo-Espanyol dilinde yazılmış, "Tora" ve "Tanah"ın bazı bölümlerini sıradan Yahudi İnançlıların da kolayca anlayabileceği biçimde yayınlamış bir baş eserdir.

Uzun yıllardır yayınlamak istediğim, bu Judeo-Espanyol dilinde yazılmış olan en büyük edebi eserin Latin alfabesine transliterasyonunu, İsrail'de yaşayan arkadaşımız Yeuda Sidi yapmaktadır. Yine dünyada bir ilki gerçekleştirdik ve bu büyük metnin içindeki Judeo-Espanyolca olmayan bütün kelimelerin yanlarına tercümelerini de koyduk. Kitabın tama-

mını basmak maddi olarak mümkün olmadığı için her ay El Amaneser ile 8 sayfa Meam Loez çıkmaktadır. 1730'da yazılmaya başlanmış olan bu eser gerçekten bir hazine. Şalom gazetesini ile anlaşım, Şalom'un websitesine bir Meam Loez bölümü koymayı da düşünüyoruz.

Atalarımızın lisanı Judeo-Espanyol'u nasıl bir gelecek bekliyor?

Vallahi bu sorunun cevabı pek de kolay değil. 1970'lerde herkes bu dil için "ölmüş" dil teşhisi koyuyordu ama aradan neredeyse 45 sene geçti, henüz yaşamakta. Üstelik bugün, insanların her zaman yaptığı gibi yumurta kapağıya dayandığı şu anda, birden bu dilin ölmemesi gerektiği fikri yaygınlaşmaya başladı. Bizler, Sefarad Merkezi olarak bugüne ka-

dar birçok şey denedik gençlerin ilgisini çekmek için ama çok başarılı olduğumuz söylenemez doğrusu. Etkinliklerimize gelenler hep 60 yaş üstü kişiler. Ama bu sene bir mucize gerçekleşti. Buraya Şalom gazetesine yazdığım makalemde bir alıntı ile devam etmek istiyorum: “Birçok etkinlik düzenledik, geldiler; gençlere yönelik programlar yapmaya çalıştık, yine gelmediler. Sonunda “gençlerimiz bu dille ilgilenmiyor” sonucuna vardık üzülerek, taa ki merkezimizdeki gençler, Henri Çiprut ve Emel Benbasat “genç” fikirler öne sürene dek. ‘Bu işin sırrı sosyal medyada’ dediler.” Aslında 45 yıllık dil hocası olan ben de uzun süredir dil eğitiminin artık çağdaşlaşması gerektiğini düşünüyordum. Yeni kuşaklara onların karakterlerine uygun eğitim yapılmalı. Bu yeni özellikler nedir: Hızlı olmalı, kısa olmalı (uzun sürelerde konsantrasyon azalıyor), görselliği çok olmalı, mümkünse audio da eklenmeli, bilgi küçük haplar halinde verilmeli. Evet, bunu nasıl becerecektik? “Gençlerimiz”, “Günde Bir Kelime” fikrini ortaya attılar. Tamam, niye olmasın? Önce Facebook ve Twitter dendi. Sonra 21 yaşındaki kızım uyardı, “Anne bunlar demode oldu, gençler Instagram kullanıyor”

dedi. Biz de Instagram’ı ekledik. Bir diğer gencimiz, Meyzi Adoni (19) birkaç parlak fikir daha önerdi, tabii biz de dediklerini yaptık. Ve bütün bu sosyal medya alanlarında “El Bivero del Día / Günün Kelimesi / La Palabra del Día / Word of the Day” adında bir seri yayın başlattık. Emel Benbasat görselleri mükemmel hazırladı. Başına da şunları yazdık: **Mos estamos ambezando el Judeo-Espanyol. Un biervo kada dia.** Judeo-Espanyol öğreniyoruz. Her gün bir kelime. *We are learning Judeo-Espanyol. One word for every day.* *Estamos aprendiendo el judeoespañol. Una palabra para cada día.* Birdenbire her taraftan “like”lanmaya başladık. Sonra, eski bir öğrencim, Betsi Eskenazi çok parlak bir fikirle geldi. “Karen, ben bir Whatsapp grubu açayım, oraya sadece sen paylaşım yap, herkes günde bir kelime öğrensin. Daha fazlasını isteyenler olursa onlar için de ek bilgi koyarsın.” Doğrusu ilk başta bunun çok başarılı olacağını düşünmemiştim. Hele hele gruplarda insanların nedense sürekli bir şeyler yazma ihtiyacı duyduklarını bildiğimden biraz da şüpheli yaklaştım. Fakat inanılmaz bir şey oldu. Bizim hedef kitle bu gruba kilitlendi!

İki gün içinde grup 250 kişiye ulaştı. O kadar ki, ikinci bir grup açmak zorunda kaldık. Gruba yanlışla bir şey yazan hemen uyarılıp mesajlar sildiriliyor. Arada elenenler oldu ama şu anda sağlam 320 kişiyle yolumuza devam ediyoruz. Bana özelimden mesaj atanlar oldu, “Ne olur, ek bilgi, bir kelime yetmez” dediler. Ben de onları geçtiğimiz yıl YouTube’un Şalom TV kanalında yayınlanan Ladino Derslerime yönlendirmeye başladım. Bu Whatsapp grupları sayesinde o dersleri seyredenler birden

katlandı! Whatsapp’a kelimenin telaffuzunu da koyabiliyorum, böylece daha tam bir bilgi oluyor. Özeline birçok ilginç soru ve bilgi isteği geliyor onları büyük bir memnuniyetle cevaplıyorum. Ama bu gruba girmenin en büyük şartı gruba hiçbir şey yazmamak! Bütün bilgiye ancak bu şekilde ulaşmak mümkün oluyor. Yeğenim Berk Gerson bana yepyeni fikirler verdi Pesah masasında. “Sosyal medya interaktif olmalı” dedi. “Öyle paylaşımlar yapmalısın ki, insanlar katılımcı olsun. Küçük testler yap, a, b, c seçenekli sorular sor, vs vs.” Harika fikirler! Şimdi sıra bunları uygulamak için bizim “gençlere” işi devretmeye geldi! Judeo-Espanyol Whatsapp Grubu’na katılmak isteyenler bana isim ve soyadlarını da belirterek istekte bulunabilirler (0542 - 425 8176). Doğrusu ne kadar öğretirsek kâr diyorum. Hayırlı olsun! **Torununuz olduğunda ona Judeo-Espanyol konuşacak mısınız?** Allah kısmet eder de bir torunum olursa onun Judeo-Espanyol öğrenmesini çok isterim tabii ki, ama en önemlisi kızım (21) artık bu dille ilgilenmeye başladı. İnşallah o öğrenirse çocuğunun öğrenmesini de teşvik eder.

JUDEO-ESPANYOL YAYINLARIMIZ

Merkezimizin / Gözlem Kitap ile birlikte satışta olan ürünlerimiz

1 ROMANSOS EN JUDEO-ESPANYOL: İlk olarak 1930'larda Judeo-Espanyolca basılmış olan 16 kitaplık aşk romanları serisi merkezimiz tarafından 3'lü setler olarak tekrar basılmaktadır. Şu anda, ilk 3 set satışta.

2 MAFTİRİM KOLEKSİYONU: Günümüze kadar gelebilmiş son 63 ilahi yine son 3 büyük usta tarafından icra edilmiştir: Rav Isak Maçoro, David Behar & Rav David Sevi. Koleksiyonda 4 CD + 1 DVD + 360 sayfalık bir kitap var. Kitapta notalar ve ilahilerin 3 dilde tercümelemeleri bulunmaktadır: Türkçe, İngilizce ve Judeo-Espanyolca.

3 LA FAMIYA MOZOTROS: dünyanın tek tamamı Judeo-Espanyolca olan

karikatür kitabı.

4 DİKSYONARYO JUDEO-ESPANYOL - TURKO: Judeo-Espanyol - Türkçe Sözlük. Yeni ve geliştirilmiş baskıda 15.000 dolayında kelime, örnekler vs. bulunmaktadır.

5 KUENTOS DEL BEL PARA ABASHO: Matilda Koen-Sarano tarafından toplanılan son derece komik anekdotlar...

6 ÇEŞİTLİ CD'LER LOS PASHAROS SEFARADIS VE BAŞKALARI:

Kantikas Para Syempre (Los Pasharos Sefaradis)
Las Puertas (çift CD) (Los Pasharos Sefaradis)

Zemirot I (Los Pasharos Sefaradis)
Zemirot II: (Yako Taragano Sinagog İlahileri Korusu)
Un Kavretiko: (Estreyikas d'Estambol çocuk korusu)

7 ULUSLARARASI JUDEO-ESPANYOL / LADINO GÜNLERİ - DVD'LERİ 2015, 2016, 2017 ve 2018 yılları. Her DVD'de 6-7 saatlik tamamı Judeo-Espanyol dilinde konferanslar, konserler ve showlar bulunmaktadır.

8 TREZORO SEFARADI

(2 CİLT): Beki Bardavid ve Fani Ender tarafından hazırlanan iki ciltlik Judeo-Espanyolca atasözleri ve deyimler koleksiyonu. Yüzlerce atasözü ve deyim Türkçe, İngilizce ve Fransızca tercümelemeleri ile kitaplarda bulunmaktadır.

9 EL GID DEL PRATIKANTE I & II (NİSİM BEHAR):

Yahudilik hakkında bilmeniz gereken her şey efsanevi haham Nisim Behar tarafından Judeo-Espanyol dilinde kaleme alınmış. İki cilt aynı kitapta yer almakta.

10 EL KURTIJO ENKANTADO: (Matilda Koen-Sarano) küçük hikâyeler ve anekdotlardan oluşan harikulade bir kitap. Yazarın yıllar boyu sefarad kişilerden topladığı şahane bir koleksiyon.

11 TANGOS SEFARADIS DEL DIP DEL BAUL: Los Pasharos Sefaradis grubunun son albümü. Dünyanın ilk Sefarad Tangolar CD'si, harika melodiler, eski yeni besteciler ve harikulade Judeo-Espanyolca şarkı sözleri.

Özgür Ruhlar Çingenele Romanlar

Burgaz Ada sokakları, yıl: 1957-58'ler... Elleri kolları bohça dolu, rengârenk giyinmiş, toplu bir kadın... Hep aynı cümleyi tekrar ediyor garip bir şiveyle; yarı şarkı yarı şiir, yarı tekerleme... “Anason, kimyon, kırmızıbiber, erigani, kekik var.” Arkasından oyunumuza kesip nedenini bilmediğimiz bir merakla peşinden giden bizler!

Hayatımızın içindeler... Kimimiz haf-talık çiçeklerini onlardan alıyor, ki-mimiz çakmağını onlara tamir et-tiriyor... Aralarında sevdiklerimiz, çekindiklerimiz, evimizde çalıştır-dıklarımız, güzelliklerine hayran kaldıklarımız var. Türkiye'deki Çin-gene sayısı, üç milyon kadar...

Edirne ve Samsun'da dernek-ler kurulmuş. 8 Mayıs 2005 hafta-sı Edirne'de, ilk Uluslararası Roman Sempozyumu düzenlenmiş Türk Çingenelelerinin de büyük bir kısmı, tüm dünyadakiler gibi kendi-lerine *Roman* denmesini istiyorlar. ‘Rom’ insan demek...

“Ben bir Çingeneyim” adlı web sitele-rinde, Çingene kelimesini küçültücü olarak kullananları haksız çıkarmak için özellikle bu sözcüğü kullanma-yı seçen bir kesim var. Bana Yahu-di-Musevi sözcüklerinin tartışmasını hatırlattığı için bilinçli olarak ‘Çinge-ne’ kelimesini kullanmayı seçtim.

TARTIŞMA KONUSU... 'Büyük İskender' mi? 'Çingene Kızı' mi?

Nereden, nasıl, ne zaman gelmişler?

Nasıl oluyor da dünyanın her yerin-
deler?

Bu soruların yanıtlarının ancak
19'uncu yüzyılda verilebildiğini...
Anavatanlarının, Kuzey Batı Hindis-
tan, Rajastan olduğunu...

Bu gerçeğin ancak konuştukları dil
olan 'Romani'nin dilbilimciler ta-
rafından incelenip çözülebildikten
sonra ortaya çıktığını...

Romani lehçeleri üzerine yazılan ilk
3 kitaptan en önemlisinin 1870'te
İstanbul'da yayımlanan Alexander
Paspati'nin 'Etudes sur les Tcinghia-
nes' olduğunu...

Hacivat ve Karagöz'de, Karagöz'ün
Çingene olduğunu, biliyor muydu-
nuz?

Çingenerin dünyaya ya-
yılmaya başladıkları 9'un-
cu yüzyıla kadar, Rajastan
topraklarında yaşadıkları,
artık kesin olarak biliniyor.
Kara ten, iri kara gözler,
kuzguni siyah saçlar, kü-
çük düz bir burun, sağ-
lam yapılı bir vücut, uzun
bacaklar, olağanüstü göz
renkleri, Çingenerin bu-
güne kadar korudukları
fiziksel özellikler. Ara sıra
aralarında açık tenli, sa-
rı ve kızıl saçlı olanlarına
rastlansa da...

"İnsan estetiğinde onurlu bir yerleri
var," diyor antropolog araştırmacı
Eugene Pittard.

Tarih boyunca Çingenerin yazılı
bir dilleri olmadığından, yakın za-
mana kadar onlarla ilgili tüm bil-
gileri, başkalarının yazdıklarından
öğreniyoruz. Günümüzde artık ba-
sılı kitap ve yayımları da var. Büyük
İskender'in, MÖ 372 - 326 tarihle-
rinde Kuzey Batı Hindistan'a dü-
zenlediği seferlerin birinde, Hint
kast sisteminin en altında yer aldığı
tahmin edilen "Luri" adlı boyların,
İran topraklarına göç ettiği biliniyor.
İran topraklarına geçiş, Çingenerin
bugünlere kadar hayat tarzı olacak
olan göç hareketinin başlangıç nok-
tası! Bu göçler üç koldan gerçekleş-
iyor: İlk göç dalgası, 9'uncu yüzyılda
İran'dan kuzeye Ermenistan'a;

İkinci göç dalgası, Ermenistan'dan,
Anadolu üzerinden, Bizans ve
Balkanlar'a;

Üçüncü göç dalgası ise İran'dan ba-
tıya, Kuzey Afrika ülkeleri üzerin-
den, İtalya'dan ve Cebeli Tarık üye-
rinden Avrupa kıtasına...

Ermenistan'a göç edenlerin bu top-
raklarda en az 300 yıl kadar kaldık-
ları tahmin ediliyor.

Böylece dilbilimciler, 'Romani' lisa-
nının içindeki Hintçe ile Sanskritçe-
nin yanı sıra Ermenice kelimelere de
açıklık getirmiş oluyorlar.

11'inci yüzyılın ortalarında, Sel-
çukluların 1071'de Van yakınlarında
Malazgirt'te, Bizans ordularını yen-
mesi ve Ermenistan'ı istila etmeleri,
Ermeni halkını alt üst ediyor.

Bu durum, Çingenerin büyük bir
bölümünün ikinci göç dalgası diye

adlandırdığımız, Anadolu üzerinden, Konstantinopolis, Trakya Batı Bizans'a doğru yollara düşmelerine sebep oluyor. Balkanlar ve Batı Avrupa kapıları da böylece onlara açılmış oluyor.

Konstantinopolis'in, Hıristiyan dünyasının en güçlü merkezi olduğu zamanlar çoktan geride kalmış!! Bizans İmparatorluğu, bu dönemde artık hızlı çöküşünün eşliğinde...

GELENEKLER... İNANÇLAR...

Çingener, kendilerinden olmayanlara 'Gadje' diyorlar: "Yabancı", "barbar" anlamında.

Boylarının adı ister Manuş, ister Sinti, ister Kalderaş olsun, hiçbir grubun yazılı bir geleneği bulunmuyor, yani yazı dilleri yok. Yazmadıkları için de tarihleri de yok.

Konuştukları dil 'Romani', yani Hintçe, Sanskritçe, Ermenice ve Yunanca kelimeler içeriyor. Ancak yüzyıllardır ana yapısı aynı kalmış.

Kısacası dünyanın herhangi bir yerindeki bir Çingene, arada bazı farklılıklar olsa bile, bu ortak lisanla anlaşabiliyor. Bugün dünyada 12 milyon Çingene olduğu var sayılıyor. Bir o kadarının da asimile olduğu düşünülüyor. Genelde, yerleştikleri memleketlerin şehirlerinin kenar mahallelerinde yaşıyorlar. O ülkenin dinini benimsiyorlar. Ancak düşün ve cenazelerini kendi törelerine göre yapıyorlar.

'Dal' diye adlandırdıkları bir Tanrı'ya inanıyorlar. 'Bang' dedikleri şeytandan korkuyorlar. Kader ise onlar için kaçınılmaz son.

Konstantinopolis'teki Çingenerden ilk olarak, 1068'de, Yunanistan'ın Athos Dağı'nda bir manastırda bulunan belgelerde söz ediliyor.

Yazıda, İmparator Monomakhos, 1050 yılında Konstantinopolis sınırlarına dayanan, kimselerle geçinemeyen, av hayvanlarını öldüren, anlaşmak yerine zehir kullanmayı seçen kara tenli göçebe bir halktan bahsediyor.

Bu, büyü yaptıklarına da inandıkları halkla baş edebilmek için, Samiriyelilerden^[1] yardım istiyor.

Çingener bu dönemde, yoğun olarak Yunanistan'ın Peloponez bölgesine yerleşiyorlar.

Bu yörede birkaç yüz yıl yaşıyorlar. Böylece, dilbilimciler, 'Romani' diline eklenen Yunanca kelimelerin de sırrı ortaya çıkmış oluyorlar.

Bizans'ta Çingenerlere, "Atzinganoi" deniyor. Sözcük ise, "dokunmak ve dokunulmak istemeyen" anlamına geliyor.

Bu terim birçok dile yansıyor: Almandaca 'Zigeuner'... Fransızca 'Tsigane', İtalyanca 'Zingari', Macarcada 'Cziganyok'...

Yaklaşık 10'uncu yüzyılda, İran'dan batıya, üçüncü göç hareketi başlıyor. Çingener Suriye, Kudüs, Mısır, üzerinden Haçlı Seferlerinin yollarını

tersine alarak İtalya, İspanya üzerinden Avrupa kıtasına yayılıyorlar. Aynı zamanlarda Afrika üzerinden gelenler, yaklaşık aynı dönem, belki biraz daha önce, Anadolu üzerinden gelenlere katılarak Peloponez bölgesinde Gype Dağları'nın

eteklerine daha da bir yerleşiyorlar ve tarihi belgelerde belirtildiği gibi bu yörede uzun bir süre kalıyorlar. Kimi kaynaklara göre, Mısır'dan geldikleri düşünüldüğü için, bazı İtalyanların onlara Gype dağı'nın eteklerinde oturduklarından romanlara, 'Egyptiano' (Mısırlı) adını verdikleri düşünülüyor.

Gitano, *gitane*, *gypsy* kelimelerinin etimolojisi bu varsayımlardan doğuyor.

11 ila 13'üncü yüzyıllar arasında Orta ve Doğu Avrupa'ya, Sırbistan, Moldova, Bulgaristan Macaristan, Romanya'ya büyük göç hareketleri yaşanıyor.

Yoğunluk Yunan topraklarından bu yöreye kayıyor.

Bugünkü Çek Cumhuriyeti sınırları içindeki Bohemya'dan Fransa'ya çok sayıda Çingene göç ettiğinde, Fransızlar Çingenelere 'Bohemien' de diyor.

Aynı yüzyıllarda Avrupa'ya Suriye, Kudüs, Mısır üzerinden gelen Çingenerler, Kudüs'ten getirdikleri bazı belgelerle, Hacılık hakları ileri sürerek, Kilise ve halktan yardım ve destek görüyorlar.

Bu dönemde batıda, Fransiskan hoşgörü felsefesi yaygın. Saflık ve batıl inançlar hayatın bir parçasıyken Çingenerler altın çağlarını yaşıyorlar. 14'üncü yüzyılda, artık Balkanların her yerindedir.

15'inci yüzyılda Slavca yazılmış, Romanya'da bulunan belgelerde, Çingenerlerin Tuna nehri boyundaki tüm derebeylik ve prensliklerde köle olarak çalıştırıldıkları belirtiliyor.

O günlere kadar başta yardım gören, sonra da köle durumuna düşen Çingenerlere karşı, Martin Luther'in reform hareketinin de etkisi ile, Tüm Avrupa'da tepki başlıyor. Artık her gittikleri yerde aşağılanıyor ve istenmiyorlar. Her hırsızlığın, her cinayetinin, her doğal afetin veya salgının faturası onlara kesiliyor.

Kilise de artık onları istemiyor, günahkâr ilan ediyor. Çingenerlere karşı tavırların sertleştiği ilk ülke Almanya: Frankfurt am Main,^[2] 1449 yılından itibaren Çingenerlere giriş yasağı getiriyor ve uyguluyor.

Portekizliler, Çingenerleri köle olarak gemilere doldurup, deniz aşırı kolonilere yolluyorlar.

Ne acıdır ki, 1718'de, Portekiz dogumlu olup da yerleşik düzene ayak uyduramayanlar Hindistan ve Afrika'ya yollanmışlar.

Gidecek vatanları olmadığından dışlanarak, kovularak, oraya buraya savrulurken zor şartlarda yaşamaktadır, Çingenerler.

'Beni Ayakta Gömün' adlı kitabında Isabel Fonseca, üç yıl birlikte yaşadığı Çingenerleri şöyle anlatıyor: "Karşılaştıkları tüm zorluklara rağmen hayata küsmüyorlar. Doğayla ve kendileriyle çok barışıklar."

FLAMENKO

Endülü's'te Çingenerler, Araplar ve Yahudilerle birlikte, acının bir başka tarihini yazacaklardır. Baştan yoğunacaklardır bu topraklarda zaten var olan "Flamenko" dansını.

Toplum tarafından dışlanan Çingenerlerin, uğradıkları haksızlıklara, ezilmişliklere bir başkaldırı, bir çığlık, bir ağıt ya da ironik bir biçimde dalga geçmedir Flamenko...

Eğer bir orkestra müzik icra ediyorsa, eğer şarkıcılar uyumlu bir şekilde düet veya trio yapıyorsa, sözleri anlaşılır temiz bir İspanyolcaysa, besteyi ve ritimleri belli belirsiz ayırt edebiliyorsanız o, Flamenko değildir...

İşıldayan kılıçlara, davul seslerine, boşalara, kastanyetlere aldırma. Eğer Bizet, De Falla, ya da Albeniz tarafından yazılmışsa, Flamenko değildir.

Bu, Carmen, ritüel Ateş Dansı, muhteşem bir şey olabilir ama Flamenko değildir.

Eğer bir şarkıcı varsa, ve dili bugüne kadar duyduğunuz İspanyolcadan çok Arapçayı çağırıyor, dinlerken işkence çekiyor ve besteyi takip edemiyorsanız, gitarist agresif bir şekilde çalıyor, solo dansçı bir dansçı için umulandan yaşlı, kilolu, nerdeyse tamamen giyiniksiz, ayak sesleriyle çok fazla ritim oluşturuyor, fakat siz ayaklarınızı bu ritme uyduramıyorsanız ve müzik sizde dans etme isteği uyandırmıyorsa, bu, öfkeli bir çılgınlığa ulaştığında her şey birden bir anda duruyorsa... İşte bu Flamenko'dur!

İşte tam bir Çingene tavrı değil mi?

men hayata küsmüyorlar. Doğayla ve kendileriyle çok barışıklar."

Gizemli ve becerikli

Bu gizemli, çekici kimi kez de itici halkın kadınları ve erkekleri çok becerikli: Erkekler metal işçiliğinden, hayvan yetiştiriciliğine ve eğiticiliğine, müziğe, hokkabazlığa ve akrobasiye doğal olarak yetenekli. Örneğin, "Sirk" bir Çingene icadı...

Kanada çıkışlı 'Cirque du Soleil'in turnelerinden birinin adı, Romani dilinde, "herhangi bir yerde" anlamındaki "Vare-kai"!

Genelde çekici kıvrımlara sahip, kendini müziğin kollarına kolayca teslim edebilen Çingene kadınları ise çocuklara bakmak, çiçek satmak, fal bakmak, şifalı otlar hazırlamak gibi işlerle uğraşıyorlar. Aile aynı zamanda okul anlamında! Şimdilerde aileler çocuklarını okutmak için ellerinden geleni yapmaktadırlar.

'ARİ' OLMAYAN ÇİNGENELER'

Tüm hayatları zorluklarla geçen Çingenelerin ne yazık ki, çileleri henüz bitmiyor. 1930'larda, Almanya'da gelişen büyük ırkçılık dalgasının 'Arî' olmayan, aşağı ırka sahip damgası, Yahudiler gibi Çingenelerin de alınına yapıyor. .

Bütün Avrupa'dan toplanan Çingeneler, aynen Yahudiler gibi, neye uğradıklarını bile anlayamadan, kendilerini çalışma kamplarında buluyorlar.

1943'de Kudüs Müftüsü'nün yönetiminde Handzar Bölüğü adlı İslami bir bölüğün varlığını, bu bölüğün Hitler'in en büyük SS Bölüğü olduğunu ve de binlerce Sırp, Çingene ve Yahudi'nin ölümünden sorumlu olduğunu biliyor muydunuz?

Toplu imha 1941 sonbaharında başlayınca, Buchenwald'da onlar için özel bir bölüm oluşturuluyor.

Auschwitz, Mauthausen, Belzec, Flossenburg temerküz kamplarında resmen 500 bin, gayri resmi 1 milyon Çingene hayatını kaybediyor.

Mengele deneylerini acımasızca onlara da uygulamış. Savaş sonrası Çingeneler arasında yapılan araştırmalar uyarınca, bu katliamın neden yapıldığı, ne kadar sürdüğü bilinmiyor; sorulduğunda tepkileri, sanki bu yaşananlar onların dışında gerçekleşmiş gibi, Çingeneler olaylara buzlu camın arkasından bakıyorlar.

Kamplardan kurtulanlar bile bu ölümleri, savaşın getirdiği, yaşanması gereken, ama neyse ki, bitmiş olan bir yan etki gibi görüyor... Çocuklarına dahi aktarılmadığı biliniyor.

"Unutmak" onlar için önemli.

Nereden geldikleri, geçmişleri onlar için pek önemli değil.

Bugünü yaşıyorlar.

Isabel Fonseca bu davranışı, 'Unutma Sanatı' olarak adlandırırken, Çingene kültürünün, zor yaşanmış geçmişiyle başa çıkabilmek için geliştirdiği bir yöntem olduğunu söylüyor.

Akraba ilişkileri çok önemli...

Kadın aslında mülk gibi, kabilenin en yaşlı kadını hariç! O, en çok saygı gören kişi.

Çingenelerin Kraliçesi: Çingene Anası...

Bazı geleneklerine de çok bağlılar.

14'üncü yüzyıldan bu yana, Mayıs ayının 24'ü ve 25'i haftası, tüm Avrupa'dan Loire nehri kıyılarında, St. Marie de la Mer'e hacca geliyorlar.

Onlar için *Azize Sara*, kutsal figür...

Ona adaklar adıyorlar, dualar ediyorlar. Hala bugün de ziyarete devam ediyorlar. Bu olay, Çingeneleri bir araya toplayan en büyük sosyal faaliyet.

Ellis Adası kayıtlarına göre, 1930 - 1940 yılları arasında Amerika kıtasına binlerce Çingene göç etmiş.

Bugün, Çingene Protestan Kilisesi, Tüm Hristiyan Avrupa Çingenelerini çatısı altına toplamayı, neredeyse başarmış durumda.

Nisan 1971'de Londra'da

ilk Dünya Çingene Kongresi düzenlenmiş. 14 ülkeden katılan delegeler, ortak olarak kendilerine yönelik *Rom* ifadesini kullanmaya karar vermişler.

Bir bayrak da seçmişler.

Opre Roma (Uyan Çingene!) diye de bir slogan benimsemişler. Artık Çingenelerin de bir marşı var.

Çingenelerin aşırılıklarına göz yumulan karnavallar, her yıl Paris'i alt üst eder.

Devam eden karnaval coşkusu içinde, yerinde duramayan keçisiyle birlikte *Esmeralda* adında kıvrak ve şehvetli bir Çingene dikkatleri çekmekte. Keçisinin sıra dışı hareketleri yüzünden, halk arasında *Esmeralda*'nın büyücü olduğu düşünülmemekte.

Yuvarlak hatlı, ideal vücutlu, ele avuca gelmez bu genç kız, pek çoklarının olduğu gibi Notre Dame Katedrali'nin papazı *Frollo*'nun da Şeytanı olur. Saygın din adamı, *Esmeralda*'nın aşkından çılgına döner, arzularının esiri olarak peşine düşer; kinle, nefretle, ölümle yoğrularak...

Çingene'den söz edip de *Victor Hugo*'nun 1831'de yazdığı *'Notre*

*Dame'in Kamburu'*ndan söz etmeden geçmek olmaz ki!

Prosper Mérimée'nin, *Alexander Puşkin*'in Çingene karakterinden esinlenerek, 1845'de sekiz günde yazdığı romanının kahramanı *Carmen*, Sevilla şehrinde

yaşamaktadır. Kahramanımız ateşli, çapkın bir Çingene. Saf Onbaşı *Don Jose*'yi baştan çıkaracak, askerdeki geleceğini ve hayatını mahvedecektir. Kaçakçılara bulaşan Onbaşı'yı bir boğa güreşçisi ile aldatınca, kiskançlıktan çılgına dönen *Don Jose*, *Carmen*'i öldürecektir.

Akıllı cep telefonunuza indirdiğiniz QR code okuyucu ile *Maria CALLAS*'ın *Carmen HABANERA*'yı seslendirmesini izleyebilirsiniz.

DJANGO REINHARDT & MANUŞ CAZ

Django Reinhardt 1910'da bir karavanda doğdu. Her tarafta çorba tencereleri fokurdayarak, banjo sesleri çıldırırken, mangaldan yükselen ızgara tavuk kokuları arasında büyüdü. Hiçbir zaman nota okumayı bilmedi. Django, "Manuş Caz"ı keşfetti. 1934'de Stephan Grapelli ile tanışınca da dünya Django Reinhardt'ı keşfetti. Müziğinin sırrı, hüznünü dinleyicisine aktarabilme gücündeydi. Halen Fransa'daki en büyük 'Jazz Man' olduğu söylenir. 'Fransız Cazı' değil, 'Manuş Cazı' olarak. Şair, yazar Jean Cocteau, Django'ya, ölümünden sonra şunları söyledi: "Django öldü. Kafeste ölen o güzelim yabancı hayvanlardandı o da. İnsanın hep düşlediği gibi yaşadı: Bir göçebe arabasında... Bir göçebe arabasında kalmadığında bile göçebe arabasında yaşadı o. Ruhu gezgin, ruhu kutsaldı. Onun ritimleri sadece ona aitti. Kaplanın çizgilerinin, parlaklığının ve bıyıklarının sadece sahibine ait olduğu gibi. Postunun içinde yaşıyordu. Postunu krallara layık, avcılara görünmez kıldı. Ama avcılar kimseye kötülük etmek istemeyen güzelim yabancı hayvanları daima öldürürler."

Çingenerin hayatına uyarlanmış bir tutku, gurur, öç ve ölüm öyküsü... George Bizet bir İspanya tutkudur. Çingenerin hayat tarzı, Bizet'yi çok etkilemektedir. Bu ilgiden, *Carmen Operası* doğar.

Sarajevo doğumlu Emir Kusturica sinema dünyasında, filmleri ve Çingeneri ile kendine çok özel bir yer yaptı. Çekimlerine, artık demode olduğu düşünülen bir görsellik katarak yarattığı, neredeyse her filmi, bir ödül aldı.

Arizona Dream'de müzisyen Goran Bregoviç ile çalışmaya başladı: *Underground* ve *Black Cat White Cat* filmleri ile de ününe ün katmaya ve Bregoviç ile çalışmaya devam etti. İlginç eylemleriyle de gündeme gelen Emir Kusturica, 1993'te, Sırbistan aşırı milliyetçi lideri Voislav Seselj'i, kendi seçeceği bir silahla Belgrad'da saat tam öğlen 12'de düelloya davet etti. Seselj bu daveti, "*Bir sanatçının*

ölümüne neden olmakla" suçlanmak istemediğini açıklayarak reddetti. Yahudilerin, binlerce yıldır tüm engelleri aşarak bugün hala var olmaları nasıl bir mucize ise; Yazılı bir dilleri ve vatanları olmayan Çingenerin, en azından bildiğimiz 1000 yıldan beri kimliklerini kaybetmeden bugüne gelebilmiş olmaları da bir başka mucizedir, bence...

Kaynakça

- Çingene Mitolojisi (Herman Berger)
- Bury me Standing
- The Gypsies and Their Journey (Isabel Fonseca)
- The Gypsies (Angus Fraser)
- Los Cantes Flamencos (Martin Salazar)
- Avrupa Çingeneri (Henriette Asseo)
- Dünden Bugüne Çingener (Suat Kolukırık)
- Türk ve Dünya Yazarlarından Çingene Öyküleri Antolojisi (Hasan Aydın)
- Gypsies (Wikipedia)
- Reconstructing the Origins and Migrations of Diasporic Populations (Theodore G. Schur)
- Ben Bir Çingeneyim web sitesi
- Samaritains (Wikipedia)
- On the Migration and Affiliation of the Dombe, Iranian words in Rom, Dom, Gypsy (Hancock. I.)
- The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the Middle Ages (Soulis G. C.)

Dipnotlar

- Samiriyeliler / Samaritenler, Yahudi^[1] kitabın birincisine 5. kökenli, ancak inanan, 4. inanmayıp diğer kendilerini Yahudi saymayan, yardımcı muhtaçlara gönüllü koşan bir mezhep Almanya'nın Hesse Eyaleti'ndeki^[2] Frankfurt, resmi adıyla Frankfurt am Main, ülkenin en büyük şehirlerinden olup, beş yüzyıl boyunca Roma İmparatorluğu'nun önde gelen şehirlerinden biri olmuştur

Romanlar üzerine

Türkiye’de yaşayan Roman nüfusuyla ilgili tek resmi veri 500 bin sayıdır. Bu sayı da 1831 yılındaki Osmanlı nüfus sayımına dayanır. Roman ve diğer sivil toplum kuruluşlarından araştırmacılar, Türkiye’deki Roman nüfusunun 3-5 milyon arasında olduğunu öne sürmekte. Avrupa Konseyi’nin Romanlar ve Gezinler Bölümü tarafından 2010 yılında yapılan araştırmaya göre Türkiye nüfusunun yüzde 3,83’ünü Romanlar oluşturmaktadır. Romanlar yoğun olarak başta İstanbul olmak üzere Edirne, Ankara, Samsun, Tekirdağ, Kırklareli, Mersin, Adana, İzmir, Balıkesir, Keşan, Aydın ve Zonguldak’da yaşamakta. Romanları temsilen 300’ün üzerinde dernek ve Roman Federasyonları bulunmaktadır. Türkiye’deki Romanlar eğitim, istihdam, sağlık ve barınma gibi temel ekonomik-sosyal haklara erişimde zorluk çekmektedirler.

Türkiye’de, Romanların istihdamına ilişkin resmi bir veri çalışması yoktur. Romanlar ağırlıklı olarak, gündelikçilik, müzisyenlik, kâğıt toplayıcılığı, hurdacılık ve mevsimlik işçilik gibi ve genellikle kayıt dışı işlerde, sosyal güvenceden yoksun çalışmaktalar. Kadınlar ise genellikle gündelikçilik ve çiçek satarak geçimlerini sağlamakta. Romanların yaklaşık yüzde 80’i, bir veya iki odalı evlerde yaşamakta. Birçok mahallede Romanlar, alt yapı sorunu nedeniyle elektrik, su, ka-

nalizasyon, yollara erişimde zorluk çekmekte. Romanlar, yaşadıkları mahallelerde temel hizmet birimlerinin iyi olmaması, düşük ve kalitesiz evlerde yaşamaları nedeniyle, sağlık konusunda olumsuz etkilenmektedirler. Roman mahallelerinde engellilik, solunum sistemi enfeksiyonları,

kanser, kronik hastalık ve beslenme yetersizliği, psikolojik sorunlar, tüberküloz gibi rahatsızlıklar ve yangın gibi ev kazaları riski oldukça fazla. Yetersiz beslenen ve kötü koşullarda yaşayan Roman çocuklar arasında yapılan araştırmada, çocuklarda şiddet, çocukluk depresyonu, hiperaktivite, duyu durum bozuklukları yaygın olarak görülmekte. Roman çocukların eğitim hayatında yaşadıkları sorunların başında beslenme yetersizliği, Roman kimliğinden dolayı öğrencinin ayrımcılığa uğraması ile eğitime devam etmek istememesi, barınma olanaklarının yetersiz olması nedeniyle okula devamın

azalması ve okul terki gelmektedir. Sivil toplum örgütlerinin araştırma sonuçlarına göre, her ne kadar ilköğretimde okullaşma oranı yüksek gibi görünse de, devamsızlığın yüksek olduğu da vurgulanmakta. Okula gidilmeyen gün sayısının, okulun açık olduğu gün sayısına göre oranı, okula gidilen günlerden oldukça yüksektir. Ayrıca, ilköğretimden orta eğitime geçiş oranları düşük ve yükseköğrenime gidebilecek Roman çocuklarının sayısının ise oldukça az olduğu da, toplantılar sonucu vurgulanan bir başka sorundur.

Sonuç olarak 10 Aralık 2009 tarihinde Devlet Bakanlığı tarafından

organize edilen Roman Çalıştayı'nda (Roman Açılımı) Romanlara önyargıyı azaltmış ve bir farkındalık yaratmıştır. O tarihten sonra yapılan toplantılar ve araştırmalar Romanlarla ilgili yapılacak çalışmalarda eğitim, öğretim, barınma ve istihdam birlikte ele alınması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda sosyal dışlanma ve ayrımcılık konusunda uzun vadeli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Yine en önemlisi, sosyo-ekonomik olarak risk altındaki bu çocuklarının eğitimlerine devam etmeleri için özellikle takip sistemi geliştirilmeli ve onların okullarını sevmeleri için bu

çocuklara yönelik yeni programlar geliştirilmelidir. Bu çocuklar okullarında başarılı olursa rol modeller oluşturarak sosyal dışlanmanın önüne geçebilecekler ve akranlarıyla birlikte ayrımcılığa maruz kalmadan yaşayabileceklerdir. Böylece nesilden nesile aktarılan yoksulluk kısır döngüsü kırılacak ve "ayırımı" bakışlardan kurtulacaklardır.

"Roman İstanbul Dans Grubu'nun hastasıyım..."

HACER FOGGO Gazeteci, yazar Roman Hakları Aktivisti

1967 doğumlu. 1991 yılından çeşitli gazete ve dergilerde insan hakları alanında 16 yıl gazeteci olarak çalıştı ve yüzlerce bu konularda makaleler yazdı. 2003 yılından itibaren Romanların yaşadığı sorunlarla ilgili çeşitli sivil toplum örgütlerinde çalıştı, toplantılar düzenledi. Mersin'de, İzmir'de, İstanbul Kuştepe'de Roman çocukların okul devamlılığını sağlamak için çocuk merkezlerinin kurulmasına öncülük etti. Kurucusu olduğu İstanbul Harbiye'deki Çimenev Sosyal Etkinlik Merkezi'ne gönüllü danışmanlık yapmaktadır. Kentsel dönüşüm projeleri nedeniyle yerinden edilen Sulukule, Küçükbakkalköy, Kâğıthane vb. Roman mahallerinde hem aktivistlik yaptı hem de toplantılar organize etti. 2012 yılında içinde Türkiye'nin her bölgesinden yaklaşık 60 Roman derneğinin bulunduğu Türkiye Roman Hakları Forumu'nun (ROMFO) kuruluşunu organize etti. ROMFO'ya danışmanlık yapmayı sürdürmektedir. Ayrıca 2015 yılında Ashoka Sosyal Girişimcisi olarak seçildi. Çivi Yazıları Yayınevi'nden çıkan "Kırmızı Püskül" adlı bir de inceleme-araştırma kitabı var. Halen merkezi Budapeşte'de bulunan Avrupa Roman Hakları Merkezi'ne bağlı olarak Türkiye İnsan Hakları Gözlemcisi olarak çalışmaya devam etmektedir.

2015 yılında Özcan Purçu Türkiye'nin ilk Roman milletvekili oldu. Purçu halen CHP İzmir Milletvekili olarak görevini sürdürmektedir. Dünyanın ilk ve en prestijli sosyal girişimci ağı olan Ashoka, Bill Drayton tarafından 1980 yılında Washington, D.C.'de kurulan, sosyal girişimcileri destekleyen ve toplumda pozitif etki yaratan becerilerin yaygınlaşması için çalışan bir sivil toplum kuruluşudur. İlk sosyal girişimcileri 1981 yılında Hindistan'da seçen Ashoka, dünyanın ilk ve en prestijli sosyal girişimci ağıdır. Ashoka'nın beş kıtada, 36'dan fazla ülkede ofisleri bulunmaktadır. Ashoka Türkiye ofisi, İstanbul'dadır.

Şişli'de, Kuştepe'de...

Roman Sanat Evi

Şişli Belediyesi Kuştepe Roman Sanat Evi'nin Sorulusu Metin Salih Şentürk faaliyetleri hakkında bilgi veriyor.

“2012 yılında 10 yıllık dernekçiliğimin birikimi noktasında Cihan Baysal, İvet Altaras, Hacer Foggo, Elmas Arus gibi değerli insanların katkılarıyla yola çıktık. Hayata geçirilen çalışmalar başladıkları günden itibaren kurulan ilişkilerle zenginleştirilerek ilerledi. İstanbul'un tanınmış birçok üniversitesiyle protokoller imzalayıp sosyal sorumluluk projesi kapsamında 30 ile 60 saat arasında gönüllü eğitimle başarı hedefi koyan bir oluşum içindeyiz. Örneğin belirlenen sekiz kadar rol model Roman kardeşimizle çalışmalarımız başladıktan sonra aldıkları lojistik destekle geldiğimiz noktada gerek devlet gerekse özel üniversitelerde eğitimlerini devam ettiren bir konuma gelmelerinin mutluluğunu yaşayanlardan biriyim. Eğitimin ve çevreyle temas halinde olmanın önemini bu süreçte çok daha iyi anlamış durumdayım.

Kuştepe Roman Sanat Evi mensuplarından biri olarak yapılanlardan kısaca bahsetmek isterim:

Daha önce de belirttiğim gibi sekiz kardeşimizle başlayan ve 80 çocuğumuza kadar ulaşan bu çalışmalarımız geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır:

Okul öncesi eğitimden başlayarak teke tek eğitim, yetişkinlere okuma yazma seferberliği, aile içi şiddet... Polis Akademisine ziyaret... Koç Lisesi'yle birlikte her yıl düzenli sokak boyamaları... Sayısız etkinliğin içinde yer aldık.

Şüphesiz ki bunların doğurduğu etkileri 2016-2017 yıllarında gerek Fransa'da, gerek Brüksel'de “*Roman Dostu Belediye Ödülü*”ne layık görüldük.

Avrupa Birliği'nden alınan ciddi bir proje ile “*çiçek bizim işimiz*” projesiyle çalışmalarımıza tavan yaptırıldı.

Tüm bu etkinlikler bize olduğu kadar toplumumuza da son derece olumlu an-

lamda yansırken çok daha arzulu ve istekli olarak yeni çalışmaların önünü açtı. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sorunlar benzer sayılır:

Eğitim, istihdam, ayrımcılık, sosyal haklara erişim gibi ana sorunlar romanların 100 yılı aşkın uğraş verileri ana şeylerdir. Doğal olarak Kuştepe'de de aynı sorunların yanı sıra kentsel dönüşüm ve buldukları yerleri terletme tehlikesiyle karşı karşıya kalan Roman vatandaşların yaşamları birçok sorun barındırmaktadır.

Kuştepe'deki çocuklarımız anne ve babaları olan ama yetim olan çocuklardır. Konuya açıklık getirmek gerekirse derneğimizde bulunan 365 üyemiz çiçekçilik yaparak hayatını idame ettirmektedir. Gerek Taksim, gerek Beşiktaş, Bakırköy ve Nişantaşı gibi önemli yerlerde çiçek

satan kardeşlerimiz günün tamamını o tenekelerin üzerinde oturma suretiyle ailelerinin nafakalarını çıkarmak zorunda olduklarından çocuklarıyla yok denecek kadar az bir araya gelmektedirler. Dolayısıyla çocuklar anne şefkatinden yoksun büyümek zorunda kalmakta... İşte tam bu noktada üniversitelerden gelecek destek veren kardeşlerimizin onlara yakla-

şımı, yakın ilgileri, saçlarını oksamaları, derslerine gelmeyen veya gelemeyen çocukların evlerine kadar gidiyor olmaları toplumuza çok pozitif bir enerji katmıştır. Söylemlerin içinde sadece bunları bizim yaptığımız algısı oluşmaması adına konunun arka planında kalan görünmez kahramanımız, Sayın İvet Altaras'a şahsım ve toplumum adına müteşekkir olduğumuzu belirtmek isterim.

METİN SALİH ŞENTÜRK

14 Ocak 1966 Sinop Ayanak'da doğdu. 10 yıl Almanya'da yaşadıkdan sonra tanıştığı eşi Gülay Poyda ile 1990 yılında yaptığı evlilikle birlikte Kuştepe ve Roman kardeşleriyle birlikteliği başladı. İlk günlerde bazı zorluklar yaşasa da oluşturduğu sağlıklı ilişkiler neticesindeki güvenle birlikte, 28 Ekim 1999 tarihinde Kuştepe Çiçekçileri Koruma ve Kalkındırma Derneği'ni kurdu ve ses getiren birçok çalışmaya imza attı.

AB Roman Projesi Yarışmasında, Şişli Belediyesi'ne 'En İyi Roman' ödülü geldi

Avrupa Birliği tarafından 7 ülke arasında düzenlenen 'Yerel Roman Kùltürleri Projesi' bağlamında, İstanbul Şişli Belediyesi 'En İyi Roman Ödülü'ne layık görüldü. İstanbul Şişli Belediyesi'ni temsilen Brüksel'e gelen Şişli Belediye Başkan Yardımcısı Dr. Esra Bozyazı Daylan ile Başkan Danışmanı Metin Salih Şentürk düzenlenen tören ile "En İyi Roman" ödülünü aldılar. YeniHaber Belçika'ya açıklamalarda bulunan Başkan Danışmanı Metin Salih

Şentürk, "Yerel Roman Kùltürleri Projesi' bağlamında Brüksel'e davet edildik. Şişli Belediyesi'nin projesi 7 Avrupa ülkesi arasında yapılan projeler kapsamında en iyi proje seçildi. Bu bağlamda Brüksel'e davet edildik. Düzenlen törende ise 'En İyi Roman Ödülü'nü Avrupa Parlamenti Soraya Post bizlere takdim etti. Bu önemli ödülü, Türkiye adına almak bizleri son derece onurlandırdı" diyerek, Brüksel'de bir dizi ziyarette bulunacaklarını ekledi.

8 Nisan "Uluslararası Dünya Romanlar Günü"

8 Nisan 1971'de, Çingelerin sorunlarını tartışmak üzere Londra yakınlarında ilk Uluslararası Roman Kongresi toplanmış olup bu kongreye atfen, Romanların eşitlik, adalet, hak, kimliklerini ve kùltürlerini gururla yaşama talepleri ilk kez o tarihte, Londra'da düzenlenen ve Roman hakları savunucularının katıldığı bir toplantıda derli toplu dile getirilmiştir. Yine bu toplantıda, Romanlara yönelik olumsuz önyargılara, ırkçılığa ve ayrımcılığa karşı örgütlü ve güçlü bir itiraz seslendirilmiş, mücadele başlatılmıştır. 1990 yılında Polonya'da toplanan 4. Dünya Ro-

man Kongresi, 8 Nisan'ın "Uluslararası Roman Günü" olarak ilan etmiştir. Bununla birlikte, Dünya Romanlar Günü tek başına Roman kùltürünü kutlamakla sınırlı olmayan, aynı zamanda, Romanların yaşamın her alanında karşı karşıya kaldıkları baskı ve ayrımcılık konusunda farkındalık yaratıldığı ve ayrımcılığa karşı mücadelede birlik ve dayanışmanın altının çizildiği bir gün. Bu nedenle ülkemizde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu Romanlarla buluşarak Romanların sorunlarını dinlemiş ve etkinlikler düzenlemiştir.

Hıdırellez

UNESCO Kültür Mirası listesinde

HIZIR - İLYAS ve BAHAR

“Mayıs, ayların gülüdür,
Taze bir çiçek dahdır,
İçerim ateş doludur;
Mayıs'ta gönlüm delidir.”

Sabahattin Ali

Sabahattin Ali'nin kalbinde kuşlar uçuran Mayıs ayı geldi. Denizlerle karaların, yeryüzüyle gökyüzünün sevinci paylaştığı, Hızır ile İlyas'ın buluşup Hıdırellez olduğu günleri yaşıyoruz. Kökleri binlerce yıl geriye giden bir coşku bu. Dünyanın dört bir yanında farklı kültürlerde farklı biçimlerde kendini gösteren, Anadolu'da ise farklı kültürleri bir araya getiren bir bereket sofrası Hıdırellez! Bu muhteşem gelenek artık UNESCO “İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası” listesinde.

UNESCO'nun 32. Genel Konferansı'nda (17 Ekim 2003) kabul edilen “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”, 155 ülke tarafından onaylanan bir sözleşme. Bu, somut olmayan kültürel mirasın korunması için yasal, idari, finansal dayanak ve çerçeve sağlayan ilk uluslararası sözleşme ve bu miras, sözleşmede şöyle tanımlanıyor: “Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsil-ler, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duy-

gusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur.”

İnsanlık ailesinin kültürel mirası olarak kabul edilen *Hıdırellez*'in renkli dünyasına göz atıp, geleneğin hafızamızda tıpkı yeni gelen bahar gibi yeniden canlanmasına katkı sunalım istiyoruz. Nedir *Hıdırellez*? Toprağı yeşillenen Anadolu sokaklarında insanlar neler söylüyor *Hıdırellez* için? Ne anlatıyorlar bize?

Her şeyden önce *Hıdırellez* denildiğinde bir bayramdan bahsediliyor; Bahar Bayramı *Hıdırellez*! 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece başlayan bir bereket kutlaması. O gece, Hızır ve İlyas yeryüzünde bir araya gelecek ve Hızır sokaklarda, evlerde, bahçelerde gezinip bereket, bolluk, şifa ve neşe dağıtacaktır. Hızır'ın ayağını toprağa bastığı yerlerde toprak yeşillenecek ve çimenlerle birlikte bahar gelecektir. Ama önce hazırlık yapmalı. *Hıdırellez* gecesinden önce yapılmalı bu hazırlık. En başta evler dip köşe temizlenmeli. Sonra kıyafetler ve varsa bahçeler... Temizlik çok önemli. Çünkü Hızır her an bizi ziyaret edebilir ve eğer evler, kıyafetler, bahçeler temiz değilse Hızır bize uğramadan bir başka eve gidebilir. Hatta mümkünse yeni kıyafetler giymeli o akşam. Hazır yeni kıyafet almışken beyaz renkte olanları tercih etmeli. Çünkü Hızır'ın en sevdiği iki renkten biri beyaz, diğeri ise yeşil. 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece temizlik ve kıyafet seçimi dışında yapılması gereken başka şeyler de var; mesela yiyecek ve içecek kaplarının ağzı açık bir şekilde mutfak tezgâhı ya da masada bırakılması. Bereket sadece onlar için değil elbette, para cüzdanları da ağızları açık bir biçimde ortada bırakılmalı. Hatta eğer bahçede bir gül ağacı varsa o ağacın dibine bırakılmalı. Gül ağacı o gece büyük bir önem taşıyor. Bütün isteklerimizi bir kâğıda yazıp, beyaz bir keseye koyup gül ağacının dibine gömmek, bilinen en eski geleneklerden biri. Bu dilekler arasında sevgiliye kavuşmak ya da bir sevgili ile karşılaşmak isteği, gençlerin sık dile getirdiği şey. Ama dileğin kabul olma ihtimalinin beraberinde bazen hüznün de getirebileceğini unutmamak gerekir. Kardeş Tür-

küler Grubu'nun da yorumladığı *Hisarlı Ahmet*'e ait türkünün sözlerini hatırlamakta fayda var;

“Ben Kendimi Güllün Dibinde Buldum
Guru Guru Sevdâyımış Sarardım Soldum
Sevda Bir Düşmüş Kendime Yordum
Ay Karanlık Aman Gece Vurdular
Beni Ey
Yarın Çevresine Sardılar Beni Ey!”

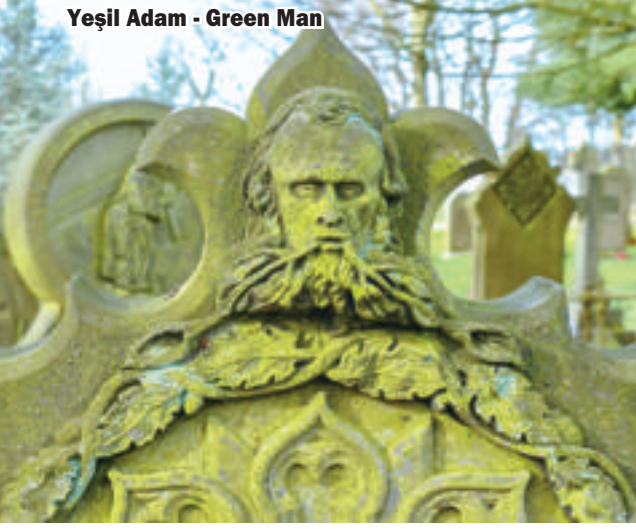
“Gülü seven dikenine katlanır” deyip devam edelim. Hazırlıklar tamamsa, sıra *Hıdırellez* günü ile ilgili bazı hatırlamalara ve uyarılara kulak vermeye geldi;

- *Hıdırellez* günü ve gecesi havada hiç bulut olmaz.
- *Hıdırellez* günü güneş doğmadan yaktan kalkmayanın işleri ters gider ya da kendi hastalanır.
- *Hıdırellez* günü işe gidilmez, uğursuzluk olur.
- *Hıdırellez* günü salıncakta sallanmanın beli ağrır.
- *Hıdırellez* günü demir tutmak uğursuzluk getirir.
- Meyve vermeyen ağaçlar
- *Hıdırellez*'de baltayla korkutulursa meyve verir.
- *Hıdırellez*'de ev işi gören hamile kadınların çocukları sakat doğar.^[1]

6 Mayıs sabahı güneş doğmadan uyanık ve bütün kuralları yerine getireceğiz diyelim. Devamında ne yapmamız gerekiyor peki? Dostlarla birlikte yeşilin ve suyun alabildiğince bol olduğu yerlere gidip yemek, içmek ve eğlenmek, yani bayram yapmak gerekiyor. Geleneksel olarak o gün kuzu kurban etmek çok yaygın. Göktürklerde Gök Tanrıya (esasında Kök Tanrı ve bu ifade

İnsanlık ailesinin kültürel mirası olarak kabul edilen *Hıdırellez*'in renkli dünyasına göz atıp, geleneğin hafızamızda tıpkı yeni gelen bahar gibi yeniden canlanmasına katkı sunalım istiyoruz.

Yeşil Adam - Green Man

hem Toprak Anaya hem de kökleri olan bir geleneğe gönderme) oğlak veya kuzu kurban etme geleneğini hatırlatıyor bize. Gidilen yeşil alanlar, nehir kenarları ve kırlarda toplanan çiçeklerin kaynatılıp suyunun içilmesi, tüm hastalıklara şifa olarak kabul ediliyor. Aynı su ile kırk gün boyunca güneş doğmadan uyanıp yüzümüzü yıkarsak gençlik ve güzellik bizde ebedi oluyor. Öyle ya Hızır'ın kendisi de abı-ı hayattan içmişti ve bu sebeple ölümsüz hale gelmişti.

Beyaz bir atla gezen, ayağını bastığı yerlerde toprağı yeşillendiren, her kılıkta her yerde (rüyada ve gerçek yaşamda) her an karşımıza çıkabilen Hızır'ı biraz yakından tanımayı deneyelim. Hızır, Hıdır, Hadra; yeşil demek. Evet kelimenin kendisi “yeşil” demek. Tıpkı İngiltere, İspanya ve daha pek çok ülkede etnik şarkılarda da kendini gösteren Yeşil Adam (Green Man) gibidir Hızır. Kelt, Cermen mitolojisinde hatta Yunan ve Mısır mitolojisinde de bağları olan mit-sel bir kahraman o. Yeşil, hayattır. O da suyla ve güneşle ilişkili. Güneş ışınları suya değer ve fotosenteze neden olur. Fotosentez hayatın başlangıcını haber verir. İlyas (İlyas) gökten gelir, Hızır yerde biter, hayat başlar ve biz Hıdırellez'in çocukları oluruz.^[2]

Bahar Bayramı olarak Hıdırellez'in nerede ne zaman başladığını söylemek oldukça zor. Bir köken aramaktan ziyade pek çok kökene ait olduğunu ve farklı kültürlerin bu geleneğe katkı sunduğunu söylemek daha doğru olacaktır. İlkçağlardan itibaren Mezopotamya, Anadolu, İran, Yunanistan ve Doğu

Akdeniz'de baharın gelişini kutlamak yaygın bir gelenek. MÖ. 3000'li yıllarda Ur şehrinde bu kutlamaların bir ayın biçiminde yapıldığı biliniyor. İbraniler aracılığıyla Suriye ve Mısır üzerinden antik Yunan ve Anadolu'ya geçen Tammuz, Grekçe Adonis'e dönüşüyor. Hatta Anadolu'da Adonis'ten önce Hititlerde, Purulli bahar ayinleri var. Bu ayinlerden, Boğazköy'den Louvre Müzesine giden tabletlerde söz ediliyor.^[3]

Yalnızca Anadolu ve çevresinde değil başka pek çok kültürde rastlıyoruz bu duruma. Örneğin Hızır karşımıza Tao Geleneğinde de çıkıyor. Chang Kou-Lao isminde ihtiyar bir adam o. Beyaz bir katıra binerek seyahat eden bu kişi aynı zamanda ölümsüz. Moğollarda ise aynı kişinin adı Tsaghan Ebügen.

St. Georges

Hızır'a atfedilmiş makamlar da var hem dünya da hem de Türkiye'de. Bu makamların bazıları eski kilise ve manastırlara ait. İşin en ilginç yanı özellikle Alevi - Bektaşî menkıbelerinde anlatılan Hızır ile Hristiyan Azizlerinden St. Georges veya Aya Yorgi ile ilgili Hristiyanlar tarafından anlatılan efsanelerin birbirine çok benzemesi. Hristiyan Geleneğinde St. Georges, uğradığı eve bereket, bolluk getiren, kuru ağaçları yeşerten bir aziz.

“Deryalar üstünde boz ath Hızır
Benli boza binmiş o da geliyor”
Karacaoğlan.

Gelenekler
gizli birer
hazinedir,
sadece
bilinmek
isterler.

Alevi Bektaşî Geleneğinde 12 posttan biri olan Mihmandar Postu'nun sahibi olan Hızır, Hünkâr Hâce Bektaşî Veli'nin cenazesine geldiğinde beyaz bir ata binmiştir. Yüzünde yeşil bir peçe, elinde yeşil bir mızrap vardır. Aynı görüntü Otman Baba Vilayetnamesi'nde de karşımıza çıkar. *Dede Korkut Hikâyelerinde* Dirse Han oğlu Buğaç'ı kurtaran Hızır, yine boz atı ile görünür. *Altay Şamanlarında* Hızır zor zamanlarda imdada yetişen bir Ata'dır.^[1]

*“Rencige şifa tileymen dihkançığa
pir bolgan
Hazreti Hızır Ata'dır, sizden
meded tileymen
Derdige deva tileymen, mataçığa
pir bolgan.”*

Alevilerde de zor zamanlarda yardıma yetişen kişidir o. Gündelik yaşamın en yaygın ifadelerinden biridir; “Yetiş Ya Hızır, Yetiş Ya Ali!”. Bazı ozanların dilinde Hızır, Ali, İlyas aslında hepsi aynı kişidir.

*“Zulmet deryasında nur edip gelen
Hızır-İlyas Şah-ı Merdan Ali'dir.
Garibin, mazlumun halini bilen
Hızır-İlyas Şahı Merdan Ali'dir.”*
Şükrü Metin Baba.

Kitabı Mukaddes ve Talmud'ta adı geçen İlyâ Peygamber (Eli) Alevi Geleneğinde Ali'dir.

*“Senin velayetin hürmetine de ey
Ali ey İlyâ!”*^[5]

İç içe geçmiş gelenekler bize ortada bir bilgi karmaşası olduğunu düşündürürebilir.

Ama durum öyle olmayabilir de. Hızır, İlyâ ya da Ali'nin geleneklerde şiir ve efsanelerde kendini gösteren sembolik dille gizlenen ifadelerin iç anlamlarına baktığımızda “yüce” ve “ilim” kelimelelerine gönderme yapıldığı anlaşılacaktır. Hızır'ın *su* ile ilişkisinde de aynı durum söz konusudur. Su bir simge olarak ilimi sembolize eder. Kuran'da “katımızdan rahmet ve ilim verdiğimiz,”^[6] ifadesine muhatap olduğu söylenen kişi Hızır'dır. İki denizin birleştiği yerde Hz. Musa ile buluşacaktır, tıpkı her 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gecelerde İlyas ile buluştuğu gibi.

Gelenekleri söylenceler, şiirler, kutlamalar, anmalarla sürdüren ve bu haliyle geleneğin sembol taşıyıcıları olan halklara tarih çok şey borçludur. Gelenekler gizli birer hazinedir, sadece bilinmek isterler. Kökleri binlerce yıla dayanan *Bahar Bayramı Hıdırellez*'in sembol taşıyıcısı olarak bizler bir sonraki kuşağa bu hazineleri aktarmak için ritüeli sanırım tekrar etmeliyiz. 6 Mayıs itibarıyla başlayan Hızır Ayları 4 Kasım'a kadar devam edecek. Baharın, hayatın yeniden doğuşunu dostlarımızla kutlamalı, ateşler yakmalı ve dileklerde bulunmayı unutmamalıyız. Ağaç yapraklarından bir kaşığa topladığımız su damlaları ile yoğurt mayalamalıyız. Mayıs ayında yedi fasulye yedi nohut fidesi diken kişinin o yıl bereketli bir yıl geçireceğine olan inancı belki de tazelemeliyiz. Kim bilir bu yıl duaların daha çok kabul edileceği bir yıldır. Öyle olacağını umut ederek herkesin Hıdırellez Bayramını kutluyoruz!

*Bahar
Bayramı
Hıdırellez!
5 Mayıs'ı
6 Mayıs'a
bağlayan
gece başlayan
bir bereket
kutlaması.*

Dipnotlar

[1] Ahmet Yaşar Ocak, Hızır-İlyas Kültü - Kabalıcı Yayınları S. 162.

[2] Metin Bobaroğlu, Sembol Düşünme - Anadolu Aydınlanma Vakfı Yayınları S. 202.

[3] Ahmet Yaşar Ocak, a.g.e; S.120.

[4] Ahmet Yaşar Ocak, a.g.e; S.112.

[5] Ahmet Yaşar Ocak, a.g.e; S.111.

[6] Kur'an-ı Kerim; Kehf Suresi - 65.

Urla Yumlu Koyu

BU investment

0232 277 0 888

Karaburun Kumbükü

BU investment

www.buinvestment.com

Bir ana kız dayanışması

Ne yaparsan yap
yüreğinin enerjisiyle,
yaşamın coşkusuyla
yap. O zaman önünde
açılan kırmızı halı
misali açılır hayat
yolu her anında.
Dolu dolu yaşadıkça
dolu dolu yaratırsın.
Dolu dolu yarattıkça
da koşar adım gelir
önüne yeni kapıların.

Ve hayat mutfakta
şekillenir. Gözlem-
lersin; gözlemledikçe
öğrenirsin. Önce
bozmayı, sonra yap-
mayı ve en son yaratmayı öğrenirsin
mutfakta. Anneleri, büyükanneleri
izleyerek öğrenirsin daha elini bile
sürmeden... Sadece lezzeti ve pişir-
meyi değil ama kültürleri öğrenir-
sin... Mutfağın özelinde farklılıkların
birleşip bütünleşmesini; ezilip
yoğurdukça yoğrulur; kaynatıp erit-
tikçe, erir ve içinde eridiğin bütün-
de kendi rayihanı sunarsın topluma.
Doğal akışına bıraktığında; zorla-
masız kendiliğinden bir öğrenme
sürecidir bu. Uzun solukludur ama
bir o kadar da derinlemesinedir.
En ince nüansına kadar öğrenirsin.
Kokusundaki bir detay dönüştürür
seni, farkına bile varmazsın.
Öyle bir öğrenme ve yaşam sü-

reci Müjgan ve Burçak'ınki... Bir
ana-kız dayanışması bir anlamda.
Burçak, Türkiye'nin ilk sertifikalı
somyesi; Müjgan, kızının koy-
duğu isim "Chez Maman (annem-
de)" ile 17k takipçiye ulaşan yemek
blog'unun yaratıcısı, bir Instag-
ram fenomeni, aynı zamanda HT
Hayat'ın yemek yazarı. Kokunun
ve lezzetin içinde şekillenmiş, yoğ-
rulmuş bir aile. Yürelerinde olanı
yaşamda yaratabilmiş bir anne kız.
İç içe geçmiş iki yolculuk.

**Önce anneden başlayalım sonra kızına
geçeriz...**

Müjgan Yurtseven neredeyse öğ-
renme açlığı ile doğmuş bir insan
desek yeridir. "Bütün hayatım hep
bir şeyler öğrenmekle geçti. Halen
de devam ediyor. Bitmeyecek de ha-
yatım boyunca." Bir yandan lisan
kurslarına giderken bir yandan
mücevher kurslarını tamamlamış.

Tam zamanlı okul gibi takip ettiği bu kurslardan mezun olduktan sonra bir süre mücevher tasarımı ile uğraşmış. Ürünleri Fransa ve Amerika'da satılmış. Müjgan bir yandan kurslarla eğitimini sürdürürken bir yandan çalışmakta, bir yandan sosyal hayat ve çocukları ile ilgilenmekteydi. Aynı dönemde tekstil işi yapan eşi Müjgan'ı işe el vermeye çağırır. Bir süre eşi ile aile işinde çalışır. Derken, işler rayına oturunca, "Çok yoruldu, artık serbestsin" der eşi ona.

O kadar yoğun bir çalışma döneminden sonra kendisini evde bulan Müjgan bir boşluğa düşer. Bu noktada kızı Burçak müdahale eder, annesinin geniş mutfak kültüründen yola çıkarak bir yemek blogu açmasını önerir.

Müjgan başta sıcak bakmasa da, misafirlerini nasıl güzel ağırladığını, onlara mönü hazırladığını duyan *Sofra* dergisi kapısını çalar "Biz size 6 sayfa ayırmak istiyoruz, bize bir davet sofrası hazırlar mısınız?" Arkasından *Maria Ekmekçioğlu* Yunanistan'daki bir dergi için tarif ister. Müjgan ve tarifi derginin kapağına çıkar.

Bu arada Burçak da annesinin sofralarını fotoğraflayıp kendi sosyal medya hesaplarından "annemde/chez maman" lokasyon bildirimini paylaşmaktadır.

Burçak'ın ısrarları yaklaşık 2 yıl sonra sonuç verir ve Müjgan için bir blog açılır. Logosu yaptırılmış, patenti alınmış, ilk tarifler hazırlanmış, foto çekimleri yapılmıştır. Annenin blogunun ismi annesi kızı olmuştur: *Chez Maman* (annemde)

Peki nereden bu yemek merakı?

Tabi ki büyüklerden. Baba tarafım Orta Asya'dan gelen Türklerden. Sivashlı. Biz orada yaşamadık. Babam subay. Ama her yaz tatilinde mutlaka babaannemin, içinde Kızılırmak'ın aktığı, çiftliğine götürürdü. Babamlar II kardeşti, 7si kızdı. Yardımcıları da var. Ben onları o çiftlik yaşamında gözlem-

lerdim. Halalar inekleri sağıyorlar, onlarla yayık ayranları yapıyorlar, öbür tarafta su börekleri yapıyor. Düşünsenize akşam elektrik yok, tuvalet dışarıda... Şehirde, yaşama-ya alışıksın. Ama yine de gözlem-lermişim.

Bu arada Sadece Sivas değil, Diyarbakır yemek kültürüne de sahip Müjgan Yurtsever. "Çünkü teyzemin eşi Diyarbakırlı ve onların evinin yemeklerini eniştem yapar, ben de seyrederim."

Ve Rumeli mutfağı...

Anne tarafım da Rumeli kökenli. Anneannem Sivas'ın Zara ilçesinde fırın işletiyordu ve kadınlar o büyük tekneleri ile hamurları ile geliyorlar; şimdinin şöminesi olan, o zamanın ocaklarında yemekler pişerdi. Anneannemin de babaannemin de mutfakları çok zengindi. Hep bir ağırlama, misafir varmış gibi çalışırlardı. Annem de çok güzel yapardı. Ayrıca çocukluğumda, önce Bandırma'da sonra Ankara'da yaşadık. Evlenince de İstanbul'a geldim. Haliyle bu yörelerin mutfakları ile de haşır neşir olmuşum.

Emek verilen her şey benim için muhteşem, hepsini de elimden geldiği kadar yaparım. Aynı zamanda bir İtalyan mutfağı da Fransız mutfağı da Uzak Doğu mutfağı da yaparım. Yöre yok; "Chez Maman" demek, benim anne evimde ne pişiyorsa, benim mutfağım da o pişer demek.

Burçak, böylesi kokular içinde doğup büyüyünce insan yemeğe ve içmeğe daha mı meraklı oluyor? Hassas burun bu sayede mi olmuş?

Tam tersi. Çok çelimsiz, yemeyen içmeyen bir çocuktum. Bu kadar yemeğin içinde annem yastığıma çikolata bırakırdı yiyeyim diye. Takıntılarım vardı; mesela beyaz peynir, tam yağlı Ezine keçi olacak. Yoksa yemem. Kuş kadar yemek yiyordum ama çok lezzetli olması gerekiyordu yediğim her şeyin. Yağı, sosu tam kıvamında olacak. Öte yandan Fransa'ya İletişim Pazarlama okumaya gidene kadar bir tane

Annesinden kızlara mesaj:
Altın bileziğiniz olsun. Ve kim ne der diye değil. Kendinize güvenin ve sevdiğiniz işi yapın.

Kızından annelere mesaj:
Kızımızla arkadaş olun. Bu çok güzel bir güven duygusu. Korkum yok ondan. Her şeyden önce arkadaşım benim.

yumurta kırmışlığım yok. Mutfakta annemin bana yaptırdığı tek şey, dolma sararken, "Parmakların ince, sen sar" derdi. Bir de içli köfte...

Ya şarap?

Aslında aklımda küçük yaşta beri mimar olma fikri vardı. Çok uzun süre çizim yaptım, o olmayınca reklamcı olayım bari dedim. Ama bu arada babam hep "İçeceksen bizim soframızda, bizim yanımızda iç" derdi. "Şarabı kızımız seçecek" der önüme bir kadeh koyardı. Tabi, ben iki dakikada meşrubata geçtim. Daha ileri yaşlarda da "Kansızlık var bu çocukta" diye şarap içirirdi bana. Bu arada, oturduğumuz muhit çok rüzgârlı ben 44 kiloyum o dönemler, rüzgâr uçururdu beni.

Üniversite hayatı Fransa'da geçince, şarap ve peynir haliyle sürekli gündemde...

Yer içer oldum, biraz daha normalleşmeye başladım. Ve alakasız tesadüflerle kendimi şarap sektörünün içinde buldum. İlk stajımda düzenlediğimiz etkinlik bir şarap firmasınınındı. San Francisco'da

arkadaşıma gittiğimde bağları gezdik... Eski eşimle ilk büyük seyahatimiz Toskana'ya oldu. Ama hiç biri bilinçli değil. Üniversiteyi bitirince Türkiye'ye döndüm, ilk işim Paul Pastanesi ürün müdürlüğü. Yemek yemeyen ben, evde makaron yapıyorum, hamur mayalıyorum. Bu arada kısa bir dönem aile işinde benim de deneyimim oldu. Ama aile işinde olmak istemediğimi görünce Fransız Ticaret odasına başvurdum. Bir hafta sonra Türkiye'nin en büyük Şarap ithalatçısında marka müdürü asistanı olmuştum. Figen Adıgüzel'in yanında bir yıl inanılmaz iş yaptım. Figen Hanım okyanusa attı beni. Hem öğrenmek zorunda kaldım hem hevesim arttı. Dışarıdan eğitimler almaya başladım, Londra asıllı bir okulda 3. seviyeden sınava girdim ve takdirle geçtim. Bir ay sonra Türkiye Somelye Yarışması var. Akademikinin müdürü hiç bir pratiğim olmamasına rağmen beni yarışmaya yönlendirdi. Yarışmaya ilk kadın yarışmacı olarak katıldım. Ve derece aldım. İspanya'da '2010 Genç Somelyeler' yarışmasında Türkiye'yi temsil ettim.

Burçak 2011 yılında tek bir markaya bağlı olmamak için Vinipedia markasını kurar. 2012 yılında İngiltere Liverpool'da Court of Master Sommelier programında sertifikalı somelye programına katılır. Ama lezzet ve koku algısı çok iyi olduğundan hemen sertifikayı alır. Türkiye'de bu programı yapan ilk kişidir. Sonradan programın Türkiye'ye getirilip başkalarının da bu sertifikayı almasına vesile olur.

PEKİ NEDİR ASLINDA SOMELYELİK?

Bugün hala somelye'nin garsonluk olduğu zannediliyor. Hani babam bile soruyor, "Neden ben somelyeyim diyorsun?" diye. Oysa "degüstatörüm" diye gezmek kolay. Tadımcı demek. Bir eğitimi, diploması yok. Somelye, gerçekten benim sertifikasını aldığım bir iş. Hatta şu anda daha yüksek bir programda eğitim görüyorum. Somelye gerçek bir meslek.

Yemek kısmına gelirsek?

Çok geziyorum, yiyorum ve çok keskin bir damak tadım var. Yemeyi içmeyi çok seviyorum ama bir yemek lezzetli değilse, yiyemem.

Belki muhtemelen çocukken de bu keskin damak tadın nedeniyle yemek yemiyordun?

Evet, aşırı duyarlıyım ben. Dolayısıyla eşleşmeler ve her tür lezzet koku nüansları acayip önem kazanıyor. Uymuyorsa, limonla yumuşatman gerekiyor, tuzu çok kullanıyorsun...

Burçak, Somelye olarak özel tadım sofraları, bağ gezileri düzenliyor, şarap kültürünün tanınmasına katkıda bulunuyor. Ama bu başka bir yazının konusu. Kaç kişinin annesi sosyal medyayı hakıyla kullanmıyorsun diye kızır?

Annemin Instagram'da 200 takipçisi olduğu için sevindiği günü hatırlıyorum. Şu an 17K'ya dayanmış. Benimse, yeni yeni 3.000 takipçim oldu. Geçen gün annem Instagram hesabıma bakmış, "Bir aydır bir şey paylaşmamışsın. Oysa bu işin için çok önemli" dedi. Bu arada, hikaye paylaşıyorum. Hem özel bir yemek, bir şey yapmadım son bir ayda. "Stok resmin yok mu, dünyayı geziyorsun, tbt yapar insan bari" diyerek kızdı.

Birlikte bir televizyon programı da çekmişsiniz...

Müjgan: İtalya'dan yeni dönmüştüm. Orada gördüğüm çok yumurtalı bir makarna yemeğini butik makarna fabrikası olan bir arkadaşımınla bizde yapacağız. Burçak beni arıyor Fransız televizyonunun ikimizle röportaj yapacağını söylüyor. Kapalıçarşı'ya falan gidilecek. Ben doğrudan "Olmaz, misafirim var" diyorum.

Uzatmayalım, Müjgan ikna edilir, arkadaşlar iptal edilir. Burçak ve Müjgan ile Fransız televizyonuna çekim yapılır. Devamını Müjgan anlatsın.

Geldiler, bir gün gezildi, bir gün evde yemek yapıldı. Çok güzel bir anı oldu ikimiz için. Arada, bu program sürekli yayınlanıyor Fransa'da. Sonra, bu sene tramvayda,

Burçak Desombre ve Dalia Maya

karşımda bir kız İngilizce konuşuyor. Diyor ki, "Ben sizi tanıyorum, televizyonda izledim sizi." Ben diyorum ki, "Hayır, ben televizyona çıkmadım." O da, "Ama o kadar benziyorsunuz ki, sesiniz,

**Müjgan Yurtseven,
Dalia Maya ve
Burçak Desombre
sohbette**

*Mutfağın özelinde
ezilip yoğurdukça
yoğrulur; kaynatıp
erittikçe, erir ve içinde
eridiğin bütünde kendi
rayihamı sunarsın
topluma.
Doğal akışına
bıraktığında;
zorlamasız
kendiliğinden bir
öğrenme sürecidir bu.*

konuşmanız, sizsiniz” diyor. Derken kız programı söyledi. O zaman hatırladım. Kız elimi tuttu, “Biz,” dedi, “geçen hafta annemle bu programı izledik. Şu anda İstanbul’a gelme nedenim sizsiniz!”

Mutfak kültürü yok oluyor mu? Çünkü mutfak aslında hayatın geliştiği ve nesillerin bilgeliğinin birbirine aktarıldığı yer. Ama hızlı şehir hayatında kadınlarımız unutuyor mu biraz mutfagi?

Müjgan: Burçak ve çevrem bana çok baskı yaptı, bu yemek bilgilerimi paylaşmam ve ortaya çıkarmam için. Aslında benim bu işe karar verme sebepim annemi kaybetmem oldu. Evi boşaltıldığı zaman... Annemin manevi değeri olan, ço-

cukluğumdan kalma şeyleri aldım. O zaman, kendimden sonra çocuklarıma ne bırakacağımı düşünmeye başladım. Benim değer verdiğim şeylerin benim verdiğim değerle kalıp kalmayacağını sorgulamaya başladım. Ve büyüklerimden öğrendiklerimle kendi keşfettiklerimi bu dünyaya bırakmak üzere blog yazmaya karar verdim.

Burçak: Blog değerli tabii, ama benim için tarif defterleri daha değerli. Çizimleriyle, çiçek desenleriyle süslediği defterler...

Gönülden gelen, gönülle yapılan, mutlaka başarıya götürüyor insanı. 24-35 yaş aralığındaki Chez Maman takipçileri takip etmekle kalmıyor, tarifleri uyguluyor, uyguladıklarını paylaşıyorlar. Yemek kültürü, hızlı şehir yaşamına rağmen Chez Maman üzerinden yeniden yayılıyor gençlerin arasında. Darısı şarap kültürünün başına.

** Somelye: Restoranlarda şarabı iyi tanıyan, şarap servis kurallarını bilen ve uygulayan, şarap-yemek uyumu hakkında tüketiciye bilgi veren kişi. Ancak görev alanı bu kadarla da sınırlı değildir. İyi bir somelye aynı zamanda, doğru şarabı restoran için seçer, mahzende doğru koşullarda saklar...*

Ameliyatsız YÜZ ESTETİĞİ

ADVERTORIAL

Merhaba, yüz bölgesi ile ilgili ciddi anlamda deneyimi olan bir estetik cerrahi uzmanı olarak yazı serimin ilkinde yüzle ilgili tedavilerden bahsetmek istedim. Doğuştan olan ya da gelişme ile birlikte çocuklukta ortaya çıkan veya hayatın herhangi bir döneminde travma, tümör gibi sebeplerle edinilmiş yüz deformitelerine yönelik yaptığımız rekonstrüktif işlemlerin yanı sıra; yer çekimi, zaman ve güneşin etkilerinin oluşturduğu estetik yüz problemlerinin tedavisi için çok çeşitli estetik ameliyatlara yapmaktayım. Ameliyatlara, yüz bölgesinde ciddi anlamda olumlu ve kalıcılığı yüksek değişimler elde etmekteyiz.

Peki ama ya ameliyattan çekiniyorsak veya sosyal yaşantımız ameliyat sürecine izin vermeyecek ölçüde yoğunsa ya da yüzümüzde ameliyat gerektirecek kadar olmayan fakat yine de bizi rahatsız eden deformasyonlar bulunuyorsa ne yapabiliriz? İşte bu yazı, bu sorulara yanıt olabilecek birkaç kısa not içermekte.

BOTOX UYGULAMALARI

“Yüzümde kırışıklıklar görülmeye başlandı”, “İnce kırışıklıklarım belirginleşmeye başladı”, “Mimik yapmasam da kaybolmayan kırışıklıklarım var”, “Artık ne yapsam kırışıklıklarımı kamufle edemiyorum”... Bu gibi düşünceler gündeminize geldiyse botox yaptırmanın zamanı geldi demektir. Bir öğle arasında ya da iş çıkışında veya bir cumartesi sabahı buyurun yarım saat sohbet edelim, bu arada da botox'unuzu yapalım. Botox aslında 5-6 dakikalık bir işlemdir fakat öncesinde işlem acısını hafifletmek için sürdüğümüz uyuşturucu kremin etkili olması için 20 dakika kadar bekliyoruz. Uygulama sonrasında hemen işinize dönebilirsiniz. Yaklaşık yedi gün sonra botox'un etkisi fark edilmeye başlanır, tam etkisi ise iki hafta dolunca oturur. Şart olmamakla beraber mümkünse 10-15 gün sonra bir kontrol yapmak

isterim. Bu kontrolde bazı noktalara ek dozlar gerekebilmektedir. İnce kırışıklıkların oluşmasını en baştan engellemek, oluşmuş kırışıklıkların derinleşmesini engellemek, derinleşmiş kırışıklıkların tedavisinde önemli bir aşama kaydetmek, bakışları zinde hale getirmek, yorgun bir yüz ifadesini enerjik bir hale çevirmek için botox uygulaması güvenilir ve etkili bir yöntem. En iyi markayı, saf olarak, güçlü dozlarda, doğru noktalara uyguluyor ve tatmin edici sonuçlar alıyorum. Yaz aylarını botox'un etkileriyle geçirmek için şimdiler bu uygulamanın tam zamanı.

DOLGU UYGULAMALARI

“Şu yorgun, üzgün, yıpranmış görüntüden ne yapsam kurtulamıyorum”, “Göz altlarını çok çoktım”, “Elmacık kemiklerim, şakaklarım, alınım keşke eskisi gibi daha dolgun olabilse”, “Çene ucum çok silik”, “Dudaklarımın daha dolgun ve dikkat çekici olmasını isterdim”, “Daha oval, daha ince bir yüz yapısına sahip olmak isterdim”, “Botox yaptırdım; ama şu derin kırışıklıklar ve oluklar hala duruyor”... Bu gibi yakınmalanıza var ve zahmetsiz hızlı çözümler peşindeyseniz, dolgu uygulamaları tam size göre. Bunlar, bir öğle arasına bile sığdırabileceğiniz ve anında sonuç alabileceğiniz etkili çözümler. İhtiyaca göre yapacağımız tedavi planı, elmacık kemikleri bölgesi, göz altı, şakaklar, alın, çene ucu, yanaklar ve dudak uygulamalarını içerebilir. Dolgu uygulamalarını, piyasadaki en kaliteli ürünleri kullanarak, doğal estetik oranlara sadık kalacak şekilde, empati ve hassasiyetle yapmaktayım.

İPLE ASKILAMALAR

Burun kenarlarından dudak köşelerine inen, dudak köşelerinden alt çene kenarlarına inen derin oluklar, bu olukların yanında uzanan, yerçekimine yenik düşmüş dokuların sarkıklıkları şikayetlerinizin temelini oluşturuyorsa ve ameliyat

Doç. Dr. Emre Hocaoglu

olmadan, zahmetsizce, hızlıca netice almak istiyorsanız, tedavi planınıza ipe askılamaları da yerleştirebiliriz. Bir buçuk - üç yıl kalıcılığı olan bu yöntem dakikalar içinde uygulanıyor. Sonuç ise uygulama bitiminde hemen fark ediliyor. İçerdikleri maddeler ameliyatlarımızda sıklıkla kullandığımız eriyebilen dikiş iplerinininki ile aynı. Dolayısıyla yıllarca test edilmiş ve güvenilir. Bu malzemeleri basitçe üzerlerinde küçük kancalar/kılçıklar olan ipler olarak tanımlayabiliriz. Uygulamayı lokal anestezi altında sadece birkaç noktayı uyuşturarak ve acısız olarak, hastalarımıla sohbet ederek yapmaktayım. İpe askılama işlemlerini, botox ve dolgu işlemleri ile kombine etmek de mümkün.

Küçük dokunuşlar olarak anıldıklarına bakmayın, bahsettiğim bu üç grup işlem de doğru ellerde etkili ve hedefe yönelik olmakla beraber hızlı ve nispeten zahmetsiz. Yani aslında bunlar küçük, hoş ve güçlü dokunuşlar. Mutluluk dolu, güzel günler dilerim.

EMRE HOCANOĞLU KLİNİĞİ

Harbiye Mahallesi, Teşvikiye Caddesi,
Aydın Apartmanı, No:51, Kat:2, D:3, Nişantaşı, İstanbul

Tel: 0546 790 55 04- 0212 291 65 85

Gustav Fridolin ve İsveç Milli Takım Teknik Direktörü Janne Andersson, 'Yol Gösterici' dalında 'Yılın Kahramanı' seçilen Fatma İpek Alci'yi tebrik etti.

Konyalı 7 çocuk annesi 63 yaşındaki **Fatma İpek Alci** İSVEÇ'TE 'YILIN KAHRAMANI'

Başkent Stockholm'de, siyaset, sanat ve spor alanlarından seçkin davetlilerin katıldığı "2017 İsveçli Kahramanlar" Ödül Töreni düzenlendi. Törene katılan İsveç Başbakan Yardımcısı ve Eğitim Bakanı Gustav Fridolin ve İsveç Milli Takım Teknik Direktörü Janne Andersson, "yol gösterici" dalında yılın kahramanı seçilen Fatma İpek Alci'yi tebrik etti. Konya'nın Kulu ilçesinden 30 sene öncelerinde İsveç'e geldiğini belirten Alci, açıklamasında, ödül almaktan

İsveç'in önemli gazetelerinden Aftonbladet'in düzenlediği ve kazananların halkoylarıyla belirlendiği yarışmada, 'Yol Gösterici' dalında 'Yılın Kahramanı' ödülü için en fazla oyu, 7 çocuk annesi 63 yaşındaki Fatma İpek Alci aldı.

dolayı çok mutlu olduğunu söyledi. Stockholm'ün Botyrka ilçesine bağlı Fittja Mahallesi'nde, iki sene önce Türkiye'den gelen orta yaş üzerindeki kadınları toplayarak bir güvenlik derneği kurduğunu anlatan Fatma İpek Alci, konu hakkında düşüncelerini şöyle seslendirdi: "Derneğe üye 20'den fazla

kadın Cuma, Cumartesi Fittja Mahallesi'nde gece yürüyüşüne çıkarak, mahallenin güvenliğini sağlamaya özen gösterdik. Geceleri mahallede olay çıkartan, dükkânların camını kıran gençlere engel olduk. Türk kadınlarının evde oturmadığını ve sosyal hayata olan katkılarını gözler önüne serdik. Bizim bu

yaptığımız girişim, belediye ve polis teşkilatında takdirle karşılandı. Onlar da bize her türlü desteği verdi. Zaten ödül töreninde de sahneye diğer kadın arkadaşlarımı da çağırarak onurlandırdılar. Bu girişimimden, göçmen kadınlara yol gösterici olarak yılın kahramanı seçildim. Bu ödülü Türk kadınları adına aldım," dedi.

Sahrap'ın Tercihini
Türkiye'nin
1
Numarası

Hayatı Kolaylaştırır
KOROPLAST

Yeni Zelanda Başbakanı anne adayı

Birkaç ay önce başbakanlık koltuğuna oturan 37 yaşındaki Ardern, Haziran ayında ilk kez anne olacak. Dünyada görevi sırasında doğuran tek başbakan, Pakistan'da 2007'de suikasta uğrayan Benazir Butto'ydu.

Başbakan Jacinda Ardern ve Clarke Gayford

Başbakan Jacinda Ardern, İngiltere Kraliçesi'nin yemek davetine yerel kıyafetiyle katıldı

Yeni Zelanda Başbakanı Jacinda Ardern, sosyal medya hesabından anne olacağını duyurdu. Başbakan Ardern'in, geçtiğimiz yıl seçim zaferi kazandığında gülümseyerek, ilk çocuğunu önümüzdeki Haziran ayında doğuracağına dair yaptığı açıklama, kesinlikle heyecan verici siyasi haberler arasında ilk başlarda yerini aldı. Ekim 2017'de koalisyon hükümetinin başbakanlığı üstlenen Ardern ile sevgilisi/partneri Clarke Gayford, 19 Ocak'ta Auckland'da ilk çocuklarını beklediklerini basına duyurdular. Gayford'un "evdeki baba" olarak kalma niyetiyle ilgili esprili şakalara ek olarak Ardern, sorumluluklarını unutmayacağına dair herkesin kendisine güvenle bakmasına yönelik özen gösterirken gerçekten de "başbakan ve anne olacak" şeklinde bir duruş sergiledi.

Büyük bir heyecan yaşadığını belirten 37 yaşındaki Ardern Facebook'ta, "Başbakan ve anne olacağım. Clarke ve ben Haziran ayında iki şapka giyen birçok anne babaya katılacağımız için heyecan duyuyoruz," diye yazdı. Sosyal medya hesabından yaptığı duyurunun ardından Auckland'daki evinin önünde gazetecilere açıklamada bulunan Ardern, "Kendimi pek iyi hissetmediğimi söyleyebilirim," dedi. Açıklama esnasında Ardern'in sevgilisi Clarke Gayford da, bebeğe, evde kendisinin bakacağını ve bu rolü dört gözle beklediğini söyledi. Gayford, "Beni neyin beklediğini görmek için sabırsızlanıyorum, oldukça heyecanlıyım" ifadelerini kullandı. Görevi sırasında seyahatlerini Gayford ile birlikte yapacağını dile getiren Ardern, doğumun ardından altı haftalık dönemde Başbakanlık görevini Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Winston Peters'in yürüteceğini kaydetti. Böylelikle Ardern, benzer şekilde zorlayıcı işlere sahip kadınların 'anne' olmalarıyla suçlanamayacaklarını, hemsinlerinin mesleki ve kişisel yaşamlarını birlikte sürdürebileceklerini, çalışsalar da 'adanmış anneler' olabileceklerini de kanıtlamak istediğini dile getirdi. Ardern, 2007'de suikasta kurban giden Pakistan Başbakanı Benazir Butto'dan sonra görevi başında anne olan ikinci başbakan olacak.

Reenkarne™

Bir dönem çoğu mekanda başrol olmuş ama sonra birdenbire ortadan kaybolmuş emektar eşyalarınızı klonlamakla kalmadık, yepyeni yorumlar kattık ve buna Reenkarne™ dedik.

Dejavu™

Size "babaannemde de bunun aynısı vardı" dedirtmek için, zaman tünelinizde bir yerlerde saklı kalmış ürünleri sunuyoruz. Yaşayacağınız dejavu'lardan sorumlu değiliz :)

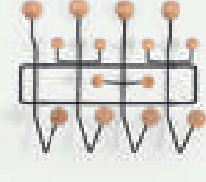
Retrospektif™

80'ler, 70'ler, 60'lar, 50'ler hatta 20'ler bile olur... Bize her tasarım Retro! Geçmişin bakış açısıyla tasarladığımız Retrospektif™ serisi bugüne meydan okuyor.

İkona™

Bir nevi Ustalara Saygı köşemizdir ki tadından yenmez. George Nelson'ın Hindistan cevizi koltuğundan Charles Eames'in renkli toplu askılığına ikona olmuş her şey burada!

...daha fazlası için

www.atolyebaska.com

©2011-2018 Atölye Başka

Atölye Başka, farklı sanat akımlarından beslenen fotoğraf ve grafik sanatçıları ve endüstriyel tasarımcılarla birlikte çalışarak mekanlara bambaşka yorumlar getirir. Bir köşede unutulmuş Vintage eserleri gün ışına çıkarır. Etkisini günümüze aktarabilmiş önemli ekollerden ilham alarak retro hayata yeniden can verir.

Retro hayat, yeniden...

Modern ve nostalji bir arada

MAĞAZA Hacı Mimi Mah. Karabaş Dere Sok.
No:44/A Tophane Beyoğlu - İstanbul

Bu gözü pek kadın, Kurtuluş Mücadelesi'ndeki faydalarından dolayı İstiklal Madalyası ile onurlandırılan sayılı kahramanlar arasındadır.

Kurtuluş Savaşı'nın kadın kahramanı, bir anne

“Kara” Fatma Savaşgan

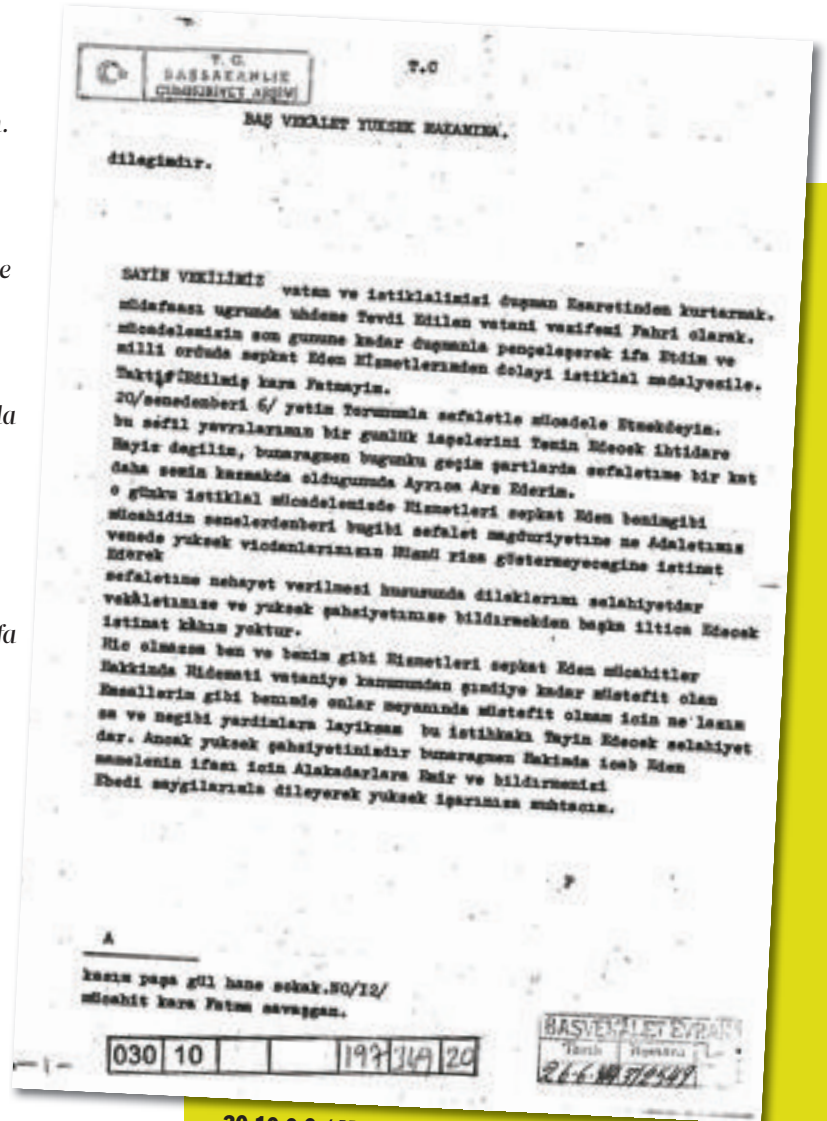
İstiklal mücadelesine cesaret ve fedakârlıkla ismini yazdırmış korkusuz bir Türk Kadını; “Kara Fatma”. 1888 yılında Erzurum’da dünyaya gelen bu cesur yürekli kadın, Kurtuluş Savaşı’nın önemli bir sembolü olmuş gerçek bir kahramandır. İzmir, İzmit, Bursa, Sapanca, Sakarya, Adapazarı, Hendek, Düzce ve Afyon cephelerinde bizzat savaşan Kara Fatma, askerliği, yaşamının en onurlu görevi saymıştır. Bu, kırkbeşlik gözü pek kadın, Kurtuluş Mücadelesi’ndeki faydalarından dolayı İstiklal Madalyası ile onurlandırılan sayılı kahramanlar arasındadır.

Ülke işgal altındayken Damat Ferit’in muhafız alayı ve direnişe karşı örgütlediği Kuvayı İnzibatiyye’si, sözde karakollarında içki alemleri düzenler, hayat kadınlarıyla günlerini gün ederken, Kara Fatma ve arkadaşları hayatlarını hiçe sayarak bizlere özgür bir vatan bırakabilmek uğruna cepheden cepheye çarpışmışlardır. Hükümet tarafından vatan haini addedilmek umurlarında olmadan ve haklarında yakalandıkları yerde infaz edilmelerine dair talimat bulunmasına rağmen, gözlerini kırpmadan düşmanın yakasına yapışmışlar, bağımsızlığı tek sahip oldukları hayatlarıyla eşit kabul etmişlerdir. Asıl adı Fatma Seher Savaşgan’dır. Erzurumludur. Subay olan Ahmet Bey ile evlendikten sonra eşiyile birlikte Balkan Savaşları’na katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı’nda eşi Binbaşı Ahmet’in şehit edilmesiyle birlikte, askerlik hayatı bir süre için duraklamıştır ve memleketi Erzurum’a dönmüştür. 1919 yılında Mustafa Kemal’in direniş hareketine katılmak için Sivas’a giden Fatma, Milis Müfrezesine Komutanı olarak Batı Cephesine atanmıştır. Batı Cephesinde İnönü muharebelerinde, Sakarya Meydan Muharebesinde ve Dumlupınar Meydan Muharebesinde çarpışmıştır. Büyük Taarruz esnasında esir düşmüş, fakat kaçmayı başararak müfrezesinin başına geçmiştir. Kara Fatma, tutsak edilişinin öyküsünü 1923’te Tanin Gazetesindeki bir söyleşisinde şöyle anlatmıştır;

“Altındaki Ceylan ismindeki at, güzel talim ettirilmiş çok akıllı bir hayvandı; âdetâ bir piyade neferi gibi düşman mevziine sokulmakta fevkalâde mahirdi. Afyon civarındaki Sürmeli köyünde bulunan düşmana müfrezemle taarruz esnasında, hayvanımla düşmanın mevziine sokulmak icap etti. Bu esnada düşman tarafından bir kement atılarak yakalanmışım ve hayvan da şahlanarak bizim tarafa firar etmeye muvaffak oldu; ben de bu suretle düşmana esir olmuşum. Beni yakaladıkları zaman gözlerim bağlanarak, kendi mevzilerinin iki saat gerisinde bir yere götürülmüştüm ve burada gözlerimdeki mendil çözüldü ve sürmeli köyünde kurmuş oldukları karargâhlarında yarım saat isticvap edildim; benden izahat almak için mütemadiyen sıkıştırıyorlardı; ben de verdiğim cevaplarda kaçamak cevaplar veriyordum. Bunlar arzu ettikleri maksadı temin edemediler. Bunun üzerine, Başkumandanları olan Tirikopis’in yanına götürdüler. Beni görünce son derece hayretle bana bakıyordu ve ‘Sen Kara Fatma!’ diye üç defa hayretle ismini tekrarladı. Biraz sonra hayret ettiğinin sebebini son sualinden anladım. Meğer bunlar, Kara Fatma’yı devasa bir şey tahayyül ediyorlarmış ve ben de bunlara cevaben ‘Anadolu’daki Kara Fatmaların en kuvvetlisi benim’ demişim”.

Cephelerde çarpışarak rütbe alan ilk Türk kadın olan Fatma Seher Hanım, kahramanlıklarıyla tarihe damgasını vurmuştur. Ayrıca Fatma bu mücadelesinde canını vatan için, oğlu ve kızıyla birlikte siper etmiştir. Kahraman annenin 9 yaşındaki kızının elleri, savaş sırasında bir şarapnelin isabet etmesiyle parçalanmıştır. Bu durum ileride kızı için yalnız bir hayata sebep olacaktır. Kendisini deformasyonu ile kabul edecek bir eş bulamaz. Akıl sağlığı tahrir olur. Fatma Hanım, emekli olduktan sonra kendisine bağlanan emekli aylığını Kızılay’a bağışlamıştır. Bununla birlikte Kara Fatma’nın hayatı gün geçtikçe zorlaşacaktır. Yıllar geçtikçe eşinin dostunun bulunduğu işlerde, ilerleyen yaş sebebiyle çalışamaz hale gelmiş, beş parasız sokaklarda kalmıştır. 40’lı yıllarda Fatma Hanım’ın sokaklarda dilenmeye çıktığına dair haberler gazetelerde yer bulmaya başlamıştır. Galata’da Rus Manastırına sığınmış olduğu haberleri yapılmıştır. Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi’nde (BCA) 1946 yılına ait, Fatma Hanım’ın kendi kalemıyla devletine, içinde bulunduğu durumu ve yardıma ihtiyacı olduğunu anlattığı dilekçesi bulunmaktadır. O belgeyi arşivdeki haliyle yayımlıyoruz. Bu dilekçe üzerine Fatma Hanım’a maaş bağlanmıştır.

Ancak, 8 yıl sonra, 1954’te çıkan gazete haberlerinde Kara Fatma’nın hala sıkıntı çektiği yazılmaktadır. Aynı yıl Kara Fatma’ya yardımlar yapılır, yeni maaş bağlanır. Fakat bu sefer de Fatma Hanım’ın trajik ömrü bu hayatı yaşamaya vefa etmemiş ve ertesi yıl geçirdiği bir hastalıktan dolayı vefat etmiştir.

30-10-0-0 / MUAMELAT GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Yer Bilgisi: 197 - 349 - 20 Dosya Ek: 232
Tarih : 26.06.1944 - 00.00.0000

2 Temmuz 1955’te gazeteler Kara Fatma ile ilgili son bir haber yazarlar:

“Kara Fatma öldü: İstiklâl Harbinin tanınmış kadın simalarından ve Kara Fatma namile maruf Fatma Savaşkan (yukarıda) dün sabah Darülaceze’de vefat etmiştir. İstiklâl Harbindeki sayısız kahramanlıklarıyla kendisine şöhret yapan ve “Milli kahraman” olan Kara Fatma’nın cenazesi Darülaceze’den evine getirilmiş olup bugün öğle namazını müteakip Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığına defnedilecektir. Kendisine lâzım geldiği kadar yardım yapılamadığı için son senelerde sefaletle düşen Kara Fatma geçirdiği hastalıktan sonra bir lütuf olarak ancak Darülaceze’ye yatırılmış ve orada birkaç aylık tedaviden sonra 67 yaşında hayata gözlerini yummuştur. Allah rahmet eylesin.”

Türkiye'nin İlk Yahudi Kadın Doktoru: Dr. Amália Frisch

1880 yılın-
da Macaristan'dan
Osmanlı'ya göç ederek
Edirne'ye yerleşen Ya-
hudi ailesi Jozef Frisch ile
Fanny Winterstein'in kızı

Amalia (Amália / Amélie) 10 Kasım
1882'de Edirne'de doğdu.

İlköğrenimini Edirne'de -muhteme-
len Alliance okulunda- tamamlayıp
1896 yılında kaydolduğu Amerikan
(Arnavutköy Robert) Kız Koleji'nden
1901'de mezun oldu. Tıp eğitimi için
İsviçre'ye giderek Bern Üniversite-
sinden 1907 yılında pratisyen hekim
diploması aldı. Zürih'te hazırladığı tez
kabul edilerek 1908 yılında Tıp Dok-
toru derecesine layık görüldü. 1908
yılında Paris ve Londra'ya, oradan da
Viyana'ya geçen Amalia Frisch, Viyana
Üniversitesi İkinci Jinekoloji Kliniğin-
de çalışarak doğum ve kadın hastalık-
ları konusunda uzmanlığını geliştirdi.
1908 yılı aralık ayında Azapka-
pı'daki Avusturya-Macaristan
Hastanesi'nde fahri 'intern' [asistan]
hekim olarak çalışmaya başladı. Bu
arada Sarayda, Sultan V. Mehmed
Reşad'ın ilk erkek torunu Şehzade
Mehmed Nazım Efendi'nin doğumu-
nu da gerçekleştirdi.

Balkan Savaşı sırasında hastane-
ye getirilen Osmanlı askerlerinin
bakım ve tedavisinde gösterdiği
ihtimam için 1914 yılında Avustur-
ya-Macaristan İmparatoru Franz
Joseph I tarafından 'Altın Liyakat
Nişanı' ve Sultan V. Mehmed Re-
şad tarafından da 'Altın Liyakat
Madalyası' ile taltif edildi. 1916'da
Çapa'da hizmete giren Avusturya-
Macaristan Kızılhaç Hastanesi'nde-
ki hizmetleri için Osmanlı Hilal-i
Ahmer [Kızılay] madalyası verilen
Dr. Frisch, Pangaltı'da yeni binasına
nakledilen Avusturya-Macaristan

Hastanesi'nin başhekimi olarak
atandı.

Dr. Amalia Frisch 1913'de kurulan
Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-i Nisvan
Cemiyeti'nin [Osmanlı Kadın Hakları-
nı Savunma Derneği] faal üyesi olma-
sına rağmen, bir kadın hekim olarak,
ne Cemiyet-i Tıbbiye-i Şahane'ye
[Türk Tıp Derneği] ne de Memalik-i
Osmaniye Musevi Etibba Cemiyeti'ne
[Osmanlı Musevi Hekimleri Derneği]
alınmadı.

İstanbul'un İşgali günlerinde Avustur-
ya-Macaristan Hastanesi'ne Fransız
İşgal Kuvvetleri Komutanlığınca savaş
tazminatı olarak el konularak Fran-
sız komutan Franchét-d'Espèrey'in
(ve daha sonra Pasteur) adı verildi.
Avusturya-Macaristan İmparatorluğu
görevlilerinin 1918 Kasım'ında sınır
dışı edilmesinden sonra, Dr. Amalia
Frisch de 1919 yılın haziran ayında
Türkiye'den ayrıldı.

Babası 1918 yılında İstanbul'da

vefat eden ve annesiyle beraber
Budapeşte'ye yerleşen Amalia, 1 Eylül
1919'da emekli edildi. 1923 yılından
itibaren bir süre stomatoloji [diş ve ağız
boşluğu hastalıkları ve diş cerrahisi]
uzmanı ve diş hekimi olarak çalıştı.
Türkçe, Almanca, Macarca, İngilizce,
Fransızca, Rumca, Ermenice ve İtal-
yanca dillerini konuşan Dr. Frisch,
yaşamının son yıllarını psikiyatrik
sorunlarla yaşadı ve 20 Ocak 1941 ta-
rihinde 58 yaşında yaşama veda etti.
Dr. Amalia Frisch Budapeşte Kozma
Musevi mezarlığına defnedildi.

Kaynak:
Şeref Etker, Szabolcs Dobson, László
András Magyar, "Türkiye'nin İlk Kadın
Doktorları: Amália Frisch", Yeni Tıp Ta-
rihi Araştırmaları, Ed. Gülten Dinç, 21,
2015, s. 59-67; László András Magyar, Şe-
ref Etker, Szabolcs Dobson, "Dr. Amália
Frisch among Women and Wars, Istanbul
to Budapest", Medicina Historica, 2017,
V.1, N. 3, s. 163-167; Academia-edu/
35937741. Sayın Dr. Şeref Etker'e özel
teşekkürlerimle.

Osmanlı Müdafaa-
yı Hukuk-i Nisvan
Cemiyeti'nin yayın
organı olan Kadın-
lar Dünyası/Monde
Féminin Dergisi,
İstanbul, Birinci
Sene No. 126, 11
Kânunusani 1329/27
Safer 1331 (24 Ocak
1914). Sayın Dr.
Şeref Etker'e teşek-
kürlerimle.

SeturSelect

BENZERSİZ BİR DENEYİM İÇİN DOĞRU SAYFADASINIZ.

AYHAN SİCİMOĞLU İLE SİCİLYA

03 - 06 Eylül
4* Hotel Villa Diodoro vb.
THY

2.599 €
'dan itibaren

Katanya Tarihi Kent Turu ve Yerel Pazarları
Muhteşem Taormina Terasları
Siracusa, Ortigia, Modica, Ragusa Turları ve
Unutamayacağınız Lezzetler

AYHAN SİCİMOĞLU İLE GUBBIO'DA TRÜF MANTARI AVI

27 - 30 Ekim
4* Park Hotel Ai Cappuccini vb.
THY

2.547 €
'dan itibaren

Kralların Yıyeceği ve Mutfağın Elması Olarak Nitelendirilen
Trüf Mantarı Avcısı
Yerel Çiftlik Evinde Trüf Mantarlı Makarna Yapımı
Umbria Bölgesi'nin Rehber Eşliğinde Keşfi
Sabahın İlk Işıklarıyla Thai Chi & Qigong Seansı

TAN SAĞTÜRK İLE KÜLTÜR VE SANAT ŞÖLENİ

02 - 05 Ağustos
5* Corinthia Nevsky vb.
THY

2.400 €
'dan itibaren

Beyaz Gecelerin Şehri St. Petersburg'da
Sürpriz Bir Kültür ve Sanat Şöleni
Peterhof Gezisi
Puşkin Sarayı ve Bahçeleri Gezisi
Hermitaj Müzesi Ziyareti

SUNAY AKIN İLE PARİS SOKAKLARINDA

11-14 Ekim
5* Castille Paris vb.
THY

2.200 €
'dan itibaren

Ünlü Ressam Onay Akbaş Eşliğinde Vincent
Van Gogh Köyü Gezisi
St. Micheal Çeşmesi, Pantheon ve Eiffel Ziyareti
Le Pere Lachaise Mezarlığı Ziyareti
Musée d'Orsay Gezisi

Profesyonel Rehber Mansur Karakoç Eşliğinde
Vicenza ve Verona Şehir Turları
İtalyan Besteci Verdi'nin Eseri Aida'ya Poltronissime Kategorisinde Konser Bileti
Colli Euganei'de Yerel Tatlıların Keşfi
Özel Tekne ile Garda Gölü Turu

VERONA'DA MÜZİK VE YEREL TATLARIN KEŞFİ

27 - 30 Haziran
4* Otel
THY

1.797 €
'dan itibaren

Modena, Parma, Mantova ve Bologna Şehir Turları
Dünyaca Ünlü Parma Peyniri Parmigiano İmal Eden Mandıraya Ziyaret ve Tadım
Balsamik Sirke Tadımı ve Acetaia Ziyareti
Mantova'da Tekne Turu
Tüm Öğle Yemekleri

İTALYA'NIN LEZZETLERİ

20 - 23 Eylül
5* Grand Hotel De La Ville Parma vb.
THY

1.258 €
'dan itibaren

Meşhur Torino Tatlıları ve Bicerin Kahvesi İçin Torino Caffé San Carlo'da Mola
La Morra Bölgesi ve Reggia di Venaria Reale Sarayı Gezisi
19. Yüzyıl'dan Kalma Bağ ve Mahzenlere Ziyaret
Kont Cavour'un Evi olan Castello Grinzane Cavour Gezisi

PIEMONTE GURME TURU

13 - 16 Eylül
5* Il Boscareto Resort & Spa vb.
THY

1.850 €
'dan itibaren

16 Michelin Yıldızlı Dünyaca Ünlü Şef Gordon Ramsay'ın
Kreatörlüğünde Hazırlanmış Eşsiz Menü Ziyareti
Davanzati Sarayı Müze Ziyareti
Verrazzano Şatosu Ziyareti
Özel Olarak Seçilmiş Restoranlarda Öğle ve Akşam Yemekleri

ÜZÜM BAĞLARI VE LEZZETLERİ İLE GURME TOSKANA

11 - 14 Ekim
5* Castel Monastero vb.
5* Hotel Savoy vb.
THY

1.890 €
'dan itibaren

ASIRLIK LEZZET

Asırlık Gaziantep
Baklavası'nı
dünyanın her
noktasına taşımak
amacıyla, baklavanın
anavatanı
Gaziantep'ten
yola çıktık.

Antep fıstığının, sade yağın, özel karışım buğday ununun, doğal pancar şekerinin en iyisini maharetli ustalarımızın ellerine teslim ettik. Tamamen doğal ve katkısız bu malzemelere, Gaziantep'in havasını, suyunu ve hepsinden önemlisi Gaziantep'li ustalarımızın lezzet sırlarını ekleyerek bir asrı aşan eşsiz bir lezzeti, orijinal Gaziantep Baklavası'nı ürettik... Orijinal Gaziantep Baklavası'nı tadına ve şanına uygun bir mekanda sunmak gerekirdi; biz de öyle yaptık. Keyifli, sıcak ve şık mekanlar hazırlayıp, bu eşsiz lezzeti baklava tutkunlarının beğenisine sunuyoruz.

ORİJİNAL GAZİANTEP BAKLAVASI KEMERBURGAZ'DA

**Gaziantep'e özel
yöresel kahvaltı**

ÜRÜNLERİMİZ

BAKLAVA ÇEŞİTLERİ
ANTEP FISTIĞI
YÖRESEL ÜRÜNLER
OSMANLI ŞERBETİ
KAHVE ÇEŞİTLERİ
DONDURMA

Ürünlerimiz günlük olarak Gaziantep'ten gelmektedir.

HAZNA
GAZİANTEP YÖRESEL ÜRÜNLERİ

GAZİANTEP OSMANLI ŞERBETLERİ
GANNE
BY FISTIKZADE

FISTIKZADE KEMERBURGAZ: MİTHATPAŞA MAH. SELANİK BULVARI
NO: 151 TOTAL BENZİN İSTASYONU İÇİ - EYÜP / İSTANBUL

0212 360 17 37

FISTIKZADE

Edirne'de Karşılaşmalar

13 Mayıs Pazar günü Edirne Sinagogu'nda, Edirne tarihi boyunca topluma faydası olmuş kadınlar ile ilgili çok kapsamlı bir sergi gerçekleştirilecek. Sergiyi 1,5 ay gibi çok kısa sürede hazırlayan, küratörü *Dalia Maya* ile konuştuk. Bu sergi kaçırılmaması gereken bir insanlık dersidir...

Bir dönem, Osmanlı'nın başkenti, saray eğlencelerine mekân olmuş, farklı kültürlerin iç içe yaşarken birbirinden etkilendiği çok sesli şehir Edirne... Savaş alanından, milletvekilliğine, at sırtında köyleri dolaşarak öğretmenliğe, hemşireliğe, gazeteciliğe, terziliğe soyunmuş, kadim bilgilerle donanmış, el ele vermiş kahraman kadınların hikâyesi bu sergi... Ezelden ebede giderken unutulmayacak olanların hikâyesi...

Sevgili Dalia, Edirne'nin Kadın Tarihi Üzerine 'Karşılaşmalar' sergisi nasıl oluştu? Yolculuk nasıl başladı?

Yolculuk... Hem çok önce hem de çok yeni başladı. İki yıldır, ağırlıklı olarak da Vakıflar Haftası nedeniyle Edirne Sinagogu'nda düzenlenen büyük konser için Edirne Platformu'na gönüllü destek veriyordum. Her sene bu konser ile birlikte bir de sergi düzenliyoruz. Bu yıl, Şubat ortalarında, Vakıflar Haftasının temasının tüm Türkiye'de kadın, daha doğrusu Vakıf Kuran Kadınlar olduğunu öğrendim. Ne yaparız diye düşünürken, imdadımıza İstanbul kadın Müzesi Küratörü Meral Akkent yetişti.

Kendisi, tam da aynı günlerde, 2016 yılında düzenledikleri Kadın Müzeleri ile ilgili sempozyumun kitap tanıtımı için İstanbul'da idi. Tarihin erkekler tarafından erkekler için yazıldığından kadınların hep geri planda kaldığını, yaptıklarının zaman içinde görünürlüğünü kaybetmesinden dolayı kadın müzelerinin önemini konuştuğumuz bir sırada...

Vakıf kuran kadınları Vakıflar Meclisi işlediği için, biz de Edirne'de tarih boyunca topluma faydası olmuş olan kadınları bulup çıkarmayı düşündük.

Bir dönemin pay-i tahtı, savaşlar ve zamanın siyasetleri nedeniyle yok olan geçmiş çok kültürlülüğünü kadınlar üzerinden hatırlayalım, ama daha çok Edirne'de doğmuş ya da bir şekilde yolu Edirne'den geçmiş kadınları hatırlayalım, kadın varlığı üzerinden bir farkındalık oluşturalım ve kim bilir belki de Edirne Kadın tarihinin yeniden yazılmasına bir ilk adım atmış olalım istedik. Bu noktadan sonra, harıl harıl bir araştırma, sorgulama, çağrılar başladı.

Edirne'den İngiltere'ye Lady Mary Worthley Montagu

Soylu bir ailenin kızı olarak dünyaya gelmiş, iyi bir eğitim almıştı. Çocukluk yıllarında şiir yazmaya başlamıştı. Eşi, Edward Montagu'nun, 1716 İngiltere tarafından İstanbul'a elçi olarak atanmasıyla geldiği Osmanlı topraklarındaki izlenimini en ince ayrıntılarıyla anlatan mektuplar yazdı.

İngiltere'ye döndükten sonra hikayeler ve makaleler yazdı, diğer soylularla açık tartışmalar yaptı. Bazı görüşlerinden dolayı feminizmin ilk temsilcilerinden sayılan Lady Montagu 1838 yılında Venedikli Kont Algarotti'ye aşk olunca eşini ve çocuklarını terk ederek İtalya'ya gitti.

Mektupları ölümünden sonra bir araya getirilerek kitap halinde yayınlandı. Turkish Embassy Letters adı altında halen basılmakta olan bu kitapta yer alan mektuplarından Edirne'den gönderdiği birinde, Edirne'de yaygın bir şekilde kullanılan ancak Avrupa'nın henüz keşfetmediği için bir çok ölüme sebep veren çiçek hastalığının aşısına dair yazmıştı.

İlgi yoğun muydu? Bu girişimle çok ilginç mesleklerin varlığı ortaya çıkmış oldu. Yapak tarakçısı Bulgar aile, pansiyoncu ana kızın hikayeleri roman yazdıracak özellikte. Onları nasıl toparladın? Tanık olanlar hemen başvurdu mu?

Şalom Gazetesi'ne yazdığım bir köşe yazısı ile sosyal medyada Edirne kökenlilere bir çağrıda bulunduk. Bu çağrıya gelen birkaç cevap yüzlerimizi güldürdü. Bu sayede sergiye birtakım tanıklıkları eklemek de mümkün oldu.

Edirne'de doğmuş, yolu Edirne'den geçmiş her kadını burada sergileme şansımız olmadı. Nice önemli kadınıymızı bilmedik, ya da ekleyemedik. Öte yandan bir paylaşım defteri sergimize eşlik edecek. Bu deftere paylaşılanları, belli süzgeçlerden geçirecek, Edirne Sinagogu için hazırlanmayı planladığımız web sitesinin etkinlik kısmına ekleyebilmeyi umuyoruz.

Sergi Edirne'nin hangi senelerini anlatıyor?

Yola çıkarken bir zaman sınırlaması getirmedik. Araştırmalarımızı yaparken de illa ki bir zaman kıstası koymadık kendimize. Ayrıca sergiyi iki ay gibi kısa bir sürede yoğun bir araştırma döneminin sonrasında kotardık. Edirne'nin topluma faydası olmuş tüm kadınlarını bulduk, çıkardık diye iddialı bir söylemimiz

de yok, olamaz. Sadece bir bakalım, kimler bu topraklara faydalı işler yapmış, ne bulabiliriz acaba diye merak ettik. Bazılarının hikâyelerini anlattık.

Bazı isimler var... Mesela Madam Fındıklıyan var, sergiye ekleyemedik, sadece orada burada birkaç satır bilgi var hakkında. Eşinin un fabrikaları varmış. Bulgar istilası döneminde Alliance'ın maaşlarını alamayan öğretmenlerine ve fakir öğrencilerine Madam Fındıklıyan'ın destek olduğu yönünde bilgiler var Madam Gueron'un günlüğünde. Madam Alice Geron, aynı dönemde, Alliance Israélite Universelle'in (AIU) Edirne'deki Kız Okulu müdürü. İşgal nedeniyle AIU merkezine iletmesi

gereken raporları yollayamadığı için - malum iletişim kesilmiş - bir günlük tutuyor. O döneme ait birçok önemli bilgiyi bu günlükten öğrenebiliyoruz. "Edirne'de Karşılaşmalar" sergimizde, en uzun zamanı aşarak birbirleriyle olduğu kadar izleyici ile de karşılaşan kişi 1716 yılında İngiltere tarafından İstanbul'a elçi olarak atanmış Edward Montagu'nun eşi Lady Mary Worthley Montagu. Lady Montagu, küçüklüğünden itibaren ileri düzeyde bir eğitim alıyor. Çocukluk yıllarından itibaren şiir yazmaya başlıyor. Bazı görüşlerinden dolayı feminizmin ilk temsilcilerinden sayılabilir. Eşiyle Osmanlı topraklarına gelince, İngiltere'deki arkadaşlarına, doğu ülkelerindeki yaşamı

Edirne'de tarih boyunca topluma faydası olmuş olan kadınları bulup çıkarmayı düşündük... Bir dönemin pay-ı tahtı, savaşlar ve zamanın siyasetleri nedeniyle yok olan geçmiş çok kültürlülüğünü kadınlar üzerinden hatırlayalım, ama daha çok Edirne'de doğmuş ya da bir şekilde yolu Edirne'den geçmiş kadınları hatırlayalım...

detaylarıyla anlattığı mektuplar yazıyor. Bu arada Edirne'de çiçek aşısını görüyor. O dönemde İngiltere'de çiçek hastalığı hala ölümlere sebebiyet veriyor. Çiçek aşısını bilmiyorlar. Lady Montagu, Edirne'de özellikle yaşlı kadınların (biliyorsun kadın her zaman şifacıdır kadim toplumlarda) özellikle Eylül aylarında toplanıp herkese çiçek zehrini aşı olarak verdiğini ve burada hastalığın yıkıcı olmadığını görüyor. Arkadaşı Sarah Chiswell'e Edirne'den yazdığı mektubunda çiçek aşısını uzun uzun anlatıyor. Hatta kendisi de bu aşığı olduğu gibi, çocuğuna yapıyor. Akabinde İngiltere'de aşı ile ilgili büyük tartışmalar yaşanıyor. Sonuçta aşı, hastalık zehrini az miiktarda da olsa vücuda vermek olduğu için İngilizlere delilik olarak geliyor. Ancak, Lady Montagu uzun tartışmalar sonrasında İngilizlere çiçek aşısını kabul ettirebiliyor. Geçmişe yönelik bir sınır koymadığımız gibi, bugüne yönelik de bir tarihsel sınır koymadık. Edirne'de doğmuş, ya da yolu Edirne'den geçmiş kadınların güncel olanlarını da sergiye dahil ettik. Serdar İyüz, hayatta olan kadınların bir kısmının fotoğrafını bu sergi için çekti.

Edirne'nin ilk ambulans şoförü gibi... Üstelik sadece Edirne değil. Ancak, Edirneli olup da Edirne dışında etkin olmuş kadınlar da var sergide. Edirne'nin önde gelen ailelerine mensup ve Paris'te yaşayan, resim ve heykel çalışmaları dünya çapında bir çok müzede yer alan Asilva mesela... **Sergi için bir ön araştırma yaptın mı? Hangi kaynaklardan faydalandın?** Bilgi toplayabilmek için kısıtlı da olsa bir sözlü tarih çalışması yaptım. Edirne'ye katkısı olmuş Edirne'nin Dr. Saadet Ablası ile, Cumhuriyet'in Edirne'deki ilk kadın öğretmenlerinden biri olan Rayegan Köyatası ile, Edirne müzesi müdürlerinden Trakya

Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak sanat tarihi dersleri veren Neriman Kölyüoğlu ile tanışma şansım oldu. Cumhuriyet'in ilk yıllarına dair anılarını dinledim. Onların anlattıklarından bazı bölümleri, sergi boyunca bir video enstalasyon halinde, bir odada yayınlıyoruz. Gönül isterdi ki, daha çok vakit olsun, daha derin bir sözlü tarih çalışması yapalım. Şalom Gazetesi'ne yazdığım çağırışı okuyan Sırrı Doğan Demirer Beyefendi, çocukluk anılarını anlattı. Şapkaacı Sümübül'ü anlattı mesela. Sönmemiş kireç satan Ermeni kız kardeşleri anlattı, yapak tarakçısı Bulgar aileyi anlattı. Ne yazık ki,

çoğuna dair görsel olmadığından, onun anlattıklarını da ancak videoya alabildik. Bu arada Sırrı Doğan Bey'in oğlu Gökhan Demirer, Şapkacı Sümbül'ün dükkanının fotoğrafını yolladı. Bir müzayededen almış. Nasıl heyecanlandığımızı anlatamam. Aynı şekilde, Atatürk'ün sonradan geri dönüp ülkemizde kendi gençlerimizi eğitmeleri için Avrupa'ya eğitime yolladığı Şapka öğretmeni Şükufe ve Moda öğretmeni Mediha'yı anlattı. Bu arada Sırrı Doğan Demirer'in anılarının da sadece çok küçük bir kısmını sergiye alabildik. Doğrudan kadınlarla ilgili olanları. Oysa tüm anlattıkları ve kim bilir vakit olsa, anlattıkça hatırlayacakları, mutlaka başka bir çalışmanın konusu olurdu.

Yine Şalom'daki çağrıya cevap veren Mine Ulaş, anneanesi Rachel Hora'nın büyük aşkı Rıfat Danışman'ı, ebeliğini, yaşamını, madalyasını... ve Lozan'a anlaşma şartlarının yollanması için karşı tarafı nasıl atlattığını anlattı. Şah Pehlevi'ye Edirne peynirini nasıl sevdirdiğini de... Sergimize gelen diğer bir kadın, başarılı gazeteci ve Avukat Sara Geron da Şah Pehlevi ile tanışmıştı, dünyanın birçok ileri gelenleri ile görüşmüştü. Sergide ancak birkaç fotoğrafına ve bazı kişisel eşyasına yer verebildik.

O dönemlerdeki kadınların bugünkü şartlara göre daha özgür ve cesur yaşadıklarını söyleyebilir miyiz? Daha küçük bir şehirde yaşamının da rolü var mıdır bunda?

Küçük şehirde yaşamının ötesinde, Edirne payitaht şehri. Bir dönem Osmanlı'nın başkenti. Ancak bu işlevini tamamladıktan sonra dahi, bazı padişahlar Edirne'de ikamet etmeye devam etmişler. Saray eğlenceleri, düğün dernekleri, nehir gezmeleri, hatta giyimleri bile halka örnek olmuş. Öte yandan Edirne sınır kenti ve çok uzun yıllar Yunanlılar, Türkler, Bulgarlar, Ruslar arasında el değiştirmiş. Bağlantılı olarak, çok farklı kültürel geçmişi olan grupların bir arada huzur içinde yaşadığı bir şehir olmuş. Bu tabi ki,

belli bir rahatlık getiriyor. Ama öğretmenler ve ebeler bir yana, kadınların bir kısmı da mecburiyetten iş hayatına katılmışlar gibi. Ya eşlerine yardım etmek için ya da eşlerinin ardından ailelerini geçindirmek için. O dönemlerde bugünkü şartlara göre daha özgür cesur muydular bilemiyorum. Kara Fatma ve Gelin Hanım elbette çok cesurdu.

Söz buraya gelmişken, ilginç bir bilgiye daha rastladık bu sergiyi hazırlarken. Alliance'ın kadın müdürlerinden biri: Sara Ungar. 1882 yılında, yıllık 2000 Fransız Frangı maaşla okulda iş başı yapıyor. Erol Haker, AIU arşivlerinde yaptığı çalışma sonucunda, okulun Edirne'de etkin olduğu 70 yılı (1867-1937) incelediği kitabında, bu maaşın Edirne okul müdürlerine kadın erkek fark etmeksizin ödenen en yüksek başlangıç maaşı olduğunu belirtiyor. Yüzyıllar sonra bugün hala birçok ülkede, kadınlar için 'eşit işe eşit maaş'ı temin edemediğimizi düşünürsek, dikkate değer bir durumdur.

Edirne Sinagogu bu etkinliklerle, Edirneliler veya çevre tarafından daha fazla tanınıyor değil mi?

Aslında eski Edirneliler sinagogu gayet iyi tanıyor. Toplumsal birlik-telik ve dostluk Edirne'de her zaman güçlü olmuş. Etkinlikler, restore edilen binada yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli. Öte yandan Edirne, son yıllarda Türkiye'nin en çok turist çeken şehirlerinden biri. Edirne Sinagogumuz, Kültür Sanat Merkezimiz de Edirne turizm hattında önemli bir durak noktası.

Bu sergiye dair ileride yapmak, tamamlamak istediğiniz bir proje var mı?

Gönül ister ki sergi, bir Edirne kadın müzesine dönüşsün. Benim şimdilik düşüncem, sergiyi internet ortamına taşımak. Ve gelen yeni tanıklıkları da zaman içinde mümkün olduğunca bu ortamda sürdürebilmek. Yapılabilirliğini zaman gösterecek. Tabi ben bu sergiyi tek başıma yapmadım. Silvyo Ovadya'nın yönlendirmesi, Metin Delevi'nin danışman-

lığı olmasa, sosyal medya üzerinden iletişime geçtiğim, aradığım, sorular sorduğum (önceden tanıdığım tanımadığım) birçok arkadaşın desteği, yönlendirmeleri olmasa, çağrılarımıza cevap veren dostlarımızın yakın ilgisi ve heyecanı olmasa, mutlaka ki hala, ilk günkü fikirle geniş getiriyor olurduk. Bu arada, serginin salona yerleşiminde çektiğim sıkıntıları sevgili Rubi Asa'nın pratik yaklaşımı

Tamara Pur ve Dalia Maya

ve çözümlenmeleri ile hemen hallettiğini söylemeden geçemeyeceğim. Bir büyük korkum da bu kadar çok bilginin sergilerde sıkıcı olması idi. Pano tasarımlarını yapan Bella Parlakşımşek sayesinde bu sorunu da sanırım kolaylıkla aştık.

Sergi'nin açılışının olduğu gün, Sinagogumuzda bir de konser düzenliyoruz. Bu yıl konserimizde yer alacak sanatçılarımız, yakından tanıdığımız klarnet ustası Serkan Çağrı ve dünyada kemani en hızlı çalan sanatçılardan biri olan Roby Lakatos. 13 Mayıs günü hepimizi Edirne'de Sinagogumuzda ağırlamak, bizim için büyük bir mutluluk olacak.

Broadway'ın 'Rapunzel'leri Sutherland kız kardeşler

Bir 19. yy sahne sanatçısı için en çok ilgi çeken olay, saçlarını Rapunzel gibi uzatmaktı. ABD'de böyle bir akım yaratan ilk ünlüler, her birinde en az 37 feet (11 metre) saçları ile "7 Sutherland kız kardeşler" oldu.

Sarah, Victoria, İsabella, Grace, Naomi, Dora ve Mary... Bu kız kardeşler sahnede şarkı söyleyip enstrüman çalardı. Ancak seyirciler onların, ne sesleriyle ne de müzikleriyle ilgileniyordu. Sadece büyütlü, mistik ve dişil saçlarını görmeye geliyorlardı... Sefalet sınırları içinde yaşayan Sutherland Ailesi için o gösterişli müthiş saçlarla zenginlerin dünyasına adım atmak o kadar da kolay olmadı: Baba, kızlarının saçlarının çabuk uzamasını sağlayan bir tonik formülü bulmuştu. Aile, kızların hızla uzayan saçlarıyla gazetelerin birinci sayfasında yer alarak, Viktorya Dönemi kadınların arasında şöhret olup çok para kazanmıştı. 1880'lerin ortalarında, bu 7 kız kardeşin yerlere kadar, adeta bir elbisenin uzantısı gibi inen saçlarıyla yolda yürümeleri zorlaşmıştı. Halk onlara yıldızlar gibi tezahürat gösteriyordu.

Onlarınki gerçek bir Sindirella hikâyesi

Sutherland kız kardeşler, 1845-1865 yılları arasında zorlu bir hayata doğarlar. New York civarında bir hindi çiftliğinde, çıplak ayaklar ve perişan kıyafetlerle hindilere çobanlık ederlerdi. Anneleri Mary, her gün kızların saçlarını kötü kokan bir yağla tarayarak, gürleşmesini ve uzamasını sağlardı. Kızlar eve doğru gelen misafirleri gördüklerinde, kalın örgülü saçlarından utanıp uzun çalılıklar arasında saklanırlardı. Öte yandan tembel babaları Fletcher Sutherland, politika ve din tacirliği ile ilgileniyordu. Çiftliği, Büyükbaba Andrew Sutherland kurmuştu: Büyükbaba 1812 Savaşı'nda kayda değer bir rol üstlenmişti. O dönemde, ülke büyük bir endüstriyel devrimin eşliğinde iken, Sutherland Ailesi dünyadan habersiz, çiftliklerinde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Ancak, babalarının, kızları için hindi yetiştiriciliğinin ötesinde hayalleri vardı. Çocukluklarında, kızlarının, kilise korosunda şarkı söylemelerini sağladı. 1867 yılında, en küçük kardeş Mary henüz daha bebekken anne öldü, ancak baba, zengin olma hayallerini çocukları yoluyla gerçekleştirmekte kararlıydı. Kızların tek erkek kardeşi Charles müzik enstrümanı ile kiliseleri, panayırları yerel tiyatroları dolaşıyordu; 13 yaşındaki 5. kız kardeş Naomi de şarkı söylüyordu. Yerel gazetelerde olumlu tepkiler almaya başlamışlardı.

Sarah, Victoria, İsbella, Grace, Naomi, Dora ve Mary... Bu kız kardeşler sahnede şarkı söyleyip enstrüman çalardı. Ancak seyirciler onların, ne sesleriyle ne de müzikleriyle ilgileniyordu. Sadece büyüğü, mistik ve dişil saçlarını görmeye geliyorlardı...

1880 Aralık ayında kızlar "The Seven Wonders" (7 Harika) olarak erkek kardeşleri Charles olmadan New York'ta sahne alıp, ilk Broadway çıkışlarını yaptılar. 1881 yazında ise ülkenin güneyine doğru turneye çıktılar. O dönemde, kadın ve erkeklerin saçları hastalıktan ve bakımsızlıktan dökülürken bu kadar uzun ve yoğun saçlara sahip olmak, dişilik sembolü idi. Kızların arasında en kısa saçlı olanı Sarah, en uzun saçlı olan da Victoria idi.

Kızların en büyüğü Sarah, müzik yeteneğini solo soprano ve piyanist olarak geliştirdi, saygın bir müzik öğretmeni oldu. İkinci kız Victoria, mezzo-soprano; onun küçüğü erkek kardeş, bariton; üçüncü kız kardeş tenor; şair ve hayalperest dördüncü kız Grace, alto-şarkıcı olmanın yanı sıra, ailenin iş bağlantılarının, iletişimin ve muhaberatın başındaydı. Naomi, beşinci kız, içlerinde en asi olandı. Kızların aralarında en çekiçi olan Dora, altıncı kardeş idi. En küçük kardeş Mary, alto-şarkıcı olarak aralarında yer aldı. 7 Harika Kız'ın müthiş başarısı o döneme damgasını vurdu...

Tedirgin yaşamak

Gazeteciliğe 2008 yılında Cumhuriyet’te başlayan Meltem Yılmaz uyuşturucu bağımlıları, suça bulaşan çocuklar, sığınmacılar, şiddet gören kadınlar, LGBT bireyler, seks işçileri ve engelliler gibi dezavantajlı grupların sesi olmuş. Türk Tabipler Birliğinin “Basında Sağlık Ödülü” ve Çağdaş Gazeteciler Derneğinin “Yılın Röportajı Ödülü”nü bu haberleriyle almış.

Meltem Yılmaz, “Boş Tarlalarda Ölü Bedenler: Bonzai” adlı kitabında bu uyuşturucunun bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik boyutlarını anlatıyor. 2016’da Berlin Film Festivalinin Frankfurt Kitap Fuarıyla ortak sürdürdüğü ‘Books at Berlinale’ programına seçilen “Soraya”da, kahraman, Suriye’deki iç savaştan kaçan genç bir kadın. Son kitap “İris”te, yine mücadele-den vazgeçmeyen yaralı bir kadının hikâyesi var. Meltem Yılmaz şimdi sorularını Birgün’de sormakta...

“Mülteciler”, vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişiler; “Sığınmacı”, mülteci olarak uluslararası koruma arayan, statüleri resmen tanınmamış kişiler; “Göçmen”, maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek, gelecek beklentilerini artırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişiler. Buradakiler daha çok hangi statüde?

Bir ülkeye sığınanlara verilen huku-

ki statü, o insanların ülkedeki hak ve yükümlülüklerini belirlemesi açısından, “o insanlar” için hayati önem taşıyor. Dolayısıyla, 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşının ardından Türkiye’de yer edinen 4 milyon civarındaki popülasyonun, belirsiz statüyü daha fazla kaldırmayacağını anlaşılması üzerine, 2013 yılında, Türkiye’de iltica hukukuna ilişkin en önemli yasal düzenleme olan 6458 sayılı “yabancılar ve uluslararası koruma kanunu” kabul edildi. Bu kanunla “geçici koruma” adı altında, mültecilik haklarının kısmen sağlandığı, farklı bir huku-ki statü oluşturuldu. Yani, Avrupa dışından gelen bireysel iltica başvuruları için de üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye’de kabul edilecek olan ‘*şarh mültecilik*’ statüsü getirildi. Son olarak biliyorsunuz, “vatandaşlık” tartışmaları gündeme gelmişti. Ancak bu tartışma, sığınmacılara vatandaşlık haklarını

sağlamaktan çok, seçim için oy deposu olarak görülen bu insanların suistimalini amaçlamak-
tan başka bir anlama gelmiyor.

İstanbul'a nerelerden geliyorlar, hangi se mtlerde oturuyorlar?

Suriyeli sığınmacılar savaştan kaçıp Türkiye'ye sığındıkları ilk dönemlerde, kamplarda barındı-
lar. Ancak bu barınma kısa sürdü, zira kamplarda şiddet, taciz ve tecavüz iddiaları ayyuka çıkmıştı. Şu anda yüzde 95'inin kampları terk ettiği Suri-
yelilerin bir kısmı, Hatay, Antep, Kilis, Urfa gibi kendi kültürleri ile benzeşen sınır illere yerle-
şirken, azımsanmayacak bir kısmı da İstanbul'a göç etti. İstanbul'da Eminönü Küçükpazar, Kü-
çükçekmece Kanarya ve Yenibosna semtlerinde yoğun olarak yaşıyorlar. Elbette para kazanan, hayatını rahatlıkla idame ettiren Suriyeliler de var ama ben size, sıradan bir Suriyelinin yaşadığı Küçükpazar'ı anlatayım...

Çürük, dağınık halde duran pansiyonların ara-
sında, içinde hiçbir şeyin, sigaranın bile çeşidi-
nin bulunmadığı birkaç bakkal ve kahvehane-
nin birlikteliğinden oluşan Araplı Çeşme Sokak,
en çok da "bekâr odaları" ile ünlü. Uzun süre,
Anadolu'dan İstanbul'a çalışma hayaliyle gelen
gençleri ağırlayan bu sokakta, son yıllarda Su-
riyeli sığınmacıların sesi yankılanıyor. En aşağı
50 yıllık apartmanlarda, en fazla 5 metrekairelik
odalarda, en az 5 kişiden oluşan aileler sıkış tıksı
yaşiyor. Odalardaki keskin ko- kunun
sebebi, yerlere yığılmış çöpler,
yemek artıkları, izmaritler, kay-
nağı belirsiz çamurlu su birikin-
tilerinin yalnızca ortak kullanım
alanlarının değil, odaların da bir
parçası haline gelmiş olması. Tek
kişinin sığabileceği bir sedir ve
küçük ekran bir televizyon, o
odada yaşayanların tüm dünya-
sı olmuş. Yeterli havalandırma,
aydınlatma ve ısıtma olanakları
yok. Makarna, patates ve so-
ğandan oluşan yemeklerini ko-
ridorlarda pişirip merdivenlerde

yaşıyorlar. Ve işin belki de en ilginç kısmı, Suriyeli sığınmacılar bu 5 metrekairelik odalar için ay-
lık en az 500 lira kira ödüyor. Bu tablo, sanıyo-
rum İstanbul'daki ortalama bir Suriyelinin hangi
şartlarda yaşadığını anlatıyor.

Onları sokaklarda görüyoruz, ama tanımıyoruz. Savaşın yurtlarından sürdüğü insanların psikolojisinden bahsedebilir misiniz?

Yersiz yurtsuzluk, ölüm kadar ağır bir travma. Savaşın açtığı yaralar kişiden kişiye değişse de bana kalırsa ortak psikoloji "kimsesizlik". Büyük bir çoğunluk tarafından -artık- istenmediklerini de biliyorlar, siyasetçiler tarafından kullanıldık-
larını da. Diğer yandan Türkiye'de yaşamaya çok alışmışlar, gitmektense her şeye rağmen kalmayı daha tercih ediyorlar. Bu amansız göçlerde, yüre-
ğinden başka bir şeyi kalmıyor insanların.

Neden tehdit gibi algılanıyorlar? Hangi tehditlerle yaşamak zorunda bırakılıyorlar?

Sylvia Plath, "Kendime öyle azım ki, bütün di-
ğer kimlikler beni tehdit ediyor" der. Biz, kendi
içimizde, kendi yetersizliğimizi büyüttüğümüz
sürece, geri kalan herkes, her şey, bizden farklı
tüm dinsel, cinsel, etnik, kültürel kimlikler, bi-
zim için birer tehdit haline gelmeye başlıyor. Su-
riyeli mülteciler, Türkiyeli yurttaşlar için neden
tehdit olsun? Savaştan çıktıkları için mi, fakir
oldukları için mi, umutsuz oldukları için mi, her
şeye rağmen hayata yeniden tutunmak istedik-
leri için mi? Hiçbir seçenek bana pek anlamlı
gelmiyor.

Sorunuzun ikinci kısmı olan, sığın-
macıların hangi tehditlerle yaşamak
zorunda olduklarına gelince... Yalnızca
onlar değil, bu ülkede azınlık statü-
sündeki herkes çok ciddi tehditler al-
tında yaşıyor. Dozajı giderek artan içi
boş milliyetçilik, gün geçtikçe faşizme
evriliyor. Egemen söylem, onun uygu-
layıcıları ve bilinçsiz kitleler, bu ülke-
yi yaşanmaz hale getiriyor. Bir başka
değişle bugün yalnızca göçmenler,
sığınmacılar ya da mülteciler
değil, neredeyse her kesim derin

Aşk bütün savaşlardan güçlüdür çünkü daha yıkıcıdır...

Henüz yirmi yaşındaki güzeller güzeli Soraya, şehirleri öfke ve kan kokan Suriye'deki acımasız savaştan kaçıp kendisine yepyeni bir gelecek yazmak umuduyla sığınmıştı Türkiye'ye... Kaderinin kalemi başkalarının elinde olan Soraya, kendisinden otuz yaş büyük evli bir adamla evlenmeye razı olduğunda onu savaştan çok daha ölümcül bir gelecek bekliyordu aslında: AŞK... Savaş, kamp, esaret ve kumalık... Aşkın barınamayacağı bu sıkıntılı hayat çıkmazlarında kendi mucizesini yaşayan Soraya'nın nefes kesen duygu dolu hikâyesini gazeteci-yazar Meltem Yılmaz kaleme aldı. Suriye'deki iç savaştan kaçıp hayatta kalma mücadelesini Türkiye'de sürdürmeye çalışan sığınmacıların dramını tarafsızca ve tüm çıplaklığıyla anlatan Meltem Yılmaz, gerçek bir hayat hikâyesinden ustaca kurguladığı romanında savaşların insan ruhunda bıraktığı derin yaraları da cesaretle gözler önüne seriyor. Sarsıcı öyküsü, akıcı dili ve detaylardaki zenginliğiyle dikkat çeken Soraya her sayfasında merak ve beklenti yaratarak, okuru trajik olduğu kadar heyecan dolu bir serüvene de sürüklüyor...

bir gerilim içinde yaşamakta. Bu tehditlerin ne olduğunun inanın bana hiç önemi yok, benim için en yumuşak tehdit ile en ölümcül tehdidin hiçbir farkı yok. O tedirginliği yaşıyor olmamız yeterli.

Kamplardan başlayarak kadınlar nelerle karşılaşılıyor?

Kıfayetsiz iktidar sahiplerinin herkesi birbirine düşmanlaştırdığı bir dünyanın mikroskosmosu idi mülteci kampları. Dün bir gazete haberinde okudum, Suriyeli sığınmacı kadınlar, insani yardımlar karşılığında fuhşa zorlanıyormuş. Şaşırmadım ama merak ettim, bu kadınları satan insanlar, akşam eve gittiklerinde, hiçbir şey olmamış gibi çocuklarıyla oynamayı, karılarıyla yatmayı, televizyondaki komedi programlarında sevdikleri karakterlerin replikleri karşısında kahkahalar atmayı nasıl başarıyorlar? Televizyon karşısında kahkaha atarken, aynı anda insani yardım için bedenini satmak zorunda kalan kadınların, yan odada kafasını yastığın altına sokan çocuklarını akıllarına getirdikleri bir an, ufak bir tereddüt anları bile yok mu? Sadece bu olay bile, kamplardan başlayarak kadınların nelerle karşılaştığını, bütün o süreci özetlemiyor mu sizce de?

Kitaplarınızda kadınların verdiği mücadeleye bakarsak, kadınlar erkeklere göre var olmayı daha mı iyi beceriyor?

Kadın follustur, yaratıcıdır. Hem tutunmayı hem de kendini yeniden üretmeyi bilir. Kadının çektiği acılar karşısındaki dirayetini, erkeğin sergileyebileceğine inanmıyorum ben. Tam da bu nedenle, kadınlar hayatı yeniden, yeniden ve yeniden üretirler. Bunun en iyi örneği, 100 yıllık esaret altındaki İtalya'da, kadınların destansı hikâyesidir. Açlığa, yoksulluğa karşı, çocuklarını doyurmak için ot toplayarak, hamuru rendelendirerek çocuklarını büyüttü bu kadınlar ve bugün pizza dünyanın en önemli yemeklerinden biri. Elin merdiveninin ne kadar dik, ekmeğinin ne kadar tuzlu olduğunu hayata karşı duruşlarıyla gösterdiler ve barbarları yendiler.

Bu tanıklıklar sizin düşüncelerinizi nasıl değiştirdi? Önyargıları yıkmak için nereden başlamalı?

Kafanızdaki önyargıları kaldırıncaya, herkesin sadece insan olduğunu görüyorsunuz. Gözyaşımın rengi yok, çığlığın harfi yok. Evet, bu tanıklıklar kendime yaptığım bir yolculuktu aynı zamanda; sessizce dayandım, gözlerimi odakladım, kulağımı dayadım ve onları anlamaya çalıştım. Buradaki mülteci kamplarında belki insanların bedenlerini değil ama ruhlarını yaktılar, ben bunun tanığıyım. Aylan bebek, tarihin Ortadoğu'daki en büyük utanç tablolarından birisi oldu. Ve sonunda, binlerce Aylan bebeğinin kaderinden kaçıp hangi felakete koştuğunu bilmeden savrulan bir kızın hikâyesini yazmaya çalıştım.

Sarsıcı öyküsü, akıcı dili ve detaylardaki zenginliğiyle dikkat çeken **Soraya** her sayfasında merak ve beklenti yaratarak, okuru trajik olduğu kadar heyecan dolu bir serüvene de sürüklüyor...

İYİ GÖRÜN,
İYİ HİSSET,
İYİ YAŞA!

BeFine Sports & Spa ile bedeninizi ve ruhunuzu zinde tutun.

Son teknoloji aletlerle donatılmış fitness merkezi, açık ve kapalı yüzme havuzları, kapsamlı spa merkezi ve uzman eğitmenler eşliğinde formunuzu koruyun.

TITANIC BUSINESS BAYRAMPAŞA | TITANIC BUSINESS KARTAL | TITANIC PORT BAKIRKÖY

TITANIC
HOTELS

TITANIC HOTELS
ANTALYA | ISTANBUL | BODRUM | BERLIN

titanic.com.tr

#MyTitanicStory

“Dil söyler, kulak dinler;
kalp söyler, kâinat dinler.”

Yunus Emre

“Tüm insanlık tarihi boyunca Kalp, mucizevi bir organ olarak algılanmış, yeryüzündeki bütün kültür ve medeniyetlerde hayatın ve canlılığın kaynağı olduğu kadar sevgi, dostluk, vicdan, fedakârlık, birlik, güven ve cesaretin simgesi olarak kabul edilmiştir.

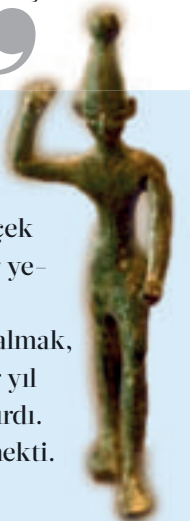
Şimdilerde insanlığın odağı gün geçtikçe kurguya yöneliyor. Bu kurgular nedeniyle aldanmalar, ayrılıklar, bencillikler ve yalnızlıktan oluşan hayatlar yaşanıyor. Üzüntü ve endişelerin arkasında, bir anlam ve amaç yokluğuna dönüşen şey aslında sevgi yokluğu. Herkesin kendi hedef ve ilgi alanlarına ulaşmak için böylesine meşgul olduğu ve insani duyarlılığın romantik bir ihtiyaçmış gibi algılandığı dünyamızda gidişatı sorgulamak ve kalbe yüklenen yüce anlamlar ile kalp arasındaki ilişkiyi hatırlamak her geçen gün anlam kazanıyor. Bu ilişkiyi anlamak için tarihte geri gidip “*Baal*” isimli Tanrıyı ve “*İştar*” isimli Tanrıçayı tanıyalım.

İştar: Asur ve Babil’in en gözde tanrıçası. Sümer mitolojisindeki İnanna’dan türemiş. Kökeni kuzeybatı Semitik Tanrıça Astarte’ye dayanıyor.

Baal: Baal, Babil’in baş Tanrısı Marduk’un bir diğer adı. Bu sözcük; efendi, sahip, “koça” anlamlarını taşıyor. Fırtına tanrısı olan Baal, bitkilere yaşam veren yağmuru yağdırdığı için aynı zamanda bir bereket tanrısı.

Yaz geldiğinde Ortadoğu bölgesinde yağmurlar kesildiğinden Baal’in öldüğü (öldürüldüğü) kabul edilirdi. Ancak, putperest inançlarda gerçek bir ölüm olmadığından, Baal’in bu dönemde bir yeraltı dünyasına gittiği inancı yaygındı. Tarımla geçinen insanlar için tarlalarından ürün almak, Baal’in İştar’la çiftleşmesine bağlıydı. Bu olay her yıl gece ve gündüzün eşitlendiği Mart ayında kutlanırdı. Amaç, Baal ve İştar’ı cinsel birleşmeye teşvik etmektir.

Aşkın sembolü olarak kullanılan simge, yani “kalp” sembolü, aslında bir aşk ve seks tanrıçası olan İştâr’ın kalçalarını simgelemektedir. Kalp sembolünün alt kısmı, Marduk’un küreği Marru’nun biçimindedir. Bu şekilde kalp sembolünde İştâr’ın kalçaları ile Bel (Baal) küreği birleşmiş olmaktadır. Kalbin içine çizilen “ok” resmi de buradan gelmektedir.¹

Eski Mısır’da Kalp

Kan dolaşımının merkez ögesini oluşturan kalp, Eski Mısır’da adalet ve zekânın merkezi, hassasiyetin, duyguların, arzunun ve aşkın sembolü olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda, sağduyu, bilinç ve bireysel sorumluluğu temsil eder. Kalp, ilahi adaletin uygulandığı organdır. Mısırlılar ölünün kalbinin, tanrıların

huzu-
runda
tartıl-
dığına ina-
nırlardı. Kalp eğer
bir tavus kuşunun
tüyünden daha ağırsa
(iyilik, adalet, eşitlik
tanrıçası
Maat’ın
sembolü) ölü-
nün ruhu
mahkûm
edilirdi. Ölü-
nün yaşamı-
nın tanıdığı olan
kalp, Mısırlı-
lar tarafından
sıklıkla yakarış
nesnesi olmuştur:

Kalbim (...) bana karşı şahitlik yapma, beni ilahi yargıçların önüne itme. (Ölümler Kitabı)

Sümerliler Papirüse Kalbin Kan Pompaladığını Çizdi

Kalbin; sevgi, merhamet, cesaret, gurur, ıstırap, hayal kırıklığı, hayat, ölüm gibi duygularla ilişkilendirilmiş olduğu ilk yazılı belgelere Sümer-Babil kültüründe rastlanıyor. Yarı tanrı Gılgamış Destanı’nda, kalbin bu duygu ve düşüncelerle açıkça ilişkilendirildiği görülmektedir. (MÖ.

2100-2000)

Tarihte ilk yazılı tıp belgesi olarak kabul edilen Ebers papirüsünde kalp ve nabız atışlarından, kalbin kan pompalama fonksiyonundan, vücudun her tarafına yayılmış bir damar ve dolaşım sisteminden bahsediliyordu. (MÖ.1550)

Yahudilikte Kalp

Yahudi dini, gelenekleri ve kültürüne göre kalp, vücudun merkezidir. Kalp, düşünceleri ve hisleri toplar ve bizi yönlendirir.

Yahudiler, en eski ve bilinen dini manzumelerden biri olan ‘Adon Aselihat’ şiirini okurlar. Bu manzume, Elul ayının ilk gününden Kipur gününe kadar Sefarad sinagoglarında okunan selihat duasında yer alır. Manzume içinde yer alan cümleler şöyledir: “Bohen levavot dover tzedakot. / Kalpleri imtihan eden doğruları söyleyen.” Tora ‘Tanrı’yı, bütün kalbin ve varlığınla sevmeyi’ emreder: “Veaavta et Ad... Eloha behol levaveha uvhol nafsheha uvhol meodeha / Tanrı’yı bütün kalbinle, canınla ve varlığınla seveceksin.”

Kabala’da Kalp

Kabala’da kalp, bedenın kralıdır. İstek ve arzunun merkezi, insanı motive eden güçtür. Kabala’ya göre istek, krallık gibidir. Her şey kalbe gelir ve oradan çıkar. Kalp, bütün organların hareketini sağlayan aktif bir merkezdir.²

Hipokrat ve Aristo’ya Göre Kalp: Düşüncenin Merkezidir

Aristoteles, duyguların psikofiziksel bir kuramını hazırlayarak; örneğin kızgınlık duygusunu “kalp bölgesinde fokurdayan bir sıcaklık” olarak, öç duygusunun da eşlik ettiği bir heyecan gibi tanımlamıştır. Yunan felsefesine göre kalp, bedensel sıcaklığın kaynağıdır ve heyecanların fizyolojik yeridir. Yunanistan’da, daha sonraları da Roma’da kalbin vücut ve ruh arasındaki aracılıkta başrol oynadığı düşünülmüştür. Stoacılar insanın “kalp merkezci” bir kuramını hazırlayarak, kalbin, kavrama ve hafızanın yeri olduğunu iddia ettiler: “Bir şeyi kalpten öğrenmek” deyişi buradan gelmiştir.

Hristiyanlıkta Kalp

Hristiyanlıkta kalp hem Tanrı aşkının hem de insana duyulan sevginin var olduğu yer haline gelir. İsa peygamber, ebedi yaşamı kazanmak için sadece bir yol önerir: “*Tanrınız olan Efendinizi, bütün kalbinizle, bütün canınızla, bütün kuvvetiniz ve bütün fikrinizle ve komşunuzu kendiniz gibi seveceksiniz.*” (Luka X, 27)

Tipta Kalp Simgesi

Kalbin ilk tıbbi betimlemeleri, çam konileri veya piramitleri gibi şekillendirilmişti ve muhtemelen, organın, Hipokrat Okulu’na, Galen’ce ve daha sonraki Arap doktorlarınca yapılan açıklamalardan etkilenmişti. Daha sonra, 13. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar, organ, sarmaşık yaprağından türevlenmiş biçimi halinde gösterilmiştir.

Yunanlı fizikçilerin otopsilerden kazanmış olduğu anatomi bilgisi, Orta çağ döneminde, din tarafından biçimlendirilmiş haliyle, unutulmaya yüz tuttu. Anatomi bilgileri, sanatçılardan ve kitap ressamlarından ilham almışlardı ve kalbi; ucu, sola doğru eğik ve gövdesi, atardamar ağacını simgelemekle birlikte, tersine

çevrilmiş kalp olarak gösteriyorlardı.

Evrensel deha Leonardo Da Vinci bile, ilk anatomi çizimlerinde, yaprak simgesi ile gerçek şekli arasındaki bu benzerliği kullanıyordu.

Tanrı özelliğindeki elin tuttuğu, kalp şekilli sarmaşık yapraklı yüzük, ölümden öteki aşkın simgesi olan, “*hayatın tacı*”, yani “*corona vitae*” diye isimlendirildiğine inanılan, sonsuz aşkı simgeleyen bir süstür ve Hristiyan simgeciliğine, eski Roma dünyasından geçmiştir.

Kalp Simgesinin Yayılması

Vesal’dan beri, kalp; anatomik şekli yönünden, tıbbi örnekler halinde tasvir edilmesine rağmen, ruhsal ve fiziksel aşkın ve de daha küçük duyguların simgesi olarak, kırmızı oyun kartı kalbi, Avrupa kültürü alanından, tüm dünyanın bir ucundan diğer ucuna kadar, zaferle sonuçlanan ilerleyişine başlamıştır.

Buna yapılan son katkıyı, Cizvitlerin, dünyanın bir ucundan diğer ucuna yaydığı, dinsel işaret olarak, *Kutsal Kalp İnanacı* yapmıştır.

Kutsal sanatta, melekler ve azizler, kalplerini, ellerinde, oyun kartı gibi tutmakta ve fedakârlık ettikleri, sonsuza kadar süren aşklarının işareti olarak, onları, Tanrı’ya vermektedirler.

Afganistan’daki tarih öncesi çömlekçiler ve Yunan vazo ressamı, sarmaşık yaprağı süslemesini, eski zamanların kalbiyle ilişkilendirmemişlerdir.

Ancak, bitki simgesi, bu merkez organın genel ve özel, görsel bakımdan eşsiz simgesine dönüşecek derecede, Avrupa kültürü tarihi içerisinde, fazla anlam kazanmıştır ve insan bilincinde; ruhun, aşkın ve doğrusu, bilincin ve düşüncenin yeri olduğu eski fikrin imasına, halen rastlanabilir.³

“Kalbin, aklın bile bilmediği kendi sebepleri vardır.” *Blaise Pascal*

Katolik geleneğinde ve saraya ait şiir sanatında işlenen aşkın ve gerçeğin kalbi konusu, duygular ve akıl arasında ikiye ayrılma sergiler. Bu ikilik Blaise Pascal’ın *Düşünceler* adlı eserinde şöyle geçmektedir: “Tanrı’yı hisseden kalptir, akıl değil. İşte inanç budur.

Tanrı kalbe karşı hassastır, akla karşı değil.” Pascal için kalp, doğanın kanununu keşfetmeyi sağlayacak ve “entelektüel” aklın sınırlılığına/sonluluğuna eklenen bir gerekliliktir.

Kalp Gözüyle Bakmak

Doğuştan görme engelli olan bir adam, zifiri karanlık bir gece, engelinden dolayı kazanmış olduğu ezbere yol bulabilme yeteneğini kullanarak yürümeye devam ediyordu. Görme derecesi sıfır olduğu halde elinde yanmakta olan bir fener taşı-maktaydı. Karşıdan gelmekte olan şahıs ile yüz yüze geldiklerinde, kendisini tanı-yan bu şahıs, “Bre kör, sen zaten görmü-yorsun ki, o fener ne işine yarayacak” de-mekten kendini alamamıştı. Görme engelli adamın cevabı ise düşündürücüydü: “Feneri kendim için değil, senin gibiler için taşıyorum ki, ben onları görmesem de onlar beni görsün, böylelikle çarpışmamış olalım. Benim gözüm kör ama senin kalbin körmüş. Yani asıl kör olan ben değilim, sensin.”

Gönül gözü görmeyen

Can gözünü neylesin

İnsan Kalbi İçerden Açılır

On sekizinci yüzyıl İngiltere’sinin ünlü ressamlarından William Holman Hunt’ın bir tablosu Londra Kraliyet Akademisi’nde sergileniyordu. Bir bahçeyi tasvir eden bu tablosuna, Hunt “*Kâinatın Işığı*” adını vermişti. Tablo geceleyin bir bahçede duran bilge görünümlü bir adamı resmediyordu. Adam serbest kalan eliyle bir kapiya vuruyor ve içeriden bir cevap bekler halde duruyordu. Tabloyu inceleyen sanat eleştirmenlerinden biri: “Güzel

bir tablo doğrusu,” demişti Hunt’a. “Ama anlamını bir türlü kavrayamadım. Adamın vurduğu kapı hiç açılma-yacak mı? Kapiya tokmak takmayı unutmuşsunuz da...”

Ressam Hunt bilge bir edayla gülümsedi. Tam da bu soruyu bekler gibiydi: “Adam alelâde bir kapiya vurmuyor” dedi. “Bahçedeki bu kapı, insanın kalbini temsil ediyor. Ancak içeriden açılabilirdi için de kalbin dışarı-dan tokmağa ihtiyacı yoktur.”

“Size sizden daha yakın olan hiçbir şey yoktur.

Kendini bilmeyen, başkasını nasıl bilebilir? Bildi-ğiniz tek şey, bedensel görünüşünüz. İçiniz hakkında ise; acıktığımız zaman yemek yediğiniz, kızdığımız zaman kavga ettiğiniz ve güçlü arzulara kapıldığınızda da seviştiğiniz... Gerçeği kendi içinizde aramak zorundasınız! Siz nesiniz? Nereden geldiniz ve nereye gidiyorsunuz? Dünyadaki rolünüz nedir? Şunu bilin: İki şeyden oluşuyorsunuz. Bunlardan biri gözleriniz-le görebildiğiniz bedeniniz, diğeri de iç dünyanız. İç dünyanız ancak ona derinlemesine baktığımızda size görünür. Varoluşunuzun gerçeği tam da oradadır. Her şey; İçteki Kalbinizin Hizmetçisidir.” (Ebu Hamid el-Gazali, Mutluluğun Simyası)

Dipnotlar

¹ www.gnoxis.com

² www.salom.com.tr / Ronit Buano

³ www.davincininkalpcizimleri.com.tr

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı kutlu olsun

19 Mayıs 1919

15 Mayıs

1856 - Anadolu Feneri ve Rumeli Feneri Fransızlar tarafından inşa edilerek işletilmeye başlandı.
1928 - Walt Disney'in yarattığı Miki Fare karakterinin ilk kez gözüktüğü çizgi film olan "Plane Crazy" gösterime girdi.

15 Mayıs 1997

1997 - Alman Kitap Yayımcıları Birliği Barış Ödülü, Yaşar Kemal'e verildi.

16 Mayıs

1888 - Gramofonun mucidi Emile Berliner, Philadelphia'da geliştirdiği bu aletin tanıtımını yaptı.

1952 - Birleşik Krallık'ta kadınlara eşit ücret yasalastı.

17 Mayıs

1902 - Yunan arkeologlar, Antik Çağ'ın mekanik analog bir bilgisayarı olarak kabul edilebilecek Antikythera düzeneği toprak altından çıkardılar.

1989 - Çin'de 1 milyondan fazla gösterici, başkent Pekin'deki Tiananmen Meydanı'nda yürüyüş yaptı.
2000 - Galatasaray UEFA kupasını kazandı.

18 Mayıs

1987 - İstanbul'da ilk deniz otobüsü seferleri başladı. İlk seferler Bostancı-Kabataş arasında yapıldı.

19 Mayıs

1919 - Mustafa Kemal Samsun'a çıktı.

20 Mayıs

1873 - Levi Strauss, Jean pantolonların patentini aldı.

21 Mayıs

1904 - FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği) Paris'te kuruldu.

22 Mayıs

1981 - Dün-

17 Mayıs 2000

28 Mayıs 1937

17 Mayıs 1902

yanın en büyük hortumlarından olan 1,5 kilometre çapındaki Binger Oklahoma Hortumu görüldü.

23 Mayıs

1960 - İsrail ajanları, 6 milyon Yahudi'nin ölümünden sorumlu tutulan Adolf Eichmann'ı Arjantin'de ele geçirdi ve yargılamak üzere İsrail'e götürdü.

24 Mayıs

1991 - İsrail, Habeş Yahudilerini İsrail'e taşımaya amaçlayan Solomon Operasyonu'nu başlattı. Bu operasyon esnasında tek bir uçakta 1.122 kişi taşınarak bir rekor kırıldı.

25 Mayıs

1944 - Nuri Demirağ'ın fabrikasında yapılan ilk Türk yolcu uçağı İstanbul'dan Ankara'ya uçtu.

26 Mayıs

1889 - Eyfel Kulesi'nin ilk asansörü halka açıldı.

27 Mayıs

1960 - Türk Silahlı Kuvvetleri adına Millî Birlik Komitesi, Türkiye'de yönetimi üstlen-

di. 27 Mayıs Darbesi olarak anılan süreçte TBMM ve hükümet feshedildi ve her türlü siyasi faaliyet yasaklandı.

28 Mayıs

1937 - Volkswagen otomobil firması kuruldu.
1961 - Uluslararası Af Örgütü, Londra'da kuruldu.

29 Mayıs

1453 - Doğu Roma İmparatorluğu'nun başkenti Konstantinopolis, Fatih Sultan Mehmet komutasındaki Osmanlı Ordusu tarafından fethedildi.

1953 - Yeni Zelandalı dağcı Edmund Hillary ile Nepalli Tenzing Norgay, dünyanın en yüksek dağı olan Everest'e çıkan ilk insanlar oldu.

30 Mayıs

1453 - Günümüzdeki adıyla İstanbul Üniversitesi, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethinin ertesi günü kuruldu.

31 Mayıs

1859 - Londra'daki ünlü saat kulesi Big Ben'in saati ilk kez çalışmaya başladı.

12 Haziran 1929

1 Haziran

1952 - Berlin ikiye bölündü.

2 Haziran

1992 - Danimarka'da Avrupa Birliği'nin esaslarını belirleyen Maastricht Anlaşması reddedildi.

3 Haziran

1989 - Pekin'de Tiananmen Meydanı'ndaki büyük gösteriye asker müdahale etti: 2 bin civarında öğrenci öldü.

4 Haziran

MÖ 781 - Tarihte ilk kez bir güneş tutulması Çin'de kayıtlara geçti.

5 Haziran

1975 - Süveyş Kanalı, Altı Gün Savaşı'nın ardından, 8 yıl sonra uluslararası deniz trafiğine açıldı.

1977 - Ev kullanımına uygun ilk pratik kişisel bilgisayar olan Apple II satışa sunuldu.

6 Haziran

1944 - Müttefikler

9 Haziran 1928

Normandiya'ya çıkarma yaptı.

7 Haziran

1914 - Atlas Okyanusu ile Büyük Okyanus'u birbirine bağlayan Panama Kanalı gemilere açıldı.

1943 - İstanbul'da tifüs salgını başladı, bazı sinemalar kapatıldı ve eskicilerin satış yapması yasaklandı.

8 Haziran

1973 - İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nde taşıtla geçiş denemesi yapıldı.

3 Haziran 1989

7 Haziran 1914

2004 - Venüs, Güneş'in önünden 223 yıl sonra ilk defa geçti.

9 Haziran

1928 - Avusturyalı pilot Charles Kingsford-Smith, uçağıyla ilk kez Büyük Okyanus'u aştı.

10 Haziran

1846 - Meksika-Amerika Savaşı: Kaliforniya Cumhuriyeti, Meksika'dan bağımsızlığını ilan etti.

1960 - Celâl Bayar ve Adnan Menderes, yargılanmak üzere Yassıada'ya götürüldü.

1967 - Altı Gün Savaşı sona erdi: İsrail ve Suriye ateşkes imzaladı.

11 Haziran

MÖ 1184 - Truva Savaşı: Truva yağmalanıp yakıldı.

12 Haziran

1929 - Anne Frank'ın doğum günü.

Frankfurt'ta doğduysa da Anne, kısıcık yaşamının çoğunu Hollanda'da sürdürdü. Ölüm kamplarına nakiller başladığında Frank ailesi 9 Temmuz 1942 ile 4 Ağustos 1944 tarihleri arasında saklanabildi. Anne

10 Haziran 1960

Frank, Bergen-Belsen Kampı tutukluları özgürlüklerini kazanmadan kısa süre önce, tifüse yakalanarak yaşama veda etti. Anne'nin hayali yazar olma. İlk baskısı 1947 yılında yayına giren "Anne Frank: Bir Genç Kızın Hatıra Defteri" hayallerinin çok ötesinde sattı. Bu hatırat Holokost dehşetinin dünyaya açtığı en büyük pencerelerden biri olarak addedilmekte.

13 Haziran

1891 - İstanbul Arkeoloji Müzesi ziyarete açıldı.

14 Haziran

1937 - Hatay'ın bağımsızlığı TBMM'de onaylandı.

8 Haziran 1973

ŞAVUOT

İbrani takvimine göre Sivan ayının 6. ve 7. günleri kutlanan Şavuot Bayramı, Hz. Musa aracılığıyla Tevrat'ın omurgası niteliğindeki "10 Emir" in İsrailoğulları'na verilisinin yıldönümü olarak kutlanır.

Şavuot, Sivan ayının 6. gününde, Pesah bayramından sonra gerçekleşen "Omer" in sayılması için 7 haftalık bir dönemin doruğunda gerçekleşir. Bu yıl 19 Mayıs Cumartesi akşamı başlayacak olan bayram, 21 Mayıs Pazartesi akşamı sona erecek. Şavuot isminin anlamı, Sina Çölü'nde geçen hazırlık ve beklenti haftalarının tanınmasıyla "Haftalar" demektir. Şavuot, Pesah bayramının ilk gününden, 50 gün sonra gerçekleşmiştir. "Ve Rab size ateşin içinden söyledi. Siz sözlerin sesini işittiniz, fakat bir suret görmediniz, yalnız bir ses işittiniz. Ve yapasınız diye size emrettiği ahdini, 10 Emir'i size bildirdi ve onları, iki taş levha üzerine yazdı." (Tevrat-Tesniye 4:12-13)

Tevrat'ın verilmesi, Yahudi milletine benzersiz bir karakter, inanç ve kaderle silinmez biçimde damgasını vuran, müthiş boyutlarda bir olaydı. O zamandan beri Tevrat'ın idealleri olan "Tek Tanrıcılık-Adalet-Sorumluluk" ilkesi, Batı dünyasının ahlaki temeli haline gelmiştir. ABD 30. Başkanı Calvin Coolidge, 1923-1929 arasında başkanlık yaptığı dönemde yaptığı bir konuşmada, "İbrani kanunları, Amerikan demokrasisinin temellerini sağlamaştırdı" demiştir.

ŞAVUOT NASIL KUTLANIR?

Şavuot, Şabat gibi kutsal bir gündür. Şabat gününe özgü kısıtlamaların

hemen tümüne sahiptir. Tek istisna, o gün yemek pişirmeye izin verilmesidir. Şavuot Bayramı İsrail’de bir, diasporada iki gün olarak kutlanır. Şavuot Bayramını simgeleyen hiçbir sembol obje yoktur. Örneğin; şofar, hanukiya veya suka gibi... Tek sembol Tevrat’tır. O gece, sabaha kadar Tevrat (Tora) okuyan dindar Yahudi dini inançlıları, bu eylemi “Kendini Mükemmelleştirme Eylemi” anlamına gelen “Tikkun Leil Şavuot” olarak adlandırırlar. Bütün gece Tevrat okuyan kişiler, sabahın erken saatlerinde sabah duasını (Tefila) okurlar. Böylece bütün gece okunan duaların coşkusu, Yahudi Halkı’nın Tora’yı kabul edişlerinin coşkusu olarak açığa çıkar. Şavuot sabahı, sinagoglarda,

Tevrat’ın bir bölümü olan Rut’un Hikâyesi de okunur. Rut, Tanrı’ya ve Tevrat’a olan sevgisini, Yahudi dinini kabul etmekle ispatlamış, aslında doğuştan Yahudi olmayan bir kadındır. Rut’un, Şavuotla ilgili diğer bir bağlantısı vardır. Bir Şavuot gününde doğan Davud Peygamber (Kral David – David Ameleh) yine, 70 yaşındayken bir Şavuot günü yaşama veda etmiştir. David, Rut’un Yahudi kocası Boaz’dan olan oğlunun torunudur. Şavuot günü sinagogu çiçeklerle süslemek diğer bir gelenek olarak uygulanır. Çünkü Tora’nın Yahudilere verildiği günün sabahında, Sina Dağı tamamen çiçeklerle bezeli bir görüntü sergiliyordu. Kutsal Kitap, Tora’nın veriliş günü-

nü, İsrail’deki tarla ve bahçelerdeki buğday ve meyvelerin ilk hasatlarıyla birleştirir. İlk meyvelerin Kutsal Mabede (Bet Ha-Mikdaş) şükran ifadesi olarak getirilişini işaret eder. “Ve tarlalarda ektiğin, işlerinin ilk mahsulünün, biçme bayramını tutacaksın.” (Çıkış:23-16)
“Ve turfandalar gününde, haftalar bayramımızda Rabbe yeni ekmek takdimesi arz ettiğiniz zaman, sizin için kutsal toplantı günü olacaktır.” (Sayılar 28:26)
Şavuot sabahı ayrıca ölüler için “Yizkor” duası da söylenir.

SÜTLÜ GIDALAR

Şavuot Bayramında, sütlü gıdalar tüketilir. Bunun nedenleri:
1. Tevrat’ta bulunan Neşideler Neşidesi (Şir Aşirim) adlı kitapta, “Bal damlatır dudakların. Balla süt senin dudaklarının altındadır” (4:11) dizesinden kaynaklanır.
2. Çıkış 23.19’daki ayet, Şavuot Bayramını, süt ve etin karıştırılması yasağı ile yan yana getiriyor. “Şavuot’da biz ayrı öğünler yiyeceğiz.” (Sütlü veya etli gıdalardan sadece birinin yenmesi kuralı)
3. Sina Dağı’nda, Tevrat’ı aldıktan sonra Yahudiler hayvanların kesilmesi “Şhita” konusunda derhal eğitildiler (Yahudilerin helal et kesimi). O gün helal – Kaşer et kesip hazırlamak için zamanları olmadığından, sütlü gıdalar yediler.
4. Süt=Halav adlı kelimenin İbranice sayısal değeri 40’tır. Bu, Musa’nın, Sina Dağı’nın tepesinde geçirdiği 40 güne ve Yahudilerin Sina Çölü’nde geçirdikleri 40 yıla da işaret eder.

KUDÜS ŞEHRİNDEKİ BATI DUVARI’NA YAPILAN HAC GÖREVİ

Bu Tanrısal emir, Tevrat’ta önceliğe sahiptir. Kudüs’teki Kutsal Yahudi Mabedi’ne (Bet Ha-Mikdaş) yılda üç kez hac yapılırdı. Bunlar: Pesah, Şavuot ve Sukot bayramlarında gerçekleşirdi. Günümüzde de Şavuot Bayramı hala üç hac bay-

ramından biri olarak Kudüs'te gerçekleşir. Bu bayramlarda Yahudi dini inançlıları, imkânları nispetinde gerek İsrail'in içinden ve gerekse yurt dışından Kudüs'e gelerek, Batı Duvarı'nda (Kotel ha Maaravi), haclarını gerçekleştirip, ibadet ederler.

Şavuot Bayramı'nda, Tanrı'nın İsrailoğulları'na verdiği nihai armağan kutlanır. Onun daha da yakınlaşmak için verdiği bu armağanın ne kadar özel olduğunu ve Tanrı'nın kendilerine ne kadar sevgi verdiğini idrak ederler. Onun koruyucu ve sonsuz sevgisini yeniden içlerinde duyumsarlar.

ŞAVUOT TATLILARI

Tevrat'ın alınmasının kutlandığı bu bayramda, Türkiye Yahudileri sütlaç ve muhallebi gibi tatlıları yemeyi tercih ederken, İsrail Yahudileri Blinches, Cheesecake gibi tatlıları tercih ederler.

MUHALLEBİ

MALZEMELER:

- 3 yemek kaşığı un
- 6 yemek kaşığı şeker
- 1 litre süt
- 1 yemek kaşığı buğday nişastası
- Tereyağı
- Tarçın

YAPILIŞI:

Bir tencerede soğuk süt ve şekeri çırparak birbirine yedirin. Orta ateşte sürekli karıştırarak pişirin ve kaynamaya yakınken tereyağı ilave edin. Göz göz olduğunda ocaktan alın ve servis edilecek kâselere paylaşın. Üzerine tarçın serperek, soğuk olarak servis edin.

ÇİLEKLİ CHEESECAKE

MALZEMELER:

- 20 adet kepekli bisküvi
- 50 gr. tereyağı
- ½ çay kaşığı tarçın.
- ÜZERİ İÇİN:
- 2 kutu labne peyniri
- 1 çay bardağı süt

1 paket vanilya

90 gr. beyaz çikolata

1 su bardağı krema

SÜSLEMELER İÇİN:

Çilek

1 çay bardağı hazır çilek sosu

YAPILIŞI:

Kek tabanı için bisküvileri ufalayıp robottan geçirin. Oda ısısında yumuşatılmış tereyağını çukur bir kaba alıp, bisküvi ve tarçını ilave edin. Hepsini yoğurup, kelepçeli kek kalıbına elinizle bastırarak yayın. Kalıbı hamur katılaşana kadar buzdolabında bekletin. Beyaz çikolatayı ufak parçalara bölün, sütü bir kaptan ısıtın. Çikolatayı ekleyip eriyene kadar karıştırın. Labne peynirini çukur bir kaba koyup mikserle çırpın. Kremayı azar azar ekleyip karıştırın. Çikolatalı karışımı ekleyip karıştırın. Labneli harcı, kek tabanının üzerine döküp buzlukta 3 saat bekletin. Servis yapmadan 15 dakika önce pastayı çıkartın, üzerine çilek sosu döküp, taze çileklerle kapatın. *Afiyet olsun.*

SES Yachts 120

Yeni Ses Serisi İle Tanışın

- İtalyan Tasarımı
- Hollanda Mühendisliği
- Kaliteli Türk İmalatı

Ses Yachts; 3 nesillik tecrübe kalite, mühendislik ve Mimarlığın imalata yansması

Yat Tasarım ve İmalatı

CUSTOM MADE
Exterior&interior

Ses Yachts; 3 generations expertise,
Quality, engineering and architecture's
Reflection to the construction

Yacht Design and Building

Eski Ramazanlar ve Karagöz Oyunu

Ramazan Bayramı, İslam dünyasının en önemli iki bayramından biridir.

Her semavi dinde olduğu gibi İslam inancında da oruç geleneği vardır. Müslümanlar arasında hicri takvimde Recep, Şaban ve Ramazan ayları “kutsal aylar” olarak bilinir. Bu aylardan Ramazan, aynı zamanda oruç ayıdır.

Doğup büyüdüğüm muhit olan Fatih-Aksaray semti, İstanbul’da Ramazan ayının kendini açık biçimde hissettirdiği bölgelerdendir. Bu civar, eskiden paşa ve ulema konaklarının yer aldığı bir bölgedir. Süleymaniye, Şehzade, Bayezid ve Fatih gibi camilere olan yakınlığı, ulema sınıfına mensup pek çok insanın burada toplanmasına yol açmıştır.

Çocukluğuma denk gelen 1970’lerin sonu, 80’lerin başında Ramazan ayı geldiğinde, hemen tüm lokantaların kapandığını hatırlarım. Hatta lokantacıların bir kısmı bu uzun zaman diliminde, mevsim de müsaitse memleketlerine giderlerdi. Fırınlara ve kahvehanelere de iftara birkaç saat kalıncaya kadar kapalı kalır ya da derin bir sessizliğe bürünürdü. Açıktan açığa yemek yendiğini ya da içecek tüketildiğini pek hatırlamıyorum. Hatta annelerimiz biz çocuklara dahi ulu orta yiyip içmememiz konusunda sıkı tembihte bulunurlardı.

Biz çocuklar da 10-12 yaşlarından itibaren bu atmosferin etkisine girer, en azından birkaç gün olsun oruç tutmaya çabaldık. Çoğu zaman sonunu getirmek mümkün olmazdı. Bir keresinde, kadayıf tatlısını çok sevdiğim için bir poşetin içine annemden gizli gizli iftarda yemek üzere büyücek bir kadayıf parçasını boca ettiğimi hatırlıyorum. İftara eve yetişemediğimi, yolda bir parka girerek ezanın okunması ile o koskoca kadayıfı mideme indirip üzerine litrelerce su içtiğimi ve akabinde de günlerce karın ağrısı çektiğimi bilirim. Belki, “oburluğunun cezası, oh olsun” diyeceksiniz ama eski zamanın Ramazan sofralarında da durumun pek farklı olmadığını, zaman içinde okuduklarımızdan öğrendim.

Eski Ramazanlar

Eski Ramazanlarda görece imkânı olan aileler evvela kahvaltılıklarla oruçlarını açarlardı. Çeşit çeşit reçeller, peynirler, zeytinler, yumurtanın türlü halleri masaya getirilir, bundan sonra birkaç çeşit çorba içilir, akabinde de et, börek, sebze, pilav ve tatlı yenirdi. Normal şartlarda bir perhiz ayı olması gereken Ramazan, esasen tam aksine bir harcama devresi teşkil ederdi. Bu ay içinde İnanan Müslümanlar, güçleri yettiğince en iyi yiyecekleri temin etmeye ve elverdiğince mükellef sofralar kurmaya çalışırlardı. Haliyle bu durumda fiyatlar da alıp başını giderdi. Eski devirlerin İstanbul’unda şekerçilerin, zahirecilerin, peynircilerin, kahvecilerin, pastırmacıların, tatlıcıların en çok kazandığı dönem bu aydır. Camilerin avlusunda kurulan tezgâhlarda da hat sanatının, tespihlerin, yazmaların en güzelleri bu dönemde alıcı bulurdu. İftar saatini bekleyen Müslümanlar genellikle bu tezgâhları gezerek vakit geçirirlerdi. Evlerde kurulan mükellef sofralar ve bunlara yapılan harcamalarla ilgili olarak Münevver Alp şunları söyler: “Senenin II ayında idareli, tutumlu hareket eden, fazla masraf ve israftan korkan, kuyruk yağı, yerli pirinç, çekirdekli üzüm, bal kabağı hoşafı yiyen ve içen, yağ ve ispermeçet (balına yağı) mumu yakan orta halli aileler bile Ramazan’a hürmeten tereyağı, pilav için Mısır pirinci, erişte yerine kaygam makarnası, yakmak için balmumu alırlardı. Sahurluk hoşaf için alâ razakı, üryani erikler, Şam kaysıları; iftarlık için kelle ile kaşer peynirleri, kol gibi Kayseri pastırmaları, hevenkle Haymana sucukları, en alâ Tirilye zeytinleri, Batum hayvarları, Mekke hurmaları, meyve reçelleri alırlardı.” Paşa ve vükela konaklarının çoğu bu ayda dışardan gelen misafirlere açık olurdu. Bu tarz konaklarda, çoğu zaman

üç farklı kesime iftar sofrası kurulurdu. İlk sofraya konağın beyi ya da paşasının davet ettiği ve çoğu seçkin tabakaya mensup insanlardan oluşur, bu kişiler konağın mabeyn kısmında yemek yerdi. İkinci sofraya evin kadın efendisi ve onun davetlileri için haremde kurulurdu. Evin kâhyası ya da genç delikanlısının çekip çevirdiği üçüncü sofraya ise mahallede yaşayan insanlara ya da yoldan geçen halka açık olup, bunun için selamlık dairesinin en geniş odası

seçilirdi. Bazı devlet adamlarının bu suretle gecede birkaç yüz kişilik misafir ağırladığı olurdu. Misafire, konağa girerken yemekte kullanması için şimşir kaşık verilir, ayrılırken de ev sahibinin varlık derecesine göre “dış kirası” olarak tabir edilen bir hediye sunulurdu. Bu hediye çoğu zaman bir miktar para olurdu.

Bir Ramazan hikâyesi

Devrin padişahları da bazen haberli bazen habersiz, üst düzey devlet ricalinin konaklarına, yalılarına misafir olurdu. Bu ziyaretler hoş latifelere de konu olurdu. Sultan 2. Mahmud, gururlu kişiliği ve gösterişe olan düşkünlüğü ile tanınan Şeyhülislam Dürrîzade Seyyid Abdullah Efendi’ye bir iftar vakti habersizce konuk olur. Padişah, iftar sofrasına oturduğunda Abdullah Efendi’nin sofrasındaki debdebeye hayran olur. Tüm yemekler değerli tabaklar içinde gelir. Ancak yemeğin sonunda pilava eşlik etmesi için getirilen hoşaf kâseleri billurdan gibi durmaktadır. Padişah, “Nihayet bir kusur buldum, bunca güzel tabak arasında bu billurdan yapılmı ama pek sade olan hoşaf kâseleri oldu mu ya?” diye sorar. Fakat çok ilginç bir cevap alır: “Hünkârım onlar billur kâse değil, başkaları hoşafı serin tutsun diye hoşafın içine buz atarlar, oysa ben buzdun kâseler yaptırtıp hoşafı onların içine koydururum.” Bu cevap karşısında Padişah şaşkınlığını gizleyemez.

Eski İstanbul'da Ramazan ayında, hayatın neredeyse durma noktasına geldiği bilinir. Pek çok devlet dairesi öğleden sonra açılır, iftara bir iki saat kala kapanırdı. Buna rağmen devlet dairelerinin neredeyse hiç çalışmadığını, padişahların zaman zaman yayınladıkları ve "Ramazan ayını gerekçe göstererek vatandaşın işini görmeyen memurları ikaz ettiği" kararnamelerden anlıyoruz. Okullar da ya tamamen ya da kısmen tatil edildiğinden, çocuklar için de Ramazan ayı tam bir şenlik olurdu. İstanbul halkı Ramazan ayının geldiğini, camilere asılan mahyalardan ya da yakılan kandillerden anlardı. Ancak bu işlemin olabilmesi için evvela İstanbul Kadısı'nın, vaktin girdiğini beyan etmesi beklenirdi. Sonrasında evvela Süleymaniye camii'nin mahyalı yanar, bunu diğer selatin camilerinin mahyalı takip ederdi. Böylece İstanbullular o gece sahura kalkacaklarını bilirdi.

Ramazan ve Karagöz

Şimdi biraz da Ramazanla özdeşleşmiş iki geleneksel oyunla yazımıza devam edelim. Geleneksel halk oyunlarımızdan biri olan Karagöz, toplum içinde ne kadar etkin bir şekilde tanınıyorsa, kökeni hakkında da o kadar az bilgiye sahip olduğumuz bir gösteri sanatı. Söz konusu oyuna pek çok toplumun sahip çıktığı aşikâr. Bunda geniş halk kitlelerinin ilgisi ve talebi önemli rol oynamış olsa gerek. Gelgelelim tarihsel verilerle toplum içindeki anlatılar birbiriyile çelişik vaziyette. Bizim toplumumuzda gayet yaygın olan, ancak Karagözcüler tarafından uydurulduğu düşünülen bir görüşe göre, hem Karagöz hem Hacivat, Orhan Gazi'nin iktidarı zamanında (1326-1361) Bursa'da yaşayan iki kişidir. Farklı mizaç ve farklı karakterde olan bu iki kişilik, Orhan Gazi'nin inşa ettirdiği bir caminin inşasında çalışırlar. Ancak gün boyu sık sık tartışır, türlü latifeler yapar ve işçileri etraflarına toplayarak güldürürlermiş. Orhan Gazi cami inşaatını kontrol etmeye geldiğinde, inşaatın ilerlemediğini görür ve bunun sebebini ustabaşına sorar. Ustabaşı da Hacivat ve Karagöz isimindeki iki âdemin, gün boyu türlü latifeler yaparak, çalışanları işlerinden alıkoyduklarını söyler. Bazı anlatılarda bizzat Orhan Gazi'nin de bu atışmalardan birine şahit olduğu ve kahkahalarla güldüğü rivayet olunur. Bununla birlikte inşaatın ilerlemesine kızan Sultan, bu iki çalışmanı sert bir şekilde ikaz ederek benzeri tutumun tekrarlanması halinde kellelerini vurduracağını söyler. Lakin huylu huyundan vazgeçmez. Bunun sonucunda iki kafadarın da kellesi Orhan Gazi'nin emriyle kesilir. Sultan böylesi latif iki insanın ölümüne sebep olduğundan, ilerleyen günlerde çok büyük üzüntü duyar. Burada devreye, İran'dan geldiği söylenen Şeyh Küşteri girer. Sultanın acısının hafifletmek için her ikisinin de deriden suretini yaparak, kurduğu bir perdenin arkasında oynamaya başlar ve hükümdarın acısı bu su-

retle hafifler. Gelgelelim Karagözcülerin piri olarak kabul edilen Şeyh Küşteri hakkında da pek bir şey bilinmiyor. Bursa'da Çekirge yolunda bulunan Karagöz mezarının, yaşanan bu acı olayın bir hatırası olduğu söylenir. Yazık ki, bu anlatılanları tarih hiçbir şekilde teyit etmiyor. Zira ne söz konusu mezarın Karagöz'e ait olduğuna ne de bu ikilinin Osmanlı'nın kuruluş devri Bursa'sında yaşadığına dair hiçbir tarihsel vesika yok. Ancak Karagöz oyunu bir gerçek. Dolayısıyla kaynağının izini sürmek gerek.

Karagöz'ün kökeni

Karagöz ya da Gölge Oyunu söz konusu olunca, en büyük otoritelerden biri olarak kabul edilen merhum Metin And Hoca, Karagözle ilgili üç rivayetin varlığından bahseder. Bunlardan ilki, Çin kaynaklı olduğu yönünde-

"Osmanlı toplumunda var olan farklı kültürlerin en güzel yansımalarını Karagöz oyununda görmek mümkündür."

dir. Bu görüntüye göre İpek yolu güzergâhı vasıtasıyla söz konusu oyun Anadolu'ya taşınmıştır. Lakin bunu ispat etmek pek mümkün görünmemekte. Bir diğer kaynak da rivayet olmaktan öteye gidemiyor. Bu görüşe göre de Karagöz, Hindistan'dan Çingeneler vasıtasıyla gelmiştir. En güçlü rivayet ise Memluk idaresindeki Mısır'dan geldiği yönünde olmaktadır. Memluk kaynaklarında Osmanlı padişahlarından Yavuz Sultan Selim'in Mısır'ı kontrolü altına almasından hemen sonra Kahire'de yapılan eğlenceler sırasında yerli sanatçılardan gölge oyunu izlediği yönünde bir bahis vardır. Bu oyun Karagöz olmayıp, son Mısır hükümdarı Tomanbay'ın idamını anlatan bir perde gösterisidir. Oyundan çok memnun kalan Yavuz Sultan Selim, pek çok sanatçıyla beraber bazı gölge oyuncularını da İstanbul'a getirir. Alman müzelerinde, 12. yüzyıldan kalma gölge oyunu tasvirlerinin varlığı da perdede sergilenen ve "hayal" adı verilen oyun gurubunun en tanınmış unsuru olan Karagöz'ün ilham kaynağının Mısır olabileceği tezini güçlendirir.

Osmanlı'nın gölge oyununa katkıları

Bununla birlikte, Osmanlı ülkesinde bu oyuna önemli katkılar yapılır. Mesela Memluk gölge oyunu karakterleri tek renkte olup saydam değildir. Osmanlı ülkesinde ise dericilik alanındaki becerinin de etkisiyle saydam karakterler elde edilir. Osmanlı sanatçıları, karakterleri özellikle deve derisinden elde ederler. Osmanlı sanatçılarının gölge oyununa katkıları bununla da sınırlı kalmaz. Karakterler kök boya ile renklendirilir. Osmanlı musikisi oyunlara yedirilir. Hatta sırf bu oyunlar için bestelenen eserler vardır. Bunların önemli bir kısmı Etem Ruhi Üngör tarafından yayımlanmıştır. Oyunlarda, tef başta olmak üzere zil, zilli maşa ve düdük gibi enstrümanlar kullanılır. Karakterlerin esnek olması için deriden kesilerek boyanan ve şekil verilen kısımlar, bir ya da iki çubuk vasıtasıyla hareketli hale getirilir.

Osmanlı toplumunda var olan farklı kültürlerin en güzel yansımalarını Karagöz oyununda görmek mümkündür. Oyun içindeki tipler arasında yer alan Çingene, Tatar, Karamanlı, Ermeni, Tatlısu frenki, Acem, Eğinli, Kastamonulu, Yahudi, Arnavut gibi karakterler imparatorluğun çok kültürlü yapısının yansımalarıdır. Bu karakterleri kendi şiveleri ile konuşturmak da başlı başına bir taklit yeteneği ister.

Karagöz ve Hacivat

Karagöz oyunundaki iki tipten biri olan Karagöz, katıksız bir halk adamıdır, özü sözü birdir, samimidir. Politik davranmanın uzağındadır. Bu yanı sıra da kaba bir insan profili çizer ve kalın bir ses tonuyla konuşur. Tam bir çelebi olan Hacivat ise diplomat bir kişiliktir. Herkesin huyuna gider, arabulucudur. İnce sesli bir İstanbul beyefendisidir.

Karagöz oyunu esasen dört kısımdan oluşur. İlk kısım mukaddime yani giriştir. Bu bölüme geçmeden önce Hacivat bir gazel okur. Bu kısım bazen ana konudan uzak bir içerik taşıyabilir. Zira amaç izleyiciyi bir şekilde oyunun içine çekmek, oyuna ısındırmaktır. İkinci kısım olan muhavere Karagözle Hacivat arasında geçen ve istenildiği kadar uzatılabilen bir konuşmadır. Fasıllar oyunun ana omurgasını oluşturur ve değişik konulardan ilham alır. Son bölüm ise bitiştir. Bu kısımda Hacivat, "Yıktın perdeyi eyledin viran,

varayım sahibine haber vereyim heman" derken, Karagöz de "Her ne kadar sürç-i lisan ettiyse affola" diyerek sahneden çekilir.

Karagöz oyunu özellikle Ramazan ayının vazgeçilmezleri arasında yer alırdı. Bu oyunun en büyük ustaları iftar sonrası sanatlarını Veznecilerden Fatih'teki İtfaiye meydanına kadar uzanan dar alanın etrafında icra ederlerdi. Eğer mevsim yaz ise açık havada, kış ise çadırlarda ya da o güzergâh üzerinde bulunan kahvehanelerde hayal perdeleri kurulurdu. Nitekim

bu muntıka üzerinde yer alan Direk-
lerarası denilince akla ilk gelen se-
yirliklerden biri Karagözdü. Ancak
zaman içinde bu muntıka tiyatro ve
operetlerle dolunca, Karagöz unu-
tutuldu. Onun yerini çeşitli ti-
yatro kumpanyaları aldı.

Karagöz denilince akla ilk gelen
isimler şunlardı: Hayal Küpü Emin
Ağa, Küçük İsmail Efendi, Arap
Cemal Efendi, Kasımpaşalı Ha-
fız Efendi, Hımlım Hüsni Efendi,
Müşahip Sait Efendi, Cerrah Salih
Efendi, Müştak Baba, Arsen Efen-
di. Bunlar arasında yer alan Küçük
İsmail Efendi aynı zamanda orta-
oyununda Pişekâr'ı canlandırır-
dı. Hımlım Hüsni Efendi taklit yap-
maz Arnavut, Laz, Kastamonulu,
Karamanlı gibi karakterleri sadece
perdeye çıkartır ve söz söyletmeden
perdeden indirir. Cerrah Sa-
lih Efendi ise lakabında da anla-
şılacağı üzere sünnetçi idi. Evvela
çocukları sünnet eder, sonrasın-
da acılarını unutturmak için Kara-
göz oynatır.

Ortaoyunu; Kavuklu ve Pişekâr

Karagözle bağlantı-
lı bir diğer geleneksel değerse
Ortaoyunu'dur. Bu oyunun da
en büyük şöhrete kavuştuğu
mekânlardan biri Şehzadeba-
şı idi. Ortaoyununda iki ana
karakter vardı. Bunlardan
biri olan Kavuklu, Karagö-

KARAGÖZ OYNATICISI; HAYALİ

Hâsılı Karagöz sanatçısı, nam-ı diğer
"hayali" aynı zamanda hem mukallit,
hem senarist, hem rejisör, hem koreograf
olmak durumundadır. Ayrıca hayali'lerin
yani Karagöz oynatıcılarının nüktedan ve
zarif insanlar olduğunu da biliyoruz. Bu
konuda 3. Selim'in huzurunda Karagöz
oynatan Kasımpaşalı Hayali Hafız Bey'in
başından geçenler kayda değer. Hafız Bey,
Padişahın huzurunda sanatını icra ederken,
oyun gereği Hacivat'ın kölesini çağırması
gerekmiş. Hafız Bey köleyi "Seliiiiim"
diye çağırınca köleyle aynı adı taşıyan
Padişah da latife olsun diye "Lebbeyk"
yani "Buyurun, emredin efendim" diyerek
devreye girmiş. Kırdığı pot sebebiyle
perişan olan Hafız Efendi derhal muma
üfleterek oyununa son vermiş. Padişahın,
"Aman gözünü seveyim Hafız Efendi,
vallahi latife ettim" demesi para etmemiş
ve Hafız Efendi, "Huzur-şahanede öyle
münasebetsiz bir laf ettim ki, artık bana
hayal oynamak haramdır"
diyerek Karagözcülük
kariyerine son
vermiş.

ze benzeyen bir tiplleme idi; Pişekâr ise
Hacivat'ı andırırdı. Hatta bazı araştı-
macılar Ortaoyunundan bahsederken,
'Karagöz oyununun, meydana inmiş
hali' tabirini kullanırlar. Ortaoyunun
en meşhur Kavuklu tiplmeleri Abdür-
rezzak Efendi, Kel Hasan Efendi, Se-
petçi Ali Rıza Efendi, Hamdi Efendi ve
Agâh Efendi. Pişekâr tiplemesi deni-
lince ilk akla gelenler ise Küçük İsmâ-
il Efendi, Asım Efendi, Terlikçi Ahmet
Efendi, Hamamcı Süleyman Efendi ve
Frenk Mustafa Efendi idi.

Kaynakça

- Metin And; "Karagöz", DİA, cilt: 21, İstanbul
2001, s. 401-403.
- Münevver Alp; "Eski İstanbul'da Ramazan",
Türk Folklor Araştırmaları, cilt: 8, sayı: 174,
Ocak 1964, s. 3273-3275.
- Abdülkadir Altunusu; Osmanlı Şeyhülislamı,
Ankara 1972.
- Reşat Enis Aygen; "Eski Ramazanlarda
Karagöz", Türk Folklor Araştırmala-
rı Dergisi, cilt: 4, sayı: 82, Mayıs 1956,
s. 1304.
- Münir Süleyman Çapanoğlu;
"İstanbul'da Eski Ramazanlarda Ka-
ragöz", Türk Folklor Araştırmala-
rı, cilt: 2, sayı: 46, Mayıs 1953,
s. 728.
- Edmondo de Amicis; İstanbul
(1874), (Çev: Beynun Akyavaş),
Ankara 1993.
- Ahmed Rasim; Ramazan Soh-
betleri (Haz: Muzaffer Gök-
man), İstanbul 1967.
- Halit Fahri Ozansoy; Eski İ-
stanbul Ramazanları, İstanbul
1968.
- Necdet Sakaoğlu; "Eski İstan-
bul Ramazanları", İstanbullu, sayı: 3,
Aralık 1998, s. 58-67.

500. Yıl Türk
Musevileri
Müzesi'nde
yer alan iki
tiplleme:
Haham ile
Antikacı

MAHKEME LOKANTASI

Karaköy

Mahkeme Lokantasi

Perşembe Pazarı Caddesi, Galata Mahkemesi
Sokak No:2/A Karaköy/İSTANBUL
TEL: (0212) 255 32 55

www.mahkemelokantasi.com.tr

E-Mail: info@mahkemelokantasi.com.tr

Afro – Türkler

Kimileri onları Türkiye'ye yakın zamanda gelen Afrikalı göçmenlerle karıştırıyor, oysa yüz yıllardır buradalar. Türklüğü ve Müslümanlığı özümseyen bu etnik grubun, topraklarıyla kopan bağlarını, belki de geçmişte saklanan acıyı akla getirdiği için, ne kadar hatırlamak isteyeceği tartışmalı. Şimdi hem yabancı hem yerli olmanın duygusuna bakıyoruz.

Çocukken dünya sokaktı. Evden çıkınca sağa ve sola uzayan bir yol işte. Bizim sokakta değişik isimli kimse oturmazdı, ama mahallede bu tekdüzeliği ismiyle değilse de rengiyle kıran biri vardı: *İğneci Emine Hanım*. Kıvrık kır saçlı, kopkoyu tenli, sessiz bir kadın. Sonra onun yalnız olmadığını, Afrika kökenli birçok Türk olduğunu, bazıların onları yabancı sandığını öğrendim. O sokağın dışındaki dünyada bir zamanlar kölelik vardı, kimilerine göre niteliği değişmiş olsa da hâlâ var... Dar gelirlili olup ağır kredi faizleri ödeyen işçiler, her ücreti kabul etmek zorunda kalan göçmenler gibi...

Pek çok Amerikan filminde, bembeyaz pamuk tarlalarında şarkılarını söyleyerek çalışan köleler ve onlara zulmeden toprak sahipleri vardır. Sonra lacivert üniformalılar gelir ve köleliği kaldırır. Ancak kafalardaki köleliği kaldırmak uzun zaman alır. Sadece ABD'de değil pek çok yerde ve burada da insanlar alınıp satılmıştı. Osmanlı döneminde o insanlara satılana kadar *esir*, satıldıktan sonra *köle*, *kul* ya da *rakik* denirdi ve büyük çoğunluğu Afrikalıydı. Eski Türkçede "*karabaş*" veya "*karavaş*" köle demektir. Siyah nüfusun üçte ikisi kadındı. Ayrıca Çerkes ve Gürcüler de vardı. Genellikle hizmetçi olarak kullanılan Çerkes kadınlar, Afrikalı kadınlardan pahalıydı.

Geçmişte kalanlar

Bafa'da yaşayan *Rabia Hanım*, annesinin buraya gelişini şöyle anlatıyor: "İki adam deveyle hacca gitmiş. 'Hacıya geldik, bizim köyde hiç Arap çocuğu yok. Biz bunları annelerinden babalarından saklı kaçıracağız' demişler." Aynı bilgiyi *Mustafa Olpak* da veriyor: "Bize neden Arap dediklerini yıllar sonra öğrendim. Hacca deve yoluyla gidildiği dönemde, konu komşuya Hacca gittiğinin kanıtı olsun diye oradan siyah çocuklar kaçırılıp getirilirmiş."

Afro-Türkler, kimi kaynaklara göre ilk 15. yüzyılda, ama ağırlıklı olarak 19. yüzyılda insan ticareti yoluyla Anadolu'ya getirildiler. Yine filmlerden izlediğimiz kadarıyla yolculukları çok zordu, yolda bir kısmı ölüyordu ve ölümleri herhalde can kaybı değil para kaybı şeklinde görülüyordu. Yine bazı kaynaklara bakılırsa, köleliğe Osman Bey zamanında da rastlanmakla beraber, kurumsal anlamda yerleşmesi Orhan Bey döneminde gerçekleşmişti. Haremın ortaya çıkması ise Fatih Sultan Mehmet dönemi idi ve bunda, artan fetihler ve genişleyen topraklar önemli rol oynamıştı. Esir pazarı 16. yüzyıl sonuna kadar Cerrahpaşa Camii civarındaki Arkadyus Meydanı'ydı; burası '*avrat pazarı*' olarak biliniyordu. 1840'tan sonra ana köle satış merkezleri Fatih ve Tophane'ydi.

Osmanlı'da, antropologların "açık kölelik" dediği azatı teşvik eden bir sistem vardı. Mesela ipek üreticisi köleye, "Şu kadar ipekli doku seni azat edeyim" diyor, köle işini bitirince özgür kalıyor, evlenip topluma karışıyordu. Kölelerin 7 yıl hizmetten sonra azat edilmesi, Afrika'dan yenilerinin getirilmesiyle sonuçlanıyordu. Eli iş tutanlar, İstanbul ve İzmir'e yerleştirilir, bazı erkekler askeriye, kadınlar hizmetkâr olarak Müslüman ailelerin yanına verilirdi. Askeriye girenler de özgürlüklerini kazanabiliyordu. Kölenin azat edilmesi, dini otoritelerce de tavsiye ediliyor, ancak emredilmiyordu; kaderi tamamıyla sahibinin inisiyatifine bağlıydı. Afrikalı ve Habeşler arasındaki fark göz önünde bulundurulmasına rağmen tüm Afrikalılar "*zenci*" ya da "*arap*" diye sınıflandırılıyordu. Raporlara göre İstanbul'da köleler ev işinde; Kastamonu, Trabzon, Ankara ve Bağdat'ta açık hava işlerinde çalıştırılıyordu. Osmanlı Sarayında siyah ya da beyaz, haremde çalışan erkek kölelerin önemli bir kısmı hadım edilmekteydi. Evlerde kullanılan erkeklerin de bir bölümü hadımdı. Siyah kölelere uygulanan kastrasyon işlemi, beyazlara göre daha ağır bir operasyondur.

Köle ticaretinde önemli dönüm noktası, 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılması ve Yemen Hicaz arasında sefer yapan buharlı gemi şirketlerinin kurulmasıydı. 19. yüzyılda, Ege'de yabancı yatırımların artmasıyla

birlikte, tütün ve pamuk tarımında çalıştırılmak üzere Afrika'dan çok sayıda insan getirildi. Bu nedenle, tarihçi *Hakan Erdem*'in verdiği rakama göre sayıları bir milyona ulaşmıştı. Bu kişilerin önemli bir bölümü, azat edildikten ya da kölelik sona erdikten sonra Ege ve Akdeniz bölgesinde yerleşti veya yerleştirildi. Osmanlı'da kölelik 1847'de İngilizlerin baskısıyla Abdülmecit tarafından kaldırıldı. 1854'te köle ticareti, üç sene sonra da "zenci" ticareti yasaklandı. 1880'lerde azat edilen Afrika kökenlilerin kendi aralarında dayanışarak yaşadıkları bilinmektedir. 1890'lı yıllarda, başta İstanbul ve İzmir olmak üzere çeşitli bölgelerde misafirhaneler kurularak barınma sorunu çözülmüş, Afro-Türklerle mesleki eğitimler verilmişti. Yine de, azalarak bir süre devam eden köleliğin ortadan kalkması 20. yüzyılı buldu. Bir kısım Afro-Türk de 1923'te Türkiye - Yunanistan mübadelesinde Girit'ten geldi. Özellikle Çeşme, Ayvalık, Cunda Adası, Samsun, İzmir ve İstanbul, mübadillerin durak noktalarıydı.

Osmanlı'nın son döneminde, gelenekçi ailelerin evinde köle çalışırken, modern aileler mürebbiyeleri tercih ediyordu. Osmanlı üst sınıfı, batılılaşmanın getirdiği toplumsal dönüşüm sonucunda köle çalıştırmaktan vazgeçmişti.

Gelelim yakın tarihe

TC kimliklerini 1926'da edinen Afrika kökenlilerin yaşlıları kendilerini, geçmişin etkisiyle "arap" olarak tanımlarken, kentte yaşayan genç kuşak kendilerinden, "Afro-Türk" olarak bahsetmeyi tercih ediyor. Günümüzde Torbalı, Söke, Ödemiş, Tire, Akhisar gibi tarım merkezlerinde Afrika'dan getirilen insanların soyundan gelen çok sayıda aile var. Oturulan mahalleyi belirleyen, toplumsal ve kültürel özelliklerden çok, ailelerin sosyoekonomik durumları. Geçimini tarımdan sağlayamayanlar, sosyal güvencesi olan ücretli bir iş

edinebilmek ya da çocuklarının eğitimi için, 1970'lerin sonu ile 1980'lerin başında İzmir'in alt gelir gruplarının yaşadığı mahallelere göç etmiş.

Bugün beyazlarla yapılan evliliklerden dolayı Afro-Türk nüfusla ilgili net bir sayı verilemese de 5.000 kişiden bahsediliyor. Beyazla evlenmek; daha açık renk çocuk sahibi olmak ve az dikkat çekmek için bir yol. Okulda yaşanan ayrımcı pratikler onları eğitimden uzaklaştırıyor. Turizm sektöründe çalışıyorlar ama mesela polis olamıyorlar.

Afro-Türkler, 2006 yılında kurdukları *Afrikahlar Kültür, Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği* vasıtasıyla atalarını aramaya, geçmişlerini sorgulamaya ve kaybolmaya yüz tutmuş geleneklerini canlandırmaya başlamışlar. BBC'ye verdiği röportajda *Orhan Bey*, "Yıllarca acı çekerseniz sizi farklı kılan şeyleri saklarsınız. Ana-babamız ve dedelerimiz bu yüzden bize kendi dillerini öğretmedi. Bizim farklı olmamızı istemediler, sadece Türk olmamızı istediler," derken bu entegre olma çabasının arkasındaki duyguyu anlatıyor. İzmir'de tütün fabrikasından emekli *Ahmet Bey*, bir siyah olarak maruz kaldığı ayrımcılığa örnek verirken, çocuklarıyla yolda yürüten annelerin siyah birini gördüğünde tekrarladığı batıl inançlardan söz ediyor: "Çocukları bu kadar kara olmasın diye dua ediyor, tahtaya vurup yüzünü diğer tarafa dönüyorlar." *Esat Bey*, BBC röportajında, yaşadıkları ayrımcılığa şöyle cevap veriyor: "Herkes Türkiye'de yaşayabilir; çeşitli olmak iyidir. Bir bahçede çok çeşitli çiçekler ve ağaçlar yoksa ona güzel denir mi? Hayır! İnsanlar ırkçıysa bu onların cahilliğindedir. Dikkate almıyorum onları. Ben Türküm, önemli olan da bu."

Dana Bayramı

Batı Ege'deki Afro-Türklerin, geçmişten taşıdıkları dinsel-kültürel pratikler pek kalmadıysa da İzmir ve civa-

Osmanlı'da köle ticareti konusunda uzman, Tel Aviv Üniversitesi Profesörü Ehud Toledano'ya göre; "Sosyal antropolojide bir söz vardır: İlk kuşak yaşar, ikincisi reddeder, üçüncüsü ise araştırır. Sanırım bugün Afro-Türk toplumunda bu üçüncü aşamayı görüyoruz."

rında yaşamış yaşlı kuşak, geçmişte "Dana Bayramı" adı verilen, bir tür baharı karşılama ritüelinden söz eder. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Afro-Türkler bu geleneği sürdürebiliyordu. Sadece İzmirli siyahlara özgü bir kültürel pratik olan bayram, üç cuma devam ederdi. İlkine *gellal*, ikincisine *geştamal*, üçüncü cumaya da *Dana Bayramı* denirdi. Bayramları "godya" ya da "gudye" adı verilen erkek ya da kadın, saygı gören cemaat liderleri yönetirdi.

Bu bayramda godya, halkı için sağlık ve af dilerdi. Bir dana süslenip dolaştırılır, danaya takılan bağışlar godya'nın himayesindeki yoksullara ve sahipsiz çocuklara verilir. Ritüelin sonunda dana, godya tarafından kesilerek dağıtıldığında, danslar edildiği ve ateş üstünde yürüdüğüne dair bilgiler vardır. Bu liderler genelde ihtiyar kadınlardı ve sihirli güçleri olduğuna inanılırdı. Godya'lar "arap tütüsü" denen tütüleme işlemleri yaparlardı. Bu merasimde insanlar İzmir'de "borulandı", İstanbul'da "babalandı" denilen tütüden geçirilirdi. Tütüden geçenler, ansızın saralı gibi titrer, gözleri dönerdi. Bir kere tütülenen, her yıl bu işlemi yenilemek zorundaydı. Godya'lar gerek törenler sırasında, gerek başka durumlarda cezbe tutulana, yani kendinden geçeni dualar, efsunlar okuyarak kurtarırdı. Ayrıca godya'ların yılan ve zehirli böcek sokmalarına karşı "şerbet verme" yani zehri etkisizleştirme gücüne sahip olduklarına inanılıyordu.

Bayramın en önemli özelliği, insanların bir araya gelmesi ve haber alışverişinde bulunmasıdır. Herkes godya'ya doğum, vefat, medeni durum değişikliği haberlerini iletir, godya da diğer godya'larla bu bilgileri paylaşır. 1924 yılında Tekke ve Zaviyeler Kanunuyla Dana Bayramı, her yıl mayısın ilk hafta sonu kutlanan bahar bayramına dönüşür. Bayram her bölgede farklı isim alır, örneğin İstanbul'da ismi *Arap Bayramı*'dır. 1940'lardan sonra,

Afrika kökenlileri bir araya toplayan bu ritüelin gerçekleştirilemediği görülür.

2000'li yıllardan bu yana, Afro-Türk Derneği'nin girişimiyle bayram Türkler, Kürtler ve Romanlara hep birlikte şenlikli bir kaynaşma fırsatı yaratıyor. 2010'dan başlayarak yurtdışına da açılan Dana Bayramları, özellikle Afrika ülkelerinden temsilciler, akademisyenler ve gazetecilerin katılımıyla barış, demokrasi ve farklı kültürlerin kaynaşması yolunda atılan bir adım niteliğinde.

Özgün bir heykeltıraş Kuzgun Acar

1928 -1976 yılları arasında yaşayan heykeltıraş Kuzgun Acar'ın annesi Afro-Türk'tür ve babasının ihtisamlı yaşamına karşı, annesi ile fakirlik içinde büyümüştür. Kuzgun Acar özgün bir heykeltıraştı, kendi deyimiyle yaptığı her yontuda mutlaka bir çığlık vardı. Malzemesi ucuzdu; çeşitli metal nesnelere, ahşap, hurda oksijen kaynakları, tel çubuklar ve çiviler... Heykelin yanı sıra tiyatro oyunları için maskeler, afişler, resimler, belgesel filmler yaptı. Bir yere hurda diye atılmadıysa Manifaturacılar Çarşısı duvarında "Kuşlar"ı belki hâlâ duruyordur. Ressam *Orhan Taylan* anlatıyor: "O dönemler çeşitli disiplinlerden sanatçılar sık sık bir araya gelirlerdi. Akşamları daha çok dışarı çıkılırdı. Uzun süreler parasız

yaşadığımız yıllardı. Demek ki, meyhaneler çok ucuzdu ki, gidebiliyorduk. Meyhaneleri neden tercih ediyorduk; çünkü bu insanlar, sanatçılar sohbet etmek isterlerdi. Kuzgun ile bu sohbet masalarından birinde tanışmıştık. Çok güzel konuşurdu. Zaman gelir bir Osmanlı paşasının ağdalı diliyle konuşur zaman gelir o dönemin Tophane ağzıyla konuşurdu. Kuzgun Acar'ın mesleki terbiyesi beni çok şaşırtırdı. Nezaket ve görgü kuralları konusunda çok titizdi. "Sendikalara işler yapardık. Lastik İş Sendikası vardı, bir kutlama gecesi yapacaklardı. Biz de, 'Bizim şu salonu şenlikli bir hâle getirir misiniz?' diye sordular. Biz de kabul ettik. Bez resimler, heykeller yapmıştık. Hatta Kuzgun'un nereden aklına geldiyse, lateks denilen balon yapımında da kullanılan esnek bir madde kullanmıştı bahsettiğim etkinlik için. Bir iskeletin üzerine bu lateks malzemeyi dökerek bir insan dokusu hâline getirmişti, bu iskeletin yanağından makas alabilirdiniz, yanak uzuyordu çünkü. Gün geldi, Kuzgun, 'Bir iş yapacağız' dedi. Nişantaşı'nda büyük bir giyim mağazası vardı, Dilberler isminde. Yazlık elbiseler üretiyorlarmış fakat desen bulamıyorlarmış. Kuzgun'la burası için elbise boyadık. Bir deseni bir kez daha yapmazdık. Bu elbiselerin omuzlarına imza da koyardık 'O.K.' diye. Böylece para kazanırdık. Bakkal, kasap borcunu ödeyebilecek kadar... "Figür çağrıştıran hiçbir çalışmasını hatırlamıyorum. Ucuz malzemelerle çok dinamik kompozisyonlar oluşturmaktı Kuzgun'un meselesi. O yıllarda kimse böyle heykel yapmıyordu. Bu yüzden İlhan Koman ile Kuzgun Acar'ın adları uluslararası ansiklopedilere zamanında girmiştir. Başka da kimselerin ismi Türkiye'den buralara kolay kolay girmemiştir."

Kuzgun Acar

Mehmet Ulusoy'un Paris'te sahneye koyduğu Kafkas Tebeşir Dairesi oyunu için mask

Manifaturacılar Çarşısı duvarındaki "Kuşlar"

Başarıları ve başarısının sırrı

1961'de Paris Uluslararası Genç Sanatçılar Bienalinin heykel dalında birincilik ödülünü aldı ve seçici kurulda bulunan heykeltıraş Giacometti'nin desteğiyle burs kazanarak bir dönem Paris'te çalıştı. Aynı yıl 6. Sao Paulo Bienaline üç demir heykeliyle katıldı. 1962'de Venedik Bienali kapsamında düzenlenen Venedik Devlet Resim ve Heykel Sergisinden mansiyon, İstanbul'da 23. Devlet Resim ve Heykel Sergisinde ise birincilik ödülü aldı. Modern Sanatlar Milli Müzesi ve Paris Modern Sanatlar Müzesi, birer heykelini satın

aldı. Ne var ki, Paris Modern Sanatlar Müzesindeki eseri 1969'da çıkan yangında yok oldu.

Acar'a göre, yapıtın başarısı, bir yandan geleneğe dayanırken, diğer yandan bakanın deneyimini, yapanın yaratıcı bakışıyla buluşturmasına bağlıdır: "Önce kendi işimde devrimci olmaya uğraşıyorum. Kaçınılmaz bir şey bu. Ben kendi heykelimde bir şey beceremiyorsam; bir yeni tat, bir yeni koku, bir yeni inanç koyamıyorsam kime ne söyleyeceğim ki? Önce sevmek gerek... Karşıma bir malzeme çıkar, ona sevgiyle yaklaşınca, sokuldukça tanırısın. Tanıdıkça da seversin. Bir kere sevdin mi, gönlünü verdin mi bu malzemeye, nakış da olur, heykel de mask da."

Kaynaklar

<http://ulusaltezmerkezi.com/xix-y-y-da-osmanlida-kole-ticareti-esireiler-ve-zenci-koleler/>

<http://www.bbc.com/turkce/vert-tra-37309533>

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-kole-pazar-39003143>

<http://www.gusips.net/analysis/interview/7823-dr-hakan-erdem-ile-soylesi-cerkesler-bir-nevi-nufus-satiyor.html>

<http://www.perspektif.eu/2018/01/04/anadoluda-bir-afrika-afro-tuerkler/>

<http://www.afroture.org/>

<http://www.onedio.com/haber/turkiye-de-yasayan-afro-turkler-hakkinda-bilmeniz-gerekenler-508140>

<http://ulusaltezmerkezi.com/xix-y-y-da-osmanlida-kole-ticareti-esireiler-ve-zenci-koleler/>

<http://www.bbc.com/turkce/vert-tra-37309533>

<http://books.google.com.tr/>

— COMMUNITY

MEGAFORMER
STUDIO

ÜCRETSİZ

DEMO
DERSİ
İÇİN

WWW.MEGAFORMERTR.COM

Levent Mahallesi, Ballı Sk.
No:6, Beşiktaş/İstanbul

(0212) 280 92 02

info@megaformertr.com

YAZ
YAKLAŞIYOR!
PEKİ
SİZ
HAZIR
MISINIZ?

www.megaformertr.com

“Söyle ne içersin, ÇAY mı kahve mi?”

O sabah mı çıkmıştın, bir gün önce mi
Bir bıçağın ağzında yürür gibiydin
Demirlerin soğukluğu soluk dudaklarında
Gözlerinde karanlığı dar hücrelerin
Seni görür görmez özgürlüğümden utandım
Söyle ne içersin, çay mı kahve mi
Çok değişmişsin birden tanıyamadım.

Atilla İlhan'ın; “Sana Ne Yaptılar” şiirinin
dizlerinde olduğu gibi ne çok duyarız “Çay mı,
kahve mi?” sorusunu.

ÇAY KELİMESİNİN KÖKENİ

Latince adı “camellia sinensis / tea chinensis”
olan Çay'ın, Çin kaynaklarına göre MÖ. 2737
yılında İmparator Şen Nong'un kaynayan suya

kazara çay yapraklarını düşürmesi sonucu
bulunduğu düşünülmektedir. Çince ‘çay’ dan
ilk söz eden kitap MÖ. 350 yılına aittir.
Çay, Çincenin en yoğun kullanımlı lehçesi
Mandarince ya da Beifanghua lehçesinde
“Ça/Çai” şeklinde isimlendirilmiş; buradan,
Farsçaya “çāy”, Türkçeye, “çay”, Portekizceye
“chá”, Rusçaya “çay” olarak geçerek aynı
şekilde isimlendirilmiştir. Fransızca, Almanca,
İngilizce ve İtalyanca gibi Batı dillerinde “Ç”,
harfi “Ch / Tsch / Tsc” şeklinde okunarak, “T”
sesine dönmüş ve 1671 yılında “cha” olarak
geçmesine karşın sonradan İngilizcede “tea”
şekline dönmüş ve İtalyanca “tè”, Fransızca
“thé” ve Almanca “tee” şeklinde yazılır
olmuştur.

DEMLEME İŞLEMİ

Çay; bir demlik bir de su kaynatma haznesinden oluşan, Farsça ‘alet, edevat anlamına gelen’, “-dan” yapım ekiyle oluşturulan “çaydanlık” adı verilen bir demleme aracıyla hazırlanır. Demlik kısmı genelde porselen olur ki, hem ateşe tutulmasın hem de porselenin demlemedeki kalitesini çaya katabilsin. Türkiye’de bazı yerlerde siyah çay hazırlanırken, ‘yıkama’ denen bir işleminden geçirilir. Bu işlemle kuru çay yaprakları nemlendirilir, sonradan sıcak suyla buluştuğunda ‘haşlanması’ önlenmiş olur ve böylelikle çayın aromasının, suya iyice karışması sağlanır. Demleme suyu, içme suyu gibi kaliteli bir su olmalı ve belirli bir yükseklikten demliğe dökülmelidir.

Böylece su, daha fazla oksijen barındırarak çaydaki aromayı çözecektir. Çay demlenirken kaynatılmamalı, mümkünse porselen bir demlikte demlenmeli ve altı kısık olan su haznesinin üzerinde en az 10-15 dakika kendi haline bırakılmalıdır. Böylelikle çayın aroması demleme suyuna daha fazla nüfuz etmiş olacaktır.

ÇAYIN RENGİ

Orhan Veli’nin “*Ne Kadar Güzel*” dizelerinde dediği gibi;

Çayın rengi ne kadar güzel,
Sabah sabah,
Açık havada!
Hava ne kadar güzel!
Oğlan çocuk ne kadar güzel!
Çay ne kadar güzel!

Türk çay içme kültüründe çayın rengi, en az tadı kadar önemlidir. Çay rengini ve demini tanımlamak için; “tavşankanı” gibi deyimler türetilmiştir. Çay, içinde bulunan “tein” maddesi sayesinde içene mutluluk, rahatlama ve zindelik kazandırır.

XI. yüzyılda yaşamış İslam mutasavvıfı ve şair Hoca Ahmed Yesevi’nin “*Bu şifalı bir şeymiş, hastalarımıza bundan içirin ki, şifa bulsunlar. Allah kıyamete kadar buna ‘revaç’ versin*” dediği çay hakkında XVII. yüzyılın önemli gezi yazarlarından olan Evliya Çelebi, ‘Seyahatnâme’ adlı eserinde hem Acem diyarı (İran) hem de Osmanlı’da çay içildiğinden “*Meğer kahve ve çây ve bâdyân ve sa’lep ve mahlep pişirüp câme-şûylık için âteş yakup su ısıda, ana mâni olamazlar*” diye bahseder olmuştur.

OSMANLI’DA ÇAY

Sultan III. Selim döneminde cam sanatını öğrenmesi için İtalya’nın Murano Adasına gönderilen Mehmed Dede Efendi, hem İstanbul’u hem de İslam teolojisinde ve tasavvufunda ebced ile Allah sözcüğüyle aynı sayı değeri olan 66 sayısına denk geldiği için Allah’ı simgeleyen, sonradan çay bardağı olacak, lale formunda bir tasarım yapmıştır. Çay, bugün ünlü şarkıcı Ajda Pekkan’ın tercih

etmesi hasebiyle bu ‘Ajda bardağı’ denilen ince belli dipten geniş bu cam bardaklarla servis edilir. Çay, Osmanlı’ya resmi kayıtlara ilk kez, 1857 yılında Ahmed Ebü’l Hayr’ın yazdığı Risale-i Çay ile girmiş. ‘Çaycı’ lakabıyla anılan Hicaz Vali Vekilliği Haremi Şerif Müdürlüğü, Basra Valiliği görevlerinde de bulunmuş olan Hacı Mehmet Arif Efendi, 1877 yılında yazdığı Çay Risalesi adlı kitapçığın giriş bölümünde; “...Otuz

seneyi müteccayiz müddetle kemali itina ile çay istimaline müdavim bulunduğunu ve esnayı müddeti istimaline devam, hıfzı sıhhat ve afiyete medar-ı tam olduğunu...” yazmıştır.

Çaya olan düşkünlüğü ile bilinen ve “Çay ikinci derecede tıbbî maddedir. Bundan dolayı vücut için ilahtır” diye çayı tanımlayan Hacı Mehmed İzzet Efendi’nin Çay Risalesi kitabı 1879’da İstanbul’da basılır. Saadetli Mahmud’un, 1912 yılında yazdığı “Çay Hakkında Malumat” adlı eserde de çay hakkında çeşitli bilgiler vererek çayın faydalarından bahsedilmiştir.

Osmanlı’da çay yetiştirmeye yönelik bilinen ilk ciddi girişim, Sultan II. Abdülhamid döneminde 1876 yılında Osmanlı’nın uzak müttefiki Japonya’dan getirilen çay tohumları ile olmuştur. Özellikle Batum’da ekim denenmiş ancak 93 Harbi sonrasında Batum elden çıkınca bu girişim yarıda kalmıştır. 1892 yılında yayımlanan “Coğrafya-i Sınai ve Ticari” adlı kitapta, dönemin Ticaret Nazırı (Bakanı) İsmail Paşa’nın başka bir girişimi ile Bursa’da denemeye çalışılmış ancak iklim şartları uygun olmadığı için başarılı olunamamıştır.

Halkalı Ziraat Müderrisi Ali Rıza (Ertem) Bey, çay hakkında makaleler ve araştırmalar yapmış, Cumhuriyet’ten sonra da Rize’de yetişebileceğini keşfeden ilk kişi olmuştur. 1923 yılında dönemin İktisat Vekâleti Temsilcisi Zihni (Derin) Bey, Rize’de bozulan asayişin nedeninin ekonomik istikrarsızlık olduğu yönünde görüşünü öne sürerek, bu bölgede

‘çay tarımının teşvik edilmesini’ istemiş ve Batum’dan tohum getirilerek 8 dönümlük bir arazide çay tarımı yapılmıştır. Ancak, konuya 1925 yılından sonra ilgilenen çıkmaması nedeniyle, bu girişim de güdük kalmıştır. Zihni Bey’in çalışmaları o kadar önemlidir ki; ünlü şair Bedri Rahmi Eyüboğlu;

*Bir ilimiz var adı Rize
Durup dururken bir bardak çay sundu bize
Rize’de çayı kim yetiştirdi Rize’de
Missipi’ye karışan çayları öğretirler bize
Rize’de çayı kim buldu Rize’de
Kimdi o sessiz sedasız kumral kumral demlenen
mübarek adam
Adını öğretmediler bize
İşte o güzel adamdan bre şahin aman
Bir tane daha.*

diye seslenmektedir.

1927 yılında ilk hür teşebbüslerden biri olan kendi adını verdiği; “Müşteriler tamamen zevkiyâb olmazlarsa beğenmediklerini bilâ-bedel tebdil edebilirler” diyecek kadar çayına güvenen Mustafa Nezih Albayrak Çayları piyasaya çıkmıştır. 1933 yılına gelindiğinde Cava Adası’nda tropik bitkiler alanında uzman olan İsveçli Dr. Tengwall, Türkiye’de “muz, hurma, portakal, kahve ve çay” gibi ülke şartlarına alışık olmayan ürünler yetiştirilmesi için görevlendirilmiş, ancak çayı bir “ihtiyaç” olarak görmediğinden diğerlerine ağırlık vermiştir. 1938 yılında Zihni Derin, yeniden göreve davet edilmiştir. Rize’de çay fidanlıkları kurmaya başlamış ve 1940 yılında yeniden üretime geçmesi için “ekonomik programa” dâhil edilmiş ve 1942 yılında

Çay Kanunu olarak bilinen 2 Nisan 1940 tarihli 4474 sayılı Çay Ekimi ve Ticaretini Düzenleyen Kanun çıkarılmıştır.

II. DÜNYA SAVAŞI YILLARI VE SONRASI

Her şeyin karneye bağlandığı II. Dünya Savaşı yıllarında, Devlet, çayı da 20 gram olarak karneye bağladı. Piyasadaki çay sıkıntısı yüzünden 1942 yılında çay alım satımı, Tekel kapsamına alındı. Savaş sonrasında 1947 yılında Rize Çay Fabrikası üretime geçti ve 20 tonluk ihracat yapıldı. Çay üretimi yeniden 1984 yılında Tekel'den özel sektöre geçti ve serbest bırakıldı. Kayıtlar göstermektedir ki; Osmanlı İmparatorluğu çayı XVI. yüzyılda tanımış ancak XIX. yüzyıl sonlarında çay içer olmuş ve Cumhuriyet ile birlikte 'çay tiryakiliği' denilen çay severlik ortaya çıkmıştır.

Siyah çay ülkemizde bazı bölgelerde limonla, bazı bölgelerde ise nar ekşisiyle servis edilir. Rahmetli anneannem de kendi yaptığı nar ekşisiyle içerdi çayı.

AVRUPA'DA ÇAY

1550 yılında yayımlanan Giovanni Battista Ramusio'nun "Delle navigationi et viaggi" adlı eserinde, Çin'e giden İranlı Hacı Muhammed'den Venedik'e "çiai - çiai" içildiğini "Arap tüccarların İran ve Avrupa'da 'çay' bilirse; 'ravent' içmeyi bırakacağını dediğini" nakletmiştir. Çay, İtalya, Venedik'e 1559 yılında gelmiş, buradan 1598'de Britanya'ya, 1600 yılında Portekiz'e, 1610 yılında da Hollanda'ya ulaşmıştır.

Britanya Parlamentosu 1773 yılında himayesindeki Amerika'dan, sevk ettiği çay karşılığında ithalat vergisi iadesi alacaktı. Amerika'da kaçak çay ticareti yapan Hollanda çayının daha pahalı oluşu tüccarları İngiltere boykotuna yönlendirdi. 1773 yılının sonunda Amerikan

halkının Britanya tahakkümüne karşı başlattığı ve Britanya Şirketi'nin 3 gemi çayının denize döküldüğü "Boston Çay Partisi" eylemi, Amerikan Bağımsızlık Tarihi'nin miladını oluşturdu. İngiltere ve Birleşik Krallık sömürgesinden kalan Hindistan gibi ülkelerde 'siyah çay' sütle servis edilir. "Boston Çay Partisi" eyleminden sonra XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren İngilizler, öğleden sonra saat 5'i, 'çay saati' ilan etmişlerdir. Çayı ilk kez 1889 yılında paket halinde satan, aynı adla markalaştıran, Sir Thomas Lipton olmuştur.

Yaygın bilinenin aksine, çay demleme araçlarından biri olan 'semaver (semafor)', bir Rus icadıdır. Ayrıca ülkemizde özellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu'da tercih edilen "kıtlama" (önce şekerin ısıtılıp sonra çayın içilmesi), "bardağı ters çevirme" ve su ile demin birbirinden ayrıştığı kırmızı-beyaz bir görüntünün olduğu "kand", bir Rus generalin bulunduğu ve dilimize "Paşa Çayı" olarak geçen General Çayı usulleri Rusya'dan gelmektedir.

Çayın en çok tüketildiği ülkelerden biri de çayın anavatanı olan Çin'dir kuşkusuz. Çin'de çayın tüm çeşitleri yetiştirilir. Çaylar, porselen - geniş ağızlı fincanlarda sıcak servis edilir.

İkram edilen çayın içilmemesinin büyük bir kabalık olarak görüldüğü Fas'ta 'nane çayı' olarak isimlendirilen bir çeşit yeşil ve baharatlı çay tercih edilir.

Evinde çay içmek için "chaisitsu" adlı bir özel bir bölüm yapan Japonya'da çay içmek ayrı bir seremonidir.

Kaynaklar:

- Gündelik Hayatımızın Tarihi / Kudret Emiroğlu
- Türk Dilinin Etimoloji Sözlüğü / İzzet Zeki Eyuboğlu
- Evlîya Çelebi Seyahatnamesi 1. ve 2. Ciltler
- TBMM İnternet sitesi
- Starbucks İnternet sitesi
- Nestle İnternet Sitesi
- 1927 yılı Vatan Gazetesi
- Çay Yetiştiriciliği Kılavuzu / Milli Eğitim Bakanlığı
- İçecek Hazırlama Rehberi / Milli Eğitim Bakanlığı
- Sağlığımız İçin Yararlı Bitkiler / Nejat Ebcioğlu
- Biçimlerin Temel İlkeleri Bağlamında Simge Olarak Geleneksel Türk Cam Sanatı ve Gelişimi. / Yrd. Doç. Dr. Tarık Yazar

Cumartesi
1
Mayıs 1948
Sayı: 1 - No: 1

MÜESSİSİ: SEDAT SIMAVİ
MÜDÜRÜ: YAKUP KURBAN
YAYIN YERİ: İSTANBUL
YAYIN TARİHİ: 1948

Hürriyet

Ürdün ve Irak orduları Filistin'e girdi

İnönü'nün Makalesi

GAZETEMİZE YAZDIĞI BİR MAKALEDE İÇ VE DİŞ MESELELERİ TAHLİL EDERKEN DEVLET REİSİ DİYOR Kİ:

Dünyanın nereye varacağı belli olmayan buhranı içinde Türkiye'nin demokratik gelişmesinin tehlikesi ve sâkin bir hava içinde ilerlemesi memleket için hayati bir ehemmiyettir.

BU GAZETE.. YENİ BİR HİZMET UNSURU

1 Mayıs 1948, Cumartesi
Sene: 1 - No: 1
Müessisi: Sedat Simavi
"Fiatı her yerde 10 kuruştur"
ibaresiyle satışı sunulmuş.

Ürdün Kralı Abdullah Arap orduları başkomutanı oldu Yahudi kıtaları Kudüs şehrinin kapılarına dayandılar

İsmet İnönü'nün makalesi...
Ürdün Kralı Abdullah Arap orduları başkomutanı oldu. Yahudi kıtaları Kudüs şehrinin kapılarına dayandılar. Ortasarka sokulmak için Rusların çevirdiği entrikalar.

Gazetemize yazdığı bir makede

Siyah-beyaz yıllardan bugünlere...

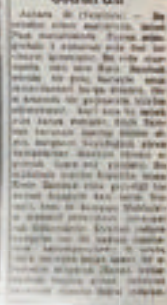
Hürriyet Gazetesi 70 yaşında

CELÂL BAYAR DİYOR Kİ:

Halinde kabul ve büyük bir yâzdan...

Ankara'da bir cinayet

Bir terzi, karısı ile komşusunun öldürdü

REFİK HALİDİN YENİ ROMANI

Mecliste münakaşalar

Memleketimizde yapılacak yolların güzergâhı dâim müzakereleri mucip oldu. Bakan izahat verdi

Mecliste münakaşalar... Memleketimizde yapılacak yolların güzergâhı dâim müzakereleri mucip oldu. Bakan izahat verdi.

1 Mayıs önemli bir tarih. İşçi Bayramı... 2008'in Nisan'ından bu yana adı değiştirilerek "Emek ve Dayanışma Günü" olarak kutlanması kabul edildi. 22 Nisan 2009 tarihinde TBMM'de kabul edilen yasa ile 1 Mayıs resmi tatil günü olarak da ilan edildi. Emek ve dayanışma ilkelerinin ışığında biz de 70. yaşımı 1 Mayıs'ta kutlayan Hürriyet Gazetesi'ni sayfalarımıza konuk ediyoruz.

Başyazı “Bu Gazete” başlığıyla Sedat Simavi’den...

“HÜRRİYET”in programı kısadır: Memleketimizde gelişmeye başlayan demokrasi zihniyetini kökleştirmek ve müdafaa etmek için ortaya atılıyor ve demokrasinin memleketimizin bünyesine en uygun bir rejim olduğuna iman etmiş bulunuyoruz.

Demokrasinin müdafii olduğumuzu ileri sürmekle Demokrat Parti’nin körü körüne ta-raftarlığını ve Halk Partisi’nin düşmanlığını yapacağımızı zannetmeyiniz! HÜRRİYET hiçbir partiye bağlı değildir. HÜRRİYET hür ve müstakil kalacaktır. Devlet Reisimiz İnönü ile Muhalefet Partisi Lideri Celal Bayar’ın HÜRRİYET için nezaket göstererek yazdıkları makaleleri bu ilk sayımızda neşretmekle bunu ispat ettiğimize kaniiz.

HÜRRİYET’in bütün kuvveti yalnız kendi madde imkânlarına dayanarak çıkabilmesindedir. Bundan dolayı da kimseyi gücendirmekten korkmayacak ve kimseyi memnun bırakmak kaygısını gütmeyecektir.

İki yıl evvel Amerika’ya sipariş ettiğimiz ve şimdi elinizde bulunan gazeteyi basan bu makine en son sistem ve süratli rotatif makinesidir. Saatte beş renk üzerinden 44 bin nüsha basan bu makinenin evsafım, zaman zaman, en geç gelen havadisleri, sabaha karşı vaki olan hadiseleri fotoğraflarıyla tespit ederek size yetiştirdiğimiz zaman anlayacak ve takdir edeceksiniz. Size şimdiden çok vaatlerde bulunmak istemiyoruz. Doğru havadis veren, hakkı gözeten dürüst bir gazete çıkarabilmek için ortaya atıldık. Bu gayeye varabilmek için doğruyu seven, riya, iftira ve haksızlıktan nefret eden okuyucularımızla el ele yürümeğe istiyoruz.

Vatan ve millete faydalı olabilmek için, hür ve müstakil bir gazete kürsüsünün, herhangi bir makam sandalyesinden daha verimli olduğuna kani bulunduğumuzdan şahsıma ait hiçbir siyasî gaye gütmeyeceğiz. Elimizde hazır bir gazete varken, kolay bir şöhret vasıtası olan muharrirlik hevesinde de değiliz. Baş sütunlardaki yazılar daima (Hürriyet) imzasını taşıyacak ve her mevzu mütehasısı tarafından en doğru şekilde okuyucularımızın gözü önüne serilecektir.

(Bu izahatı imzam altında vermeye mecbur olduğum için okuyucularımdan özür dilerim.)”

“DEVLET REİSİ DİYOR Kİ” ...

İstek üzerine Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Hürriyet Gazetesine iyi dileklerini “YENİ BİR HİZMET UNSURU” başlığı altında yazıyor ve şöyle devam ediyor:

...“Vatandaşlarım eksikleri bilen ve bunların bir an evvel tamamlanmasını isteyen bir arzu ile bütün düşüncelerini bana anlattılar. Dolaştığım yerlerde halkımızı meşgul eden mevzuları tekrar öğrenmiş olmak istifadeli olmuştur.

Siyasî partilerin karşılıklı münasebetlerinde tahakkuk eden terakkiyi derhal fark ettim. Evvelki seyahatimde başladığım gördüğüm iyilik büyük bir gelişme ve tekâmül kazanmıştır. Herkes fikirlerini ve programlarını biliyor. Partiler emniyet ve huzur içinde siyasî davalarını azimle takip ederken, partiler üstünde olan vatan

meselelerini göz önünden ayırmıyor, hele birbirine, hiç düşman olmuyorlar. Açık bir surette göze çarpıyor ki, medeni bir insan cemiyetinde hür vatandaşlar münasebetlerini sağlam esaslar üzerine kurmuşlar.”

Ve İnönü makalesini şöyle noktıyor: “Türkiye medeni âlemin anladığı manada hürriyet ve demokrasi hayatı içinde yeni bir ilerleme ve gelişme yolundadır. Her şeyden kıymetli olan kendine güven ve vatanın geleceğine güven duyguları diri ve tazedir. Bu duyguları korumak yolunda tesirli bir hizmet unsuru olarak ‘Hürriyet’ gazetesine enghin başarılar dilerim.”

Muhalefet lideri Celal Bayar’dan gelen yazının başlığı “DEMOKRASİ DAVASINDA ÜÇ DEVİR”

“Hürriyet gazetesi benden bir yazı istediği zaman neslimizin hürriyet uğrundaki mücadelelerinin hatırları içinde kaldım.

Bizim neslimiz hürriyet mefhumu üzerinde duran ‘Genç-Türk’ edebiyatının tesiri altında siyasî hayata girmiştir. ... Henüz çok genç iken mutlakiyet devrinin, padişahlar idaresinin tazyikini duymaya başlamışım. İstibdadın ıstırapı altında kendimi bir kuyu içinde dünyadan habersiz, teneffüs etmekten mahrum bir insan gibi görüyordum. Hayatı da bu havesizlik içinde manasız buluyordum. Meşrutiyet inkılabı tahakkuk eder etmez, hürriyet aşkı ile büyük bir heyecan ile memleketi sardı. Bütün kalplerde taze bir ümit ve şevk uyanırdı. ...

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılışı ve Hükümeti’nin kuruluşu bizim için bir kurtuluş, bir hamaset ve aynı zamanda millî hâkimiyet devri olduğuna şüphe edilemez.

Burada, tam bir hakikat olarak ifade edilmelidir ki; memleketi, bir ferdin iradesi altında toplayarak kurtarmak prensibi fiilen iflas etmiş, buna mukabil millî hâkimiyeti temsil eden kuvvetin muvaffakiyeti kendini göstermiştir. Yani ‘Kayıtsız şartsız hâkimiyet

milletindir’ düsturu muzafferiyetin amili olmuştur.

... Partimiz demokrasiyi millî menfaate ve insanlık haysiyetine en uygun bir prensip olarak tanıdı. Türk Milleti’nin bütün meziyetlerine olduğu gibi siyasî hayatta da olgunluğuna inandı. İnsanlık haysiyetine inanan ve bu haysiyetin ancak insanlık ana haklarının teminatı altında bulundurulmasıyla korunabileceğini kabul eden partimiz bütün devlet mevzuatında bu prensiplere aykırı hükümlerin bulunmasını sağlamamakla kendisini mükellef bilmektedir.

... Demokrat Parti’nin programı kül halinde tatbik olunduğu gün memleketimizde büyük değişiklikler olacağına ve Milletimizi bu yüzden refaha kavuşacağına şüphe yoktur.”

Hükümet ile muhalefet hem fikirdi... Mutlakiyetten “demokrasiye” geçiş elzem ve kaçınılmazdı. Gazetenin rolü de aynen öylesine belirgin: İki tarafa da yer vermek, her sesin duyulmasından yana olmak... Birinci sayfa haberleri arasında tabii ki, “MECLİSTE MÜNAKAŞALAR” konu başlıkları arasında her daim yer alanlarından!

Hürriyet Gazetesi'nin söz konusu bu ilk sayısının manşeti: “ÜRDÜN VE IRAK ORDULARI FİLİSTİN'E GİRDİ”

Ben Gurion'un, 14 Mayıs 1948 günü İsrail Devleti'nin kuruluş bildirgesini okumasından tam iki hafta önceleri... Alt başlık: “Ürdün Krah Abdullah^[1] Arap orduları başkomutanı oldu Yahudi kotaları Kudüs şehrinin kapılmasına dayandılar.”

O günlerde en etkin iletişim, telefonlar vasıtasıyla gerçekleşiyor. Sabaha karşı da olsa!

Manşetten geçtiği haberin öneminin bilincinde bir gazetecilik anlayışıyla birçok kaynaktan beslenilmiş. AP^[2] haber ajansı... Bildiriler Şam'dan... Tel Aviv'den... Amman'dan... Tüm Arap ülkelerinin savaşa katılımından söz edilmekte.

Devamında... Anadolu Ajansı'nın başlıkları:

“Kudüs kapılarında savaşlar”

“İngilizler 'Ateş kes!' emri verdiler”

“Bir taraftan mütareke bir taraftan muharebe”

“Ürdün topraklarından gelen top ateşi”

“Kral Abdullah'a yapılan tavsiye”

... HÜRRIYET Gazetesi ile İSRAİL

Devleti'nin kuruluşları aynı yıla - aynı aya rast geliyor. Antisemit yayımlar da bu rastlantıya da boş durmaz bir kanca takar, bakarsınız...

Bu arada günümüze kadar referans olabilecek (her ne kadar politika, DERGİ'mizin konusu olmasa da...) öncelikli bir haber: “ORTAŞARKA SOKULMAK İÇİN RUSLARIN ÇEVİRDİĞİ ENTRİKA-LAR” başlığı altında...

Alt başlığı da şöyle devam ediyor:

“Bir dünya imparatorluğu kurmaya uğraşan Moskova, her tarafa beşinci kollarını göndermiştir.”

Hatırlatayım!

Zaman 1 Mayıs 1948...

Aradan geçmiş 70 yıl.

Zaman bazen böyle duraksar mı dersiniz?

II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa tarihi konjonktürü çerçevesinde bir haber: **BATI ALMANYA'DA BİR HÜKÜMET KURULUYOR** Ruslar Berlin'de ve Viyana'da yeniden hadiseler çıkardılar.

Manşet dışında, telgraf, telefon ve radyo haberleri sayesinde edinilmiş sayısız minik - minik yurt dışı, yurt içi haberleri...

KİTAPLAR & KÜLTÜR

Hürriyet Gazetesi'nin 1 Mayıs 1948 tarihli gazetesinde gerçek bir edebiyat kokusu var.

Öncelikle uzunca bir hikâye... Kerime Nadir'in kaleminden...

Milli Eğitim Bakanlığının yayımlarının reklamı:

“Büyük adamlar serisi” arasındaki yazarlar: Bismark, Mikelanj, Madame Curie, Stuart Mill, Victor Hugo...

Üstelik tüm kitapçılarda!

Örneğin, “Çalışma Hayatımız” ... “Betonarme Hesap Metodları” ... “Mimar Koca Sinan” ... “Troçki Stalin'i Anlatıyor” ... gibi... gibi...

Başka - başka kitap ilanları:

Bütün dünyada akisler yapan, milyonlarca satışı yapan emsalsiz roman: “ŞEHVE-TİN SIRRI”

Veya şöyle bir edebiyat ilanı:

“Bu Romanları Muhakkak Okuyunuz!” diyor ve ardından da listeliyor.

Amber

Yeşil Yıllar

Bir Gölge Gibi

Şahane Kadın Cennetin Anah-tarları

Nişan Yüzüğü

Çiçek Demeti ise

bir 'Aşk ve Ma-cera Romanı'...

Eliana Onda'dan

(Çeviren: Vahdet

Gültekin), Re-simler: ŞEVKİ.

Gerçekte bu bir

resimli roman:

Minicik yazılarını

okuyamasam da

inanıyorum ki,

1 Mayıs 1948'in

zaman şemsiyesi

altında hayli ilgi

çekici olmuştu.

ARİF BOLAT KİTABEVİ'nden “Dünnin ve

Bugünün Meşhurları”

Ve REMZİ KİTABEVİ'nden zevk ve heyecanla okuyacağınız bir eser: “ŞEN DUL”

Refik Halid Karay'dan bir tefrika:

“Bu, Bizim Hayatımız”

Bir tefrika da yurtdışı kaynaklı... Zaman

II. Dünya Savaşı ertesi iken...

İtalya'nın Nazi işbirlikçi diktatörü

Mussolini'yi anlatan...

“Mussolini ve Metresi - Clara Petacci'nin İtrafları” ...

“Mussolini UFA stüdyolarında figüranlık yapan esmer güzeli Clara'ya ilk görüşte birdenbire aşık oldu diye başlayan bir tefrika... Tabii ki aşk, entrika, şehvet dolu!

Sinemalarda da romantizm ve savaş... Filmlerden biri:

“Servet üzerine cinayet! Fena hislerle vicdan arasındaki ebedi savaş: MACERA LİMANI”

Ve Kadıköy'ün Opera Sineması'nda, “Türkçe sözlü ve aynı zamanda RENKLİ, Başrollerde: Marlene Dietrich - Ronald Colman”.

Son noktayı da “Nasreddin Hoca İstanbul'da” ilanıyla noktalayalım, derim.

İlan şöyle:

“Akşehir Festivali Hususi surette gelen (55) kişilik seçkin bir heyetle Harp Sonu İlk Büyük ve

Orijinal Festivali”

“Harp Sonu” ibaresi ilginç! Sanırım konu olan savaş, II. Dünya Savaşı.

5 - 6 - 7 Mayıs tarihlerinde kentin üç farklı noktasındaki sinemalarda (Atlas, Çemberlitaş ve Süreyya)

Sonuna da şöyle bir not düşülmüş:

“Yerler numaralıdır. Davetiyeler Sinema gişelerinden temin edilebilir. Temsiller saat 21'de başlar.”

1942		
YENİKAPI ŞARABI		
Taksim Ankara pazarında Beyoğlu Ermis hakkaliyesinde, Park Otel, Konak Otelde, Ankara Karpış lokantasında bulunur. Sipariş için 21063 telefona müracaat.		
BORSA		
Fiyatları		
İstanbul Borsasının 30.4.948		
1 Sterlin	11.3425	11.3450
100 Dolar	280.25	280.—
100 Fransız fr.	1.3060	1.3060
100 İsviçre fr.	65.7270	65.7270
100 Florin	105.5488	105.5488
100 Belçika fr.	6.3887	6.3887
100 Çekoslovak kr.	0.80	0.80
100 İsviçre kr.	77.8860	77.8860
100 Önceki	11.2495	11.2495
Ehram ve Tahvilât		
5 İkramiyeli 1928	22.—	
5 941 demiryolu 4	96.10	
5 941 demiryolu 5	97.25	
5 Milli Müdafaa 1	20.25	
6 Kalkınma 1	96.75	
7 Milli Müdafaa 3	20.39	
7 Milli Müdafaa 4	20.72	
Borsa Harici altın fiyatları		
Reşat	40.50	
Gulden	...	
Cumhuriyet	...	
Sterling	54.70	

CİNNET & CİNAYET

Birinci sayfada Ankara'daki bir cinayet haberi:

“BİR TERZİ, KARISI İLE KOMŞUSUNU ÖLDÜRDÜ”

Karı-koca kavgası ve kavgayı ayırmaya gelen kapı komşu kadın. Sonuç, gazetecinin deyimiyle “feci”! “Emin Zambak eline geçirdiği bir ekmek bıçağıyla hem karısı Nuran'ı, hem de komşusu Makbule'yi muhtelif yerlerinden yaralayarak öldürmüştür.”

İkinci sayfadaki “Şehir ve yurt haberlerinin hemen altında yine cinnet, yine cinayet!

“Bir günde iki cinayet işlendi”

“Bir balıkçı yolda pusurarak arkadaşını öldürdü, bir kunduracı da 10 lira yüzünden cana kıydı”

AYDA 50 LİRA
ile ... bu lüks RCA radyosuna
derhal sahip olabilirsiniz!

Model 0191 • 9 Lâmbalı

RCA

Fiyatı: 400 Lira
100 Liranın İçinde
Bakıyarak AYDA 50 LİRA

RCA MÜSİKİDEN ANLIYANLARIN RADYOSUDUR.

BURLA
BİRİNCİLİK

10 LİRA DEMİŞKEN...

1 Mayıs 1948 Cumartesi gazetesinde bir önceki günün borsa haberleri de yer almakta.

Esham ve Tahvilatta, Milli Müdafaa, Kalkınma...

Demiryolu kâğıtları ön planda iken Borsa harici altın fiyatları da var: Reşat, Gulden, Sterling ve 36,30 lira değerindeki Cumhuriyet altını!

Bütün yabancı paralar 100'er belirtilmiş...

Kısacası, 100 Dolar, 280 lira. Bir de ikramiye reklamı var... İkramiyeli Aile Cüzdanı sahiplerinin çekilişe davetli olduğu, bir bankanın Galata Şubesinde çekilen...

İkramiyelerden biri 20.000 liralık ev ve 10.000 liralık çeşitli para ikramiyeleri.

DÜNYADAN (Siyah-Beyaz) haberler

● GALATASARAY kulübüne mensup boksörler, vaki davet üzerine dost İran boksörleriyle karşılaşmak için dün akşamki (30 Nisan 1948) Erzurum treniyle Tahran'a hareket etmişlerdir.

● YÜKSEK İKTİSAT VE TİCARET OKULU öğretmenlerinden Kırkor Kömürçüyan adına tertip edilen jübile, dün seçkin bir davetli kütlesinin iştirakiyle yapılmıştır.

● İNGİLTERE'NİN eski Başbakanı M. Winston Churchill, fiili vazifeden çekilmiş olmakla beraber daima aktüalitenin ön planında yer almaktadır.

● YUNANİSTAN'DA harici tahrikler yüzünden başlayan ve müzmin bir hale gelen kardeş kavgası bu komşu memlekette istikrarlı bir hayatın kurulmasına engel olmaktadır. Son gelen haberler, kaptan Markos kuvvetlerine karşı hükümet kitalarının yer yer taarruza geçtiklerini bildiriyor. Kral Paul (sağda) de cephede hükümet birliklerini teftiş etmiştir. Solda Kraliçe Frederica çocuklarının ikisiyle görülmektedir.

BUGÜN
Kadıköy OPERA Sinemasında
KİSMET
Türkçe Sözlü ve aynı zamanda tamamen RENKLI
Baş Rollerde:
MARLENE DIETRICH — RONALD COLMAN

TÜİK'ten okur-yazar oranları

80 milyon civarında nüfusa sahip Türkiye'de, okur-yazar oranı yüzde 95.78'e yükseldi. (2016 TÜİK verilerine göre) En okur-yazar iller

Antalya, Tekirdağ ve İzmir...

TÜİK İzmir Bölge Müdür Vekili Ali Dalgalı tarafından hazırlanan Türkiye-İzmir karşılaştırmalı 'Nisan 2013 eğitim göstergeleri' istatistik çalışmasının sonuçlarına göre, 6 yaş ve üzeri okur-yazar nüfus oranı Türkiye ortalaması yüzde 95.78'e ulaşırken, bu oran İzmir'de 97.90 olarak belirlendi. 15 yaş ve üzerindeki nüfusta yüzde 1.73 okumaz yazmaz' oranıyla Antalya 'en okur-yazar il' oldu. Yüzde 2.33 oranıyla Tekirdağ ikinci, 2.40'la İzmir üçüncü olurken, aynı oranla Çanakkale 4'üncü sırada yer aldı.

Yüzde 15 civarındaki okuma yazma bilmeyen oranıyla Şanlıurfa, Mardin ve Şırnak 'En okumaz yazmaz iller' oldu.

HÜRRIYET GAZETESİ TARİHÇESİ

Hürriyet, Türkiye'de yayınlanan günlük gazete...

1 Mayıs 1948 tarihinde Sedat Simavi tarafından kurulmuş olup, günümüzden 24 yıl öncesinde Doğan Yayın Holding bünyesinde bulundu.

Geçtiğimiz ay ise, 80 yaşına ulaşan Doğan Holding patronu Aydın Doğan, Hürriyet Gazetesi'ndeki hisselerini Demirören Holding'e devretti. Günlük gazeteler arasında 310.000 civarında olan tiraja sahip olduğu bilinen Hürriyet Gazetesi, Türkiye'de en geniş okur kitlesine sahip.

Hürriyet'in peşi sıra yüksek tirajlara sahip olanlar sırasıyla, Sabah, Sözcü, Posta ve Haber Türk.

YEREL OKUYUCU VE YAZAR KURU

ediniz

GENERAL ELECTRIC

6 ay garantili akümülatörler!

1 - Pozitif kutup akümülatör için her gründe 6 ay garanti verilmekte, negatif kutup için akümülatör HAA akümülatörleri 6 ay garanti.

2 - Her 6 ay sadece 10-15 dakika süre ile şarj edilebilir. Her HAA akümülatöründe en az 1000 saatlik ömür beklenmektedir.

3 - Pozitif kutup akümülatörleri için HAA akümülatörleri kullanılmamalıdır. Aynı anda negatif ve pozitif kutup akümülatörleri aynı anda kullanılmamalıdır.

HAA Akümülatörleri

ULUDAĞ, Bankalar Karakolu Binası No: 19, Tel: 41344

TÜRK TİCARET BANKASI

1924 T.C. Kanun No: 1000
Şişli 51 1 Katlı

TAE/FRUF HESAPLARINDA

Her ay sadece 10-15 dakika süre ile şarj edilebilir. Her HAA akümülatöründe en az 1000 saatlik ömür beklenmektedir.

Şişli 2 Katlı Katlı Katlı

2 CİLTLİ ANSİKLOPEDİ

Her ay sadece 10-15 dakika süre ile şarj edilebilir. Her HAA akümülatöründe en az 1000 saatlik ömür beklenmektedir.

AUSTIN

1948 Modeli Binek Otomobilleri

- Güçlü motor ve yüksek hız için motor
- Her 6 ay sadece 10-15 dakika süre ile şarj edilebilir
- PEYVALAR SALLAN SALLI
- Her akümülatör sadece 1000 saatlik ömür
- Her akümülatör için HAA akümülatörleri kullanılmamalıdır
- Aynı anda negatif ve pozitif kutup akümülatörleri aynı anda kullanılmamalıdır
- Aynı anda negatif ve pozitif kutup akümülatörleri aynı anda kullanılmamalıdır
- Aynı anda negatif ve pozitif kutup akümülatörleri aynı anda kullanılmamalıdır

AUSTIN A 40

TEKTAŞ

TEKNİK VASITALAR TİCARET T. A. Ş.

Beşiktaş, Beşiktaş Caddesi No: 100

Tel: 41344

Kaynakça: Hürriyet Gazetesi 65. yılı dolayısıyla 1 Mayıs 1948 tarihli ilk sayısının tıpkıbasım olarak yeniden yayınlanmış nüshası.

Dipnotlar: [1] Şimdiki Kral II. Abdullah'ın büyükbabası..., [2] AP - Associated Press uluslararası haber ajansı

endam

BAR & RESTAURANT

f endamistanbul @ endamistanbul F endamistanbul

3 Mayıs'tan itibaren
her perşembe Endam'da

Rezervasyon:
+90 530 382 38 22

Bereketzade Mahallesi, Bankalar Caddesi
Voyvoda Sokak, 2/1 34420
The Purl Hotel Karaköy
Beyoğlu | İstanbul

Ege'nin İki Yakasını Birleştiren Şarkılar

Trio Anatolia

Büyükkada'nın Yetim Yetimhanesi

Allah'ın Çocukları (Childs of God) da derler onlara. Hangi yürek titremez ki? Gelişmiş, bilinçli toplumlar öksüz ve yetimler konusunda çok duyarlıdır. Bu çocukların hem yüreklerinin bir tarafı eksiktir hem de kaybettiklerinin sevgisi ve özverisi seviyesinde bir itina ile hayatın rüzgârlarına direnebilmek üzere yetiştirilmedirler.

İstanbul'da Rum ekalliyeti için bir yetimhane kurmak fikri ilk olarak Patrik Germanos V'e aittir. Yedikule surlarının dışında bugünkü Balıklı Hastanesi yakınlarında yer alan ilk yetimhane 1851-1902 yılları arası, İstanbul Rumlarının hayırseverlik faaliyetleri arasında küçük ancak önemli bir yer kaplar. 1894 depreminde büyük hasar gören bina, tek katlı olarak hizmete devam etmeye çalışır.

Yetimhane ihtiyacının, Patrik Ioakim (1901-1912) zamanında tekrar gündeme gelmesi ile gözler, Büyükkada'da Hristos tepesindeki görkemli bina 'Pringipo Palace'a çevrilir. Mimar Alexandre Vallaury'nin bu eseri, Avrupa yolcu trenleri şirketi, aynı zamanda Orient Express'in de işletmesini yapan 'Compagnie Internationale des Wagons-Lits'nin İstanbul'a trenlerle taşıdıkları elit yolcularına, lüks bir otel ve casino olarak hizmet vermesi için inşa edilmişti.

ALEXANDRE VALLAURY

19. yüzyıl, Osmanlı'da değişimin en yoğun olduğu dönemlerdendir. Bu dönemde Osmanlı her ne kadar siyasi olarak pasif kalsa da, sanatsal anlamda Avrupalılaştırmanın da etkisiyle büyük ilerlemeler kaydedebilmiştir. Dinî ve sosyal etkilerden dolayı sanatın birkaç dalı hariç resim, müzik, fotoğrafçılık ve hatta mimari dahi bu dönemde farklı boyutlara ulaşır. Levantenler de çeşitli nedenlerle İstanbul'a göç edip yerleşmeleri sonucu edebiyattan mimariye, sanattan ticarete Beyoğlu silüetinde silinmez izler, eserler, hatıralar bıraktılar.

İstanbul doğumlu *Alexandre Vallaur*y de, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin (Güzel Sanatlar) mimarlık bölümünün kurucusu ve ilk mimarlık hocasıdır. Vallaury, Osmanlı üst yönetimi ve Fransız iş çevrelerinin vazgeçilmez mimarı oldu ve Osmanlı Bankası Genel Müdürlük binası, Pera Palas, Taksim meydanı, Cerele d'Orient (Büyük Kulüp binası), Tepebaşındaki Union Française binası, Sultanahmet'teki Duyun-u Umumiye binası, Haydarpaşa'nın uzaktan bile görkemi ile dikkati çeken Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane binası, Boğaz kıyısında yalılar, camiler, hanlar ve konumuz olan Büyükdada'daki dev Yetimhane Binası dâhil İstanbul'a çok önemli ve görkemli yapılar kazandırdı.

İstanbul'un incileri Prens adalarının en büyüğü olan Büyükdada'nın Hristos tepesinde, yoğun bir çam ormanının ortasına 1898-99'de inşa ettiği ve 25-35 metre eni, 102 metre boyu ile 26.000 m²lik bir alan kaplamakta olan 'Belle Epoque' kalıntısı Pringipo Palace, rahmetli araştırmacı-yazar Jak Deleon'un ifadesi ile "Bu-

gün dünyada, Japonya'daki 'Todai-ji' tapınağından sonra ikinci, Avrupa'nın ise en büyük ahşap binası" olarak bilinir.

Asma kat dâhil beş kata dağıtılmış 206 geniş, aydınlık ve havadar oda; yabancı ziyaretçilerin 'table d'hôte' hizmetlerinin tüm zenginlik ve lüksüne cevap verebilecek büyük bir yemek salonu; Wagons-Lits şirketinin iki bin sterlin üzerinde bir para harcayarak devrin en modern cihazları ile donattığı modern, geniş, dört köşe mutfaklar; tiyatro salonu olarak da kullanılacak son derece geniş ve görkemli bir tören salonu; banyolar, özel tasarım tuvaletler ve muhtelif kullanım alanları barındıran binada su boldu ve her kata ulaşabiliyordu. Pencerelerinden koruluğa, denize ve adanın tepelerine olan manzarası tarif edilemez güzellikteydi, ancak Sultan Abdülhamit II, otel-casino olarak kullanımını onaylamayınca bina satışa çıktı. 1903 yılında böylesine görkemli ve değerli bir yapıyı satın alabilecek güçte kim olabilirdi? Elbette ki, 'Zarifi'!!!

GEORGIOS ZARIFIS

Ben 1972-73 yıllarında Burgazada'sına yazlıkçı olarak gelmeye başladığımdan itibaren muhabbet arasında sık sık 'Zarifi' ismini duyar olmuştum. Arazi olarak nereden bahsedilse, doğru veya yanlış hep, "Zarifi'lerin orası" deniyordu. Gerek adalarda, gerekse şehirde, Boğaz'a kadar muhtelif konumlarda hep artık aşına olduğum 'Zarifi' adını duyar olmuştum ve hep merak ettim; kimdi yahu bu neredeyse yerin-göğün sahibi Zarifi???

Yorgo Zarifi

Zarifi'nin çocukları Tarabya'daki evlerinin önünde dadıları ile

Heybeliada Rum Ticaret Akademisi

Zarifi'nin Şişli Rum Mezarlığındaki Anıt mezarı

Hanımağa Eleni Zarifi gelini ve torunları ile

Bunun için, Internet denilen fenomenin hayata geçmesini beklemeliymişim. Arnavutköylü *Georgios Zarifis* ilk büyük başarısını, şehzadelik günlerinden beri borç içinde yüzen Abdülhamit'in mali durumunu düzelterek elde etti ve Pa-dışah olduktan sonra Abdülhamit'in mali danışmanı oldu. Zarifis, Galata Bankerleri gayri resmi lobisinin en güçlü lideriydi ve Doğu'nun Rothschild'i olarak bilinirdi. Beyoğlu'nda, İngiliz Sefarethanesine bakan konakları, Maçka'da evleri ve Büyükkada'da

yazlıkları yanında yurt içi ve yurt dışında sayısız arazinin de sahibiydi. Ancak, bunlar arasında en sevdiği yer kuşkusuz, Tarabya sahilindeki 12 dönümlük bahçenin içinde yer alan dört katlı köşküydü.

Georgios (Yorgo) Zarifis, hayırseverliği ile de tanındı. Fener tepesindeki Kırmızı Okul, Balıklı Rum Hastanesi, Heybeliada Ruhban Okulu ve devlet tarafından kamulaştırılma- ca Deniz Kuvvetlerine verilen Rum Ticaret Lisesi dâhil birçok okul ve kilise, varlığını ona borçlu. Cenazesi devlet töreni ile oldu ve Sultan dâhil 40.000 kişi katıldı. Böylesi- ne varlıklı birisinin mezarı elbette ki, ya-şamına layık bir görkemde olmalıydı. Ni- tekim Şişli Metamorfosis Rum mezarlığın- daki anıt mezarı, 6-7 Eylül Olayları'nda ilk hasar görenlerden olsa dahi halen yaşantı- sının şaşaasını yansıtıyor.

PRİNGİPO PALAS'IN SATIŞI

Pringipo Palas'ın satışının gündeme gel- mesi ile dul eşi *Eleni Zarifi* hareke- te geçti ve yüklü bağışı ile 1902 yılında, Patrikhane'nin onayı ve Sultan'ın da iz- niyle binanın, Yetimhane olarak kulla- nılmak üzere satın alımı gerçekleşti. On- dan sonra binaya, (ahşap binaların kaderi) yangın olasılığına önlem olarak, her kata bağlantısı olan mermer basamaklı kule ek- lendi. Okulun, muhtelif demir işi ihtiyacını karşılayacak bir demirhane oluşturulma- sı için *Madam Eleni* ile *Madam Pournara*, 100'er tane 20'lik altın Frank bağışladılar. Osmanlı Bankası Müdürü *Panziris* yatak alımı için 30 Sterlin bağışlarken, *Abdülha- mit* de yetimlerin kayıtlarından sonra ara- larında paylaşılması için 146 Osmanlı Lirası bağışladı.

TARİHİ AÇILIŞ

Yetimhane'nin açılışı, 21 Mayıs 1903'te, Madam Eleni'nin isim gününde gerçek- leşti. Madam Zarifi ve davetlileri, Mahsus Şirketine ait buharlı vapurla adaya ge- lirken, devrin patriği loakim ve berabe- rindeki din adamları heyeti, deniz yolu ile Burgazada'dan da birkaç bağışçıyı ala- rak, sabahın sekizinde Büyükkada'ya vardı. Ada'da, güvenlik önlemleri altında politik ve idari zevat, okul mensupları ve öğrenci- ler konukları karşılarken, kiliselerin çanla- rı da çalmaya başlamıştı.

Patriğin, Hristos Manastırı'ndaki ayinin- den sonra, tören faslına geçildi. Ada hal- kı tören alanına birikmişti. Etrafında diya- kon'ları ile yol alan Patrik'in önünde, ki- liseyi temsil eden büyük gümüş meşale, çocukların ve koronun ardından kıdemle- rine göre din adamları ve resmî zevat bina- ya doğru ilerlediler. Ana giriş kapısı, def- neyaprakları ve çiçeklerle süslenmişti. Ko- nuqları karşılamak üzere yetimler, kapının sağ ve soluna dizilmişti. Patrik içeri adımını atar atmaz, çocuklara hitaben, *"Yetim çocuklar, sizler kilisenin ve milletin evlatla- rınız ve sığındığımız kucak kilise olduğu ka- dar tüm hayırseverlerin yüreğidir. Bu yürek sizi eğitecek, yetiştirecek ve Tanrı'nın istedi- ği gibi birer evlat olarak doğrunun ve iyinin hizmetinde topluma kazandıracaktır. Yar- dımseverlerin yüreğindeki kutsal ateştir, size bu muhteşem binayı armağan eden,"* dedi. Tören salonuna geçildi. Salon, değerli ha- lılar ve şezlonglarla konukları karşıladı. Fonda bağışçıların, Bay Zarifi'nin ve Pat- rik loakim'in tabloları asılıydı. Patrik'in, ayazma ile binayı kutsamasının ardından bir yetim çocuk, Zarifi'leri ve bağışlarını öven bir şükran şiiri okudu, yönetim kuru- lu başkanı da teşekkür konuşmasını yaptı.

BİNANIN KADERİ

Vakfın iç idaresi, bir müdür ve bir küratö- re verilmişti. Temizlik ve düzenini ise bir grup kadın üstlenmişti. Yetimhane'ye 8-17

yaşları arasındaki Rum Ortodoks erkek ço- cuklar kabul ediliyordu. İlköğretim dışın- da, çocuklara dikiş, ayakkabı yapımı, mo- bilyacılık, demircilik gibi mesleki beceriler de kazandırılıyordu.

1915 yıllarında, okul boşaltılarak Kuleli öğ- rencilerine tahsis edildi. 1919'da ise Alman askerleri ile Rus mültecileri barındırdı. Ye- timler önce Heybeli'deki Ticaret Lisesi'ne nakledildi. Daha sonra 1916-18 arası kala- cakları Ruhban Okulu'na geçtiler. Bir süre Kınalı Ada'daki kız yetimhanesinde de ba- rındıktan sonra da 1919'da tekrar Hristos Tepesi'ndeki yetimhaneye döndüler.

1926'da Yetimhane'nin atölyeleri kapandı.

1936'larda sadece ilkokul olarak faaliyet- teydi. Bu dönemde Heybeli Ada'daki Rum Ticaret Lisesi çatısı altında, 1919'da kuru- lan ve yaklaşık 80 kız çocuğu olan "i Ste- ği" adlı kız yetimhanesi de yer alıyordu.

1941'de Heybeli Ticaret Okulu'nun hükü- metçe kamulaştırılması sonucu, buradaki

kızlar da Büyükkada yetimhanesine nakledildi. Yetimhane kompleksinin bir parçası olan ve otel olarak tasarlanmış ilkokul bölümü, 1959 yılında köklü bir restorasyon gördü. Bir süre hastane, bir süre de müdürün konutu olarak kullanıldı. Bina artık yılların yükünün tahribatını sergiler olmuştu. Bekçilerin uykusuz geceleri ve tüm önlemlere rağmen, yangın tehlikesi yetimlerin uykularını kaçırır olmuştu. O dönem iyi seyreden Türk-Yunan ilişkileri sayesinde yetkililerce tamir izni çıktı ancak Kıbrıs olayları baş göstermişti. İki devletin arası yeniden açıldı ve faturası Yetimhane'ye kesilmişçesine, 1964 yılında yetkililer, yangın tehlikesi bahanesi ile binanın tahliyesini emrettiler. Kalan 150 yetim ve personele yine yol görünmüştü. Büyükkada Aya Nikola Manastırı'na nakledildiler. Okulun müdürü 'Maraslı Pedagojik Akademisi' mezunu Maria Hatsou, öğrencilerin bu mağduriyeti yanında ekonomik sıkıntılarına da çözüm sağlamak için yetkililerden, Yetimhane'nin hiç değilse ilkokul bölümünün tekrar kendilerine tahsisini istedi. Ne de olsa, yakın zamanlarda tadilat görmüş, yenilenmişti. Ancak yetkililer buna da karşı çıkınca, Yetimhane ve okul yöneticilerinin ortak kararı ile ne acıdır ki, en parlak dönemlerinde 1000'e yakın yetim barındırmış ve toplamda 5744 yetimi topluma kazandırmış olan Yetimhane'nin temelli kapatılması gerçekleşti (1977) ve yetimler şehrin dört

bir yanına dağıtıldı. Kimisi Galata, kimisi Tarlabası, Feriköy, Balat'taki koruyucu ailelerin yanında barındılar, ciddi sorunlar yaşadılar ve formasyonları sekteye uğradı.

*Kader kurbanyım, hedefsiz adımlarım
Güz yaprağı misali, sürükleniyorum.
Yok hiç sevenim, kimse dostum değil.
Yok anam-babam çünkü ve ben
öksüz-yetimim.*

YETİM HANE'NİN RUM PATRIKHANESİ'NE İADESİ

Yetimhane'ye gelince; 1980 yangının da ciddi hasar gören bina 2012'de, *Unesco Dünya Kültür ve Doğal Mirasını Koruma Listesi*'ne alındı. Rum Patrikhane uzun yıllar Yetimhane'nin kendine aidiyetinin tasdiki ve haklarının iadesi konusunda sonuçsuz bir savaş verdi; ta ki, 1997'de başvuru Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden, mirasın kendilerine kayıtlı olduğunun kararı çıkana kadar. Adalet Bakanlığı, "Yetimhane'yi, *Fener Rum Patrikhane*'nin kayıtlarına kaydettirmekten başka alternatif yok" diyen resmî bir bildiri yayınladı ve Türkiye, 6.000 € tazminat ve 20.000 € mahkeme giderleri ödemek zorunda kaldı.

Okul ve törenlerle ilgili ayrıntılar - Kaynak: Anastasios Yordanoğlu - İstanbul Büyükkada'daki Rum Yetimhanesi

YETİM HANE'NİN 115. YILI

Bu sene, Yetimhane'nin hizmete girişinin 115. yılı tamamlanıyor. Binanın duvarlarına, Ada'nın bu cennet tepesinde en güç yıllarını yaşamış olan yetimlerin, dünyanın bin bir köşesine hür kuşlar gibi kanat açmadan önce biriken görüntüleri, anıları, yaşamışlıkları, deneyimleri, gözyaşları, çocuk sesleri sinmiş gibidir. Ve Yetimhane, görkemli geçmişinin silik bir hologramı gibi perişan, yalnız, öksüz ve yetim, yeniden sahiplenileceği, yüzünün güleceği, yüzleri güldüreceği günleri bekliyor.

ECON

İNSAAT
GÜVENİLİR YAPILARIN MİMARİ

Levent Mh. Ebulula Mardin Cd.
No: 43 Borhan Holding Binası
Etiler - İstanbul

0212 321 25 25

info@econinsaat.com.tr

www.econinsaat.com.tr

Israel Joshua

Öncü bir Singer...

Hentüz öğrenci olduğum yıllarda, genellikle sessiz bir çalışma ortamı arayışıyla kapısından içeri adım attığım Boğaziçi Üniversitesi Kütüphanesi'ni artık, gerçek amacına uygun olarak kullanıyorum! Önceden yaptığım katalog taraması sayesinde “doğru” koridorlarda geziniyor, şimdilik yalnızca sevdiğim yazarların henüz okumadığım kitaplarını inceliyor ve aralarından şanslı (!) dördlüyü seçip kütüphaneden mutlu mesut ayrılıyorum. İlgimi çeken kitapların neredeyse tamamının kapak iç yüzünde “Gift of Moris Farhi” (Moris Farhi'nin Armağanı) etiketi var. Ankara doğum-

lu, uzun yıllar önce İngiltere'ye yerleşmiş değerli yazar Moris Farhi, mezunu olduğu Boğaziçi Üniversitesi'ni (o zamanın Robert Koleji) unutmamış.

Eserlerini 1980'li yıllarda okumaya başladığım ve hayranı olduğum 1978 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi I(saac) B(ashevis) Singer'in, yine yazar olan bir ağabeyi olduğunu bildirdim. Ancak, kitaplarını okumaya başlamam tamamen şans eseridir. Buna, mutlu bir tesadüf de diyebilirsiniz. “Of a World That is No More” isimli kitabın kapağındaki hanukiya; I. B. Singer'in tanıdığım olgun yaşlarındaki yüzünü çağrıştıran, soluk tenli genç Yeşiva öğrencisinin fotoğrafı; ve bir de Singer soyadını görünce, *Evreka!* dedim; usta yazarın henüz okumadı-

ğım bir kitabını bulmuşum! Kapakta soyadın önündeki baş harflerin “I. B.” değil de “I. J.” olduğunun farkına vardığımda ise, artık ünlü yazarın ağabeyi I(srael) J(oshua) Singer’in de hayranıydım. Keyifle okuduğum bu kitabın ardından, yayımlandığı 1936 yılında Margaret Mitchell’in tarihsel romanı “Gone With The Wind” (Rüzgâr Gibi Geçti) ile eş zamanlı olarak New York Times çoksatanlar listesinin zirvesine yerleşmiş olan “The Brothers Ashkenazi”; ve takiben “Yoshe Kalb” ile “The River Breaks Up” (Nehir Ayrılır) geldi.

Singer ailesinin erişkin yaşlara gelebilmiş dört çocuğunun dördü de yazardı: Israel Joshua ve Isaac Bashevis’ten başka, yine yetenekli bir yazar olan abaları Hinde Esther Singer Kreitman (1891-1954) ve Holokost’ta yitirilmiş dinî yorum yazarı, küçük kardeşleri haham Moishe Singer... İçine doğduğu çevrenin kadına biçtiği sınırlayıcı rol sonucu, edebi anlamda hak ettiği desteği görememiş olan Hinde Esther Singer Kreitman bir başka yazımızın konusu olsun...

Nadir Bir Yidiş Roman Yazarı...

Bir Yidiş yazara verilmiş tek Nobel ödülünü, Isaac Bashevis Singer’in almış olduğu bir gerçektir. Öte yandan, Yidiş yazar Israel Joshua Singer’den bahsederken, onu Isaac Bashevis Singer’in ağabeyi olarak tanıtmamızın da ironik bir tarafı yok değildir: Kardeşlerin ikisi de hayattayken, ünlü olan Israel Joshua (1893 -1944) idi; küçük kardeş Isaac Bashevis (1902 - 1991) ise ağabeyinin gölgesinde, iç çatışmalarıyla boğuşan ve yönünü bulmaya çalışan bir yazardı. Cesaretli ve güçlü yapısıyla öncü görevini üstlenen, daha pasif ve huzursuz bir doğası olan Isaac Bashevis’e yolu açan yine Israel Joshua idi. Henüz on yedi yaşında iken başkaldırıp, Haredi (ultra-Ortodoks Yahudi) yaşam biçimi ile olan bağlantısını - kardeşinden daha kararlı bir şekilde - kesip atan da yine Israel Joshua oldu. 1934 yılında Polonya’dan ayrılarak ABD’ye yerleşen ve New York’ta Yidiş günlük gazete Forverts’de (Forward) çalışan I. J. Singer, takip eden yıl kardeşi Isaac Bashevis’in de ABD’ye gelmesine önayak oldu. Göç her ikisinin de hayatını kurtardı - anneleri ve küçük kardeşleri Moishe ne yazık ki, Holokost’ta can verdiler.

Israel Joshua, “Eğer annem babam, babam da annem olsaydı, o zaman uyumlu bir çift olabilirdiler” der. Her konuda birbirleriyle aynı görüşte olmayan kardeşi Isaac Bashevis ve ablası Hinde Esther de bu görüşe katılmaktadırlar. Kardeşlerin her biri babalarının saf ve hayalperest kişiliğini vurgularken, annelerini ise daha katı, entelektüel ve soğuk bir ebeveyn olarak tanımlamaktadırlar. Kardeşlerin üçü de, babalarının Hasidik coşkusu

Kardeşlerin ikisi de hayattayken, ünlü olan Israel Joshua idi...

Israel Joshua Singer (1893 – 1944)

Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Isaac Bashevis Singer’in yine yazar olan ağabeyi I(srael) J(oshua) Singer, günümüz Polonya’sının Lublin kentinin Bilgoraj kasabasında, 1893 yılında dünyaya gelir. Singer’in haham ve dinî yorum yazarı babası Pinchas Mendl ateşli bir Hasid iken, annesi Batsheva (Zylberman) ise köklü bir Misnagged (Hasidizm karşıtı) aileden gelmektedir. Singer ailesinde en az yedi nesildir babadan oğula süregelen hahamlık geleneği, ilk defa büyük oğul I. J. ile sekteye uğrar. Sosyal adalete ve Sovyet komünizmine inanan I. J., ihtilalin ardından Kiev’de bir gazetede yazar olarak iş bulur ve 1919 yılında eşi Genia (Kupferstock) ile birlikte Kiev’e gider. Takiben bir süre Moskova’da makale ve öykü yazarı olarak çalışan I. J., gözlemlerinin yarattığı hayal kırıklığı ile eşi ve - henüz çocuk yaşta zatürreden kaybedeceği - oğlu Yasha ile birlikte 1921’de Varşova’ya döner. 1922 yılında, aralarında ona ilk uluslararası başarısını getirecek olan “Perl”in (“The Pearl” - İnci) de bulunduğu kısa öyküleri yayınlanır. Perl ile, New York’ta yayınlanan - 1920’lerde yaklaşık 300.000 tirajlı - Yidiş dilindeki günlük gazete Forverts’in (Forward) nüfuzlu yazı işleri müdürü, yazar Abraham (Abe) Cahan’ın dikkatini çeker. Böylelikle gazetenin Varşova muhabiri olan Singer, 1924 yılında Galiçya’dan, 1926 yılında da Polonya ve Sovyetler Birliği’nden Forverts için yazılar kaleme alır. 1932 yılında birkaç aylığına ABD’ye giden Singer, “Yoshe Kalb”in aynı yıl yayınlanmasından sonra takip eden yıl ABD’ye göç eder. Yidiş tiyatrosunun ünlü ismi Maurice Schwartz’ın sahneye uyarlayarak başrolünü oynadığı “Yoshe Kalb”, en başarılı Yidiş piyeslerden biri olur. I. J. Singer’in eserleri takiben tefrika halinde Forverts’de yayınlanmaya başlar. 1936 yılında yayınladığı “Di brider Ashkenazi” (“The Brothers Ashkenazi” - Ashkenazi Kardeşler) adlı ünlü romanını 1938 yılında Haver Nahman (“Comrade Nahman” - Yoldaş Nahman), 1943 yılında ise “Di mishpohe Karnovski” (“The Family Carnovsky” - Carnovsky Ailesi) takip eder. Singer’in yazmış olduğu öykü, roman ve piyesler, Yidiş tiyatro grupları tarafından Avrupa’da ve ABD’de sahneye koyulur. I. J. Singer geçirdiği bir kalp krizi sonucu 1944 yılında aniden vefat eder. Ölümünü takiben iki eseri New York’ta yayınlanır: otobiyografik anı kitabı “Fun a velt vos iz nishtomer” (1946) (“Of a World That Is No More” - Artık Var Olmayan Bir Dünyadan); ve Dertseylungen (Stories - Öyküler; 1949). I. J. Singer’in ressam, yazar ve çevirmen oğlu Joseph Singer (1923-2012), gerek babasının, gerekse amcası I. B. Singer’in eserlerini İngilizceye çevirmiştir.

Israel Joshua Singer ve Isaac Bashevis Singer

ile annelerinin Misnagdik (Hasid karşıtı) rasyonalizmi arasındaki uçurumu, gelişimlerine damga vurmuş temel bir etken olarak görmüşlerdir.

Edebiyat eleştirmeni Irwing Howe – iki kardeşin abaları yazar Esther Singer’i nedense yok saydığı yazısında – Yidiş edebiyatında iki Singer bulunduğunu; her ikisi de çok iyi yazarlar olmakla birlikte, güçlü oldukları alanların farklı olduğunu belirtir. Howe’a göre ağabey Israel Joshua, Yidiş dilinde yazmış az sayıda gerçek romancıdan biriydi. Buna karşılık, kardeş Isaac Bashevis’in en yetkin olduğu alan – roman da yazmış olmakla birlikte – grotesk öğeleri halk motifleri ile harmanlayarak kaleme aldığı – “Gimpel the Fool” gibi – kısa öykülerdi.

“The Brothers Ashkenazi”:

Bir Başyapıt...

I. J. Singer, kardeşi gibi birkaç nesli konu alan aile romanları yazdı; ancak kardeşinden farklı olarak romanlarındaki karakterleri dönemin tarihsel ve sosyoekonomik dokusu ile sıkı sıkıya ilişkilendirmeye büyük önem verdi. Singer’in başyapıtı olarak anılan “*The Brothers Ashkenazi*”, birbirinden çok farklı yapıdaki ikiz kardeşler Simha Meir ve Jacob Bunem’in, doğdukları şehir olan Polonya’nın sanayi kenti Lodz’un kaderine koşut olarak gelişen yaşamalarını ve aralarındaki kıyasıya rekabeti konu alır. Ashkenazi sülalesinin reisi Abraham Hersh, sahibi bir Hristiyan olan Huntze firmasının satış müdürü olarak servet sahibi olur. Bununla birlikte, geleneksel bir Hasid’dir; mümkün olduğu kadar

Edebiyat eleştirmeni Howe’a göre, ağabey Israel Joshua, Yidiş dilinde yazmış az sayıda gerçek romancıdan biriydi...

Singer hiç bir şekilde geleneksel Hasidik kültürün bir hayranı olarak karşımıza çıkmamaktadır...

çok zamanını Rebbe’sinin yanında geçirir. Maddi olanaklarını, fakirlerin Pesah (Hamsuz Bayramı) ihtiyaçlarını karşılamak veya Yahudi mahkûmların salıverilmeleri için gerekli parayı vermek gibi hayır işleri için kullanır.

Ancak Singer, hiç bir şekilde geleneksel Hasidik kültürün bir hayranı olarak karşımıza çıkmamaktadır. Aksine, bu kültürü, Askala (Yahudi aydınlanma hareketi) günlerinden bu yana Yahudi yazarların yaptığı şekilde, eleştirileri ile topa tutmaktadır.

Abraham Hersh’in dindarlığı, içten olmakla birlikte, katıdır ve batıl inançlara dayalıdır. Başta karısı olmak üzere, genel olarak kadınlara karşı tutumu aşağılayıcıdır: “*Eğer karısını belki kendince seviyor idiyse de, bunu ona yalnızca dinin emrettiği şekilde, yaktakta gösterirdi. Bunun dışında, kadının yaşam içindeki rolü konusunda oldukça katıydı. Kadın çocuk doğurur ve büyütür; Yahudilik kurallarına sadık kalır; evi çekip çevirir; ve hayatı boyunca kocasına itaat ederdi.*”

Tüm roman boyunca Singer, Lodz’un Yahudi burjuvazisinin zenginleşmesine karşılık, dokuma tezgâhlarında

yarı aç yarı tok ölesiye

çalışıp, yine de aldıkları

ları cüzi yevmiyelerle ailelerini geçindiremeyen Yahudi işçilerin içler acısı halini anlatır. Bununla birlikte, Lodz türü kapitalizme getirdiği Marksist eleştiriye karşın Singer, komünizmin de Doğu Avrupa Yahudi’si için bir çıkmaz sokak olduğunun farkındadır. Eğer Abraham Hersh, geleneğin iflasını göstermekte ise, oğlu Simha Meir kapitalizmin; bir hahamın oğlu olmasına karşın grev liderliği yapan devrim yanlısı Nissan ise, sosyalizmin iflasını simgelemektedir.

Singer şu düşüncede ısrarcıdır: Yahudilik kaçınılmaz bir olgudur ve bir Yahudi için Polonyalı işçilerle gerçek anlamda bir yoldaşlık imkânsızdır. Lodz’un fabrikatörlerine karşı başlattığı grevin kısa sürede bir pogroma dönüşmesi sonrasında, kasaba sakinleri grev lideri Yahudi Nissan’a çıkışlırlar: “*Sonunda kanayan başların her zaman Yahudilerinkiler olduğunu bilmez misin?*” Nissan bu gerçeği kabul etmese de, Singer etmektedir. “*The Brothers Ashkenazi*”, karakterlerini I. Dünya Savaşı ve Bolşevik İhtilali’ne uzanan süreçte her türlü sosyal çal-

Singer komünizmin de Doğu Avrupa Yahudi’si için bir çıkmaz sokak olduğunun farkındadır...

kantının içinden geçirir. Bütün bu çalkantılı süreçte değişmeyen bir şey varsa, o da antisemitizmdir.

“The Brothers Ashkenazi”nin sonuç kısmına hâkim olan hüznün, çaresizlik ve kapana kısılmışlık duyguları, ne yazık ki, son derece öngörülüdür. Kitabın yayınlanmasından birkaç yıl sonra, köklü Doğu Avrupa Aşkenaz medeniyeti Holokost’ta kül olur. Nazi işgali altındaki Polonya’daki ikinci büyük Yahudi gettosu olan Lodz şehrinde yaşayan 250.000 Yahudi’nin büyük çoğunluğu ise Chelmno ve Auschwitz’de can verir. Israel Joshua ise, Polonya’da kalmış olan annesi ve erkek kardeşi Moishe’nin akıbetlerini öğrenmeden hayatını kaybedecektir.

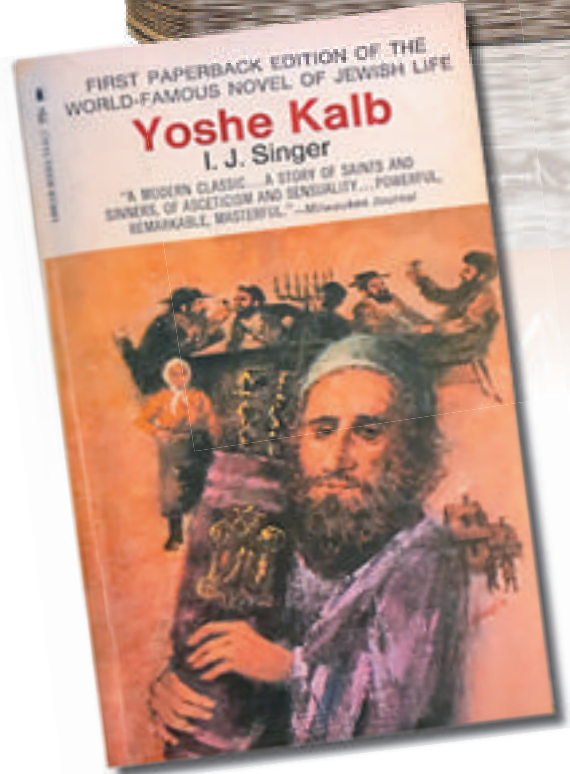
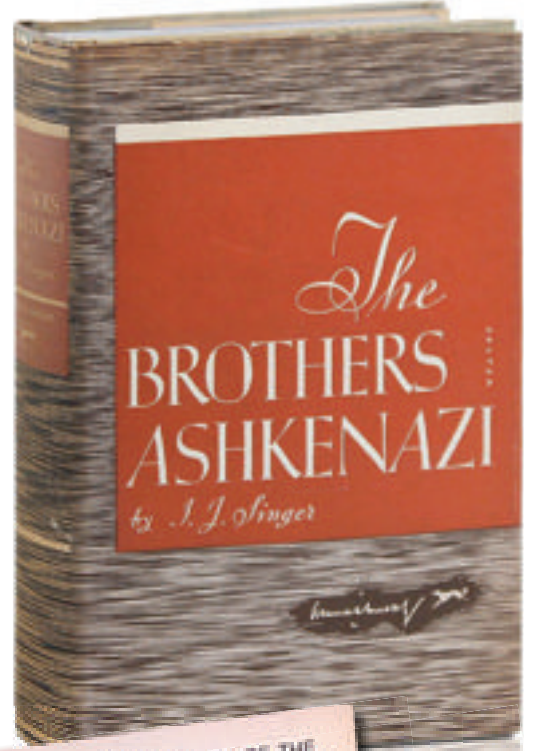
Ağabey Singer’in Ardından...

“The Brothers Ashkenazi”, Israel Joshua Singer’in 1934 yılında Varşova’dan New York’a geldikten sonra yayınladığı ilk kitabıdır. Hedefi ve kapsamı itibarıyla Yidiş edebiyatında bir ilki temsil etmektedir. Eleştirmen Joseph Epstein, esprili bir şekilde, “The Brothers Ashkenazi”yi Yidiş dilinde yazılmış en iyi Rus romanı olarak tanımlar. İngilizceye çevrilip 1936 yılında yayınlanan kitap, kısa sürede New York Times çoksatanlar listesinin üst sıralarına tırmanırken, hayranları yazarın Stockholm’deki komitenin dikkatini çekeceğini düşünmektedirler. Ancak, Israel Joshua Singer 1944 yılında ağır bir kalp krizi sonucu aniden vefat eder. Akabinde, güçlü ağabeyin gölgesinde kalmış kardeşin yetenekleri, neredeyse doğüstü denebilecek bir güçle açığa çıkar. Filozof-yazar Rebecca Newberger Goldstein, “The Brothers Ashkenazi”nin 2010 yılı baskısına yazdığı önsözde şöyle der: “Isaac Bashevis Singer ancak ağabeyinin 1944 yılında ölümünden sonra bir yazar olarak gelişebildi: kardeşlerden birinin ölümü, diğerindeki dehaya hayat verdi.”

“Short Friday” adlı kısa öykü kitabının başındaki yazar notunda, Isaac Bashevis Singer ağabeyine olan vefa borcunu şu sözcüklerle dile getirir: “Bu sayfaları, bu ülkeye gelmeme yardım etmiş; edebiyatta öğretmenim ve mentorum olmuş ağabeyim, “The Brothers Ashkenazi”, “Yoshe Kalb” vb. kitapların yazarı I. J. Singer’in aziz anısına ithaf ediyorum. Ondan ve eserlerinden hala öğreniyorum.”

**Israel Joshua,
Polonya’da
kalmış olan
annesi ve
erkek kardeşi
Moishe’nin
akıbetlerini
öğrenmeden
1944 yılında
hayatını
kaybedecektir...**

**..kardeşlerden
birinin ölümü,
diğerindeki
dehaya hayat
verdi...”**

- Kaynaklar:**
Book Review: The Brothers Ashkenazi, Rebecca Newberger Goldstein (<https://www.jewishbookcouncil.org/book/the-brothers-ashkenazi>)
Book Review: The Brothers Ashkenazi, Adam Kirsch (<http://www.tabletmag.com/jewish-arts-and-culture/books/56147/prescient>)
The Other Singer, Irwing Howe (<https://www.commentarymagazine.com/articles/the-other-singer/>)
Singer, Israel Joshua, Anita Norich (<http://www.yivo-encyclopedia.org>)
Singers of Different Tunes, Anita Norich (<http://jewish-week.timesofisrael.com/singers-of-different-tunes/>)
L'ainé des frères Singer (http://akadem.org/medias/documents/1_israel_joshua.pdf)
Journey to My Father, Isaac Bashevis Singer, Israel Zaimir

Dorin ekolü...

Dorin Frankfurt, yerel üretime ve genç yeteneklere destek verişyle İsrail modasının en saygın isimlerinden. Yaklaşık 40 yıldır tasarlayan bu aykırı vizyoneri, *Tel Aviv Moda Haftası* esnasında yakından tanıdık, ilham verici duruşuna bir kez daha hayran kaldık.

Kendisi bilmese de Dorin Frankfurt, Tel Aviv Moda Haftası'na gitme kararımın ardındaki etkenlerden biri. Gelişen ekonomisi ile şimdilerde örnek gösterilen İsrail'de, günümüzdeki renkli ve modern nüfus henüz ortalıkta yokken, 1980'li yıllarda kurduğu markasıyla bir efsaneye dönüşümü, ender bir başarı hikâyesi çünkü. Yerel zanaatkarlar ve tekstil ustalarını kendi kurduğu fabrikanın çatısı altında toplamış oluşu, aynı adresteki atölyesinden tasarımları kadar online satış kanalı ve ülkenin farklı yerlerindeki satış noktalarına gidecek stokları yönetişi, sosyal aktivizmi, iki kız annesi oluşu... Dorin Frankfurt, moda kariyerine Avrupa'da eğitimler alarak adım atmış,

Dorin Frankfurt (Foto: Asaf Einay)

Tel Aviv ve Londra'da açtığı butikleri aynı anda yürüterek, limitli sayıda ürettiği yalın ve zarif çizgideki silüetleriyle diğerleri arasından sıyrılmış. Beyaz saçları ve siyah gözlükleriyle Tel Aviv modasının en tanındık siması ile, 2018 İlkbahar-Yaz defilesi ardından buluştuk, tasarım yolculuğundaki mihenk taşlarını ve estetik vizyonunu konuştuk.

Herkes normalde defileden sonra çok yorgun olur ama siz değilsiniz...

Hiç değilim. Ben çok az uyuyarak enerjisini koruyabilen biriyim. Bu yüzden çok erken öleceğim! Bu çok sağlıklı bir şey aslında.

Ne tip egzersizler yapıyorsunuz? Nasıl yiyecekler tüketiyorsunuz?

Yoga yapıyorum. Ofise yakın yaşadığım için her gün evime yürüyorum. Yediğim yemekleri ise duymak bile istemezsin... Abur cubura bayılıyorum! Et yemiyorum, vejetaryenim.

Defilenizin ardından nasıl hissediyorsunuz peki?

Benim için, eski bir hayali ziyaret etmek gibiydi. Biliyorsun, yaz koleksiyonunu tasarlayalı çok oluyor. Dolayısıyla, "Yeniden merhaba!" tadında diyebileceğim hisler yaşadım. Güzeldi, ama her zaman daha iyisini yapabileceğime inanıyorum.

Neden önümüzdeki kışın tasarımları yerine 2018 İlkbahar-Yaz koleksiyonunuzu göstermeyi seçtiniz?

Ben o hatayı bir kez yaptım. Neden olduğunu da söyleyeyim; ben "see now, buy now" stratejisiyle çalışıyorum ve eğer kış sezonunu internete satışa sunarsam, satın alanlar için çok erken oluyor. Tüm toptan satışlarım buradaki depodan olduğu için, stoku eritmemiz imkânsız oluyor. Küçük bir fabrikamız var ve aslında her hafta yeni ürünler, temalar tasarlıyoruz. Sınırlı sayıda ürünler tasarlarken bile, inanılmaz bir kumaş ve malzeme yelpazesi kullanıyoruz.

Böylesi bir iş gücünü paylaştığınız ekibinizi nasıl oluşturduunuz?

Bir mucizeydi aslında. Bilmiyorum. Bir şekilde oldu. Kardeşler, kızlar, arkadaşlar, bir şekilde denk geldim. Bu soru bana hiç sorulmamıştı! Kulaktan kulağa konuşuldu, birbirlerini tanıyorlardı... Burada çalışan insanlar, ülkenin en iyileri. Gerçekten. Daha iyisi yok! Farklı bölgelerden, civardaki mahallelerden insanlar hepsi. Yahudiler, Müslümanlar, Hristiyanlar, Iraklılar, Ruslar çalışıyor şirketimde, ve sorun yaşamıyoruz. Bunun sebebi ise saygı görmeleri. Onlara hak ettikleri pozisyonları veriyoruz. Bazen klimanın

derecesi gibi çok ciddi konularda tartışmalar çıkıyor tabii!

Ama gerçekten, bir savaş tatbikatı olsa hep birlikte sığınağa gidiyoruz ve herkes buna ayak uyduruyor. Uyum içinde insanlara yardım etmek için elimizden geleni yapıyoruz. Ama klimanın derecesi konusunda anlaşmak mümkün değil. O ince bir çizgi!

Şaka bir yana, insanlar ekonomik olarak güvendeler ve işlerinde değer gördüklerini hissediyorlarsa sorun yaşanmıyor.

Bu, çok basit görünse de sadece İsrail'de değil, dünya çapında bir sorun. Bir moda tasarımcısı olarak devletinizden yeterince destek gördüğünüzü düşünüyor musunuz? Sizce politik atmosfer işinizi etkiliyor mu?

Ben İsrailli bir tasarımcıyım ve buranın görsellerinden, sanatından, galerilerinden ilham alıyorum. Örneğin Galilee Gölü yakınlarındaki ateş böceklerinden, yeni çiçeklerin açmasından etkilenebiliyorum. Burası benim mirasım. Etnik kökenler, dinler, her şey işim için ilham kaynağı. Çevremde çok aktif biriyim. Mültecilerden iş sahiplerine, insanlara iş sağlamak konusunda sorumlu olduğumuza inanıyorum. Bilinçli olmak ve bilinçlendirmek hayatımın önemli bir parçası. Ve hence devlet, moda endüstrisinin finansal gücünün farkında değil. Çalışma alanları, iş imkânı

sağlanabilir, aynı zamanda çok daha güvenli olur. Avrupa'da yaşaması çok maliyetli olan şehirlere baktığınızda bunu görürsünüz, ama bizde bu bir türlü anlaşılabilmiş değil. Teknoloji alanında çok becerikli gençlerimiz olduğu gibi aynı şekilde moda endüstrisinde de bizi dünyaya açabilecek yeteneklere, kaynaklara sahibiz. Böyle temsil edilmeliyiz. Sahilde koşan sarışın kızlarla değil. Sanat, kültür, tasarım bir ülkeyi temsil etmeli.

Peki, hikâyenin başına dönmek gerekirse, bir moda tasarımcısı olmaya nasıl karar vermişsiniz?

Karar vermedim, bir şekilde oldu. Lisede poster yapıyor ve satıyordum. Elimde bir sepetle gezer ve baskıcılara gider, kafelere ve çaycılara satardım. Askerlikten sonra bir grafik tasarımcısı olmaya karar verdim ve Londra'ya gittim. Ancak çok da yetenekli olmadığımı fark ettim.

Etrafımdaki insanlar benden çok daha yetenekliydi ve şok olmuştum. Gerçekten de harika değildim! Ve sürekli oturmaya, o kadar tekniği öğrenecek kadar sabırlı değildim! Bir süre sonra moda bölümünün çok zevkli olduğunu fark

ettim ve orada takılı kaldım. Kopamadım. İlk görüşte aşktı! Sürekli oturup bilgisayarlarla çalışmak yerine atölyedeki kumaşlara dokunmak benim için rüya gibiydi.

Neden yurtdışında işinizi kurmak yerine İsrail'e döndünüz?

Teknik okula başladığımda Paris'teydim ve bize birinin asistanı olmak öğretiliyordu. İsrail'e gelirim bir asistan olacağımı biliyor ama iş bulamayacağımı düşünüyordum. Dolayısıyla bir fotoğrafçının asistanı olarak işe girdim. Saç, makyaj, yerlerin silinmesi, kahve servisi, her şeyi yapıyordum! Çok uzun süre çalıştım ve çok şey öğrendim. Kendisi hala mentorumdur. Onunla harika şeyler yaptık. Benim öğretmenimdi, bana bir insan olmayı öğretti. 2000'lerin başına kadar onunla çalışmaya devam ettim ve sonra emekli oldu. İlk kıyafetlerimin fotoğraflarını da o çekmişti... Onunla birlikte reklam çe-

Dorin Frankfurt (Foto: Miki Kratsman)

kimleri yaptık, styling'lerini üstlendim... Bir fotoğrafçının asistanı olarak ondan çok şey öğrendim, harika bir insandı. Photoshop bugün dahi en büyük bağımlılığım. Moda fotoğraflarıyla, kampanya fotoğraflarıyla oynuyor, kesiyor, yapıştırıyorum. Korkunç bir alışkanlık!

Peki ya sosyal medya?

Ben kendi Instagram'ımı kendim yönetiyorum. Tüm gece uyanık olan benim! Filtre kullanmıyorum, yüzümü bembeyaz da yapmıyorum.

Herkes hologram gibi görünüyor, hiç güzel durmuyor. Kendi fotoğrafımı çekmiyorum, selfie'm dahi yok.

Kadın hakları, sizin işinizi ilk kurduğunuz zamanlardan beri inandığınız ve uğruna çalıştığınız konulardan. Sizde son dönemlerdeki tartışma ve gelişmeler insanların düşünce biçimi üzerinde etkili oldu mu?

Evet, bence son zamanlarda bir evrim söz konusu. İşimi ilk açtığım dönemlerde, 1970'lerin sonuna doğru bunun

olacağına inanmıştım. 40 yıl olmuş, inanamıyorum! Partnerimle 35. yılım. 1983'te fabrikamızı açtık ve bir kariyerimiz yoktu. Küçük moda evimizde şimdi müdür olan çalışanlarımız vardı, ama kendimizi ve çalışanlarımızı destekleyemiyorduk. Bana göre hem kadınlar hem erkekler, çok genç ve yaşlı kadınların bu moda-geçtosunda olmalarını istemiyorlardı. Ama modanın bir yaş limiti yok, bir zevk limiti var. Başından beri buna inandım. Kariyerimiz tepetaklak başladı. İlk olarak fabrikayı açtık daha sonra tüm o insanları destekleyemeyeceğimizi fark ettik. Londra'ya gittim. Covent Garden'da bir dükkânım vardı ve 11 yıl boyunca bir ayımı Tel Aviv'de, bir ayımı Londra'da geçirdim. Zordu. Bu sırada İngiltere'de ve New York'taki defilelere hazırlanmaya başladım. Ve ancak oralarda başarılı olduktan sonra burada işim büyüdü. Çünkü burası çok küçük kalıyordu.

Sanırım bu formülün hala geçerliliği devam ediyor. Örnek vermek gerekirse, İsraili gençlerden Alon Livné, New York'ta tanındıktan sonra daha iyi bir iş çıkarırtı sanki... Buna katılıyor musunuz?

Hayır. Çok farklı dünyalardan bahsediyoruz. Alon gece elbisesi tasarlıyor, onun uzmanlık alanı bu. Benim uzmanlık alanım ise sınırlı sayıda üretilmiş, karşılanabilir fiyatlarda tasarımlar yaratmak. Erişilebilir fiyatlarda lüks yaratmak zor bir şey. Kumaşlarımı da kendim tasarlıyorum. Dolayısıyla bireysel bir çalışma şeklim yok. Benim başarım mağazalarımın geldi.

Erişilebilir lüks ürünler tasarlamak, bunları hazır giyim halinde satmak... Siz bu duruşu nasıl belirlediniz?

İlk başladığımda çok katı bir ajandam vardı. Sonuçta, çok küçük bir ülke için kıyafet tasarlamak istiyordum. Bu kadar büyüyeceğini tahmin etmiyordum. Ve belli bir süre sonra rahat ve zarif ürünlerin ihtiyacını gördüm. Şu an 3 farklı line var. Çünkü her kadın farklı ihtiyaçlara sahip. Sonuç olarak günlük kıyafetler için DF, daha küçük bedenlerde gelen ve moda ile daha iç içe olan müşterilerimiz için *Dorin Frankfurt* ve son olarak daha ileri yaşlı kadınlar ve davetler için olan *Dorin Frankfurt Studio*'yu kurduk. Bugün hepsi küçük bir mağaza için-

**Tel Aviv
Moda
Haftası
2018**

de yer alıyor. Çünkü İsrail'de vergiler ve kiralar çok zorlayıcı. Bu yüzden 3 farklı mağaza kurmak yerine aynı yere koyduk. Bir de, küçük ve bir kapsül *DF Men* line'imiz var. Bu line ise gazeteci, mimar veya ressamla yaratıcı işlerden olan, farklı bir alternatif isteyen erkekler için. Dolayısıyla küçük ama tasarımlarla dolu bir şirketiz.

Farklı koleksiyonlarınız olsa da ortak bir ruhları var. Stilinizi nasıl tanımlarsınız? Sizce neyi temsil ediyorsunuz?

Rahat bir zarafet diyebilirim. Çok yetenekli kişiler tarafından son derece özenle yaratılmış, sınırlı sayıda parçalar... Lüks ve ulaşılabilir fiyatın bir araya gelmesi. Yıllar boyunca en çok zorlandığım şey buydu; fiyatları sabit tutmak. Çünkü kıyafetler sınırlı sayıda olsa bile fiyatları, binlerce üretilen ürünlerden çok da pahalı değil.

80'ler modası yeniden canlanmaya ve günümüzün anahtar parçalarına ilham vermeye başladı.

Hiç haz etmiyorum. Vatkaları hiç sevmiyorum, hiç kullanmadım. Benim partnerimle ilk koleksiyonum da o dönemdeydi. Geri dönüştürülmüş bebek bezlerini bile kullan-

nyorduk! O zamanlar herkes kumaş bebek bezlerinden tek kullanımlık olanlara geçmişti. Fabrikalarda çok fazla ürün kalmıştı, onları da kullandık.

**Black Timeless
Collectibles 2018
(Foto: Miki Kratsman)**

Üretim miktarınızı büyütme- yi düşünmediniz mi?

Hayır. O kadar sorumluluğu istemiyorum. Şu an 150 çalışanımız var. Her şeyin etrafında olmasını seviyorum. Baskıcı burada, kumaşlar burada, bunlar beni mutlu ediyor. Bir taraftan diğerine koşturuyorum! Birlikte çalıştığım ana ekibimin de yanında olmasını seviyorum.

Tüm bu söylediklerinizden sonra sormalıyım; bir 'control freak' olduğunuzu söyler miydiniz?

Hayır, sadece çok çalışıyorum. Ama şansına en az benim kadar çalışkan olan bir adamla birlikte yaşıyorum. Kocam, bilinen bir savaş bölgesi fotoğrafçısı; Miki Kratsman. Kendisi bir aktivist, çok duyarlı bir insan... Onun eşi benzeri yok. Devlet tarafından çok sevilen biri değil ama ben bunu önemsemiyorum!

Kızlarınızın babası mı kendisi?

Hem evet, hem hayır. Kızlarımın biyolojik babası Darius Smith adında bir sanatçı. Burada yaşamayı kaldıramadı ve İngiltere'ye döndü. Miki'yi her yıl arayarak kızlarını yetiştirdiği için teşekkür eder. Bazen o gelir, bazen biz kızları onun yanına götürürüz. O aslında tüm dünyada yaşamak istiyordu, ben de kalması için onu zorlamadım. Özgür bir ruhu vardı. Sadece diğer insanların aksine o bu konuda dürüsttü. Beni seviyordu ve sayıyordu, bunu biliyorum, sadece başka bir hayat istiyordu. Harika bir insandır.

Genç tasarımcıları desteklediğinizi biliyorum.

90'lardan beri yaptığım bir şey bu.

Peki, sizce yerel ve tasarıma yeni başlayanları desteklemek için daha fazla ne yapılabilir?

Öncelikle mental desteğe, yardıma, üretmeyi onlar için zorlaştırmayacak insanlara ihtiyaçları var. Devlet onlara para vermemeli, daha az vergi uygulamalı, stüdyolarında yaşamalarına izin vermeli. Endüstri için şehir vergisi inanılmaz yüksek, ve daha az bürokrasi ve birazcık da mentorluk ile çok şey yapılabilir. Ben onlar için değil, gelecek için yapıyorum yaptıklarımı. Ben geleceği burada görüyorum. Çoğu insan "Oo, moda harika!" diyor, açılışlara geliyor, ama olay bu değil. Yasaların değişmesi, yeni yeteneklerin cesaretlendirilmesi gerekiyor.

Tel Aviv'deki Sokak stili hakkında ne düşünöyorsunuz?

Bilmiyorum. Ben kendi küçük balonumda yaşıyorum. Harika bir tarzları olduğunu düşünmüyorum. Herkesin zevki farklı. Gece-

leri gündüze kıyasla daha güzel kıyafetler görüyorum. Çoğu kişi fast fashion markalardan giyiyor, ve dayanıksız kıyafetlere bir ser- vet yatırdıklarının farkında değiller. Daha az sayıda, daha dayanıklı kıyafetleri olsaydı daha iyi olurdu. Trendlere

inanmıyorum. Herkes kendi görünümünü, kendi kişiliğini kıyafetlerinde yansıtır. Trendler eskir, stil eskimez. Bana Tel Aviv'in stilini soruyorsunuz... Deniz kenarında bir şehir olması, hayat tarzı üzerinde de çok etkili. Bazı insanlar ise gece sörf yapmaya gidiyor, kimisi gece çalışıyor. Çok karışık. Aileler çok güçlü, partiler de öyle. Bu yüzden özgün bir stile sahip.

İnsanlar bana geceleri neler yaptığımı soruyorlar. Eve gidip camları açmam yeterli. Gece hayat devam ediyor! Tel Aviv'in bu yanını çok seviyorum.

İşinizi kuralı 40 yıl olmuş. Umarım uzun yıllar daha devam edersiniz...

Hayır hayır, uzun yıllar değil...

İşi bırakacak mısınız yoksa?

Bir noktada benim için heyecanımı kaybettiğinde, evet. Modanın roller coaster yaşantısını seviyorum, ama kendimi tanıyorum. Başka planlarım var.

Bize biraz da onlardan bahsedin!

Daha kafamda netleştirmiş değilim... Fabrikamda 8-9 saat çalışıyorum, çok şey yapıyorum, ama bir hayat var. Daha çok şey yapmak istiyorum...

Next Generation
Dentistry
Zürich Sihlcity &
Zorlu Center
Istanbul
SWISS
EXCELLENCE

Estetik Diş Hekimliği
Laser tedavisi
Endodonti
Periodonti
Protetik

İmplant
Ağız ve Çene Cerrahisi
Ortodonti
Görünmez teller
Çocuk Diş Hekimliği

DIŞ HEKİMLERİ
ZORLU CENTER ISTANBUL

ZORLU CENTER
TERAS EVLER T0 DAIRE 35
BESIKTAS ISTANBUL

TEL: 0212 353 63 83
FAX: 0212 353 63 84

INFO@SWISSCENTERDENT.COM
WWW.SWISSCENTERDENT.COM

AÇILIŞ SAATLERİ:
HAFTAİÇİ 10:00-20:00
CUMARTESİ 12:00-18:00
PAZAR 11:00-14:00

Çingeneleler Romanlar Toplumun en neşeli insanları

Gelin, yüzyıllar boyunca aramızda yaşayan, bu sıcakkanlı, neşeli, yaratıcı, cesur insanların, sanat eserlerindeki yansımalarına bir göz atalım...

Çingeneleler aslen nerelidir?

Londra Üniversitesi'nde, Çingenece lehçesi üzerine Doktora çalışması yapan İngiliz yazar Donald Kenrick, "Çingeneleler Ganj'dan Thames'e" adlı kitabında, bilim adamlarının, Çingenelelerin Hint kökenli olduklarını varsaydıklarını ifade eder. Geçmişte, hepsi değilse bile birçoğu ailesi, at arabası ve çadırıyla birlikte ve sonraları at arabasıyla çekilen seyyar eviyle dolaşarak, göçebe bir yaşam sürdürdüler.

Kimsin ve nereden geliyorsun?

Neden kim olduğunı unuttun? Ey sevgili!

*Bu bitli Gorgio'lar sizlere pis ve yanlış adlar verdiler
Lubni ve Mugni gibi, Horasani ve Osmani gibi
Oysa sen Hindistan Ana'nın unutulmuş çocuğusun, bugün Rommi
Diye anılan Ramni'sin.*

Aslında sen Nil'in, Fırat'ın ve Tuna'nın sularıyla karışarak akıp

Giden Ganj suyusun

J.s. Pathania

Şiirde anlatıldığı gibi, Çingenelelerin izi, Hindistan'dan başlayarak İran'a göçlerine, Ortadoğu'da Arap egemenliği altındaki yaşamlarına, Anadolu'dan Balkanlara oradan da Thames Nehrine dek sürülebilmektedir. Çingeneleler, insanlık ailesinin ayrılmaz bir parçasını oluştururlar. En gerçek ve doğru manasıyla, göçebe zanaatçı ataların çocuklarıdır.

Renoir - Çingene Kız

Camille Corot

Tarihin en eski zamanlarından beri kimi insan grupları, tarım veya hayvancılıkla geçinmişlerdir. Tüm insanlığın yegâne mesleği toplayıcılık ve avcılıktı. Yabani hayvanları avlayarak ya da çeşitli bitkileri toplayarak yaşamlarını sürdürmekteydiler. Bu dönemde kadınlar, toplum içerisinde en az erkekler kadar güçlü konumdaydılar. Çünkü toplayıcılık faaliyeti kadınların elindeydi. Ne var ki, zamanla insanoğlu hayvanları evcilleştirmeyi ve sürüler halinde hayvan beslemeyi öğrendi. Sürü besleyerek geçimini sağlayan çoban kabilelerde, erkekler ön plana çıkmaya başladı ve kadınlar ikinci plana atıldı.

Çingenerse, çeşitli nedenlerden dolayı göçebe zanaatçılıkla yaşamlarını sürdürdüler. Sepet, elek, metal eşya, kalay vs. gibi ürün ve hizmetleri meydana getirerek bunları tarım ve hayvancılıkla geçinen diğer toplumlara sattılar. Bu kabilelerde kadınların, ekonomik hayatın içinde güçlü bir kişilik oluşturdukları görülüyor. Bu kadın erkek eşitliği, kayda değer bir husustur. Bazen bu gurur verici olgu, bu toplumun aşağılanmasına, asılsız hurafeler uydurulmasına sebep olmuştur.

Bugün Çingenerler nerede yaşıyorlar

Günümüzde hiçbir toplum, saf ırk özelliği göstermiyor. Çingenerler atalarının yaşadıkları büyük göçler dolayısıyla o kadar geniş bir alana yayılmışlardır ki, tam anlamıyla ırklar üstü bir kültür haline gelmişlerdir. 'Çingene olmak' demek, bir Hindu ile, bir Kafkasyalı ile, bir Afrikalı ile, bir Turani ile, bir Farsi ile akraba olmak, kardeş olmak demektir. İnsanlığın kendi arasında büyük acılar çekmelerine sebep olan ırk

ayırımları, Çingenerlerin arasında ortadan kalkmıştır. Dünyanın dört bir yanında farklı Çingene kavimleri, yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu kavimlerin ortak özelliği; sahip oldukları topraklar, hayvan sürüleri ve geniş orman arazileri ellerinden alındığı için, geçimlerini göçebe zanaatçılıkla temin etmek zorunda kalmış olmalarıdır. Roman toplumunun ataları da, yine kendilerine başka hiçbir alternatif bırakılmadığı için, yüzlerce yıl boyunca sepetçilik, elekçilik, kalaycılık, demircilik, müzisyenlik, şifacılık, falcılık gibi geleneksel Çingene meslekleri ile geçinmek zorunda kalmışlardır. Sanayinin yaygınlaşması ile birlikte geleneksel Çingene meslekleri büyük ölçüde yaygınlığını kaybettiğinde ise, az sayıdaki şanslı Roman, avukat,

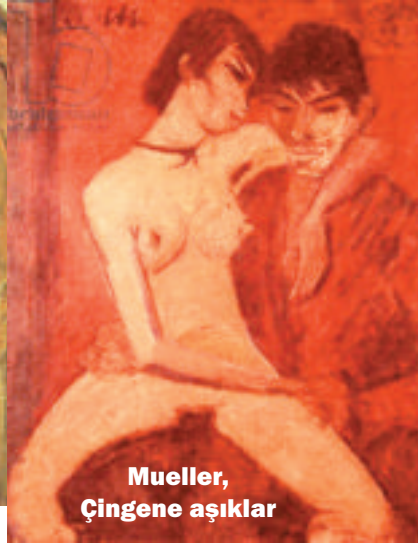
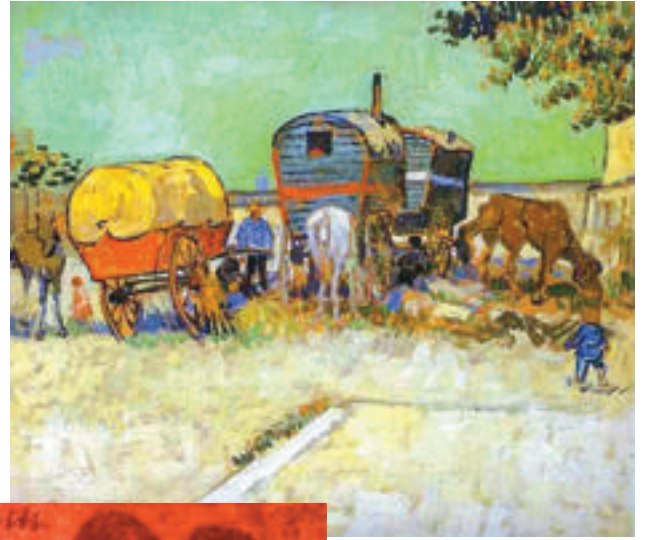
Reynolds, Falcı

Çingenerler, insanlık ailesinin ayrılmaz bir parçasını oluştururlar. En gerçek ve doğru manasıyla, göçebe zanaatçı ataların çocuklarıdır.

Manet, Çingene

Van Gogh, Çingene Karavanları

Mueller,
Çingene aşıklar

doktor, mühendis veya öğretmen olmayı başarabilmiştir. Günümüzde Balkanların her yerinde yaşayan Roman toplumunun büyük çoğunluğu, deyim yerindeyse, ekmeklerini taşan çıkarmakta, yaşadıkları ülkelerdeki diğer kesimlerin çoğunlukla tercih etmediği düşük gelirli ve en zor işlerde çalışmaktadırlar.

Tarih borunca Çingene hor görüldüler

Tarihin en eski devirlerinden beri insanlar, Çingene-lerden korktular, onları hor görüp onlarla bir arada yaşamak istemediler ve şehirlerinin en unutulmuş köşelerine attılar. Çingene, soykırıma uğradı. Ama onlar da insan. Hem de neşeli, özgür, dayanıklı, insan-çıl ve yaratıcı karakterlere sahipler.

Çingene'nin Atlantik'i aşmaları için hiç kuşkusuz uzun yıllar geçecek, İngiltere Çingene'leri salt "Çingene olmak" suçundan, sınır dışı edileceklerdir. 1715 yılında gemiyle Virginia çiftliklerine gönderilmeden önce kulakları kesilen Johnny Faa, bunlardan biriydi. Nazi Almanya'sında Çingene'lere uygulanan işkenceler de bilinmekte.

"Çingene" sözcüğü, yerleşik düzeni olmayan göçebe insanları çağırıştırır. Oysa Çingene'nin çok azı günü-

müde göçebedir. Bazıları, kendi istekleriyle göçebeliği bırakmış, yaşadıkları ülkenin yaşam biçimini benimsemişlerdir. Yarı göçebe, yarı yerleşik bir topluluğun sayımının yapılması güç olduğu için, Çingene'nin kesin nüfusu bilinmemektedir. Nisan 1971'de, Çingene'nin sorunlarını tartışmak üzere

Londra yakınlarında, ilk Uluslararası Roman Kongresi toplanmış ve 1976'da Delhi'deki Festivalde, Avrupalı heyetler, Başbakan İndira Gandhi tarafından ayrılanmıştır. 1990'dan itibaren 8 Nisan, "Dünya Romanlar Günü" olarak kutlanmaktadır.

Şarkılara da konu olan Çingene hakkında birçok araştırma yapılmış ve pek çok kitap yazılmıştır. Ayrıca Louvre, Moma gibi dünyanın önemli müzelerinde, farklı stillerde üreten ünlü ressamların imzalarını taşıyan, Çingene'leri ve hayatlarını konu alan tablolar yer almaktadır.

Çingene Kız, Mainad mozaïği

BEN NEFESİMİN OLDUĞU YERDEYİM 'NEFESLE HAYATTAYIM'

2009 yılından beri
İzmir Alsancak'ta faaliyet gösteren
Nefesle Hayat Merkezi'nde nefes
çalışmalarının
yanı sıra pek çok kişisel farkındalık çalışmaları
yapılmaktadır.

Bunlar arasında KUANTUM, REİKİ, REGRESYON,
ENERJİ ÇALIŞMALARI önde gelen uygulamalardır.

Kişinin kendi gücünü keşfedip, potansiyelini ortaya çıkartmasına yardımcı
olan bu araçlar bireysel seanslar, grup seansları, seminerler olmak üzere farklı çalışma
seçeneklerini içermektedir.

Eğitmenlerimiz Semra Bakioğlu ve Umay Karabece yaz dönemi boyunca
Çeşme ve Alsancak'ta seanslarına devam etmektedirler.

Sizde kendi potansiyelinizle tanışmak istiyorsanız
bizlerle irtibata geçebilirsiniz.

Adres: Şair Eşref Bulvarı, Güz Apartmanı, No:43 Zemin Kat D:1 Alsancak/İzmir

Tel: 0232 464 64 57

www.nefeslehayat.com

E-Mail: info@nefeslehayat.com

Louis Kahn'a

Yeni/den Bakış

Pera müzesinde yer alan "Cemal Emden fotoğraflarıyla LOUIS KAHN'A Yeni/den Bakış" sergisi, 20. yüzyıl dünya mimarlığının önemli isimlerinden, dünyaca tanınmış Amerikalı mimar, düşünür, sanatçı Louis Kahn'ın önemli yapıtlarına ve sanatsal çalışmalarına yer verdi.

Seranit Grup sponsorluğunda düzenlenen serginin küratörlüğünü mimar N. Müge Cengizkan, tasarımını ise Bülent Erkmen üstlendi. Mimar ve fotoğraf sanatçısı Cemal Emden'in fotoğraflarla belgelediği ve Kahn'ın yapılarını merkezine alan sergide, Kahn'ın tüm yaşamını geçirdiği, çalıştığı ve öğretmenlik yaptığı Pennsylvania, Dakka ve Ahmedabad'da bulunan mimari yapıtlarına ait çizim ve fotoğrafların yanı sıra Avrupa seyahatlerinde gerçekleştirdiği kara-kalem, pastel ve suluboya ile ürettiği eskizleri de bir araya geldi. Sergi, Louis Kahn'ın çok yönlü ki-

şiliğini gözler önüne sererken, sanatçının Türkiye'deki bu ilk sergisi kapsamında, Amerika'da öğrencisi olmuş olan Orta Doğu Teknik Üniversitesi kökenli mimar-egitimcilerin Kahn ile ilgili deneyim ve düşüncelerini paylaştıkları röportajlar, yazdığı veya üzerine yazılan kitaplardan bir seçki de yer aldı.

Louis Isadore Kahn'ın Hayatı ve Sanatı

Louis I. Kahn, 1901 yılında, tüm yaşamını geçireceği, çalışacağı, ve yaşama veda edeceği Philadelphia'dan çok uzakta, Rusya'nın Parnau kentinde (bugün Estonya'daki) Yahudi bir aileye doğar. Beş yaşındayken ailesi ile birlikte Amerika'ya göç

Trenton Hamamı

eder. Pennsylvania Üniversitesi Güzel Sanatlar Okulu'nu üstün başarı ödülü ile 1924'te tamamlar. Mesleğinin erken yıllarında, mimarlığa bakışını derinden etkileyecek iki yıllık bir Avrupa yolculuğuna çıkar. Yaptığı iki büyük geziden ilki olan bu Avrupa seyahatinden dikkat çekici resimlerle döner.

Mesleki kariyerinin başlangıcı 1929 Dünya Ekonomik Krizi ile çakışır; bu da önündeki fırsatları kısıtlar. Mimarlığının parlak yılları başlamadan önce birçok ortaklık kuran Kahn, ancak 50'li yaşlarına doğru kendi mimarlık ofisini açar. Pennsylvania Üniversitesi'nde "*Philadelphia Okulu*" olarak anılacak hareketin en önemli bir figürü olarak yüksek lisans stüdyosunda çok sayıda öğrenci yetiştirir; aralarında Türkiye'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık Fakültesi kurucu kadrosundan da birçok isim vardır. 1950'lerde Kahn'ın mimarlığının

Salk Biyolojik Araştırmalar Enstitüsü

Louis Kahn bugün, dünya mimarlık tarihinin en önemli isimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Aslında o yalnızca mimar değil, aynı zamanda bir filozoftur. Düşüncelerini kitaplar yerine binalar, anıtlar ve mekânlarla ifade eden bir filozof...

kırılma noktasını New Jersey'deki Trenton Hamamı oluştursa da, ona uluslararası tanınırlık kazandıran, 1957 yılında University of Pennsylvania, *Alfred Newton Richards* Tıbbi Araştırmalar Binası tasarısıdır. Mimarlık çevreleri için kırılma noktası burası olsa da, kendisi için değildir. 1958 yılında peyzaj

mimarı Harriet Pattison ile birlikte çalışmaya başlar. Pattison ile başlayan romantik ilişkileri sonucu oğlu Nathaniel Kahn 1962 yılında dünyaya gelir. 1960'ların başında çalışmalarını uluslararası ölçüğe taşır ve aralarında Dakka, Ahmedabad, Tahran, Kudüs, Venedik, Katmandu'nun da olduğu birçok kent için yeni projeler üretir. Projeleri için sıkça seyahat eder; 1962-1963 yıllarında İstanbul'a da kısa süreli uğramıştır. 1971 yılında *American Institute of Architects Altın Madalyası*'nı, 1972 yılında ise *Royal Institute of British Architects Altın Madalyası*'nı kazanır.

Yaşamının son on yılında Salk Biyolojik Araştırmalar Enstitüsü Kaliforniya, Kimbell Sanat Müzesi Teksas, Phillips Exeter Akademi Kütüphanesi New Hampshire, Hindistan İşletme Enstitüsü, Bangladeş Ulusal Parlamentosu gibi kült yapılar üzerinde çalışmıştır.

Ahmedabad'tan Philadelphia'ya dönerken New York tren İstasyonu'nda geçirdiği kalp krizi sonunda 1974

Kimbell Sanat Müzesi

Louis Kahn'ın eserlerinde dingin ve yüce bir sessizlik hâkimdir...

Phillips Exeter Akademik Kütüphanesi

senesinde hayatını kaybeder. Yaşama veda ettiğinde arkasında üç çocuk ve 50’li yaşlarda başlayan ancak verimli bir mimarlık üretiminin en aktif döneminde kaybının yarattığı derin tüzüntü kalır. Ölümünden sonra yarım kalan projeleri, yanında çalışmış kişiler tarafından tamamlanır. Oğlu *Nathaniel Kahn* ise 11 yaşında kaybettiği babası hakkında 2003 yılında Oscar Ödülü’ne aday gösterilen *Mimar babam. Bir oğlun yolculuğu* adlı biyografik bir eser hazırlar.

Kahn’ın sanatçı olması tesadüf değildir, erken yaşlardan itibaren resim ve müzikle iç içe büyür. Kendisi, “Sanatın, hayatın parçası olarak görüldüğü bir aileye doğdum, orada sanat hayatın çeperinde değildi, ailem sanatın tam da göbeğindeydi” diye ifade etmiştir.

Mimarlık ürünleri kadar karakalem ve suluboya ağırlıklı resim ve eskizleri de bir bütün oluşturur. Mimari yapıtlarında, kendine özgü deyişle-

Louis Kahn

uygun olabilir, zira Kahn’ın mimarlığı derin bir sanat duyarlılığından ve hümanist bir felsefeden beslenir. Kahn için tarih büyük bir öğreticidir ve mimarlık da insan gibi genetik bir öze sahiptir. Esinlendiği ve tercih ettiği Orta çağ yapıları Mısır Piramitleri, Panteon gibi yapılar vardır. Amerika’da 1950’ler ile 1970’ler arasında sürdürdüğü geç parlayan erken yaşta biten mimarlık kariyeri, ardında yoğun ve etkili bir miras bırakır.

“Cemal Emden fotoğraflarıyla LOUIS KAHN’A Yeni/den Bakış” sergisi, 7 Aralık 2017 – 11 Mart 2018 tarihleri arasında, Meşrutiyet Caddesi No:65 Tepebaşı, Beyoğlu, İstanbul adresinde bulunan Pera Müzesi’nde yer aldı.

Bengladeş Ulusal Parlemantosü

rinde ve resimlerinde, amansız biçimde başlangıçların, ebedi gerçeklerin, ölçülebilen ve ölçülemeyen değerlerin, yani kendi sözleriyle ışık ve sessizliğin izlerini sürer; “Sessizlikten ışığa, ışıktan sessizliğe geçişi çevreleyen, bir çeşit kuşatan eşik olması gerektiği ve bu geçiş gerçekleştiğinde, hissedildiğinde, işte orada ilhamın var olduğu söylenebilir” der. Aslında sessizlik, daha çok, sesin yokluğu olarak tanımlansa da aynı zamanda çok güçlü bir sestir. Onun eserlerinde dıngin ve yüce bir sessizlik hakimdir. Yani Tanrısal bir huşu duygusu. Sessizlik ise mekânın nefes alışlarını duyurur.

Kahn, zamanın ötesinde bir mimar-

lık arayışında, yapılarının içinde yaşayanları olduğu kadar, ışığı, strüktürü, malzemeyi de onurlandırması gerektiğine inanmıştır. Kahn’ın mimari tasarım süreci eskizleri ‘görünmezden görünebilir olana’, seyahat eskizleri ise bu sürecin tersine ‘görülebilir olandan görünmez olana’ doğru gelişir.

Kahn, mimarlığını varlık ve insan, kültür ve toplum ilişkisi üzerinde düşünerek biçimlendirir. Kahn, yapıların ve sanatın yaşayan varlıklar olduklarını, onun için insanın yaptığı her şeyin insandan bir parça olduğunu dile getirir. Kahn için ‘sanatçı’ ve ‘felsefeci’ tabirlerini kullanmak ‘mimar’ tabirini kullanmak kadar

Birgül Güler

Boşanan kadının & çocuğunun yaşadığı travma

Sinema sezonunda, boşanmanın ardından dağılan ailedeki çocuğun yaşadığı travmaya odaklanan “Velayet” ve “Sevgisiz” yıla damgasını vuran iki film oldu. Evlilik kurumunun çıkmazları, sevginin nefrete dönüşmesiyle çift arasındaki ihtilafın çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisi evrensel bir sorun olmayı sürdürüyor. Toplumsal hayatımızın sancılıları arasında, şiddete uğrayan kadının korunmaması, çocuğunun çaresiz bırakılması var. Yazımızı sinema tarihinin ‘boşanma’ konulu filmleri arasında bir gezi yaparak noktalıyoruz.

Sinema'nın en önemli işlevlerinden biri toplumsal hayatımıza ayna tutmak ve sorunlarımıza çözüm üretmek. Evlilik kurumunun çıkmazları, sevginin nefrete dönüşmesiyle çift arasındaki ihtilafın çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisi evrensel bir sorun olmayı sürdürüyor.

Aile içi şiddete kesin, sert ve tavizsiz bakış açılarıyla yaklaşan bazı filmler, boşanma sonrası aile ve çocuk ilişkilerini titizlikle otopsi masasına yatırıyor.

Yaşanan sayısız aile dramı üzerinden, ayrılığı hazmedemeyen, şiddete meyilli erkeğin davranışları ve boşanmanın ardından, kadınlara çocuklar üzerindeki yıkıcı etkiyi sosyolojik açıdan inceleyen sinema adamları, bu konuda birkaç ödüllü film imzalarını attılar.

Boşanma sürecinde yalnız bırakılan, şiddet ve tacize maruz kalan, psikolojik çöküntü yaşayan kadın tarafının emniyet teşkilatının himayesini görmediğini, her gün gazetelerin 3. sayfa haberlerinden okuyoruz.

Birbirlerine karşı nefretle dolu, artık birbirlerini görmeye tahammülü olmayan, ilişkileri çoktan sona ermiş, boşanmanın eşliğine gelmiş bir çift, bencil davranıp yalnız kendini kurtarmaya odaklanınca ortada kalan çocuklar oluyor. İstikbali düşünülmeyen çocuk, boşanmadan en büyük zararlı ayrılan kişi oluyor. Şiddete uğrayan tarafı koruyamamanın çaresizliğini yaşayan çocukların, bir ayrılık sürecinden az yara alarak sıyrılmaya peşindeki çocukla-

rın yaşadığı travma, pedagojik hatta sosyolojik araştırmalara konu oluyor.

Ekonomik bağımsızlığı olmayan, baba evine dönemeyen, boşanma sürecinde yalnız bırakılan kadının çaresizliğini anlatan sayısız köşe yazısı ve söyleşi okuyoruz.

Erkek egemen toplumunda, travma halindeki erkek şiddetini, boşandı-ğı eşine zulüm yapma hakkını ken-

dinde gören hastalıklı zihniyetleri, gerçekçi bir bakış açısıyla mercek altına alan sayısız kitap, film ve tiyatro oyunu var.

TÜKENEN EVLİLİKLERİN KURBANI ÇOCUKLAR

Boşanmanın ardından, çocukların velayetini almak için tarafların başlattığı hukuki süreçte, taraflardan biri, bazen ikisi olayı çirkinleştirmekten geri kalmıyorlar. İş bilir ve materyalist avukatlar, müvekkilin hakkını koruma adına, ahlak sınırlarını zorlayan söylemlerle ve bel altı vuruşlarla bu çirkinleşmeyi tirmandırabiliyorlar.

Mutsuz bir evlilikten yorgun ayrılan veya çaresizlikten, parasızlıktan istemediği evliliği sürdürmek durumunda kalan kadınların dramını, artık kanıksamadan, televizyon ekranlarından ve gazete haberlerinden izliyoruz.

Taraflar (genelde erkekler) çocuk üzerinde baskı hatta şantaj uygulayarak, ailesinin boşanma travmasını

yaşayan müdafasız bireylerin acısını bilinçli olarak artırabiliyorlar. Zamanında aldığı boşanma kararında, bir müddet geçince pişmanlık duyan, sonraları boşanmayı bir yenilgi olarak gören, yalnız kalmanın travmasını atlatmak için “*Gel, yeni bir başlangıç yapalım, ben artık değiştim*” diye yalan söyleyen erkek, eski eşini inandırsa da, bu gibi vakaların da cinayetle sonuçlandıklarını gazetelerin 3. sayfalarından okuyoruz. Bu gibi olaylarda ve tacize uğrayan kadının koruma altına alınmasında, adalet mekanizmasının işleyişindeki noksanlıklar günümüz toplumsal sorunları arasında ilk sırada yer alıyor.

Bıkkınlık, şiddetli geçimsizlik, nefret ve karşılıklı suçlamalarla tükenen evliliklerde, taraflar yeni bir yuva kurmayı başarsalar da, çocuk-

er Legrand, ilk uzun metrajlı filmi “*Velayet / Jusqu'à la Garde*” ile son Venedik Film Festivali'nde En İyi Yönetmen Gümüş Aslan ve Geleceğin Aslan'ı ödüllerini kazandı. Film, bir boşanmanın ardından annesiyle babası arasında kalan bir çocuğun var olma mücadelesini, iz-

lar bazen yaşadıkları ağır travmanın izlerini hayat boyu taşıyabiliyorlar. Ailelerin baskısı sonucu yapılan çürük temelli evlilikler, sevgisizlikle yoğrulmuş, kavga güdültüyle sürdürülen birlikteliklerin sonu, genelde hüsrarla neticeleniyor. Sinema tarihine damgasını vurmuş ‘boşanma’ konulu filmlere geçmeden önce, içinde bulunduğumuz sinema sezonunda kaliteleri ve verdikleri mesajla öne çıkan iki filminden bahsetmek istiyorum.

EVLİLİK KURUMU OTOPSİ MASASINDA

Tiyatro kökenli Fransız aktör Xavi-

leyiciyi bir gerilim atmosferi içinde bırakarak anlatıyor.

Ev kadını Miriam ve bir hastanede güvenlikçi olarak çalışan Antoine Besson çifti boşanmış olsa da, çocuklarının velayetiyle ilgili anlaşmazlıklar devam etmektedir. Miriam, kocasının şiddete meyilli olduğunu iddia ederek oğulları Julien'in velayetini almak ister. Antoine ise baba olarak hor görüldüğünü, çocuklarından uzaklaştırıldığını iddia ederek karışı tarafı suçlar.

Ayrılığı hazmedememiş, intikam peşindeki Antoine ile yaralı ve yorgun Miriam'ın psikolojik savaşının ortasında kalan ise oğulları olacaktır. Ve-

layet ile ilgili duruşmalar sürerken Julien tavrını annesinden yana koyar. Henüz reşit olmayan oğlunun velayetini alabilmek için duygu sömürsü yapan, istenmeyişle gittikçe hırçınlaşan Antoine, karısının sığındığı evi, oğluna şantaj uygulayarak bulur. Elinde avcı tüfeğiyle bu eve yaptığı çarpıcı baskın bölümüyle, film etkileyici ve sürpriz bir final ile noktalanır.

Şiddete ve tacize maruz kalan kadının yanında saf tutan senaryo yazarı - yönetmen Xavier Legrand, evlilik kurumuna acımasız, keskin ve sert bir eleştiri getirirken, tavizsiz, abartıdan uzak, inandırıcı ve gerçeklik duygusu veren sinematografiyle, ilk filminden hayranlığımızı kazanıyor.

Gizem ve gerilim yaratan, çok iyi yazılmış senaryosu izleyiciyi sürekli tahminlerde bulunmaya zorluyor. Az bilinen oyuncularla çalışmayı tercih eden Legrand, bu oyuncularından azami verimi almayı başarıyor. Bil-

hassa çocuk oyuncu Thompson Giora, annesinden yana olduğunu babasından gizlemek durumunda olan, zor durumlardaki Julien rolünde harikalar yaratıyor.

Özetle “*Velayet*” sade, duru, sert, keskin, inandırıcı, gerçekçi ve içinden dersler çıkarılması gereken toplumsal bir dramın filmi.

SEVGİ AÇLIĞI ÜZERİNE BİR BAŞYAPIT

Son Cannes Film Festivali'nde Jüri Ödülü kazanan, Yabancı Dilde En İyi Film Oscar ve Altın Küre adayı Rus filmi “*Sevgisizlik / Nelyubov*” yıkılmakta olan bir ailenin portresi üzerinden, yoğun ve etkileyici bir toplumsal eleştiri sunuyor.

Rusya'ya dair karanlık öyküleri ve donuk sinematografiyle, yeni tür bir sosyal gerçekçi tavrın içinde olan Andrey Zvyagintsev (57), senaryo yazılımına katıldığı bu son filmde, toplumsal hayatımızın zaaflarından biri olan sevgisizliği ele alıyor.

SİNEMA TARİHİNDE BİR GEZİNTİ

“Dönüş”, “Elena” ve “Leviathan”dan sonra yine karanlık, çıkışsız, kavga ve sevgisizlikle yoğrulmuş, hayalleri yıkılınca ağlamayı bile unutmuş bir toplumun portresini çiziyor. Sovyetler Birliği’nin çöküşünden sonra kapitalizmle tanışan Rusya’nın insani değerlerden uzaklaştığını düşünen, günümüz Rusya’sını metaforlar aracılığıyla eleştiren Zvyagintsev, içinde yaşadığı, yozlaşmış, çürümüş, hayati değere sahip kurumları ardı ardına işlevsiz hale gelmiş Rus toplumunu otopsi masasına yatırıyor.

Filmde, annesinin baskısından kurtulmak için genç yaşta evlenen Genia, doğurduğu ama hiçbir zaman sevmediği oğlu 12 yaşındaki Alexev’in, yeni kuracağı yuvada kendisi için bir yük olacağını düşünür.

Kocası Boris, evliliklerinde genç bir kadınla yaşadığı ilişkiden ikinci kez baba olmak üzere. Ailesi tarafından sevilmediğini ve bir yetimhaneye terk edileceğini anlayan Alexev, çareyi evden kaçmakla bulur. Arama çalışmaları sırasında sevgisiz anne-baba yürütemedikleri evliliklerini sorgulamaya başlarlar.

Film, yaşanan onca acı ve dramı sergiledikten sonra, acımasız ve ironik bir “hayat devam ediyor” tespitiyle noktalanıyor.

Yazımızı, sinema tarihinin “boşanma” konulu filmleri arasında bir gezi yaparak noktalayalım.

Katıldığı yarışmaların tümünden ödülle ayrılan “Bir Ayrılık”, boşanma eşindeki bir çiftin, yetişkin kız çocuklarının velayeti konusundaki ikileme odaklanıyordu.

Günümüz İran toplumunu eleştiren çizgi dışı filmleriyle ün yapan, tüm filmleri festivallerden ödülle ayrılan genç senarist Asghar Farhadi’nin (57), Berlin’den Altın Ayı Ödülü’yle ayrılan “Bir Ayrılık”ı Yabancı Dilde En İyi Film Oscar ve Altın Küre Ödülleri’nin sahibi oldu.

Pietro Germi’nin “İtalyan Usulü Boşanma”sı (1961), evli bir baronun (M. Mastroianni) genç kuzenine (S. Sandrelli) aşık olduktan sonra karısından kurtulmak için bulduğu yolu anlatan bir komedi klasığıydı.

Filmdeki süresi kadar, 12 yılda çevrilen “Çocukluk / Boyhood”, 6 yaşındayken ailesi boşanan bir çocuğun 12 yıl boyunca yabancı bir düzen içerisinde yaşamayı öğrenmesini anlatıyordu. Richard Linklater’in yönetiminde anne rolündeki Patricia Arquette En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar’ını almıştı. İsveç’in yetiştirdiği en önemli yönetmen olan Ingmar Bergman, Yabancı Dilde En İyi Film Altın Küre Ödülü’nü kazandığı “Bir Evlilikten Manzaralar”da (1974), 16 yıllık evliliklerini sorgulayan bir çiftin, evlilik dışı

ilişkilerine ve boşanma sürecine odaklanıyordu. Film aynı adla, Bergman’ın yönettiği 6 bölümlük bir televizyon dizine de konu olmuştu. Avery Corman’ın

best-seller’inden alınan, Dustin Hoffman ve Meryl Streep’e Oscar kazandıran, Robert Benson’un 4 Akademi Ödüllü “Kramer Kramer’e Karşı” (1980) filminde yuvayı aniden terk edip, oğlunu kocasıyla başbaşa bırakan kadın idi.

İşkolik babanın anneliği üstlenmesi ve öğrenmesi kolay olmuştu. İkinin birbirlerine yettiği bir yakınlaşma süreci yaşanırken, annenin ortaya çıkıp oğlunun velayetini istemesi ile kıran kırana bir ebeveynlik mücadelesi başlamıştı.

Naum Baumbach’ın senaryosunu yazıp yönettiği “Mürekkep Balığı ve Balina” (2005) kendisine Sundance’ta 2 ödül kazandırmıştı. Film, başarılı bir akademisyenle eş arasındaki kıskançlık krizlerinin bir boşanmaya yol açtığını ve ailenin iki oğlunun yaşadığı travmaya odaklanıyordu.

Oscar ödüllü İngiliz usta John Schlesinger, evliliği kâbusa dönüşen bir çiftin öyküsünü anlattığı “Darling”de (1965) Julie Christie En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Oscar’ını kazanmıştı. Evlilik kurumunu sorguladığı “5x2” filminde (2004) François Ozon, Valeria B. Tedeschi ve Stephane Freiss üzerinden sonu kötü biten bir evlilik sürecini anlatmıştı.

Defiant Requiem: Terezin'den Yankılanan Verdi

Inceleme yapanların, kendileri için gerekli olan konforlu yalnızlık alanları vardır. Üretmek, düşünmek için gerekli olan tüm enerji, böyle alanlarda korunur ve bir süre sonra insanlarla paylaşılacak olgunluğa gelir. Ancak yaşam ve sanat, hiçbir konforun olmadığı, korkunç zaman dilimlerinde de buluşurlar. Burada sanatçının hedefi, estetik kaygı, yeni bir form arayışından çok, hayatta kalma, direnme ve hatta başkaldırıdır. Bu yazı işte böyle bir başkaldırı hikâyesini ve onun kahramanlarını konu alıyor: 23 Haziran 1944'de Rafael Schächter yönetiminde, Terezin Toplama Kampı'nda sahnelenen *Verdi'nin Requiem*'inin hikâyesini paylaşacağım sizlerle. Bu hikâyeye başlamadan önce Rafael Schächter'i biraz yakından tanımamın gerekli olduğunu düşünüyorum.

27 Mayıs 1905'de Romanya'nın Braila şehrinde doğan Schächter, piyano, kompozisyon ve orkestra şefliği eğitimi alarak Prag Konservatuari'nden mezun olur. 1937'de Prag Oda Operası'nın kurulmasına öncülük eder. Çağdaşları arasında dikkat çeken bu özel yetenek, 1941 yılında tutuklanarak *Terezin Toplama Kampı*'na gönderilir. Kampta diğer Yahudi tutuklular tarafından '*Rafi*' ola-

Verdi'nin Requiem'ini sahnelemek, Schächter ve korodakiler için herhangi bir müzik olayı değil, Nazilere karşı yapılan bir meydan okumadır.

rak çağrılan Schächter, Terezin'e gelir gelmez insanlara moral vermek ve iç güçlerini arttırmak için barakalarda gizli saklı konserler organize etmeye başlayan cesur bir lidere dönüşür. 1944'de Auschwitz'e gönderilen Schächter, Çekoslovakya'nın özgürlüğe kavuşmasına bir ay kala, *Ölüm Yürüyüşü* sırasında hayatını kaybeder. 39 yaşında katledilen bu büyük müzik dehasının Terezin'deki en önemli performansı, kuşkusuz Uluslararası Kızıl Haç Örgütü'nün Danimarka Kızıl Haç'ı ile birlikte Terezin'e yaptığı denetleme ziyareti sırasında, Haziran 1944'de gerçekleşen *Verdi'nin Requiem*'idir. Bu denetim için Terezin'de, maskelenmiş biçimde, göstermelik olarak canlı bir sanat yaşantısı ortamı sağlanır. Hasta ve çelimsiz olan tutuklular, başta Auschwitz olmak üzere, farklı toplama kamplarına gönderilerek, ortamdan uzaklaştırılırlar. Getto birdenbire, insanların açık havada resim, heykel yaptığı, tiyatro oyunlarının sahnelenip, spor faaliyetlerinin yapıldığı koca bir sahneye dönüşür. Bu etkinliklerden biri, Schächter tarafından kurulan koronun, *Verdi'nin Requiem*'ini seslendirmesidir. *Verdi'nin* 1874 yılında bestelediği oratoryonun Latince metinleri, Roman Katolik cenaze törenlerinden alınmıştır. Orkestra için bestelenen bu eser, Terezin'de Schächter'in korusu tarafından 16 kere seslendirilirken, sahnede enstrüman olarak sadece piyano vardır.

Schächter'in oluşturduğu ilk koro 150 kişiden oluşmaktadır. Zaman içerisinde koro üyelerinden bazıları, diğer ölüm kamplarına gönderilirler. Schächter, gönderilenlerin yerlerine yenilerini seçip eğiterek, bir süre bu sayıyı korumayı başarır. 1944'de Kızıl Haç için verilen son gösterimde koroda sadece 60 kişi vardır.

Verdi'nin Requiem'ini sahnelemek, Schächter ve korodakiler için herhangi bir müzik olayı değil, Nazilere karşı yapılan bir meydan okumadır. Defiant Requiem Foundation'ın kurucusu ve Creative Director'ü Murry Sidlin'in, Schächter ile Terezin'de birlikte yaşamış olan Edgar Krasa'yla yaptığı görüşme sırasında, bilinçli bir uyarılma ile oratoryonun bir başkaldırı metnine dönüştüğünü öğrenir. Sidlin, bu durumu şöyle aktarır: "Requiem'in kendi içinde bir şifresi olduğunu öğrendim. Eserin Latince sözlerinin bir yerinde, dünyanın sonunun ve şeytana uyanların başına geleceklerinin anlatıldığı bir bölüm vardır. Schächter bu bölüm üzerinde, Latince sözlerdeki tonlamayı farklı kelimelere vererek, bir toplama kampının sahnesinden, Nazilerin yüzüne sonlarının nasıl olacağını ve 3. Reich'in nasıl çökeceğini haykırır."

Bu, nereden bakılırsa bakılsın, tarih sahnesinde eşi görülmemiş bir başkaldırıdır. Uzunca yıllar, kimsenin haberdar olmadığı bu başkaldırı, orkestra şefi Murry Sidlin'in incelemeleri ile ortaya çıkar.

Sidlin'in girişimleri kısa sürede sonuç verir. Defiant Requiem Foundation 2008 yılında Washington DC'de kurulur. Vakfın misyonu, II. Dünya Savaşı sırasında Terezin Toplama Kampı'nda insanlık tarihine kazılan en insafsız soykırımı yaşarken dayanma gücünü, umudunu sanat ve sosyal bilimlerden alan bu insanların hatıralarının bir araya getirilip korunmasını amaçlar. Vakfın en önemli eserlerinden biri kuşkusuz Defiant Requiem adıyla çekilen belgesel filmidir. Schächter'in korosundan hayatta kalanlarla yapılan görüşmeler, Nazi propaganda filminde yer alan konser kayıtları ve mekân çekimleri ile öne çıkan belgesel, Verdi'nin Requiem'inin, nasıl bir meydan okuma müziğine dönüştüğünü konu alır. Schächter, kamptaki Yahudilerin Nazilere söylemediklerini, müzik aracılığı ile yüzlerine haykırmıştır. 2013 ilkbaharında

Amerikan PBS kanalında ülke çapında gösterilen belgesel, 2014 başında BBC 4'de ve 2015 Mayıs ayında France Télévisions'da gösterime girdi. 2014 yılında iki Emmy adaylığı alan bu önemli belgesel pek çok ödüle layık görüldü. Vakfın bir diğer etkinliği,

bir konser-drama şeklinde tasarlanmış Defiant Requiem sahnelenmeleridir. Murry Sidlin tarafından yaratılan eser, Verdi'nin etkileyici müziğini, Terezin korosundan ve 1944 yılında Naziler tarafından çekilen propaganda filminden parçaların olduğu ve o çekimde olup hayatta kalanların başlarından geçenleri anlattıkları video kayıtları ile harmanlanan bir performanstır. Bunlara ek olarak Rafael Schächter ve diğer koro üyelerini canlandıran oyuncular da vardır. Defiant Requiem'e sadece Verdi'nin Requiem'inin temsili olarak bakılmaması ge-

reker. Temsilin en önemli amacı, korosunun tam üç kere baştan kurmak zorunda kalan ve daha sonra tıpkı korodakiler gibi Auschwitz'e gönderilen Rafael Schächter başta olmak üzere bu eserin seslendirilmesinde yer alanlar için düzenlenmiş bir anma niteliği taşımasıdır. 2002 yılında prömiyerini yapan bu benzersiz etkinlik, 2016-2017 yıllarında dünya çapında 40'dan fazla sahnelendi.

Terezin üzerinde çalışmaları derinleştiren ve destekleyen Defiant Requiem Vakfı, 2017 Mayıs ayında Terezin'de

yapılan anma etkinlikleri çerçevesinde yeni bir konser projesinin prömiyerini yaptı. Hours of Freedom adı verilen bu konser, Terezin Bestecileri'nin hikâyelerini anlatmayı amaçlamaktadır. İkinci Dünya Savaşı sırasında Terezin'de tutuklu bulunan on beş bestecinin eserlerini benzer biçimde video kayıtlarla destekleyen bu projede, aralarında Viktor Ullmann, Gideon Klein, Zikmund Schul, Pavel Haas, Rudolf Karel ve on farklı bestecinin eserleri canlandırıldı. Hemen hepsi 20'li, 30'lu yaşlarda olan bu bestecilerin, yaşamın her an Doğu'ya giden bir tren ile sonlanacağı gerçeğini bilerek geleceğin yeni müziğini, yeni müziksel formları arayışları, olağanüstü bir insani çabadır.

Konu üzerinde çalışan bir incelemeci olarak, hayatları ellerinden alınan bu müzisyenlerin adlarının, yaşamlarının daha çok insan tarafından bilinir olması, seslerinin daha çok insana ulaşması ve dünya üzerindeki hiçbir halktan hiç kimsenin böylesine acı bir sanatsal üretimde bulunmak zorunda kalmaması, naçizane dileğimdir. Anılarına saygıyla...

Rafael Schächter

BAHAR AKPINAR

Oyun yazarı. Dramaturg. Eleştirmen. ODTÜ'de Kimya, Dokuz Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi ve Glasgow Üniversitesi'nde, Oyun Yazarlığı ve Dramaturgi eğitimi aldı. Ibsen'in *Sıradışı Kadınları* adlı inceleme kitabı Türkiye'de, *Cyprus* ve *Istanbul* adlı oyunları Amerika'da basıldı. Bir süre Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Yurt içi ve yurt dışından çeşitli ödülleri olan Akpınar halen Terezin toplama kampında Yahudi tutuklular tarafından yazılıp, oynanan tiyatro oyunları üzerine Doktora tezi hazırlıyor.

İzi Erbeş Kültür ve Sanat Etkinliklerinde “DÜNYA BİZİM EVİMİZ”

3 Nisan günü, Ulus Özel Musevi Okulları Amram Oditoryumunda, İzi Erbeş Kültür ve Sanat Etkinliklerinin 22. ödül töreni gerçekleşti.

22 sene önce elim bir trafik kazasında çok genç yaşta hayatını kaybeden İzi Erbeş bir kez daha kültür ve sanat etkinlikleri ile anıldı.

22. İzi Erbeş Kültür ve Sanat Etkinliklerinin bu seneki konu ve teması ‘Dünya Bizim Evimiz’di. Öğrenciler, düşündükleri, gördükleri ya da hayal ettikleri ne varsa resme, yazıya ve şiire döktüler. Perla Erbeş’in oldukça duygusal açılış konuşmasının ardından ödül törenine geçildi.

İlköğretim, orta öğretim ve lise seviyesinde ayrı ayrı değerlendirilen ve ödül alan tüm eserler, törene katılanlarla paylaşıldı.

Bu sene resim dalında İlkokulda İlker Barakos, Edvina Levi, Rania Yenibahar ve Ronit Hekim man-

siyon, Lal Çiprut ve İzi Ojalvo üçüncülük, Chana Porush ve Mia Adıvar ikincilik, Lila Büyükbabani ve Vanessa Mızraklı birinciliğe layık görüldüler. Ortaokulda Alara Cibili, Jizel Eskenazi, Olivia L. Levi ve Katia Ferman mansiyon, Eyal Kohen ve Tayra Morhayim üçüncülük, Suzi Nazra ve Sayra Hakim ikincilik, Mia Esentürk ve Loni A. Beharti birincilik ödülü aldılar.

Lisede ise Esin Halila, Lelya Peres, Aksel Mazliyah ve Riella Alaluf mansiyon alırken, Larisa Saduk ve Lida Yeşilbahar üçüncülük, Roysi Hiçkalmaz ve Lara Yahyai ikincilik, Ester Keysi Kuzir ve Dafne Bahar birincilik ödülünü almaya hak kazandılar. Lise şiir dalında Belis Pardo mansiyon, Lara Safkan üçüncü, Selin Saduk ikinci ve Laris Uçki birinci seçilirken kompozisyon dalında Lara Manisa mansiyon, Lelya Peres üçüncülüğe, Melina Barbut ikinciliğe ve Serena Bilmen birinciliğe layık görüldüler. Her yıl olduğu gibi bu yıl da öğrencilere ödülleri, Erbeş Ailesi ve İzi’nin yakın dostları tarafından verildi, anı fotoğrafları çekildi.

Sevgi dolu kişiliği ile Perla Erbeş 22 yıldır, Ulus Özel Musevi Okulları'nda kültürel ve sanatsal faaliyetlere imza atıyor.

Perla, elim bir trafik kazasında çok genç yaşta kaybettiği sevgili oğlu İZİ ERBEŞ'in anısını sürdürmek gayreti ile başlayan hizmeti, cesaretle başarmaktadır. Öğrencilerin, farklı alanlarda eserleriyle katıldığı, her sene yeni bir temayla duyurulan projede, kompozisyon ile başlayan yarışmalar şiir ve resim dalları ile devam etmektedir...

Bu yıl 3 Nisan'da 22'ncisi düzenlenen ödül töreninde İZİ ERBEŞ Kültür ve Sanat Etkinlikleri'nin teması "Dünya Bizim Evimiz"di.

Açılış konuşmasını Ulus Okulunun kalabalık oditoryumunda yapan Perla Erbeş, bizlere şöyle seslendi:

Geleneksel İZİ ERBEŞ KÜLTÜR VE SANAT ETKİNLİĞİ'nin 22'inci ödül törenine hoş geldiniz...

Sevgili öğrenciler, değerli konuklar;

Zaman akıp gidiyor. Sabır ve sevginin birleştiği, dostlukların büyüdüğü, belki durgun belki yorgun, belki acılı ve hüznü, ama da yine de mutlu ve umutlu güzelliklerle dolu bir yılı daha geride bıraktık.

Ne mutlu ki, yine beraberiz. Bu özel günü benimle paylaşıyor ve onurlandırılıyorsunuz.

Oğlum İZİKO, 22 yıl oldu sen gideli, kelimeler yetmiyor yüreğimdakilere yazmaya...

Güzel gülüşüne hasret kaldım, fotoğraflarınla yeteniyorum. İçimdeki özlem her gün daha çok büyüyor... Bıraktığın güzel izler, sevgin, değerli anıların, erdemli kişiliğinle yüreğimde yaşıyorsun.

Esen rüzgârda, kardaki parıltıda, güneş ışığında, sonbahar yağmurunda, sabah ışığında, renk renk çiçeklerde uçan kuşun hızısın sen...

Işıklar içinde ol boncuk gözlü Prensimsi.

1997 yılından beri çeşitli konularla İzi'yi anarken ve yaşatırken, bir yandan da yeteneklerimizin gururunu yaşıyoruz.

Bu yıl, İzi Erbeş Kültür ve Sanat Etkinliklerinin konusu: "Dünya Bizim Evimiz".

Dünya, bizim evimiz olduğu kadar tüm canlıların da evi...

Dünyamız evrende bir toz taneciği ama bizler için çok özel, güzel, renkli, bereketli...

Belki de canlıların yaşadığı tek gezegen.

Tüm canlıların kendi ortamlarında yaşayabilmeleri için toprak, su, ve tüm doğal kaynaklarımızın korunması zorunludur.

Dünyada nüfus arttıkça, kentleşme ve sanayileşme ile birlikte gerçekleşen iklim değişikliği, çevre kirliliği, kaynakların aşırı tüketimi, teknolojik ilerlemelerin doğa ile bütünleşmemesi, günümüzün en

önemli sorunlarından...

Doğadaki bütün olumsuz etkiler, doğanın kendini yenilemesini ve kendi haline dönüşmesini engellemekte ve canlıların yaşamını tehdit eder duruma gelmektedir.

BİZLER BU DÜNYAYI ATALARIMIZDAN MİRAS DEĞİL, ÇOCUKLARIMIZDAN ÖDÜNÇ ALDIK VE ALDIĞIMIZDAN DAHA İYİ BİR ŞEKİLDE TESLİM ETMELİYİZ...

Sevgili Gençler;

Uyuyan Prens artık uyumuyor. O ailesinin, sevenlerinin, arkadaşlarının ve siz öğrencilerin, okul yönetiminin sayesinde uyandı.

O, hayatta yarım kalan sözleri, şarkıları öğrencilerle tamamlıyor...

İzi hepimizin kalbinde yaşıyor.

Sizler 22 yıldır, sevgili oğlumun hatırasını sözcükler ve özgün yapıtlarınızla, sevgi ile yaşattınız, yaşıyorsunuz...

Bu güzel etkinliği, sizler resimleriniz ve yazılarınızla renklendiriyor ve yolculuğuna devam etmesini sağlıyorsunuz.

Başarılarınızdan dolayı ailenizi, okulunuzu, hocalarınızı, müdürlerinizi candan kutluyor, başta UÖMO Vakfı olmak üzere, bu anlamlı günde emeği geçenlere ve tabi ki yarışmaya katılan herkese sonsuz teşekkürler.

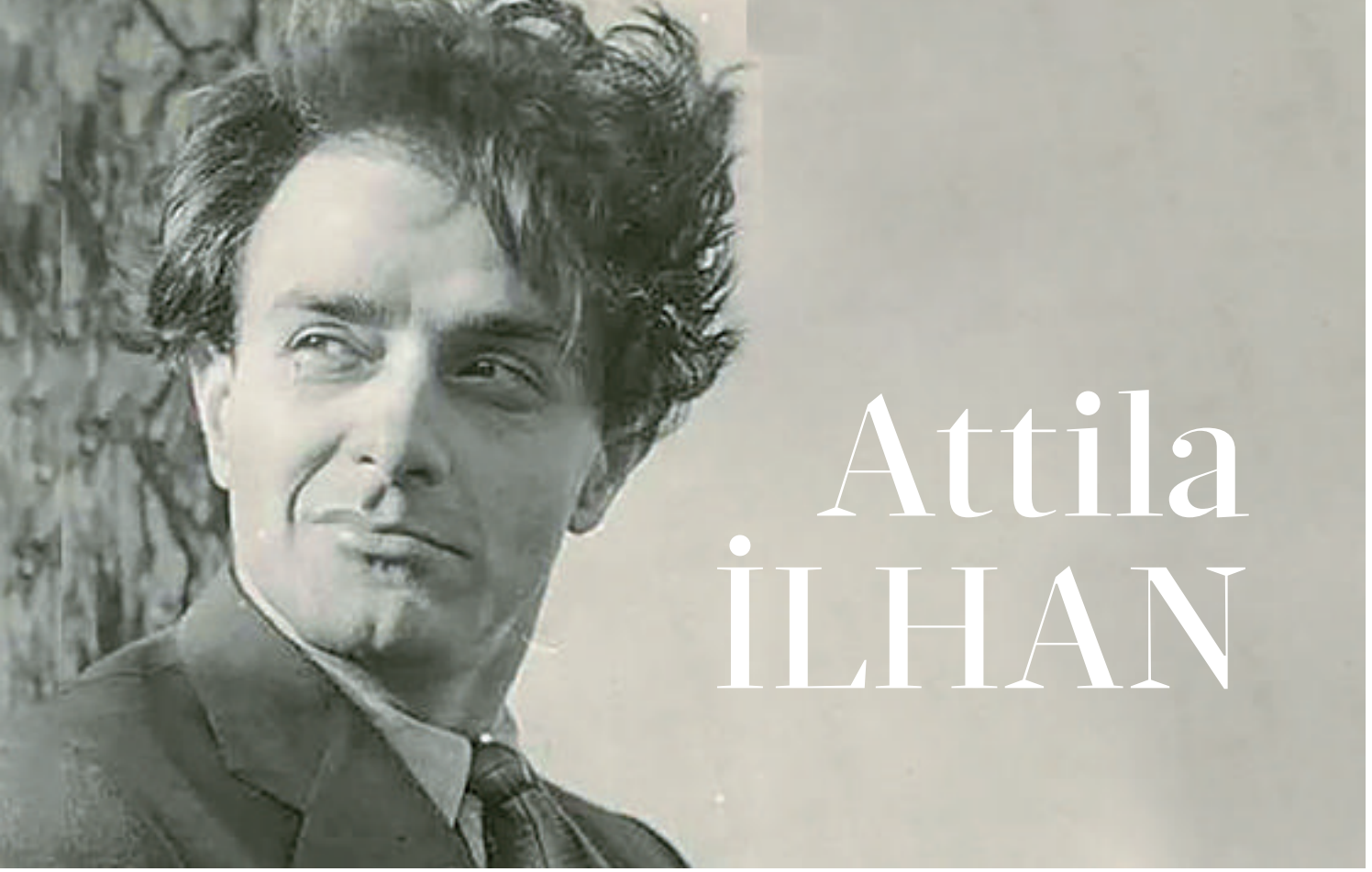
Bu vesile ile seneye, bir başka konu ile tekrar birlikte olmak dileği ile hepinizi kucaklıyorum."

Sevgili Perla Erbeş, seninle gurur duyuyoruz.

Bana seni tanıtmaya keyfini bağışladın; Teşekkürler.

Kaynakça: Şalom Gazetesi, 11 Nisan 2018

Attila İlhan bir şair olarak ne kadar politik göndermelerde bulunursa bulunsun, şiirlerinin arka planında ne kadar siyasal yaşantılar bulunursa bulunsun, bir aşk şairi olarak bilinir.

L 925 yılında İzmir’de doğan Attila İlhan, on altı yaşında, daha lise öğrencisiyken, bir kız arkadaşına yazdığı mektupta, Nazım Hikmet’in bir şiirine yer verdiği için, gizli örgüt kurmaya çalıştığı gerekçesiyle tutuklanır, üç ay cezaevinde tutulur. Liseyi bitirdikten sonra girdiği İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ni ikinci sınıfta bırakır, Paris’e gider. O yıllarda tutuklu olan şair Nazım Hikmet’i kurtarma girişimlerinde bulunur. 1952 yılına kadar kaldığı Paris’ten Türkiye’ye döndüğünde, Batı kültürünün etkisindedir. Özellikle Fransız şiir duyarlılığının farkına varmış olan Attila İlhan, yazdığı şiirlerle kısa sürede, daha genç yaşta ünlenir.

Attila İlhan bir şair olarak ne kadar politik göndermelerde bulunursa bulunsun, şiirlerinin arka planında ne kadar siyasal yaşantılar bulunursa bulunsun, bir aşk şairi olarak bilinir. Çünkü şiirlerinin en açık

izlekleri bile genellikle politikadan uzaktır ve duygusal bir atmosferde gelişir. Örneğin, “Sana Ne Yaptılar” adlı şiirinde, politik nedenle gözaltına alınıp bırakılmış bir genç kız anlatılırken bile, okur sanki bir aşkın öznesinden söz edildiği izlenimi edinebilir

...”
Saçların uzundu, omuzlarına akardı
Gönlümüz şenlenirdi sarışınlığından
Onlar mı kestiler, sen mi kısalttın
Gülerdin, içimize aylar doğardı
Görünmez dağların arkasından
Eski gülümsemeni beyhude aradım
O sabah mı çıkmıştın bir gün önce mi
Çok değişmişsin birden tanyamadım.
...”

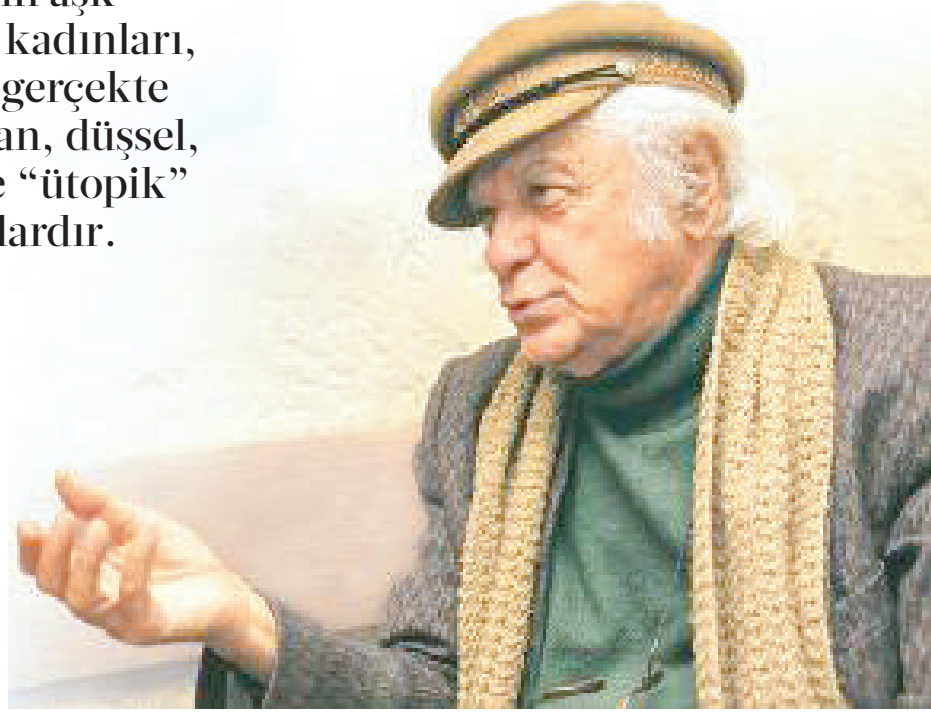
Kentli bir duyarlılığın şairi olan Attila İlhan, kaymakam olan babasının mesleği nedeniyle Anadolu'nun çeşitli yerlerini görme, yaşama olanağı bulmuştur. Özellikle "Duvar" adlı ilk kitabında bu Anadolu duyarlılığının etkileri açık biçimde görülmüştür. Karacaoğlan, Dadaloğlu gibi halk ozanlarına ait sözlü şiir geleneğiyle çakışan bir söyleyiş görülür: "işte evvel baharın üç ayları yetişti / şimdi göçmen kuşların tebdil mekân çağıdır / bir yol sökün eyledi mi dizi dizi turnalar..." Daha sonraki kitaplarında, bu özelliğinden uzaklaşmış, giderek bıçkın, hafif gizemli, marjinal, yer yer karanlık işlerin içinde izlenimi yansıtan karakterlerin duyarlıklarının şiirini yazmıştır: "...Haliç'te bir vapuru vurdular dört kişi / demirlemişti eli kolu bağlıydı ağlıyordu / dört bıçak çekip vurdular dört kişi / yemyeşil bir ay gökte dağılıyordu..."

Bu gizemli, karanlık şiir duyarlığıyla ilgili olarak Attila İlhan, "24-61" adlı şiiri bağlamında şunları söyler: "...düz bir konuşmanın gidişi içerisinde yoğun bir gerilimi ve kişisel bir dramı verebilmiş olmasından, ikincisi, gerilim ve hafif hafif hissedilen korku, bir yeraltı yaşamasının getirdiği kaçınılmaz şeyler, çok yıllar sonra bu şiirin çıktığı damardan, gündelik şeyler başlığı altında *sana ne yaptılar, sakın ha, galiba ölüyorum* gibi epeyce ilgi uyandıran patırtı koparan şiirler yazacağım..."

Gerçekten de "24-61" adlı şiiri ve diğerleri böyle şiirlerdir: "ahmed beni fevzipaşa bulvarı'na çağırdılar / on ikinci ağacın altında bekleyeceğim / ahmed beni neden çağırdılar bilmiyorum / izmir'in yabancısıyım ahmed korkuyorum / sabaha dönemezsem telefon edersin..."

Memet Fuat, Attila İlhan şiirinin 1950'lerden sonra büyük bir değişikliğe uğradığını, iyice özgünleştiğini, toplumsal kaygılarla bireyci kaygıları iç içe işlediğini belirtir. Yepyeni imgeleri, sürekli yinelenen sesleri, eski yeni hiçbir anlayışa uymayan dizeleriyle yadırganması gereken bu şiirlerin tam tersine yarattıkları aşırı duygusal hava ile aydın çevrelerde kolayca benimsendiğini vurgular. Memet Fuat, Attila İlhan'ın sonraki dönemlerinde Divan şiirine aşırı bir yakınlık gösterdiğini, bu tavrıyla dilde

İlhan'ın aşk şiirlerinin kadınları, nedense gerçekte var olmayan, düşsel, neredeyse "ütöpik" kadınlardır.

eskiye dönüşü savunduğunu öne sürer. Attila İlhan'ın aşk şiirlerinin kadınları, nedense gerçekte var olmayan, düşsel, neredeyse "ütöpik" kadınlardır: "*ne kadınlar sevdim zaten yoktur.*" Zaten şiirin birinci tekil anlatı açısını oluşturan öznenin kendisi de tekin değildir. Ona âşık olunmaması gerekir. Kadınların bildiği aşkların dışında, belki de güvensiz yanı olan biridir.

SEN BURDA BİR YABANCISIN

*bu rüzgarın tadı senin hiç tatmadığın
bu yolcular bilmediğin bir yerden geliyor
konuştukları dil ömrünce duymadığın
gözlerini sakla sen burda bir yabancısın
akşam tren raylarına yağmur yağıyor*

*devrilmiş bu sokak ayak basmadığın
çarmıha gerilmiş afişler ıslanıyor
karanlıkta bir kadın tanımadığın
bir şeyler söylüyor anlamadığın
şüpheli oteller üstüne geriniyor
sen burda bir yabancısın saklanmalısın
akşam tren raylarına yağmur yağıyor*

Attila İlhan

Mayıs ayına genel bir bakış

13 Mayıs saat 15.41'de Merkür Boğa Burcuna giriyor.

Hızı, hareketi, iletişimi ve zihni temsil eden Merkür, ayakları yere sağlam basan Boğa Burcuna girdiğinde biraz olsun yavaşlayacaktır. Merkür buradayken iletişim açık ve net olur. Böylece zihnimiz dinginleşir ve günlük hayatın koşuşturmacası içinde sakinliğimizi korumamız kolaylaşır. Aynı zamanda pratikte uygulanabilir ve işe yarar fikirler üretmek kolaylaşır. Bu dönemde hayata bakışımız daha gerçekçi ve daha pratik olur. Diğer taraftan kararlarımızı kolay kolay değiştirmek istemeyebilir, düşünce sürecinde temkinli ve taraflı olabiliriz. Objektif olmakta zorlanabilir ve yeni fikirlere karşı direnç gösterebiliriz.

Önümüzdeki dönem boyunca iletişimde daha ekonomik davranarak ancak gerektiği kadar konuşmak isteyeceğiz. Diğer taraftan kafamızın içindeki sesin yavaşladığına şahit olabiliriz; böylece anı yaşamak kolaylaşacaktır.

15 Mayıs saat 14.48'de 24° Boğa Burcunda Yeniay Fazı gerçekleşiyor. Yeniay, hayattan daha fazla keyif almamıza, ılımlı ve uyumlu olmamıza ve aynı zamanda kişisel zevklerimize daha fazla yönelmemize olanak sağlayacak. Güvenlik ve süreklilik ön plana çıkarken, bu dönemde üretken ve yaratıcı olmamız kolay olacaktır. Bu dönemde yapacağımız yeni başlangıçlardan ileride verimli sonuçlar alabiliriz. Önümüzdeki bir ay boyunca materyal konular, sahip olmak, aşk ve

yaratıcılık ön planda olacaktır.

15 Mayıs saat 18.17'de Uranüs Boğa Burcuna giriyor.

Beklenilmeyeni beklemekle ilgili olan gezegen Uranüs, istikrarlı Boğa Burcuna girdiğinde, sağlam, sabit ve değişmez olduğunu düşündüğümüz pek çok şeyin ne kadar hızlı ve karşı konulmaz bir şekilde değiştiğine şahit olabiliriz. Uranüs'ün Boğa Burcunda kalacağı 7 sene boyunca, kaynakları kullanmakla ilgili önemli değişim ve farkındalık yaşayacağız. Para ve materyal konularında devrim niteliğinde değişimler söz konusu olacaktır.

Maddenin bizi kısıtlayan boyutu - mal, mülk, ev, araba - gibi sahip olduğumuz şeyleri bırakmak ve bunlardan özgürleşmek, dönem

boyunca ajandamızda üst sıralarda kalacaktır. Uranüs Boğa Burcuna geçtikten kısa bir süre sonra ters hareketinde Koç Burcuna tekrar girecektir. 6 Kasım 2018 tarihinde Uranüs Koç burcuna girecek ve burada 28° Koç Burcuna kadar geri hareket ettikten sonra 6 Ocak 2019'da düz hareketine başlayacak ve 6 Mart 2019'da son defa olmak üzere Boğa Burcuna girecektir.

Bu dönemde hiçbir şeye "sahibim" deme! Çünkü neye sahipsen elinden gidebilir. Bunu bir özgürleşme süreci olarak düşün ve bu değişime direnme; çünkü Sabit bir burç olan Boğa'da ilerleyen Uranüs dirençleri kırmak üzerine çalışacaktır.

16 Mayıs saat 7.55'te Mars Kova Burcuna giriyor.

Mücadele gezegeni Mars, Kova Burcuna geçerek bizi ideallerimizin peşinden koşmaya teşvik edecektir. Bu etkiyle hem bireysel alanda hem de küresel alanda özgürlük mücadeleleri ve başkaldırılar gözlemlenebilir. Bu dönemde geleceğimiz ve ideallerimiz için mücadele etmek iyice gündeme gelebilir. Bu etkiyle grup faaliyetleri ve sosyal buluşmalar oldukça aktif geçecektir. Geliştirilecek projelerde de grup

çalışmalarına önem verilirse başarı elde etme imkânı artabilir. Mars 26 Haziran'da 9° Kova Burcuna da ters hareketine dönecek. Mars 13 Ağustos'ta Oğlak Burcuna geri dönecek ve sonra tekrar 11 Eylül tarihinde Kova Burcuna girmiş olacak.

19 Mayıs saat 16.11'de Venüs Yengeç Burcuna giriyor.

Böylece duygusal hayat ve aile sevgisi ön plana çıkıyor. Aile içi problemler yaşayanlar bu dönemi ortamı yumuşatmak için kullanabilirler. İkili ilişkilerimizde ise havailik, yerini duygusal paylaşım-

lara bırakacaktır. Böylece, bir ay boyunca koruyan ve kollayan bir tavır sergileyeceğiz. 14 Haziran'a kadar olan dönemde Yengeç Burçları ve yükselen burcu Yengeç olanlar parladıklarını ve sevildiklerini fark edebilirler. Bu dönem boyunca

sevdikleriyle, olan ilişkilerini düzenleyebilirler ve uyumu sağlamaları her zamankinden kolay olabilir. Yengeçlerin, cazibeleriyle birlikte iyimserlikleri de artacaktır. Böylece kabuklarından çıkarak dış dünyada her zamankinden daha fazla güzel vakit geçirebilirler. Aynı zamanda Venüs Yengeç Burcundayken parayla

ilgili konularda tutumlu olmamıza yardımcı olacaktır. Mayıs başından beri gezip, eğlenmek için ya da seyahat nedeniyle para harcadıysak şimdi bu eğilimimiz değişecek ve harcamalarımız daha çok ev ve aile üzerine yoğunlaşacaktır. Evimizi güzelleştirmek için eve yeni eşyalar alabilir ya da ufak tefek tadilatları para harcayabiliriz.

21 Mayıs saat 5.15'te Güneş İkizler Burcuna giriyor.

Böylece bir aydır devam eden tatlı bahar tembelliğinden kurtuluyoruz. Her şey biraz daha hareketlenmeye başlıyor. Zihinsellik, kavrayış, hareket, hız gibi konular gündeme geliyor. Bu dönemde öğrenmeye daha açık ve hevesli olacağız. Bilgi toplamak ve yeni bilgiler edinmek önümüzdeki bir ay boyunca gündemimizde olacaktır. Aynı zamanda kendimizi fiziksel ve zihinsel olarak biraz daha aktif hissedebiliriz. Ha-

ziran ayının sonuna kadar esneklik ve adaptasyon gerektiren konularda zorlanmayacağız.

29 Mayıs saat 17.20'de Ay 8° Yay Burcunda, Dolunay Fazını oluşturuyor.

Artık Yeniay'da ektiklerimizi biçme zamanı geldi. Bu dönemde etrafımızdan topladığımız bilgileri kendi deneyim süzgecimizden geçirerek tek bir gerçek oluşturma

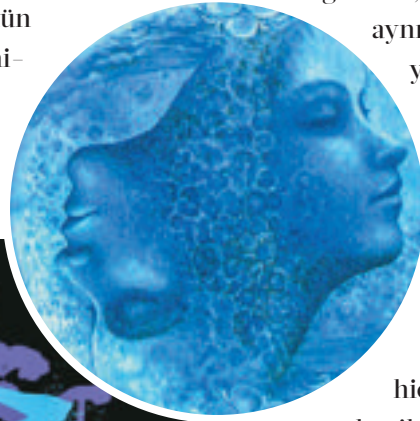
konusunda çabalayacağız. Dolunay bizi kendi doğrularımız üzerinde çalışmaya cesaretlendiriyor. Aynı zamanda düşüncelerimizin ve davranışlarımızın, kendi gerçekliğimizi yarattığının daha fazla farkına varmamıza neden olacaktır. Bu etki, sözlerin gücünün etkisini görebilmemize yardımcı olacak enerjileri açığa çıkaracaktır.

30 Mayıs saat 2.49'da Merkür İkizler Burcuna geçiyor.

Merkür, yöneticisi olduğu İkizler Burcuna girdiğinde iyice güçlenecektir. Merkür; iletişim, eğitim, öğrenme, hız, hareket ve

aynı zamanda da seyahatle ilgilidir. O şüphecedir, dolayısıyla sürekli olarak araştırır ve öğrenmek ister. Kralın, yani Güneş'in dilidir. Tıpkı bir kablo gibi, hiçbir yorum yapmadan iletir.

Böylece bilgiyi en doğru şekilde aktarmış olur. Dolayısıyla Merkür'ün, yöneticisi olduğu İkizler Burcuna girdiği bu dönemde iletişimin en yoğun şekli yaşanır. Günlük hayatımız içinde konuşmalar, yazışmalar ve e-posta trafiği oldukça yoğun olacaktır. Bu dönemde herhangi bir konuyu gizlemek mümkün olmayacaktır.

Bu yazının tüm hakları saklıdır. İzin almadan hiç bir şekilde kullanılamaz. FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU UYARINCA KISMEN VEYA TAMAMEN BU SİTE, E-BÜLTEN VE E-POSTA İÇERİĞİNİN ESER SAHİBİNİN İZİNİ OLMASIZIN KOPYALANMASI, YAYIMLANMASI VE DAĞITIMI HUKUKİ VE CEZAI YAPTIRIMA TABİ OLUP, AYKIRI DAVRANANLAR ALEYHİNDE GEREKLİ TAKİBATIN YAPILMASI GEREKLİ HALE GELİR.

TARİH BOYUNCA Trakya ve Anadolu'da Yahudi Yerleşim Yerleri

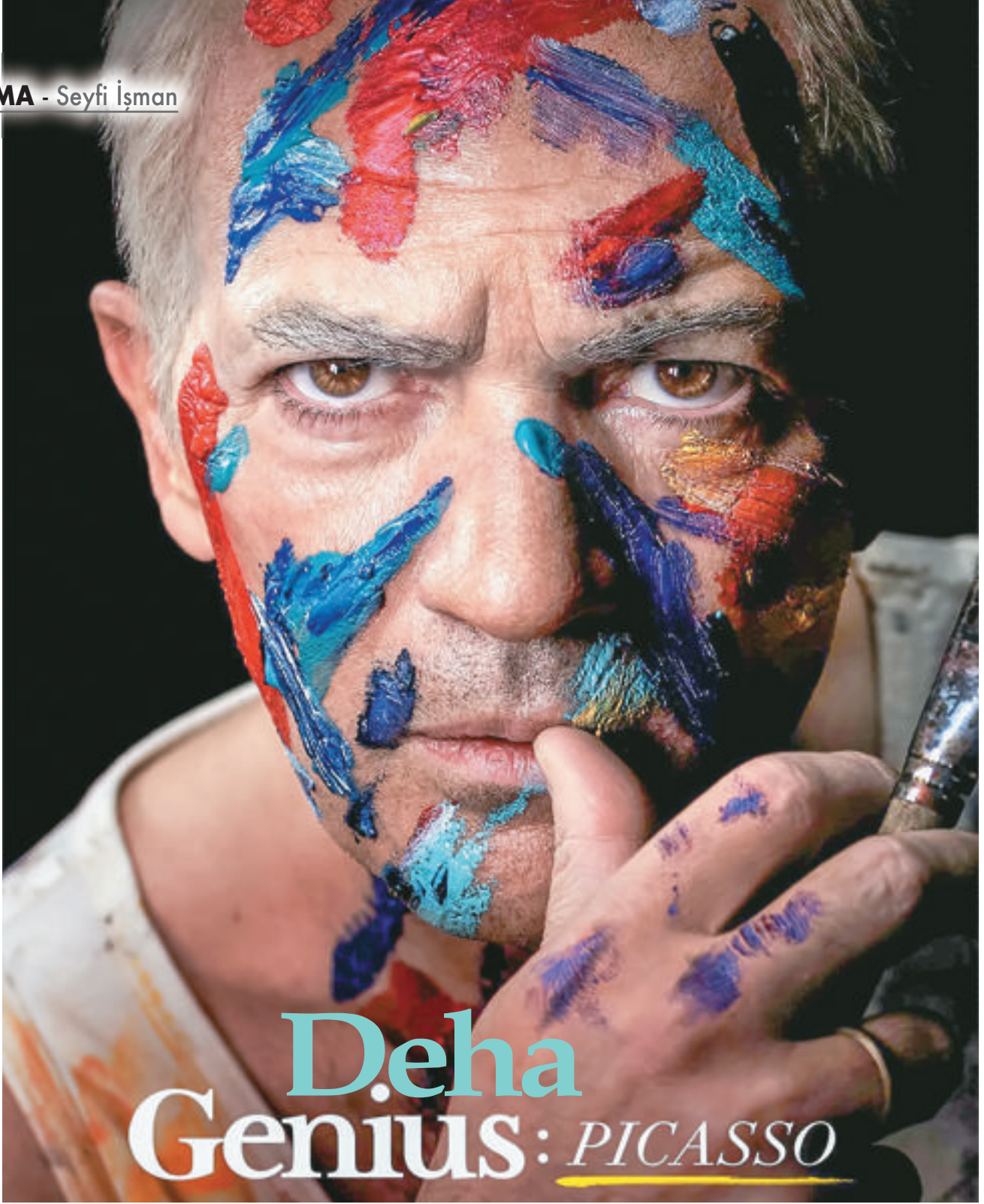
Araştırmacı yazar
Naim A. Gülerüz'ün,
Türk Yahudilerinin yaşamına
dair bir tür envanter teşkil
edebilecek kitaplarının devamı
niteliğinde olan ve tarih boyunca
Trakya ve Anadolu'daki Yahudi
yerleşim yerlerini irdeleyen iki
ciltlik son çalışması, bu konuya
ilgi duyanlara kaynak teşkil
edecektir...

CİLT I - İSTANBUL
272 sf. + 48 sf. fotoğraflar

CİLT II - TRAKYA VE ANADOLU
312 sf. + 32 sf. fotoğraflar

"Tarih Boyunca Trakya ve Anadolu'da Yahudi Yerleşim Yerleri" iki ayrı ciltte hazırlandı. Kitabın amacı, XX. yüzyılın başında nüfusu yaklaşık 90.000 iken günümüzde 17.000 civarına düşen Türk Yahudilerinin, tarih boyunca yurdumuzun hangi bölgelerinde yerleştiklerini ve kurumlarını, bazılarının halen esamisi bile okunmayan izlerini kayda almak...

On iki bölümden oluşan "Cilt I - İstanbul"da kent, bölgelere bölünerek ayrıntılı biçimde irdelendi. Edirne'den başlayıp Trakya, Marmara, Ege, Güney, Güney Doğu, Doğu Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinde günümüzde mevcut ve 'bir zamanlar var olan' Yahudi yerleşim yerleri ise "Cilt II - Trakya ve Anadolu"da yer aldı.

Deha

Genius: *PICASSO*

Emmy ve Altın Küre Ödüllü antoloji serisi “DEHA” ikinci sezonunda, ünlü ressam Pablo Picasso’nun yaşamıyla ekranlara dönüyor...

National Geographic TV, “Genius - Deha” serisinin birinci sezonunda tüm zamanların en iyi fizikçisi olarak gösterilen *Albert Einstein*’ın hayat hikâyesini konu almıştı. Antonio Banderas ve Alex Rich’in ünlü ressam Pablo Picasso’ya hayat verdiği, “Genius - Deha” serisinin ikinci sezonunun 10 bölümlük ilk serisi olan “DEHA: PICASSO”, 22 Nisan Pazar akşamı, saat 21.00’de televizyon ekranlarına geldi.

91 yıllık hayatının 80 yılını kariyerine adanarak 50.000’den fazla çalışma üreten ünlü İspanyol ressam Pablo Picasso, çalkantılı evlilikleri, sayısız gönül ilişkisi ve sürekli değişen politik ve kişisel dostluklarına

yansıyan tutkulu ve amansız karakteriyle 20’inci yüzyılın en etkili sanatçılarından biriydi. Kendini sürekli olarak yenileyen Picasso, sınırları zorlayan sanatsal dışavurumuyla dehasını da ortaya koyuyordu. Bir göçmen olarak hayatını sürdüren İspanyol ressamın sanata adanmış karmaşık hayatını ve modern sanata katkılarını ekranlara getiren “DEHA” filminde PICASSO’yu ünlü oyuncu Antonio Banderas, gençliğini de Alex Rich canlandırıyor. Çekimleri geçtiğimiz yıl başlayan DEHA: PICASSO’da, sanatçının Málaga’da doğduğu ev, vaftiz edildiği kilise ve gençliğinde ilham kaynağı olan arena da dâhil Picasso’nun gerçekten yaşadığı ve çalıştığı mekânlar kullanılıyor.

Pablo Picasso

Picasso'nun 'Guernica' adlı eseri

Kültür-sanat dünyasında derin izler bırakan ve “İyi sanatçılar kopyalar, büyük sanatçılar çalar” sözü zihinlere kazınan ünlü İspanyol sanatçı – tam adıyla “Pablo Diego Jose Francisco de Paula Juan Nepomuceno Maria de los Remedios Cipriano de la Santísima Trinidad Ruiz y Picasso”, kariyeri boyunca günümüzde dünyanın ünlü müzelerinde sergilenen ve aralarında efsanevi tablolar *Guernica* ve *Les Femmes d'Alger*’un da yer aldığı sayısız çalışmaya imzasını attı. Picasso, hayatının büyük bir kısmını Ernest Hemingway, Coco Chanel, Henri Matisse, Gertrude Stein gibi önemli yazar ve sanatçılarla birlikte Paris’te geçirdi. 171 ülkede ve 45 dilde yayımlanmakta olan DEHA: PICASSO filminin yönetmenliğini Ron Howard ve Brian Grazer üstlendi.

Filmin çarpıcı sahnelerinden...

Kış ortalarıdır ve Pablo Picasso, Paris’in batı yakasındaki evin üst katında yaşamakta ve çalışmaktadır. O dönemde, 3. Reich Avrupa’yı tehdit etmektedir. Picasso sık sık yaratıcı sanatından hoşnutsuzluk duyan Gestapo tarafından ziyaret edilmektedir. Yahudi arkadaşları ile çocuklarını sakladığı gerekçesiyle ona tehditler yağdırıp atölyesini kırıp dökerler. Ancak Picasso efsanesinin ölümsüzlüğüne engel olamazlar.

ANTONIO BANDERAS

Filme başrolü oynayan Banderas’la yapılan röportajda; Picasso’nun, hayatı boyunca “nasıl devrim yapabilirim” sorusuyla yaşadığını belirtiyor ve büyük sanatıyla olan ortak yönlerinden bahsediyor. Banderas, “Aynı ülke ve aynı şehirde doğan insanlar olarak bir bağımız var” diyor. Franco’nun İspanya’da doğduğunu, faşist bir diktatörlük altında yaşadıklarını ve bu yüzden İspanya’da, özellikle de Málaga’da uluslararası kahramanlarının olmadığını belirtiyor. Doğduğu yerden iki mahalle ötede doğmuş Picasso. Annesi her sabah okula giderken, “Bak burası Picasso’nun doğduğu ev” demiş. Bu yüzden Pablo Picasso erken yaşlarda hayatında önemli bir figür haline gelmiş. “Picasso’nun gölgesi hep hayatımdaydı. İkimiz de farklı zamanlarda ve koşullarda hayatın macerasını yaşamak için Málaga’dan çıktık. Bu, aramızdaki en güçlü bağ bence” diye ilave ediyor Banderas.

Sanatçının atölyesi bir gün yine böyle bir baskına uğrar. İstenmeyen ziyaretçi atölyeyi dolaşırken, orada Picasso’nun en ünlü resminin kartlarını bulur. Bu, sıra dışı çarpıcı resim, İspanyol iç savaşında Alman bombardımanında yerle bir olan küçük bir Bask köyünü tasvir etmektedir... Köyün adı da “GUERNİCA”dır.

“Bunu siz mi yaptınız?” diye sorar Alman subayı. “Hayır” der Picasso, “SİZ YAPTINIZ!!!! Hoşunuza gittiyse bir tane de siz alın. Burada gördükleriniz sizi rahatsız edebilir ama bu resim, sanatın, gerçekler karşısında ne kadar yaratıcı olduğunun kanıtıdır. Sanatın tek amacı insanlara haz vermek mi olmalıdır? Bir ressam aynı zamanda bir savaşçı olabileceğini unutup insanların göz zevkine mi hitap etmelidir? Yoksa bombalar düşerken sanatının gerçek amacını mı ortaya çıkarmalıdır?” diye subaya ders verircesine çıkışır.

Picasso tutkusuz bir hayat düşünemedi. Dünya savaş döneminde bile hiç vazgeçmeden resim yapmaya devam etti ve her zaman devrim hakkında düşündü. Bu çok derin olan tutkusu onu hayata bağladı ve sanatının zirvesine çıkarmayı başardı.

Bu MOLA, çok MODA!

*Ara verme anlamına gelen "mola" ile belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni anlamına gelen "modanın" aslında tek ortak noktaları kelimelerinin ses benzerliği değil...
Bu sayfalarda; soluksuz koştuğumuz hayatımıza kısa bir "mola" verirken; en beğendiklerimizi, nam-ı diğer en "modayı" yanı başımıza alıyoruz.*

Aylardan Mayıs, yağmurlar dinmiş, rüzgârlar durmuş, güneş içimizi ısıtmaya başlarken yüzümüze de bir tatlı tebessüm konduyorsa değmeyin keyfimize. Nisan yağmurlarının mayıs çiçeklerini getirdiğine inanılıyorsa, tüm çiçekler renk ahenk içerisinde bizleri karşılarken, gelin Mayıs Ayı'nın en ahenkli moda molalarının keyfine birlikte varalım...

Mola Adını Mayıs ayından alan baharı karşılayan, yazı müjdeleyen, "Maypole Dansı" nı daha önce duymuş muydunuz? Bir İngiliz geleneği olan Maypole; çiçeklerle süslenen belirgin bir ağaç ya da ağaçtan bir direk çevresinde, kurdelelerle örgü örülerek ve daha sonra açılarak yapılan dansın adıdır. 14. yüzyıl itibariyle Avrupa'da özellikle İngiltere, Almanya ve Kuzey Fransa'da başlatılan bu dans akımının etkisi günümüze kadar sürmektedir.

Bu kurdele dansı geleneğinin o günlerde Londra'yı ziyaret eden Avrupalı (muhtemelen İtalyan) dans topluluklarından gelmiş olabileceği düşünülmektedir.

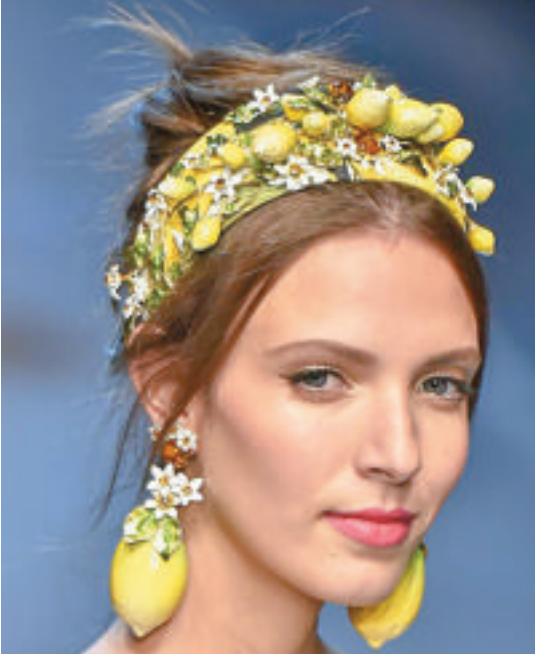
John Ruskin, Maypole Dansı'nı, Victoria döneminin sonlarına doğru bir eğitim okuldaki Mayıs Günü törenlerine tanıttığı andan itibaren popüler bir okul geleneği oldu. Bu geleneğe konserler de eşlik ederek zenginleşmiştir.

Siz de bu dansı merak ediyorsanız youtube'dan birkaç video izleyebilir, hatta herhangi bir etkinlikte konumlandırmak isterseniz, ihtiyacınız olan 3 malzeme; direk, renkli kurdeleler ve neşeyle dans edecek konuklarınızı davet etmeniz yeterlidir. Baharı karşılarken, gökkuşağının tüm renklerini simgeleyen renkli kurdele dansından daha keyifli ne olabilir ki?

Mola

Aylardan Mayıs ise takvimler 19 Mayıs'a yaklaşırken akla gelen ve dilimize dolanacak yegâne şehir elbette Samsun'dur. Mayıs ayı molasında, seyahat rotamızda, Türkiye'nin kuzeyine bir yolculuk ile Karadeniz'in eşsiz güzelliklerine ev sahipliği yapan Samsun bizleri bekliyor.

Eğer bir gün yolunuz Samsun'a düşerse, gezip görebileceğiniz yerler arasında Mustafa Kemal'in ilk Samsun'a geldiği zaman konakladığı otel olan Gazi Müzesi, temiz havası ile ziyaretçilerini kendine hayran bırakan Kabaceviz Şelalesi, Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarını Samsun'a getiren vapurun bire bir aynısı olan Bandırma Vapuru, Dayanışmayı simgeleyen, mimar Seçkin Viter tarafından tasarlanan Atatürk anıtı bulunmaktadır.

MODA

Çiçekleri sadece dalında, meyveyi de ağaçta mı görmeye alıştınız?

Yoksa siz küçükken meyve demeden kirazları kulaklarınıza asanlardan mısınız? O zaman ünlü İtalyan markalarının, marka estetiklerini en güzel şekilde yansıtan, su kavunu ve ananas meyvesini imgeleyen, kristal incilerden oluşan *taki koleksiyonlarına* hazır olun. Özellikle turuncu renginin hâkim olduğu, bahçelerinden direkt koparılmış gibi görünen olgun meyveler kulaklarımızı süslemeye hazırlar.

Elbette ünlüler de bu modadan nasibini alıyor ve dünyaca ünlü şarkıcı Beyonce, Hawaii'deki tatili esnasında, bir çift *limon küpesi* takarken görüntüleniyor. Eğer siz de bütçenize göre moda uyum sağlamak isterseniz, tuhafiyecilerden bulabileceğiniz Limon damlası boncukları ve yaprakları alıp birleştirmeniz yeterli.

MODA

Günümüzde sağlıklı yaşam, dengeli beslenme kadar, moda bir etkinlik olan *spor* hakkında, Atatürk'ün "Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak ve ahlak da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zekâ kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim," dediğini hatırlatmak isteriz.

19 Mayıs, her yıl ülke genelinde Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanmaktadır. Peki, 19 Mayıs neden Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanıyor biliyor muydunuz? Atatürk Milli Mücadele sıralarında

Türk milletini ileri götürecek

olanların ve köhnemiş fi-

kirlere karşı gelecek olanların

genç fikirler olduğunu görmüştü. Bu

nedenle de "gençlik" kavramı Atatürk için ayrı bir önem taşımaktadır.

Siz de yaz yaklaşırken bir *sporla* tanışarak veya spora düzenli devam ederek bedeninize en güzel hediye verebilirsiniz.

Mola

Mayıs ayında Şavuot bayramı, sevdiklerimizle bir arada dua etmek ve bir sofranın etrafında buluşarak kutlanmak için bizi bekler. Şavuot; Yahudi tarihindeki en önemli olay olan Sinay Dağı'nda Tora'nın verilmesi anısına kutlanır. İbranice'de "Şavuot", "Haftalar" anlamındadır. Bu bayram, Pesah'ın ikinci gününden itibaren Omer'in yedi haftalık bir süre sayılmasıyla hemen bitmektedir. "Haftalar" olarak isimlendirilmesi de, bu yedi haftalık dönem içindir. Şavuot'da *sütlü yiyeceklerin* yenilmesi gelenektir. Nedenlerinden biri; İbranice'de "süt" kelimesinin karşılığı "Halav" olmasıdır "Halav" kelimesinin sayısal değeri, HaLaV = Het + Lamed + Bet = 8 + 30 + 2 = 40'tir. Bu sayı, Moşe Rabenu'nun Sinay Dağı'nda kaldığı günlerin sayısıdır. Şavuot Bayramını kutlamaya hazırlanırken sofralarınızda *İrmik Helvası* ve *Sütlaca* yer açarak, ağzınızı baldan tatlı sütlü yiyeceklerle tatlandırın ki, seneniniz de böyle geçsin.

Mola

Türkiye'de; oruç, arife, bayram, iftar, sahur, niyet gibi kavramlar Ramazan ayında aşına olduğumuz kelimelerdir. Sahuru simgeleyen Ramazan davulcusu ile tatlı uykumuzdan uyanmak, iftar sonrası eğlencelerinden biri olarak Karagöz - Hacivat oyunlarını izlemek, Osmanlı macununu keyifle bitirmek, sıcak bir pideyi fırından eve giderken koparak yiyip bitirmek, yazlıkta patlayan top sesi ile hop yerinizden zıplamak sizi de çocukluğunuza götürüyor mu? Bahar çiçekleri her rengi barındırıyorsa, Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşanan kültür ahenginin de değerini bilmek ve bu değerleri ileriki kuşaklara aktarmak yaşamımıza bir soluk katabilir. Müslüman bir kardeşiniz ile bu kavramlardan birini paylaşmanın vereceği haz ile şükrederken temiz bir nefes almak hayatınıza kısa bir mola vermek sizin de hakkınız.

MODA

Daha Önce Hiç Leyla Yediniz mi? Bu nasıl soru diyorsanız henüz *Leyla Tost* ile tanışmadığınız aşikâr. Yaklaşık 50 yıl önce 1960'ların başında Taksim'de 23 metrekare bir dükkânda bulunan Marmaris Büfe'nin müdavimlerinden İTÜ öğrencisi Leyla, bir gün Büfe'nin kurucusu Nihat Sargın'dan çikolata ve muzlu tost yapmasını istemiş. Sargın da onu kırmayıp hazırlamış. Bu tost o kadar tutulmuş ki, ayırtırmak için bir isim aranmış. Doğal olarak da önerenin adından yola çıkılarak "*Leyla tost*"ta karar kılınmış. Siz de güzel bir gün bahar günü bu tostu tatmak isterseniz, yolunuzu İstanbul'un neredeyse her semtinde bulunan Büfe'ye düşürebilirsiniz.

Mola

Güneş altında kan ter içerisinde birçok kez kim bilir neler deneyimlediniz. Ay, yüzümüzü ayda bir de olsa tam olarak aydınlatırken neler hissediyorsunuz? Mayıs'ın 29'unda gelin, bu ay, *dolunayda* farklı bir deneyim yaşayın. Dünyamızın güzel uydusunun üzerimizde en çok etkili olduğu zamanlardan birinde *Dolunay* enerjisinden faydalanmak için mazeret yaratmayın. *Dolunay* gecesinde yapacağınız küçük bir yolculukla kendinizi arınmış hissedin. Dolunayın sessizliğinde orman içinde keyifli bir yürüyüşle günü ilk siz karşılayın. Bunun için internette araştıracağınız herhangi bir seyahat şirketine kayıt olabilir, malzemelerinizi hazırlayıp kendinizle tanışma yolculuğuna hazırlanabilirsiniz.

MODA

Her yıl Mayıs ayının ikinci pazarı kutlanan *anneler gününün* nereden çıktığını merak ediyor musunuz?

1600'lerin İngiltere'sinde "Anneler Pazarı" kutlanırdı. "Lent" adı verilen ve Paskalya'nın 40 gün öncesinden başlayan sürecin dördüncü pazarında kutlanılan "Anneler Pazarı" ile bütün İngiliz anneler onurlandırılırdı. O zamanlar yoksul İngilizlerin çoğu, varlıklı ailelerin yanında hizmetçilik yapmaktaydı. Çalıştıkları evler çoğunlukla kendi evlerinin çok uzağında kaldığından, hizmetçilerin işverenlerinin yanında yaşamasına izin verilirdi. "Anneler Pazarı"nda hizmetçilere izin verilir, evlerine gidip günü annelerinin yanında geçirmeleri teşvik edilirdi. "Anneler Pastası" denilen özel bir pasta, bu kutlamayı daha da özel kılar. Nam-ı diğer Simnel pasta; Simnel keki, bir tanesi üstte ve ortada iki kat badem ezmesi olan bir meyveli kektir. Kek, II öğrenciyi temsil eden II adet badem ezmesi ile yapılır. Mayıs ayında, dünyaya gözlerimizi açmamız için her türlü zorluğa katlanan, yanımızda olan - olmayan tüm

annelere şükranı borç bilerek, ağzımızın tadının hep sağlıklı baldan tatlı olacağı; içimizi güneşin ısıtacağı, ay ışığının yüzümüzü en karanlık anlarımızda dahi aydınlatacağı ve en önemlisi sevdiğimizimizin hep yanı başımızda olacağı bahar kutlamasını barındıran güzel günleri kalbimden kalbinize dilerim.

Sözleri Sezen Aksu'ya, bestesi Arto Tunçboyacıyan'a ait olan *Kutlama* şarkısını tüm Şalom Dergi okuyanlarına ithaf ediyorum.

KUTLAMA

Memleketime çoktan bahar gelmiştir
Başakları şimdiden göğe ermiştir
Dağlarını gelincik basmıştır
Yer, gök ve yürek çiçek açmıştır
Kirazlar olmadan tez vakitte
Asmanın sürgün veren dallarında
Nergisin, zerenin taç yapraklarında
Seninle baharı kutlamaya geliyorum
Başımı omzuna yaslamaya
Hayata yeniden başlamaya
Bağında, bahçende, pınarlarında
İçimi yıkamaya geliyorum
Caddelerinde kızlarla oğlanlar
Oynaşıyordur şimdi, ah! Hem de nasıl
Başlayan, biten, tazelenen aşklar
Başlıyor ömrümüzde yeni bir fasıl

CITY FEST

Unik İstanbul'da gerçekleşecek olan City Fest-İstanbul'un ilk gününde Teoman, 2. gününde dünyaca ünlü Inna ve DJ Burak Yeter, 3. ve kapanış gecesinde ise ünlü rock grubu Duman sahne alacak.
11, 12, 13 Mayıs / Uniq Açık hava, Sarıyer

URBAN PICNIC

Türkiye'nin ilk gece pikniği Urban Picnic, Kemer Country Orman Evi'nde! Saat 17.00'den gece yarısına kadar gece boyunca, 40 farklı restorandan yüzlerce farklı lezzet sınırsız ikram edilecek. Gecenin sonunda da en sevilen Türk sokak lezzetleri sunulacak. Gece boyu sahne alacak DJ'lerle, Cumartesi "Urban Picnic Orkestrası", Pazar gecesi ise "Yeni Türkü" canlı konser verecek.

12-13 Mayıs, 17.00 - 00.00
Kemer Country Orman Evi, Göktürk

*Sanat; sizin gördüğünüz değil,
başkalarının görmesini sağladığınız şeydir.
Edgar Degas*

KADIN DİLİNDEN MASALLAR

Bir Varmış Bir Yokmuş... Bir nesilden diğerine, bir kültürden diğerine aktarılan hikayeler. Binlerce yıldır dilden dile dolaşan masallarda kendimizi keşfedelim. Masallardaki kadınları dinleyelim, onları anlayalım, kalpten kalbe giden bir yolculuğa adım atalım...

12 Mayıs Cumartesi, 19.00 / Cepsahne, Ortaköy

TOPRAĞIN MİRASI

Rezan Has Müzesi'nin geniş arkeoloji koleksiyonundan bir grup seçki sergileniyor. Mutfak, süs eşyaları, silahlar gibi objeler geçmiş hayatlardaki sevinç, telaş, kaygı ve üzüntülerin aslında günümüzden pek de farklı olmadığını anımsatıyor.

31 Ekim tarihine kadar / Rezan Has Müzesi, Cibali

46. İSTANBUL MÜZİK FESTİVALİ

Filarmonica della Scala, Amsterdam Sinfonietta, İngiliz Oda Orkestrası, Franz Liszt Oda Orkestrası gibi dünyanın önde gelen orkestraları ile Joyce DiDonato, Mischa Maisky, Daniil Trifonov, Renaud Capuçon gibi yıldızları konuk edecek festival. Aya İrini Müzesi, Kapalıçarşı ve Sirkeci Garı gibi şehrin pek çok tarihi ve kültürel mekânında gerçekleşecek.

23 Mayıs - 12 Haziran
Çeşitli Mekânlar

M
Ü
Z
İ
K

FRANZ LISZT ODA ORKESTRASI & MISCHA MAISKY

Efsanevi viyolonselci Mischa Maisky, 70. doğum günü onuruna festivalin Yaşam Boyu Başarı Ödülü'nü alacağı gecede, Franz Liszt Oda Orkestrası ile Aya İrini'nin büyümlü atmosferinde sahneye çıkacak.

2 Haziran Cumartesi, 20.00
Aya İrini Müzesi, Sultanahmet

M
Ü
Z
İ
K

TARKAN

12 Mayıs Cumartesi, 19.00
Vadistanbul

ŞEBNEM FERAH

12 Mayıs Cumartesi, 20.30
Zorlu PSM

S
E
R
G
İ

AÇIKÇA GİZLİ OYUN

Sanatçı Daron Mouradian'ın, Türkiye'deki ilk kişisel sergisinde izleyenleri sürprizler, coşkular, sevinçler bekliyor. Mouradian sanatın oyunla, büyüyle, gizemle, eğlenceyle, zevkle ilgili bir yanı olduğunu bize yeniden anımsatıyor.

1 Temmuz tarihine kadar / Galerikhas, Cibali

S
E
R
G
İ

ÇİZGİLİ AHŞAP ŞEYLER

Beysun Gökçin, 2013'te açtığı ilk sergisindeki konstrüktif ahşap heykellerini bu sergisinde, yeni çizgileri ile birleştiriyor. İki boyut ile üç boyutu birleştirme denemeleri Schneidertempel Sanat Merkezi'nde izlenebilir.

27 Mayıs tarihine kadar
Schneidertempel,
Karaköy

T
İ
Y
A
T
R
O

BARUT FİÇİSİ

"Barut Fıçısı", Makedon yazar Dejan Dukovski'nin Avrupa'da ve Amerika'da büyük başarı kazanmış, filmi de yapılmış bir baş yapıttır. Birbirine bir biçimde bağlı 11 farklı hikâyeden oluşan bir bütündür.

12 Mayıs Cumartesi, 20.30 / Artı sahne, Mecidiyeköy

BOM!

Ferhan Şensoy'un yeni oyunu "Bom" ... Hiç ummadığımız bir şey sıradan bir günün bütün planlarını bozabilir. Zampara kocanız, bahiste aldığımız yanlış tüyo, karımızın sırlarını bir hayaletten öğrenmek gibi. Yolun sonuna geldiğinize iyice inanmışken hayat yine size fısıldayabilir; ölmedin yaşıyorsun!

2 Haziran Cumartesi, 20.00
Ses 1885, Taksim

T
İ
Y
A
T
R
O

T
İ
Y
A
T
R
O

"Sanat"... Dehşetli komedi... Cihan Ünal, Can Gürzap ve Mutlu Güney'in muhteşem performansı seyirci ile buluşuyor. Tablo nedir? Ne kadar etmelidir? Niye alınır? Üç yakışıklı adam bir tablo için niye birbirine girer? Kim kimi döver? Kim kimi kıskanır? Öfke, şiddet, şefkat, entrika, dedikodu...

10 Mayıs Perşembe, 20.30 / Artıshne, Mecidiyeköy

M
Ü
Z
İ
K

SCOTTISH ENSEMBLE – GABRIELA MONTERO

Olağanüstü yorumlarının yanı sıra benzersiz doğaçlama yeteneği ve seyirciyle etkileşim içinde olmasıyla ünlü Venezuelalı piyanist Gabriela Montero'ya Birleşik Krallık'ın önde gelen yaylı orkestralarından Scottish Ensemble topluluğu eşlik edecek.

15 Mayıs Salı, 20.30 / İş Sanat, 4. Levent

M
Ü
Z
İ
K

YILDIZLARLA ODA MÜZİĞİ-II

Fransız kemancı Renaud Capuçon ve viyoloncelci Gérard Caussé, başarılı konser ve albümlerde birlikte çaldıkları Avusturyalı viyoloncelci Clemens Hagen ile bu kez İstanbul Müzik Festivali'nde buluşuyor.

31 Mayıs Perşembe, 20.00
Neve Şalom Sinagogu, Galata

EA7
EMPORIO ARMANI

EMPORIO ARMANI

CALVIN KLEIN

GUESS

A | X
ARMANI EXCHANGE

ANTONY MORATO

VERSACE JEANS

SIMONE PÉRÈLE
PARIS

M
MARYAN MEHLHORN

agua
bendita

gotte

Triumph

Anneler Gününüz Kutlu Olsun...

BRANDY'S

www.brandys.com.tr

MENDO'S

İSTANBUL: Ataköy A Plus AVM, Aqua Florya AVM, Capitol AVM, İstinye Park Avm, Mall Of Istanbul AVM İZMİR: Agora AVM, Point Bornova AVM ANKARA: Kentpark AVM

Mendo's Mağazaları:

İSTANBUL: Akmerkez AVM, Bağdat Caddesi, İstinye Park Avm İZMİR: Alsancak, Çeşme Marina MERSİN: Marina MUĞLA: Türkbükü, Yalıkavak ANTALYA: Netsel Marina

EA7 Mağazaları:

İSTANBUL: Aqua Florya AVM, Akasya AVM ANKARA: Kentpark AVM

Calvin Klein Mağazaları:

İSTANBUL: İstinye Park AVM, City's AVM İZMİR: Bornova ANKARA: Cepa AVM

/brandystr_

/brandyscomtr

TOYOTA

İYİNİN DE İYİSİ

TOYOTA HYBRID

C-HR Hybrid

Auris Hybrid

RAV4 Hybrid

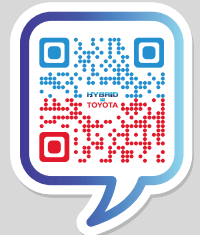
Yeni Prius

Yeni Yaris Hybrid

Auris
Touring Sports
Hybrid

En geniş hibrit model seçeneğine sahip
Toyota, 11 milyondan fazla hibrit satışıyla
dünyanın geleceğini değiştirdi.

Şimdi sıra Türkiye'de!

QR KODU OKUTUN,
HİBRİT TEKNOLOJİSİNİ
YAKINDAN TANIYIN.

Yukarıdaki modellerin CO₂ salımı 82-118 gr/km ve birleşik yakıt tüketimi 3,6-5.1 lt/100 km değerleri arasındadır.

toyotahibrit.com

[f](https://www.facebook.com/toyota) [i](https://www.instagram.com/toyota) [t](https://www.twitter.com/toyota) [y](https://www.youtube.com/toyota) toyota.com.tr